D. JVNII JVVENALIS, ET AVLI PERSII FLACCI SATYRÆ:

CVM ANNOTATIONIBVS ad marginem, quæ obſcuriſſima quæq; dilucidare poſſint.

Quarta Editio prioribus multò emendatior & auctior.

FRANCOFVRTI,
Proſtat in Bibliopolio JOANNIS STÖCKELII.

M. DC. XXIII.

Digitized by Google

3.54.A.6

Digitized by Google

AD ILLVSTRISSIMVM

D. D. HENRICVM MAGNÆ BRITANNIÆ PRINCIPEM.

Ἄριστον μὲν ὕδωρ, ὁ δὲ χρυσὸς, αἰθόμενον πῦρ ἅτε διαπρέπει νυκτὶ, μεγάνορος ἔξοχα πλούτου.

Quænam hæc (Lyrici) aqua optima? Philoſophia. Quiſnam hic ignis rutilus? eadem Philoſophia. Ignis quem Mineruæ adminiculo, h. e. indagatrice ingenij alâ ſubuectus Prometheus è cœlo detulit, eoque rudes hominum animos à terrena ignorantiæ fæce excoxit. Aqua, quæ è Muſarum fonte hauſta fœdas vitiorum maculas luſtrat eluit, expurgat. E qua puriſſima ſcaturigine cum triplex profluat riuulus, Dialecticis illis Mæandris, ignotiſq; Phyſici Nili fontibus, Ethicum Alphæum optimo prætulerint jure quibus ſanior mens, qui vt mare Siculum ſubterlabi dicitur ad ſuam Arethuſam ſine admixtione aquarum: ita vere aureus hic fluuius per affectuum Oceanum intaminatus ad proprium felicitatis fontem remeat. Hujus antiſtites cum vbiq; ſumma animi propenſione colantur, tum adprime poetæ, qui non (Græcarum hoc crepidarum

pace dixerim) vt tetrica illa Medis illita porticus ſeuera ingerunt monita, ſed cum illecebra quædam adoleſcentum animos irrepunt; quodque peritiſſimi faciunt medici, qui vitioſo ſtomacho amara catapotia melle miſcent: ita & hi iuuenum animis propter ætatis defectum voluptatiſq; affectum auſtera hæc ſed ſalubria reſpuentibus pharmaca, lac caprarum, quas tamen lentiſco paſcant, propinant; iuxta ſeueriorem mandragoram lætas vites ſerunt, & quod ait Venuſinus vates:

Dum prodeſſe volunt & delectare poetæ;
Et iucunda ſimul dicunt & idonea vitæ.

Atq; vniuerſo poetarum choro cum laurus ſua hederæq; ex merito deferantur, tum iis maxime, qui virtutis veræ rigidi ſatellites cenſoria ſupercilia aduerſus vitia deſtringentes Satyrico aceto noxios perfundunt, qui Philoſophiam δογματικὴν & παραινετικὴν παραδειγματικῇ illuſtrant, hoc eſt, ieiunis Decretis auſteriſque Præceptis aculeos & vitam exemplorum addunt. Ex his (illuſtriſſime Princeps) quum Flaccus ſuam vel lanceam vel caniſtellum primitiis ſaturum Celſitudini tuæ obtulerit: Et iſti duo, vt integrum habeas Satyricum chorum & (vt ita dicam) triumuiratum, pra fidentius aſperis obſcuritatis ſyluis egreſſi T. Celſi patrocinio tectos, æquis ac iniquis ſe commendatos expetunt. In quorum condignas laudes, poſt tot antiquorum & recentium (qui Ariſtotelis Ethicis præferre, ipſis Senecæ & Epicteti moralibus vnius Iuuenalis Satyras adæquare non dubitarũt) encomia diſcurrere, eſſet frigide laudare, quo ſatius fuiſſet (teſte Phauorino Gelliano) acerbius vitu-

vituperaſſe: multò minus deceret me homulum è triuio, quid ad ἠθικὴν, quid ad πολιτικὴν conferant, præcipere. melius hoc illi facient, qui tibi ad manum. imò ad mentem Phœnices. Tu verò, qua es progenie, quo genio, quo ingenio, tibi optime. Hanc itaque Philoſophici ignis particulam, hanc Pierii laticis cotylam (quandoquidem per ſe haud ſatis articulate vocales ſint iſti Satyri, neq;, vt ſint, è dignitate tamen & libertate eorum eſſet gratiam ambire) rudis ergo Hermes, nec tam ipſorum mentis interpres, quam infantiæ meæ proditor, tibi (Princeps illuſtriſſime) cõſecro, abunde meæ in his, qualicunque operæ gratulaturus, ſi quid ineſſe ſenſero quod læta aſpicias fronte, quodque dum vndiq; litterarum copiam colligis, quam inuicem per totum terrarum orbem diſpergas, ſtudijs tuis dignum ſit. Quæ vt feliciter ſuccedant in tuum, publicam, diuinam gloriam, Deum Opt. Max. ſerio precor, cui Principum rerumq; publicarum ſalus ſemper curæ.

Celſ. Tuæ

officioſe addictiſſimus,

THO. FARNABIVS.

AD LECTORES.

QVÆ pudibunda & ſubtimida primum in publicum proceſſit *a* nympha; candoris veſtri (Lectores humaniſſimi) ſole irradiata, fauentiæ veſtræ Epithalamio animata, poſito jam flammeo, meliore cum ſui fiducia, in vulgus tertia hac vice prodit. Per vos, dexteras, admiſſiuas, ab Oriente bonas aues, præpetes, oſcines quæ conſuadetis & confieri iubetis, *Impetritum eſt*, *inauguratum eſt*. Neque inſtitutum hoc multoties repetita, editionis ruperunt malæ aues, *bubo b rudens, grus*. quæ recinunt noctiuolæ, & in claro meridie lucem deſiderant. Iis quippe ceu innato ſtupore grauaris, çeu malitia gratuita præpeditis non placent Luciferi hi, ocliferia hæc, &, quæ tempori parcunt, ingenium acuunt, refricant memoriam, iudicium exercent, faciuntque vt ſibi quodammodo inuenta gratuletur lector, hypomnemata: ſed requirunt, ſi diis placet, illa ad tædium vſque & nauſeam toties repetita, *Ordo eſt*, *Senſus eſt*. Atque hinc luxuriantis aliquis & ſupini ocii magiſtellus (cui pro cerebro Iouis eſt *c* verbalis iſta, quæ conceptis quaſi ſyllabis & litteris præit, *c* conſtructio) ecphraſeis probat & longos commentarios, in Perſium maxime, quaſi vero Sibyllæ ſint oracula vel *d* Heracliti myſtica Satyriæ ipſius. Cum reuera (idque magni illius *e* Scaligeri iudicio magno) *oſtentator tantum ſit febriculoſa eruditionis, cuius ſtylus moroſus, vt & ipſe ineptus*, &c. Et quem ſi diligens Horatij lector furtiuis nudârit plumis (cui rei præluxit doctiſſ. Caſauboni opera in imitationibus Horatianis ad Perſium) apparebunt reliqua *inaniis* (vt loquitur *f* illa) *oppleta atq; araneis*. Cujus denique omnibus Satyris vel unica præferatur pagella Iuuenalis *g* acuti, candidi, ac Satyrorum facile principis. qui verſu mel or, phraſi mollior, ſententiis acrior *h* ardet, inſtat, iugulat, dum Perſius tumide inſultat, Horatius albis tantum

a Editio vtraq; prior, quæ noua nupta q. νέον ἐφαίνετο, Euſtath. ad Hom. Odyſſ. α, quæ prius ἔνθεν δόμων ... μνηστ... μίμνε. Οὔπω ἔργ εἰδυῖα πολυχρύσου Ἀφροδίτης. Heſiod. ἐργ β.

b *Non nautica illa ex verſu Grammaticali in* Propria quæ maribus *nota, atq; doctiſsime verſa* a cable roye*: verum Onocrotalus auis de qua Plin. lib 10. c. 47. & Gillius ad Ælian hiſt. Animal 16 lib 4 c. cui nomen ab aſini ruditu, neq; enim cedit Luciani Lucio ſiue ὄνῳ ... ἐγ' ὀγ: ... μυστ... μ... .*

c ———

d *Diogen Laert. in Heracl. vita.*

e *In Hypercritico ſeu lib. 6 Poetices, c. 6.* f *Staphyla apud Plaut. in Aulularia.* g *Iul. C. Scal. Poetices lib. 6. c. 6.* h *Idem lib. 3. Poet. c. 97.*

Digitized by Google

tantum dentibus ridet. Atq; vtinam moderatius in vitia inuectus abſtinuiſſet à nudis vocibus! de quibus velandis ceu prorſus præteruehendis [ne vel mihi neceſſe ſit *i* pallio operire caput, quod in parum pudica oratione feciſſe Socrates fertur; vel vobis opus ſit *k* follibus, quib. aures munitatis aduerſus verba minus caſta] quoniā mihi manet mens eadem, conſilium idem: manebunt certè rationes atque verba eadem. Quorſum enim illa interpreteris, quæ neminem ſcire conuenit? atq; vti *l* in Phyſicis ſuberit obculta natura, quæ homini ignota, ſapienti haudquaquam inveſtiganda erit; vt *m* in Politicis & Polemicis tam neſcire quædam ciues ac milites quam ſcire decet; ita *n* inter virtutes Grammatici habebitur quædā neſcire. Cenſuram vero meam hanc de ipſis poetis, curā hanc ad ipſos, cenſuræ veſtræ & curæ commendo. Vobis, bonis ac multis ſcripſi hæc ad fructum, non paucis illius ac malis ad calumniam; vobis cordatis, qui vel ab hoc indice Mercuriali commonſtrati & commonefacti, ritus, mores, hiſtorias recordamini; nō oculatis iſtis, qui nihil, niſi quod ante oculos eſt, vident, intelligunt, ſapiunt. *Animus deniq;* [vt *o* Senecæ vtar verbis] *iſta ſcripſi, non auribus, &* [quod idem ſed alia in re] *mores non verba compoſui.* Obſtupeſcant alii *p* Anniçerin illum, qui curſus plurimos in orbem ſic confecit, vt, cum per eandē orbitam ſæpius agitauerit, in impreſſo veſtigio ſemper inſtiterit: vos cum Platone iudicabitis non poſſe eum, qui in re tam tenui adhibet curam, de rebus magnis ſolicitum eſſe. Cenſebitis vos cum lepidiſſimo illo arbitro, *nihil eſſe homini magnificum, quod pueris placet:* vos denique miſereſcet *r* eorum *ſ* qui dum dicunt quæ adoleſcentuli probent, ſoli in ſcholis àelinquuntur, *t* Vlyſſis inquirentes mala, ſua non animaduertentes. Vobis [animæ candidæ, doctæ, amicæ] *u hæc qualiacunq;*

Arridere velim: doliturus ſi placeant ſpe
Deterius noſtra. Demetri, teq; Tigelli
Diſcipulorum inter iubeo plorare cathedras.

Valete.

T. F.

i *Referente Antonio Iuliano apud A. Gell. lib. 19. c. 9.*
k *Plutarch. de Auditione.*
l *I. C. Scal. 144. Exerc. 4. ſect.*
m *Otho apud Tacit. Hiſt. 1.*
n *Fab. Quintil. l. 1. c. 14.*
o *Epiſt. 100.*
p *Ælian. var. hiſt. l. 2. c. 27.*
q *Petron Arb. Sat.*
r *Meiq; adeò. cur enim me excludam, quem in eandem molam truſatilem detruſit Deus?*
ſ *Ciceronis citat idem Petron.*
t *Bion, vel vt alii, Diogenes, de Grammaticis.*
u *Horat. Serm. 10. lib. 1.*

D. IVNII IVVENALIS Vita.

D. Junius Juuenalis liberti locupletis incertum filius an alumnus, oriundus ex Aquino Volſcorum oppido, ad mediam fere ætatem declamauit, mox Poetices ſtudio ſe ad Satyras ſcribendas contulit, quas non ſine ſummo frequentis auditorij applauſu recitauit. Inter alia verò indigna & præpoſtera vrbis, quæ exagitauit, ſcelera, quum & Paridis hiſtrionis gratiam nimiam & potentiam apud Domitianum carperet Satyra ſeptima illis verſibus:

Ille & militia multis largitur honorem, &c.

à Domitiano, inſtigante Paride per honorum militiæ vrbe ſummotus eſt, & ad præfecturam cohortis (in iocularem ejus quod Paridi exprobrarat vltionem) miſſus ad Pentapolin in extremis Ægypti & Libyæ finibus. Vbi licet alij tradant ipſum jam octogenarium angore & tædio vitam cum morte commutaſſe: vero tamen ſimilius eſt, imo conſtat, eum poſt mortem Domitiani Romam reuerſum quaſdam ex his Satyris ſcripſiſſe. Vide Lipſ. Epiſtolic. Quæſt. 4. lib. 20. epiſt.

Temporibus lux magna fuit Iuuenalis auitis,
Moribus, ingeniis, diuitiis, vitiis.
Tu lux es luci, Farnabi: operisq; fugaſti
Temporis & tenebras ingenii radiis.
Lux tua parua quidem mole eſt, ſed magna rigore,
Senſibus & docti pondere iudicii.
Macte: tuo ſcriptores, lectoresq; labore
Per te alii vigeant, per te alii videant.

Ben. Jonſonius.

Digitized by Google

D. IVNII IVVENALIS AQVINATIS.

* SATYRA I.

Deliberanti Poetæ iamque in animo habenti temporis ſui Poetis tragœdias recitantibus vicem referre, & pantheram [quod aiunt] leone remunerare, occurrunt vrbis Romanæ ſcelera, quæ ipſum ab inſtitutâ Tragœdiâ ad Satyram abducant.

Semper ego auditor tantum? nunquamne [1] *reponam,*
Vexatus toties [2] *rauci* [3] *Theſeide Codri?*
[4] *Impune ergo mihi recitauerit ille* [5] *togatas,*
Hic [6] *elegos? impune diem conſumpſerit* [7] *ingens*
Telephus? aut ſummi plena iam margine libri
Scriptus, & [8] *in tergo nec dum finitus* [9] *Oreſtes?*
* *Nota magis nulli domus eſt ſua, quam mihi* [10] *lucus*
Martis, & [11] *Æolius vicinum rupibus* [12] *antrum*

* Poema varium nonnullis dictum à Satyris, quorum cachinnos & deriſiones hoc carminis genus imitatur. I. C. Scaligero 1. Poetices, 2. c. A caniſtellis [illegible] omni pomorum genere plenis quibus prodeuntes Satyri Nymphas alliciebant. Iſ Caſaub. 1. lib. de Satyra, à ſatura lance, quã antiqui diis agri annua ſoluentes vota primitiis omnis fructuum generis refertam offerebant. [1] Scribam, recitabo, *vel* vicem iis referam, eos eadem ſcribendi recitandiq; moleſtia obtundens, qua illi me? [2] Recitando rauci, *vel* clamoſi. [3] Recitatione illius poematis de Theſei geſtis à Codro vili Poeta ſcriptis. [4] Nec par pari referam? [5] Comœdias Latinas à toga Romanorum habitu dictas, vt & Græcæ palliatæ dicebantur à Græcorum palliis. [6] Lugubres vel amatorios. [7] Longa tragœd. de Telepho rege Myſiæ, cui *vulnus & auxilium Pelias haſta tulit.* [8] In auerſa charta ab exteriore parte *al* à tergo [9] Trag. de Oreſte, *ſcenis agitato.* † Fabulæ & hiſtoriæ mihi æque notæ ſunt ac alteri cuipiam poetarum, ſi velim, quod illi faciunt, Principibus adulari, aut famæ meæ recitando velificari, taxarique hic videtur Valer. Flaccus, vide Ian. Parrhaſii 2. epiſt. [10] Hiſtoria Romuli & Remi, quos peperit Rhea in luco Martis, *vel* luc. Mar. in Ponto pro quocunque luco, ad deriſionem Poetarum, qui à luci deſcriptione colorem artis petunt *alii ferunt* locum fuiſſe Romæ in Appia, in quo recitabant Poetæ. vide Bapt. Egnatii racemationum c. 6. [11] Septem inſulis Liparæis in mari Tyrrheno. [12] Ætna.

 Vulcani

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Vulcani, quid agant venti, quas [13] *torqueat umbras*
[14] *Aeacus,* [15] *unde alius furtiuæ deuehat aurum*
Pelliculæ, quantas iaculetur [16] *Monychus ornos,*
[17] *Frontonis* [18] *platani,* [19] *conuulſaq; marmora* [20] *cla-*
Semper, & aſſiduo ruptæ lectore columnæ. (mant
Expectes eadem à ſummo minimoq; Poeta.
Et [21] *nos ergo manum ferulæ ſubduximus, & nos*
[22] *Conſilium dedimus Syllæ, priuatus vt altum*
Dormiret. ſtulta eſt clementia, cum tot vbiq;
Vatibus occurras, [23] *perituræ parcere chartæ.*
Cur tamen hoc libeat potius decurrere [24] *campo,*
Per quem magnus equos [25] *Auruncæ *flexit alumnus:*
Si vacat, & placidi rationem admittitis, edam.
Cum tener vxorem ducat [26] *ſpado,* [27] *Mæuia* [28] *Tuſcum*
[29] *Figat aprum, & nuda teneat venabula mamma:*
Patricios omnes opibus cum [30] *prouocet vnus,*
[31] *Quo tondente grauis iuueni mihi barba* [32] *ſonabat:*
Cum [33] *pars* [34] *Niliacæ plebis, cum verna* [35] *Canopi*

[13] Examinet, *vel*, iudicet torquendas animas.
[14] Iouis filius ex Ægina, *al.* ex Europa, vnus è tribus apud inferos iudicibus.
[15] Vt è Colchis Iaſon furtim Medeæ dolo aureum vellus ſuſtulerit.
[16] Centaurus. & ponitur pro fab. & pugna Centaurorũ cum Lapithis.
[17] Iulii Frontonis, nobilis & docti viri, in cuius ædib. recitabant Poetæ.

[18] Porticus quam adumbrant platani. [19] Frequentia auditorum vel recitatoris clamore, ruptæ columnæ marmoreæ. Sic Sat. 7. v. 85. cum fregit ſubſellia verſu Statius. [20] Reſonant, vel aſſidua recitatione iam edoctæ clamant, quid agant venti, quas tot, &c. *& eſt Pathos.* [21] Ego itaque Grammaticorum ferulis & Rhetorum declamationibus valedixi. [22] Ficto themate declamatorio ſuaſi Syllæ vt depoſita dictatura priuatus *al* dormiret [23] Cui ſi ego pepercero, alia tamen manu peribit. *vel* perituræ, cum aliorum Poetarum chartis. *vel* etiamſi nihil ei inſcribatur, peritura. [24] Hoc ſtadio & ſtudio, hoc poematis genere i. e. Satyra. [25] Lucilius ex Aurunca Rutulorum ciuitate natus. Latinæ Satyræ primus autor. vnde & Turnus Satyrographus, cuius meminere Martialis l. 7. ep. 96 & l. 11. ep. 11. Sidonius carm. 9 & Probus Grammaticus, *Stylum direxit. [26] Spado dicitur, cui teſtes euulſi ſunt, aut nerui, e quibus teſtes dependent Caſtratus, cui colis & teſtes. vide Sat. 6 366. verſ [27] Mulier, *Synecdochicè.* Namque fœminas in arenam deſcendiſſe, autores ſunt Suetonius Nero cap. 11. Xiphil. in Nerone & Tito Tacit. An. 15. Martial. epig 6. l. ſpect. [28] Ferociorem, vtpote è Thuſcia. [29] In Theatro. [30] Adæquet. diuitiis cum ipſis certet. [31] Cinnamus, de quo Martial. lib. 7. alii Licinium Auguſti libertum & tonſorem intelligunt. [32] Sub forfice ſonanti cadebat. [33] Seruus è plebe. [34] Ægyptiæ, à Nilo Ægypti fluuio. [35] Ciuitatis in Ægypto, duodecim miliaribus ab Alexandria diſtantis, fano Serapidis celebris, Strab. 17. l. omnium libidinum atque impuritatum domicilii.

[36] *Criſpinus*

Digitized by Google

[36] Criſpinus [37] Tyrias humero [38] reuocante lacernas
[39] Ventilet [40] æſtiuum digitis ſudantibus aurum,
Nec ſufferre queat maioris pondera [41] gemmæ:
Difficile eſt ſatyram non ſcribere. nam quis iniquæ
Tam patiens vrbis, tam ferreus, vt [42] teneat ſe?
Cauſidici [43] noua cum veniat lectica [44] Mathonis
[45] Plena ipſo, & poſt hunc [46] magni delator amici,
Et cito rapturus de nobilitate [47] comeſa
Quod ſupereſt, quem [48] Maſſa timet, quem munere palpat
[48] Carus, & a trepido [49] Thymele [50] ſummiſſa Latino:
Cum te [51] ſummoueant, qui teſtamenta merentur
[52] Noctibus, [53] in cœlum quos euehit optima ſummi
Nunc via proceſſus, vetulæ [54] veſica [55] beatæ:
[56] Vnciolam [57] Proculeius habet, ſed [57] Gillo [58] deuncem:
Parteis quiſq; ſuas, [59] ad menſuram inguinis heres:
Accipiat ſane mercedem [60] ſanguinis, & ſic
Palleat, vt nudis preſſit qui calcibus anguem,

[36] E ſeruo factus magiſter equitum Neronis.
[37] Purpureas, à Tyro Sat 10. verſ. 38.
[38] Reu. lac. quæ vel mollitie vel pondere defluxere, vel quæ reiectæ ſunt in humeros *Suā qui vndantem chlamydem quaſſando facit.* Plaut. Epidicus.
[39] Ad refrigerium, vel iactando oſtentet.
[40] Annulum tenuis bracteę & leuem.
[41] incluſæ in annulo hyberno.
[42] Temperat ſibi ne ſcribat. [43] Noui hominis, vel nuper ex quadruplatorio lucro coempta, vel ſimpliciter *noua*, namque & hinc ſplendor. ſic Martialis epiſt 57. lib. 2. *Sella recens.* [44] Ex aduocato delatoris facti. [45] Vt qui craſſus fuerit, *vel*, delicatus & ſuperbus. [46] M. Regulum hic intelligi volunt, cum ſuis & imperatoris amicis, tum ipſis quadruplatoribus formidabilem. veriſimilius autem eſt dici Heliodorum Stoic. phil. quo deferente occiſi ſunt. [47] Per delationes interempta. [48] Maſſa morio & Carus mimus. Neronis liberti. delatores nequiſſimi. [49] Mima, vxor Latini mimi, cui inditum videtur nomen à θυμέλη, quod eſt, pulpitum ceu ara theatri. quod hæc vel prima vel optima fuerit ſaltatrix. Sed negat Angel. Politianus 7. libr. epiſt. Thymelen fuiſſe vxorem Latini. [50] Vt vel vſu corporis vel blanditiis propitium Latino redderet Heliodorum ceu Regulum. *vel generaliter* vxor à marito miſſa deprecatrix ad delatorem: cuiuſmodi aliquid in Mimo repræſentauit Latinus cum Thymele. [51] Hæreditate. [52] Nocturni concubitus opera. [53] Ad opes & dignitatem. [54] Pars ea qua mulier eſt, [55] Diuitis. [56] Duodecimam hæreditatis partem, cum hæreditas vt libra diuideretur in duodecim partes ceu vncias. [57] Adulter. [58] Vndecim partes, [59] Ad penis vtriuſque proportionem. [60] Coitu exhauſti.

Aut

Aut [61] *Lugdunenſem rhetor dicturus ad aram,*
Quid referam, quanta ſiccum iecur ardeat ira:
Cum populum gregibus comitum premat hic ſpoliator
Pupilli [62] *proſtantis? at* [63] *hic damnatus* [64] *inani*
Iudicio (quid enim ſaluis infamia nummis?)
Exul [65] *ab octaua Marius bibit &* [66] *fruitur dîis*
Iratis: at tu victrix prouincia [67] *ploras.*
Hæc ego non credam [68] *Venuſina digna* [69] *lucerna?*
Hæc [70] *ego non agitem? Sed quid magis* [71] *Heracleas,*
Aut [72] *Diomedeas, aut* [73] *mugitum Labyrinthi,*
Aut mare percuſſum [74] *puero* [75] *fabrumq́; volantem?*
Cum [76] *leno accipiat mœchi bona,* [77] *ſi capiendi*
Ius nullum vxori, doctus [78] *ſpectare lacunar,*
Doctus & ad calicem vigilanti ſtertere naſo.
Cum fas eſſe putat curam ſperare cohortis,
[79] *Qui bona donauit præſepibus, & caret omni*
Maiorum cenſu, dum peruolat axe citato
[80] *Flaminiam:* [81] *puer Automedon nam lora tenebat,*

[61] Inſtituit Caligula certamina facūdiæ Lugduni in Gallia, in quibus oratores victos ſpōgia linguave ſcripta ſua delere oportebat, niſi ferulis obiurgari aut flumine mergi maluiſſent: hoc meruentes oratores dicturi, ad aram quæ Lugduni inſignis erat, pallebant. Sueton. Calig. 20 c.
[62] Spoliati & eo redacti, vt proſtet, victū corpore meriturus.
[63] Marius Priſcus ab Afris quos proconſul ſpoliarat accuſatus eſt: cui 700. nummûm in ærarium inferre damnato, Italia interdictum. Plin. epiſt. 11. l. 2. [64] Pecunias prouinciæ non reſtituente. [65] Qui Romæ ante nonam non decubuit. [66] Voluptatem capit ex ira deûm, retinens magnam ſpoliationis partem, & ſibi in exilio lautius quam antea indulgens. [67] Non reſtituta pecunia. Cornutus enim Tertullus Conſul deſignatus, cenſuit ſeptuaginta millia, quæ acceperat Marius, ærario inferenda. Plin lib. 2 epiſt 11. [68] Horatii Venuſini. [69] Satyra elucubrata. [70] Annon hæc potius inſecter, quam fabuler? [71] De Herculis ærumnis fabulas. [72] Fab. de Diomede ab vxore non recepto & ſociis in aues verſis. [73] Fab. de Theſeo & Minotauro in labyrintho mugiente.
[74] Icaro cadenti [75] Dædalum. [76] Maritus leno. Gallice, *vn Ruffien*. [77] Probroſis fœminis lecticæ vſum, iuſque capiendi legata aut hæreditates ademit Domitianus, Suet. 8. c. [78] In obſequium adulteri ſurſum ſpectare, & velut ebrium ſimulare profundum ſomnum ronchiſono naſo. [79] Sophronius Tigellinus qui per vitia præfecturam prætorii ſub Nerone adeptus eſt. Tacit. 1. hiſtor. vel Corn Fuſcus qui patrimonium equis alendis dilapidarat, & puer aurigæ officium Neroni præſtiterat, poſtea à Domitiano cohortibus prætorianis præfectus. [80] Viam à Ca. Flaminio ſtratam. [81] Fuſcus auriga Neronis, vt Automedon Achillis.

82 *Ipſe*

Digitized by Google

[82] *Ipſe* [83] *lacernatæ cum ſe iactaret amicæ*
Nonne libet medio [84] *ceras implere capaces*
Quadriuio: cum iam [85] *ſexta ceruice feratur*
Hinc atque inde patens, ac [86] *nuda pene cathedra,*
Et multum referens de Mecœnate [87] *ſupino*
[88] *Signator, falſo qui ſe lautum atq; beatum*
* *Exiguis tabulis &* [89] *gemma fecerat vda?*
Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum
Porrectura viro miſcet ſitiente [90] *rubetam,*
Inſtituitq; rudes [91] *melior Locuſta propinquas*
[92] *Per famam & populum* [93] *nigros offerre maritos.*
Aude aliquid [94] breuibus Gyaris & carcere dignum,
Si vis eſſe [95] aliquis. Probitas laudatur & alget.

[82] Cum ipſe Nero blandâ geſticulatione ſe ingereret & commendaret lacernatæ amicæ. Tacit. Sueton. Dio Zonaras, Suidas. Neque enim, quod nonnullis placere audio, Actẽ hic dici puto; neque in ſententiam Baifii c 16 de re veſt. ire lubet, ex hoc loco probatum euntis, fœminas lacernis vſas. Erant enim lacernæ *Munimenta togæ*, vt noſter habet, Sat 9. quibus vſi ſpectaculis potiſſimum operam ſedentariam præſtabant Martial epig. 2. lib 4. & 137. epig. lib. 14. Vbi autem Feſtus Pompeius *lacernam* dicit *capitio minorem*, diſſentio ab iis qui *breuiorem quam capitium eſt* intelligunt *cucullionemq;* fuiſſe putant: atque arbitror fuiſſe penulam capitio carentem: penulam vero & lacernam confundi ab autoribus video. [83] Sporo, quem exectis teſtibus cum dote & flammeo, ſolenni nuptiarum officio ad ſe deductum Nero pro vxore habuit. [84] Tabellas ceratas eaſq; amplas Satyrico carmine implere libet, occurrente paſſim & palam per compita ſatyrarum materia. [85] Hexaphoro, lectica quam ſex viri portabant. [86] Aperta neque plagis cincta, cui remota erant vela ac pellis. Martial 11. l. 99. ep. [87] Molli & delicato, mollitiei autem nomine male audiebat Mœcenas Senec. epiſt 114. [88] Domitius Regulus teſtamentorum corruptor Plin. epiſt 20. lib. 2. vel Sophonius Tigellinus, qui trium patruorum veneno ſublatorum ſubtractis tabulis & falſo ſignatis, hæreditates inuaſit. * Compendioſa & breui opera falſas teſtamentorum tabulas condendi. *vel*, Exiguis, id eſt, paucis verbis teſtamentorum tabulis ſcriptis, quum falſarius ſe hæredem ex aſſe inſcripſerit. [89] Annulo ſignatorio, qui gemmam ectypam, id eſt, effigiatam habet incluſam, ſaliua tacto. [90] Venenum rubetæ. [91] Peritior venefica quam illa Locuſta nuper veneficii damnata & diu inter inſtrumẽta regni habita, cuius arte vſa Agrippina boletum venenatum Claudio paraverat, eiuſdemq; ex Galliis vocatæ Nero vſus opera Britannicum ſuſtulit. [92] *Populo* ſciente, vidente, adeoq; permittente. [93] Quod indicium eſt veneno ſublatos fuiſſe. [94] Dig. exilio in breues, id eſt, anguſtas inſulas Cycladas, è quibus Hyarus maxime ſterilis & grauiſſimi exilii locus, ſic Sat. 10, *vt Gyari clauſus ſcopulis, paruaque Seripho.* [95] In aliquo pretio.

Criminibus

[96] Accepta referunt, namq; hæc omnia per fraudes, ſcelera atque crimina nacti ſunt. [97] Ædificia prætorib. digna ceu villas lautiorum ciuium magnifice extru-ctas in ſuburbanis ſuis. [98] Citreas, marmoreas, eburneas. [99] Signum capri ceu Phryxi in cælatura prominens & extuberans. [1] A Satyra ſcribẽda quieſcere. [2] Ipſe ſocer. [3] Pueri qui viris nubunt, & fœminæ. [4] Ingenuus puer etiam ante prætextã (ea erat toga

Criminibus[96] *debent hortos,*[97] *prætoria,*[98] *menſas,*
Argentum vetus, &[99] *ſtantem extra pocula caprum:*
Quem patitur[1] *dormire nurus*[2] *corruptor auaræ,*
Quem[3] *ſponſæ turpes, &*[4] *prætextatus adulter?*
Si natura negat, facit indignatio verſum,
Qualemcunq; poteſt: *quales ego, vel*[5] *Cluuienus.*
[6] *Ex quo Deucalion*[7] *nimbis tollentibus æquor*
Nauigio[8] *montem aſcendit,*[9] *ſorteisq; popoſcit,*
Paullatimq; anima caluerunt mollia ſaxa,
Et maribus nudas oſtendit Pyrrha puellas:
Quicquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
Gaudia, diſcurſus, noſtri & farrago libelli.
Et quando vberior vitiorum copia? quando
Maior auaritiæ patuit[10] *ſinus? alea quando*
Hos[11] *animos? neq; enim*[12] *loculis comitantibus itur*
Ad[13] *caſum tabulæ, poſita ſed luditur*[14] *arca.*
[15] *Prælia quanta illic diſpenſatore videbis*
[16] *Armigero? ſimplexne furor*[17] *ſeſtertia centum*
Perdere, & horrenti tunicam non[18] *reddere ſeruo?*
Quis totidem erexit villas? Quis fercula ſeptem
[19] *Secreto cœnauit*[20] *auus? nunc*[21] *ſportula primo*

alba cuius ora & circuitus purpura prætexebatur) depoſitam, i. e. annum ætatis 16. corruptus adulteriis. [5] Ineptus poeta. [6] Omnes, inquit, affectus, omnia vitia à diluuio adusq; noſtra tempora materia eſt huius mei libelli Satyrici. [7] Imbribus mare augentibus. [8] Parnaſſum. [9] Themidos oraculum. [10] Receptaculum *Metaph. à velis ſumpta.* [11] Ellipſis τοῦ *habuit.* [12] Non parte vel modica pecunia. [13] Ad fortunam aleæ in tabulam vel abacum luſorium coniectæ. [14] Vniuerſa re familiari, cuius naufragium faciunt περὶ ὅτω μικρῶ ἱεμαλε τῷ κύβῳ, vt facete Lucianus 113. τοῖς περὶ χεῖρον. non ad Maleam ſed Aleam συνθέντες ... τοῖς τῶν σκύφους. [15] Rixas. [16] Seruo qui domino ludenti nummos, aleas & cætera belli illius arma ſubminiſtret, vnde *armigero, Metaph. à bellantibus ſumpta.* [17] 570. lib. monetæ noſtræ. [18] Donare, *al.* reſtituere. [19] In ſua domo priuatim, ſolus. Priſci enim illi in propatulo & atriis cœnabant frugali & plebeio contenti cibo. Valer. Max. c. 5. Cœnationes habuerunt ſuas noui iſti gumiæ in quibus ciuium oculos fugerent. [20] Quis è maioribus. [21] Iam vero clientes non ad cœnã rectam ἐντελὲς δεῖπνον admittuntur, ſed iis in domus introitu apponitur Sportula cibum, vel C quadrantes continens Nerone rectam cœnam ad ſportulam reuocante.

Limine

Limine parua ſedet, [22] *turba rapienda togata.*
[23] *Ille tamen faciem prius inſpicit, & trepidat, ne*
Suppoſitus venias, ac falſo nomine poſcas.
Agnitus accipies. iubet à præcone vocari
Ipſos [24] *Troiugenas. nam vexant limen & ipſi*
Nobiſcum. [25] *da Prætori,* [26] *da deinde Tribuno.*
Sed libertinus [27] *prior eſt; prior, inquit, ego adſum.*
Cur timeam, dubitemve locum defendere? quamuis
Natus ad [28] *Euphratē, molles quod in aure* [29] *feneſtræ*
Arguerint, licet ipſe negem? ſed [30] *quinq; tabernæ*
[31] *Quadringenta parant. quid confert* [32] *purpura* [33] *maius*
Optandum? ſi Laurenti cuſtodit in agro
Conductas [34] *Coruinus oueis? ego poſſideo plus*
[35] *Pallante, &* [36] *Licinis. Expectent ergo Tribuni:*
Vincant diuitiæ: [37] *ſacro nec cedat honori,*
Nuper in hanc vrbem pedibus qui venerat [38] *albis.*
Quandoquidem inter nos ſanctiſſima diuitiarum
Maieſtas, etſi [39] *funeſta Pecunia templo*
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras
Vt colitur Pax, atq; Fides, Victoria, Virtus,
Quæq; ſalutato [40] *crepitat Concordia nido.*

[22] Clientib. & pauperibus quorum toga eſt. [23] Qui ſportulam diſtribuit. [24] Nobiles ſordide ſportulam petentes, quæ pauperibus parabatur. [25] *Inquit Prætor.* [26] *Inquit Tribunus.* [27] Loco vel opib. *& hæc falſe Poeta ſub perſona libertini.* [28] Fl. Meſopotamiæ, qui oritur ex Niphate monte Armeniæ. [29] Fiſſuræ vel foramina in lobis, more patrio In Oriente quidem, etiam viris, aurum geſtare aurib. depenſum decus exiſtimatur. Plin. 11. l. 37. c. [30] Quas in foro habeo. [31] Quad. ſeſtertia cenſum equeſtrem conficiunt, 3125. l. [32] Equeſtris nobilitas purpura & annulo deſignata. [33] Maius & optandum. [34] Nobiliſſima ortus familia, pauper tamen. [35] Claudio liberto, ditiſſimo nec non quæſtoriis & prætoriis ornamentis inſignito. [36] Licinio Stolone Craſſo, P. Licinio cogn. diuite, & Licinio Cæſaris liberto & tonſore. [37] Prætorio aut tribunitio. [38] Serui è tranſmarinis aduecti venales proſtituebantur cretatis gypſatiſq; pedibus, ſignato ſigillo domini, ſi priuati eſſent, Reip. ſi publica mancipia Plin. l. 35. c. 17. [39] Etſi nondum exitioſam Pecuniam pro dea colimus templis & aris, vt Pacem, Fidem, &c. [40] Et Concordiam, cuius templi faſtigio poſitos nidos ciconiæ roſtro crepitantes reuiſunt. Politian. c. 67. Miſcel. ductus Heliani teſtimonio de mutuo cornicum amore: & cornicem exiſtimat fuiſſe concordiæ ſymbolum, non ciconiam. Ego vero omnino intelligi ciconiam credo, imo reſpexiſſe Iuuenalem ad Ouidii verſum V. Metam. *Ipſa ſibi plaudat crepitante ciconia nido.* Porro ciconias in auſpiciis concordiam polliceri ſcribit Ian. Duſ. ad Arbitr. l. 1. Flauius Coniectan. c. 53. *Ædem concordiæ* ſimpliciter intelligi vult, in qua Senatus aliquando haberi ſolitus teſtibus Varrone & Lampridio, & quo cum ſtrepitu confluxere Patres.

Sed

Sed cum [41] ſummus honor finito computet anno
Sportula quid referat, quantum rationibus addat:
Quid facient [42] comites, quib. hinc toga, calceus hinc eſt,
*Et panis * fumusq; domi? [43] denſiſſima centum*
Quadranteis lectica petit, ſequiturq; maritum
Languida, vel prægnans, & circumducitur vxor.
Hic petit abſenti, nota iam callidus arte,
[44] Oſtendens vacuam, & clauſam pro coniuge ſellam,
[45] Galla mea eſt, inquit, [46] citius dimitte, moraris?
[47] Profer Galla caput. [48] Noli vexare, quieſcit.
Ipſe dies pulchrô diſtinguitur ordine rerum.
[49] Sportula, [50] deinde forum iuriſq; peritus Apollo,
Atq; triumphales, inter quas auſus habere
[51] Neſcio quis [52] titulos Aegyptius, atq; [53] Arabarches:
Cuius ad effigiem [54] non tantum meiere fas eſt.
Veſtibulis abeunt veteres, [55] laſſiq; clientes,
Votaq; deponunt, quanquam longiſſima cœnæ
Spes homini. caules [56] miſeros, atq; ignis emendus.
[57] Optima ſyluarum interea, pelagiq; vorabit
[58] Rex horum, vacuiſq; toris tantum ipſe iacebit.

41 Si (inquit Poëta) ſummi magiſtratus, prætores, &c. computent quantum annui redditus ſportula referat, quid facient pauperes quibus ſportula ſola victum & neceſſaria ſuppeditat? 42 Clientes & aſſeclæ. *Fuſca fumo domus, inquit Ramireſ. ego ligna intelligo. 43 Plurimi ſenatores lecticis vecti petunt ſportulam circumducunt etiam ægrotas & grauidas vxores, quarum nomine ſportulam petant, interdum & abſentes illas ſimulant adeſſe in clauſis lecticis. 44 Diſtributori. 45 Vxor mea. 46 Nec valet, dato & dimitte. 47 *Inquit diſtributor.* 48 *Reſpondet maritus impoſtor;* noli vex, quieſcit, dormit. 49 Prima & ſecunda hora clientes ſalutant patronos & ſportulam petunt. vide Martial. epig. 8. l. 4. 50 Deinde deducunt eos ad forum Auguſti, in quo iura reddebantur iuxta Apollinis eburneam ſtatuam; vbi viſuntur triumphales ſtatuæ. 51 Criſpinus, vti volunt interpretes. Cum vero neque conſtet de regimine nec ſtatua Criſpini, magis propendeo in ſententiam Alciati, vt ſit Tib. Alexander qui regebat Ægyptum ipſe eiuſdem nationis, teſte Tacito 1. hiſt cui aſtipulatur Euſeb. l. 2. Hieronymus tamen Ioſephum à Iudæis creatum ducem intelligi vult, cui poſtea propter ingenium, virtutem & vaticinium de imperio Veſpaſianus ſtatuam dedit triumphalem. 52 Imaginem. 53 Arabiæ præfectus mollis & delibutus, *vel*, ſeruorum ex Arabia ſummus. Turneb. legit Alabarches, quem vide 11. lib. 25. c. & Brodæus 4 lib. Miſc c. 2. ex Iuſtiniani edictis & Ioſepho legit ἀλαβάρχην. male, credo. vt ſit ſcripturæ magiſter, ab ἄλαβα quod Heſychio teſte, eſt atramentum. 54 Sed & aluum exonerare. 55 Poſt longam cœnæ exſpectationem. 56 Spe cœnæ rectæ fruſtratis. 57 Optimas feras & delicatiſſimos piſces. 58 Diues patronus.

Nam

Nam de tot pulchris & latis[59] *orbibus & tam*
Antiquis,[60] *vna*[61] *comedunt patrimonia menſa.*
Nullus iam paraſitus erit. ſed quis feret iſtas
[62] *Luxuriæ ſordes?* [63] *quanta eſt gula, quæ ſibi*[64] *totos*
Ponit apros, animal[65] *propter conuiuia natum?*
[66] *Pœna tamen præſens, cum tu*[67] *deponis amictus*
Turgidus, & crudum pauonem in balnea portas.
[68] *Hinc ſubitæ mortes, atq; inteſtata ſenectus.*
[69] *It noua nec triſtis per cunctas fabula cœnas:*
Ducitur[70] *iratis plaudendum funus amicis.*
[71] *Nil erit vlterius quod*[72] *noſtris moribus addat*
[73] *Poſteritas: eadem cupient, facientq́;*[73] *minores.*
Omne in[74] præcipiti vitium ſtetit.[75] *vtere velis:*
Totos pande[76] *ſinus. Dicas hic forſitan, vnde*
Ingenium par materiæ? vnde illa[77] *priorum*
Scribendi quodcunq́;[78] *animo flagrante liberet*
[79] *Simplicitas,*[80] *cuius non audeo dicere nomen.*
Quid refert, dictis ignoſcat[81] *Mutius, an non?*
[82] *Pone Tigellinum:*[83] *tedâ lucebis in illâ,*

[59] Menſis vel patinis. [60] Ad quam dominus & coniux ſoli accumbunt. *vel,* ſola, nemine ad cœnam vocato. [61] Abſumunt lautis epulis patria bona. [62] Luxurioſe ſibi, amicis ſordide. [63] Iſtius diuitis & eiuſmodi multorum. [64] In Romanorum apparatis conuiuiis integer apponi ſolebat aper. [65] Quod multis ſufficeret Solidum aprum Romanorum primus in epulis appoſuit P. Seruilius Rullus. Plin lib 8. cap. 51. [66] Nec tamen impune heluaris. [67] Balnea ingreſſurus portas pauonis carnem omnium difficillimæ concoctionis. [68] Ex nimia repletione & cruditate dum in balnea deſcendis. [69] Diuulgatur rumor de tua morte per omnia conuiuia. [70] Quibus inteſtatus, nihil reliqueris. [71] Nil ſceleris aut vitii reſtat, quod — [72] Perditis ac peſſimis. [73] Poſteri nec peiora excogitare poterunt. [74] Stat in ſummo, vt vlterius aſcendi non poſſit. [75] Poeta ſe ad ſcribendum incitat. *Immitte rudentes, pande vela, ac ſi quando aliâs, toto ingenio vehere.* Plin. epiſt. 4 lib. 8. [76] Velorum. Metaph. [77] Græcorum Comicorum & Lucilii. [78] Ira & odio aduerſus vitia & vitioſos. [79] Libertas, quæ ſimpliciter ſine velamento aut ambage loquitur quod ſentit. [80] Adeo per delatores à Domitiano oppugnata eſt & oppreſſa. [81] Mutius Albutius, quem inſectatus eſt Lucilius. Perſ. Sat. 1. Te Lupe, te Muti [82] Licuit quidem, reſpondit monitor, Lucilio libere inuehi in ſcelera & flagitioſos, nondum inhibita à tyrannis libertate, ſed ſi tu notaris Tigell. vel alium quemlibet imperatori gratum. De Tigellino ſupra, ad verſ. 58
[83] Indutus tunica moleſta ex ſparto, pice, & bitumine illito, ardebis. vide Satyr. 8. verſ. 235. Brodæum Miſcellan. 2. lib. 9. cap. & Sigonium de iudiciis 2. lib. 18. cap.

Digitized by Google

Quæſtantes ardent, qui [84] fixo gutture fumant,
[85] Et latum media ſulcum diducit arena.
[86] Qui dedit ergo tribus patruis [87] aconita, vehatur
[88] Penſilibus plumis, atq; illinc deſpiciat nos?
[89] Cum veniet contra, digito compeſce labellum:
Accuſator erit, qui verbum dixerit, hic eſt.
[90] Securus licet Æneam, Rutulumq; ferocem
[91] Committas: [92] nulli grauis eſt percuſſus Achilles,
Aut multum [93] quæſitus [94] Hylas vrnamq; ſecutus.
Enſe velut ſtricto, quoties Lucilius ardens (eſt
[95] Infremuit, [96] rubet auditor cui [97] frigida mens
Criminibus, tacitâ ſudant præcordia culpâ.
Inde iræ, & lacrymæ: [98] tecum prius ergo voluta
Hæc, animo, ante tubas: [99] galeatum ſero duelli
Pœnitet; [1] experiar, quid concedatur in illos,
Quorum [2] Flaminiâ tegitur cinis atq; Latinâ.

[84] Fixo gutture ne ſe curuaret. ſic Plin. in Panegyrico, *Contigit deſuper intueri delatorum ſupina ora, retortaſq; ceruices:* & Suetonius de Vitellio c 19. *reducto comâ capite, ceu noxii ſolent, atq; etiã mento mucrone gladii ſubiecto, vt viſendam praberet faciem, neve ſubmitteret.* vel vnco impacto. Senec. 3. de Ira: *circũdati defixis corporibus ignes.* vbi alii legunt, *defoſſis corp.* & ita ſulcus eſt ipſa foſſa. *Lipſius ibi.* [85] Lipſius in loc. cit. legit ex vet. cod. *Et latus mediam ſulcus diducit arenam.* vt ſulcus ſit foſſa in media arena, qua defoſſi & ad palum defixi cremabantur viui, *ſicut proxime adnotatum eſt.* Verum ad necis adactæ vel ſpontaneæ neceſſitatem redactis ſcrobes vel ab aliis vel ab ipſis præparari ſolitæ, forte ad euitandum caſum ἀσχήμονα in ipſâ morte. Eiuſmodi ſcrobem Niger tribunus Flauio Veiano affodi in proximo agro iuſſit. Tacit. 15. Annal. Carnifices Alexandrini duxerunt latrones ἐπὶ τὸ ὄρυγμα. Philoſtrat. in Vita Apollonii l. 5. c. 8. Labeo apud Appianum 4 l. bel. ciuil. βόθρον ὄρυξε, &c. Sic Nero ſibi ſcrobem coram fieri dimenſus ad corporis ſui modulum imperauit. Sueton. c. 49. Ner. [86] Ergo *inquit Poeta,* Tigellinus qui &c. vide ſupra 67. v. [87] Lethalem herbæ venenoſæ ſuccum. [88] In lectica alte erectus ſuffultus puluinis plumâ delicatiſſimâ farctis. [89] Vbi vero Tigellinus, vel eiuſmodi quiſpiam, *dicit monitor,* obuiam tibi fiet. [90] Tutius epico carmine hiſtorias ſcribes & prælia, vt Virgilius certamina Æneæ & Turni Rutulorum ducis. [91] Alluſum ad ἐπιδείξεις vel ἀγῶνας vti committebantur paria in μονομαχίᾳ aut arenâ. vel vti committebantur artes expendendæ in odeo, theatro, locove alio publico, ſub præmio indice, ſpectaculo iudice, voluptate ſententiâ. [92] Neminem offendit Hiſtoria de Achille percuſſo. [93] Ab Hercule. [94] Qui aquatum profectus dum ſe inclinaret, vna cum vrna decidit in flum. Aſcanium. [95] Inf. indignabundo ore. [96] Pudore & irâ quæ vindictam cogitat. [97] Metu & conſcientiâ ſcelerum. [98] Priuſquam claſſicũ canas & Satyricum diſtinguas ſtylum. [99] Pugnæ commiſſæ ſera pœnitentia. [1] Quoniam itaq;, *inquit Poeta,* periculoſæ eſt plenum opus aleæ, legibuſq; cautum, nequis viuos carmine proſcindat, experiar quid liceat in mortuos. [2] In viis Flam. & Lat, nobilium vrnæ & reliquiæ condebantur, ſuper extructis ſepulchris.

SATYRA

Digitized by Google

SATYRA II.

Reprehendit hypocriſin in Philoſophis, Iudicibus, Sacerdotibus, Ducibus, Nobilibus : qui omnes impie de inferorum ſuppliciis ſentientes, victores ipſi à victis gentibus corrumpuntur, nec non alios corrumpunt.

[1] *VLtra [2] Sauromatas fugere hinc libet, & [3] glacialem*
[4] Oceanum, quoties aliquid de moribus [5] audent,
Qui [6] Curios ſimulant, & [7] Bacchanalia viuunt.
[8] Indocti primum: quanquam plena omnia [9] gypſo
[10] Chryſippi inuenias: nam [11] perfectiſſimus horum eſt,
Si quis [12] Ariſtotelem ſimilem, vel [13] Pittacon emit,
** Et iubet [13] archetypos [14] pluteum ſeruare [15] Cleanthas.*
Fronti nulla fides. *quis enim non [16] vicus abundat*
[17] Triſtibus obſcœnis? caſtigas turpia, cum ſis
Inter [18] Socraticos notiſſima [18] foſſa [19] cinædos.
Hiſpida membra quidem, & duræ per brachia ſetæ

[1] Ad barbaras & remotiſſimas, vſque gentes rapidâ fugâ me conferre malim, quam hic Romæ degere, vbi ficti Philoſophi verbis quidem præ ſe ferunt continentiâ, vitâ vero & moribus flagitioſiſſimi ſunt & impuriſſimi. Europæ atque Aſiæ verſus Boream incolas. *Ruſſi* & *Tartari.* [3] Septentrionalem. [4] Marte ab ὠκὺς, celer, & νάω, fluere. [5] Sup. diſſerere aut præcipere. [6] Continentiam M. Curii viri frugalis & optimi.. [7] Tanquam celebrantes Bacchanalia, omnium ſcelerum ſeminatium. Liu. 4. 9. [8] Apprime indocti. [9] Statua gypſacea. [10] Stoici & in Dialecticis acutiſſimi & acerrimi. [11] Ironice vel Stoicorum perfectiſſimus haberi vult. [12] Imaginem Ariſtotelis vel Pittaci ſapientis. * Ordo eſt, iub. plut. ſer. arch. Cle. [13] Primogenios & originales typos ad viuam imaginem formatos. [14] Armarium, muſæum. [15] Imagines Cleanthis Philoſophi diligentiſſimi & aliorum Philoſophorum. [16] In vrbe. [17] Hypocritis fronte ſeueris, vita turpibus. [18] Pathica ſentinâ. *Synecdoch.* notiſſ. pathicus. [19] Cin. & Draucos, qui tamen Socratis ſanctimoniam, & diſciplinam præ ſe ferunt. & ipſe Socrates male audiebat nomine maſc. amoris. Lucian. *βίων πράσεις* & ἀληθοῦς ἱστορίας λόγος β. & εὐνοῦχος. Firmicus lib. 7. cap 14. Sunt tamen qui legi volunt *Sotadicos*, à Sotade poëta Maronenſi, qui primus ſcripſit cinædica, de quo Suidas & Strabo.

Digitized by Google

Promittunt [20] *atrocem animum: ſed podice* [21] *lêui*
Cæduntur tumidæ, [22] *medico ridente,* [23] *mariſcæ.*
Rarus ſermo illis, & magna [24] *libido tacendi,*
Atq; [25] *ſupercilio breuior coma.* [26] *verius ergo,*
Et magis ingenue [27] *Peribonius. hunc ego* [28] *fatis*
Imputo, qui vultu [29] *morbum inceſſuq; fatetur.*
Horum ſimplicitas miſerabilis, his furor ipſe
Dat veniam: ſed [30] *peiores, qui talia* [31] *verbis*
Herculis inuadunt, & de virtute locuti
Clunem agitant. ego te ceuentem, [32] *Sexte, verebor?*
Infamis Varillus ait, quo deterior te
Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus.
Quis tulerit [33] *Gracchos de ſeditione querenteis?*
[34] *Quis cœlum terris non miſceat, & mare cœlo,*
Si fur diſpliceat [35] *Verri, homicida* [36] *Miloni,*
[37] *Clodius accuſet mœchos,* [38] *Catilina Cethegum,*
In [39] *tabulam Sullæ ſi dicant* [40] *diſcipuli tres?*

[20] Grauem & ſeuerum.
[21] Λείω δρωπακιζομένω. Vide Perſii Satyr. 4 verſ. 40.
[22] Vt qui ſciat vlcera hæc ex turpitudine conflata eſſe, & iuſſa incidi. vt ad eandem redeas.
[23] Vlcera podicis ex attritu nata, vt hic in pathicis, aliàs iis, qui nudo equo inſident. vt Martial. epiſt. 86. lib. 14. quæ à ſimilitudine quam habent cum ficu, quā mariſcam appellat. dicuntur: vt Græce σύκωσις.

[24] Voluntas & ſpecioſum ſilentii ſtudium. [25] Crine Stoicus. Stoici autem ad cutim tondebantur, vt coma breuior eſſet ſupercilio. [26] Tolerabilius ſimpliciuſque facit Peribonius. [27] Inſignis ille cinædus, turpitudinem palam profeſſus. [28] Huius vitia non malitiæ ſuæ, ſed fatis imputo, vel craſi, ſeu potius ἀκρασίᾳ, imo ἀκολασίᾳ, vt Perſ. 3. de Natta, *Sed ſtupet hic vitio.*
[29] Morb. animi, id eſt, vitia & leuitatem, *vel* etiam corporis morb. ſc. mariſcas. vt ſupra verſ. 13. [30] Sed illi longe peiores qui talia (id eſt, ex impetu peccantium) vitia increpant. [31] Grauibus, ſeueris quæ Herculem Prodici illum in biuio (vt eſt apud Xenophontem ἀπομνημ. β.) deceant. vel grandibus & magnificis, qualia vſurparet fortis ille Hercules. [32] Stoice pathice, egóne te ceu. id eſt, clunes agitantem, verebor? inquit Varil. vir notiſſimæ infamiæ.
[33] Tib. & Caium, qui tribuni, dum reducere leges agrarias conarentur ipſi oppreſſi ſunt cæſique. [34] Quis non omnia confundat & exclamet, *O cœlum, ô terra, ô maria Neptunia!* [35] Qui furtis & rapinis Siciliam ſpoliauit, notiſſimus ex Ciceronis in eum actionibus. [36] Qui interfecit P. Clodium, notus item ex Cicer. [37] Nobilis adulterio Cæſaris vxoris, germanæque ſororis inceſtu.
[38] Coniuratores in Remp. [39] Proſcriptionis tabulam. [40] Cæſar, Pompeius, Craſſus, *rectiùs* Auguſtus, Lepidus & Antonius, qui idem fecere quod Sylla.

[41] *Qualis*

Digitized by Google

[41] *Qualis erat* [42] *tragico nuper* [43] *pollutus adulter*
Concubitu: qui tunc [44] *leges reuocabat amaras*
Omnibus,atq; [45] *ipſis Veneri Martiq; timendas:*
Cum tot abortiuis fœcundam Iulia vuluam
Solueret,& patruo ſimileis effunderet [46] *offas.*
Nonne igitur iure ac merito [47] *vitia vltima* [48] *fictos*
Contemnunt Scauros,& [49] *caſtigata remordent?*
Non tulit ex [50] *illis* [51] *toruum* [52] *Laronia quendam*
Clamantem toties: vbi nunc [53] *lex Iulia? dormis?*
Ad quem [54] *ſubridens:* [55] *Felicia tempora,quæ te*
Moribus opponunt, [56] *habeat iam Roma pudorem,*
[57] *Tertius è cœlo cecidit Cato. ſed tamen vnde*
Hæc emis,hirſuto ſpirant [58] *opobalſama collo*
Quæ tibi? ne pudeat dominum monſtrare tabernæ.
Quod ſi [59] *vexantur leges, ac iura: citari*
Ante omnes debet [60] *Scantinia. reſpice primùm*
Et ſcrutare viros. faciunt hi plura: [61] ſed illos
Defendit numerus iunctæq; vmbone phalanges.
Magna inter molleis concordia. *non erit vllum*

[41] Aliorum rigidus cenſor. *Noſtine hos* (inquit Plin. epiſt. 22. l. 8.) *qui omnium libidinum ſerui, ſic aliorum vitiis iraſcuntur, quaſi inuideãt, & grauiſſime puniunt, quos maxime imitantur?* [42] Tragici argumenti, tragœdiis digno. [43] Claudius Imperator Agrippinam filiam fratris Germanici duxit, quæ ſæpius abortum fecit, ne cohæredem Neroni pareret. cum vero Iuliam nominet, idq; nuper factum dicat, intell. de Domitiano, qui Iuliam Titi Veſpaſiani filiam alteri nuptam corrupit, eiq; coactę conceptum à ſe abigere, mortis cauſa extitit. Sueton. Domitian. c.22. [44] Iuliam contra adulteros, & alteram qua interdictum mares caſtrari. [45] Diis adulteris. [46] Fœtus immaturos, embryones, deformes inſtar Domitiani. [47] Intemperantes, extreme vitioſi. [48] Hypocritas, cuiuſmodi erat M. Æm. Scaurus qui fuit (teſte Salluſtio) nobilis, impiger, &c. ſed & callide ſua vitia occultans. *Synecd.* [49] Et ipſi obiurgati remord. id eſt, viciſſim obiurgant. [50] Hypocritis. [51] Seuerum. [52] Mulier diues eademque procax [53] Verſ. 30 *leges amaras.* [54] Ait Laronia ſubridens [55] Ironice. [56] Vereantur Romani peccare te præſente, vt quondam Catone in Floralib. [57] Tertius morum grauis caſtigator, adiectus Cenſorio & Vticenſi. [58] Plinio oleum Balſaminum ab ὀπὸς, id eſt, ſuccus & βάλσαμον, à בעל שמן id eſt, princeps olei. [59] Excitantur ne dormiant. vt verſ. 37. [60] In pædicones lata, dicta à C. Scantinio, qui Marcelli filium de ſtupro appellauit. Val. Max l.6.c.1. quamuis autem leges plerunque habent nomen ab eis qui tulerunt, non raro item à damnatis, vt Laia à Laio, qui primus omnium intulit ſtuprum Chryſippo Pelopis fil. [61] Verum illi ſe forſan ſatis tutos credunt, quod plures ſunt, numero ſc. pugnantes, & ſe inuicem tutantur facta quaſi teſtudine συνασπίζοντες.

Exemplum in noſtro tam deteſtabile ſexu.
[62] *Tædia non lambit Cluuiam, nec Flora Catullam.*
[63] *Hiſpo ſubit iuuenes, & morbo pallet* [64] *vtroque.*
Nunquid nos agimus cauſſas, ciuilia iura
Nouimus, aut vllo ſtrepitu fora veſtra mouemus?
Luctantur [65] *paucæ, comedunt* [66] *coliphia paucæ,*
Vos lanam trahitis, calathiſq; peracta refertis
Vellera: vos tenui [67] *prægnantem ſtamine fuſum*
[68] *Penelope melius, leuius torquetis* [69] *Arachne:*
Horrida quale facit reſidens in [70] *codice pellex.*
Notum eſt, cur [72] *ſolo* [73] *tabulas impleuerit* [74] *Hiſter*
Liberto, dederit viuus cur multa [75] *puellæ.*
Diues erit, magno quæ dormit [76] *tertia lecto.*
Tu nube, atq; tace. [77] *donant arcana cylindros.*
De [78] *nobis poſt hæc triſtis ſententia fertur.*
Dat veniam [79] coruis, vexat cenſura [80] columbas.
[81] *Fugerunt trepidi vera ac manifeſta canentem*
Stoicida. quid enim falſi Laronia? ſed quid
Non facient alii, cum tu [82] *multitia ſumas*
[83] *Cretice, & hanc veſtem populo mirante perores*
In [84] *Proculas & Pollineas? eſt mœcha Fabulla,*
Damnetur ſi vis, etiam Carſinia: [85] *talem*

[62] Ipſæ meretrices non fellant. [63] Cinædus quiſpiam. [64] Agendo & patiendo. [65] Næuia enim in prima Sat. figit aprum. & in ſexta ſunt quę in theatris luctantur. [66] Luctatorũ cibos ceu panes. vide quæ ad Martialis ep.65.l.7 n. [67] Grauidum, intumeſcentem filo. [68] Vlyſſis vxore, quę procos tela, quã nocte retexebat, decepit. [69] Puella Lydia, à Pallade, quam in certamen textorix artis prouocarat, victa & in araneum verſa

[70] Ligneo ſtipite, quem alligatum ſerui qui deliquerant, trahebant, cuique inſidebant. Angl *a clog.* [71] In adulterio cum domino deprehenſa, & perpetuo lanificio damnata, [72] Ex aſſe hærede conſtituto. [73] Teſtamenti tab. [74] Hiſt. Pacuuius, diues infamis, de quo Sat. 12. verſ. 128. [75] Vxori vt taceret liberti cum marito ſcelus. [76] Cum marito & Drauco. [77] Mariti molles vxoribus, vt taceant, dant lapillos pretioſos ad ornatum & oblongos in modum Cylindri, inaures, vniones oualem formam habentes. Plin. de Beryllis lib. 37. cap. 5. Solin. Polyhiſtor. c. 65. [78] Miſeris mulierculis. [79] Caſtigatio morum ignoſcit virorum malorum nequitiæ , vexat mulierum ſimplicitatem. alii polypoſi magis quam naſuti per coruos intelligi *fell.* volunt. [80] Simplices & infirmas mulieres, [81] Fugerunt, inquit Poëta, ficti illi, nec ſibi conſtantes, atque ſcelerum conſcii Philoſophi Laroniam. [82] Veſtes (*ſi modo veſtes vocandæ ſunt,* inquit Senec. 7. de Benef. *in quibus nihil eſt, quo defendi corpus aut deniq; pudor poſsit, &c.*) ſericas vel bombycinas molli intextas ſubſtamine, & in tantum tenues, vt per eas ſingula membra perſpici poſſint. *Vt denudet fœminas veſtis.* Plin. 11. [83] O Iudex. alluditq; vel ad Criticum, vel ad Cretam inſul. in qua fuerunt iudices ſeueriſſimi, Iouis filii. [84] Meretrices & mœchas. [85] Fœminis quippe adulterii conuictis non niſi virili toga indutis in publicum prodire licebat.

Non

Digitized by Google

Non ſumet damnata togam. ſed[86] *Iulius ardet,*
Æſtuo.[87] *nudus agas: minus eſt inſania turpis.*
[88] *En habitum, quo te leges, ac iura ferentem*
[89] *Vulneribus crudis populus modo victor, & illud*
[90] *Montanum poſitis audiret vulgus aratris.*
[91] *Quid non proclames, in corpore iudicis iſta*
Si videas? quæro, an deceant multitia[92] *teſtem.*
Acer & indomitus, libertatiſq; magiſter
Cretice[93] *pelluces.*[94] *dedit hanc contagio labem,*
Et dabit in plureis: ſicut grex totus in agris
Vnius ſcabie cadit, & * porrigine porci,
[95] Vuaq; conſpectâ liuorem ducit ab vuâ.
Fœdius hoc aliquid quandoq; audebis amictu:
Nemo repente fuit turpiſſimus. *accipient te*
Paullatim,[96] *qui longa domi redimicula ſumunt*
Frontibus, & toto poſuere monilia collo,
Atq;[97] *Bonam teneræ placant abdomine*[98] *porcæ,*
Et magno cratêre deam. ſed[99] *more ſiniſtro*
Exagitata procul non intrat fœmina limen.

[86] Sed *inquies*, Sol in menſe Iulio ardet, [87] Nudus itaque eas. præſtat enim te inſanum quã mollẽ haberi. [88] Ironice. Egregius ſane iudex, quem audiant illi priſci Romani militiæ & agriculturæ intenti ſub infantia & iuuentute imperii Rom. [89] E recenti prælio redeũtes antiqui illi & bellicoſi Romani. [90] Ruſtici illi rudes & ab omni mollitie alieni. [91] Quid conuitiorum non proclametis, O antiqui Romani militia & agricultura horridi, in mollem hunc iudicem? [92] Multo minus iudicem. [93] Membra per veſtẽ tenuẽ apparent. [94] Tu molliũ cõmercio corruptus mox & aliis affricabis hanc mollitiei labem, non ſecus ac, &c. * Alii legunt *prurigine*. [95] Ex opinione vulgi, inquit Turneb. 5. 17. cenſentis vnam vuam ſub vindemiã ab altera conſpecta colorari, vel corrumpi. [96] Innuit effœminatos ſacerdotes quos in Albano Domitianus conſtituerat, qui celebrarent quotannis Quinquatria Mineruæ, cui collegium ibidem conſecrarat. Sueton. Domit. 8. c. atque horum ſacra dicit magis Orgia & Cotyttia referre, quàm Gynæcia. [97] Mineruam Domitiano ſuperſtitioſe cultam, cuius ſacra celebrarent Albani iſti Fluuiales ſacerdotes eâdem religione qua matronæ Rom. colebant Bonam deam, Maiam, Terram, Proſerpinam, Opem, &c. Vide Macrob. 1. Sat. 12. [98] Quæ propria eſt terræ hoſtia. quod ea ſegetes quas Ceres Proſerpinæ oſtenderat primum eſt depaſta. Macrob. ibidem. [99] Contrario ritu, amotis ſcil. fœminis, vt in τοῖς γυναικείοις excluduntur mares, ita vt vera ſit illa Etymologia Apollonii interpretis, Orgia dicta ἀπὸ τοῦ εἴργειν, quod profani arceantur à ſacris, vtcunq; alii deducunt ἀπὸ τῆς ὀργῆς, furore Bacchico. alii ἀπὸ τῶν ὀρῶν, montib. in quib. celebrantur, &c. * Neque minore cum turpitudine, ſcelere & impudicitia, celebrantur hæc Mineruæ Quinquatria, quàm nocturna illa ſacra Cotyttia à Thracib. recepta coluerunt Athenis ſacerdotes Deæ Cottytus, Baptæ dicti: aut Romæ quondam apud nos Bacchanalia omnium flagitiorum ſeminarium.

Solis ara deæ maribus patet. ite profanæ,
Clamatur: nullo gemit hic tibicina cornu.
**Talia [1] ſecretâ coluerunt * Orgia tædâ*
[2] *Cecropiam ſoliti [3] Baptæ [4] laſſare [5] Cotytto.*
[6] *Ille ſupercilium madidâ fuligine * tactum*
[7] *Obliquâ producit acu, pingitq́ue trementeis*
Attollens [8] oculos: [9] vitreo bibit ille Priapo,
[10] *Reticulumq́ue comis auratum ingentibus implet,*
Cærulea indutus [11] ſcutulata, aut [12] galbana raſa,
[13] *Et per Iunonem domini iurante miniſtro.*
[14] *Ille tenet ſpeculum pathici geſtamen Othonis,*
Actoris Arunci ſpolium: quo ſe [15] ille videbat
Armatum, cum iam tolli vexilla iuberet.
[16] *Res memoranda nouis annalibus, atque recenti*
Hiſtoriâ, ſpeculum [17] ciuilis ſarcina belli.
[18] *Nimirum ſummi ducis eſt occidere Galbam,*
Et curare cutem ſummi conſtantia ciuis:

[1] Nocturnâ vel myſticâ face. [2] Athenienſem à primo Athenarum Rege. [3] Sacerdotes molles & effœminati deę Cotyttus, in quorũ laſciuiam ſcripſit Eupolis comœdiam Baptas. [4] Ad laſſitudinem ſaltare, *vel* fictam deę perſonam delaſſare. [5] E pſaltria ſeu ſaltatrice deam impudentiæ. Politiani Miſcell. cap.10. [6] Alius ſupercilia denigrat.

Tanta eſt decoris affectatio, vt tingantur oculi quoque, inquit Plin. lib.11, cap.37. Oculos eiuſmodi Hieronymus vocat, *orbes ſtibio fuliginatos.* * Alii *tinctum.* [7] Calamiſtro. Ang. *A Criſping pin.* acu crinali. Apuleio. [8] Genas vel pilos oculorum, vel ipſa ſupercilia. [9] Non ſecus ac impudica ac libidine efferata mulier, quæ ex pene è vitro facto bibit. [10] *A Coiſe* or *Call.* [11] Veſtimenta plurimas ſcutularum formas habentia, quales cernuntur in aranearum telis. [12] Subalba à flore galbani ferulæ in Syria, cuius ſuccus notus. vel galbinea id eſt, cærulea veſtimenta raſa quę pilis & villis carent. [13] Ipſo ſeruo in tantum molli, vt iuret (more domini ſui) per Iunonem, quod mulieres faciunt: vti viri per genium ſuum, Iouem, Herculem, &c. ſic Quartilla apud Petronium: *Iunonem meam iratam habeam, ſi* &c. [14] Alius habet ſpeculum quod geſtarat Otho Imperator, inſtar haſtæ. *vel* quo munere Othonis gloriatur iſte æquè inſolenter, ac Turnus haſtâ Actoris Arunci apud Virg. 12. Æn. [15] Otho. [16] Ironice. [17] Inter Othonem & Vitellium. Nec deerant (inquit Tacitus de hoc ipſo bello) qui ambitione ſtolidâ luxurioſos apparatus conuiuiorum, & irritamenta libidinum, vt inſtrumenta belli, mercarentur. [18] Parum conueniunt inter ſe hæc Othonis, qui veluti fortis ac ſummus ciuis curauit Galbam interficiendum, ſimul cum Vitellio de palatio & imperio Rom. dimicauit: idemq; mollis ſe quotidie raſit, & pane lacte aſinino madido faciem perpoliuit Sueton. Otho. 12 c. Sed, non erat Othonis mollis & corpori ſimilis animus, inquit Tacitus 1. hiſt.

19 *Bedriaci*

[19] Bedriaci in campo ſpolium affectare Palati,
Et preſſum in faciem digitis extendere panem,
[20] Quod nec in Aſſyrio pharetrata Semiramis orbe,
[21] Mœſta nec Actiacâ fecit Cleopatra carinâ.
[22] Hic nullus verbis pudor, aut reuerentia menſæ:
Hic [23] turpis Cybeles & [24] fracta voce loquendi
Libertas, & crine ſenex [25] phanaticus albo
Sacrorum antiſtes, rarum ac memorabile magni
[26] Gutturis exemplum, [27] conducenduſq; magiſter.
Quid tamen exſpectant: [28] Phrygio quos tempus erat iam
More [29] ſuperuacuã [30] cultris abſcindere [31] carnem?
Quadringenta dedit [32] Gracchus ſeſtertia [33] dotem
Cornicini, [34] ſiue hic recto cantauerat ære.
Signatæ [35] tabulæ: [36] dictum Feliciter. *ingens*
Cœna [37] ſedet: gremio iacuit [38] noua nupta [39] mariti.
O proceres, [40] cenſore opus eſt, an [41] haruſpice nobis?
Scilicet horreres, maioraq; monſtra putares,
Si mulier vitulum, vel ſi bos ederet agnum?
[42] Segmenta, & longos habitus, & [43] flamea ſumit:

[19] Oppidi inter Veronam & Cremonã, vbi Othoniani à Vitellianis victi. ipſe Otho, qui malis conſilii authoribus obaudiens Brixellum cõceſſerat, accepto cladis nũcio, ciuilis belli odio ſe interemit. [20] Cuiuſmodi mollitiem in ſpeculo & fucis ſibi, quandiu bella exercebãt, negarunt luxurioſiſſimæ illę reginę Babyloniæ & Ægypti. [21] Victa nauali prælio ad Actium. [22] Inter hos molles, ſacerdotes Flauiales in collegio Albano. ſupra ad v. 86. [23] Turpis libertas ſermonis, qualis eſt inter Gallos deæ Phrygiæ ſacerdotes, ſemiuiros inhoneſtos & obſcœnos. [24] Laſciua & diſſoluta. [25] Numine afflatus, furiis correptus. [26] Gulæ, vel etiam vocis. [27] Gulâ & vitiis dignus, qui huic turpi collegio præeſſet. Dignum patellâ operculum. [28] More ſacerdotum Phrygiæ deæ. [29] Quæ iis muliebria patientibus nulli eſt vſui. [30] Lapideis vel teſtâ Samiâ, ad imitationem Atis pueri Cybelo dilecti. [31] Penem. virilia. [32] Nobilis. [33] Dotis nomine. [34] Aut certe tubicini. [35] Nuptiales & dotales. [36] Acclamatum eſt; *Feliciter cedant nuptia.* E formula gratulationis boniq́ue ominis: Senec. epiſt 67. [37] Poſita eſt. *vt in prima Sat. Sportula ſedet. vel* multi cœnantes ſedent. [38] Gracchus. [39] Cornicinis aut tubicinis. [40] Qui ſpurciſſimos hos mores corrigat. [41] Qui inſpectis harugarũ, id eſt, hoſtiarũ extis portenta hæc expiet. [42] Moniſia interpretatur Seruius, 1. Æneid. ego fimbrias expoſuerim. Anglic. *gards or laces,* quas mulieribus aureas indultas teſtatur Valer. lib. 5. cap. 2. [43] Velamenta lutea vel rubra, quibus tegi, nouis nuptis mos erat.

Digitized by Google

[44]Arcano [45] qui ſacra ferens nutantia loro
Sudauit clypeis [46] ancilibus. [47] ô pater vrbis!
Vnde nefas tantum Latiis [48] paſtoribus? vnde
Hæc tetigit, [49] Gradiue, tuos [50] vrtica nepotes?
[51] Traditur ecce viro clarus genere atq; opibus vir:
Nec galeam quaſſas, nec terram cuſpide pulſas,
Nec quereris [52] patri. vade ergo, & [53] cede ſeueri
Iugeribus campi, quem negligis. * Officium cras
Primo ſole mihi peragendum [55] in valle Quirini.
* Quæ cauſſa officii? quid quæris? nubit amicus,
Nec multos adhibet. liceat modo viuere: fient,
Fient [56] iſta palam, cupient & [57] in acta referri.
Interea tormentum ingens [58] nubentibus hæret,
Quod nequeunt parere, & [59] partu retinere maritos.
Sed [60] melius, quod nil animis in corpore iuris
Natura indulget. ſteriles moriuntur, & illis
Turgida non prodeſt conditâ pixide [61] Lyde:
Nec prodeſt agili palmas præbere [62] Luperco.

[44] Ab interiore parte annexo. *vel*, ipſo ancili plurib. eiuſdē formæ imminiſto, ne poſſet dignoſci. mox not. 46. [45] Vnus è Saliis, id eſt, Martis ſacerdotib. qui ancilia collo ſuſpenſa ferebat, ſaltando ſudans. [46] Scutis ancilis, i. e. vndiq; circūciſis, e quibus primū e cœlo decidiſſe fertur oraculo edocti Romani ibi fore perpetuū imperium ſi hoc aſſeruaretur, ad eius ſimilitudinē & alia vndecim effinxere, ne internoſceretur. [47] Mars pater Romuli, qui vrbem Rom. condidit. [48] Rudib. primū & agreſtib. [49] Mars à gradiendo in bello vltro citroq;, vel à κραδάω, haſtam vibro. [50] Libidinis pruritus. [51] In Matrimonium Doriphoro liberto, ſicut ipſi Sporus, ita ipſe denupſit; voces quoq; & eiulatus vim patientium virginum imitatus. Suet. Neron. 29. [52] Apud patrem Iouem. [53] Recede à Campo Martio. ſeuero, quod in eo fiebant comitia, exercitia militaria, & olim iudicia. * Διαλογικῶς hæc. [55] In porticu vel tēplo Quirini, i. e. Romuli. [56] Mariti inter ſe ſponſalia & nuptiæ. [57] Publico decreto, vt illa, quæ in libros actorum referuntur, tanquā res memorabiles, & quæ ratæ ac legitimæ ſint, *vel*, liberos habere cupient, quos patres profeſſi in acta publica referebant. Iulius Capitolinus in Gordianis & Aurelio. vide quæ ad verſ. 85. Sat. 9. *libris actorū ſpargere gaudes Argumenta viri.* [58] Maſculis hiſce. [59] Ne ſteriles repudientur: liberi enim pignora & vincula coniugii. *Fœmina cum ſenuit, retinet connubia partu. Vxoriúq; decus matris reuerentia penſat. Nos Lucina fugit, nec pignore iungimur vllo*, &c. Claudian. in Eutropium 1. [60] Bene conſuluit viris natura, vt ſi maxime velint tamen non poſſint in mulieres transformari. [61] Arachne. ferunt (inquit Iunius) Phyſici mulierem ſterilem concipere poſſe, ſi pixide incluſam araneam geſtet in ſinu. Turneb. l. 15. c. 17. de vnguentaria aliqua craſſa intelligit Lyde, quæ medicamina ſterilitatem amouentia promittit & venditat. [62] Luperci ſacerdotes Februantes nudi per vrbem diſcurrebant, hircinaq; pelle feriebant palmas mulierum, quæ ſe offerebant, hinc fœcunditatem ſperantes.

Vicit

Digitized by Google

Vicit & hoc monſtrũ [63] tunicati [64] fuſcina Gracchi,
Luſtrauitq; fuga mediam gladiator arenam,
Et [65] Capitolinis generoſior, & Marcellis,
Et Catuli [66] Pauliq; minoribus, & Fabiis, &
[67] Omnibus ad podium ſpectantibus. his licet [68] ipſum
Admoneas, [68] cuius tunc munere retia miſit.
[69] Eſſe aliquos Manes, & ſubterranea regna,
Et [70] contum & Stygio ranas in gurgite nigras,
Atq; una tranſire vadum tot millia cymba,
Nec pueri credunt, niſi [71] qui nondum ære lauantur.
Sed tu vera puta. Curius quid ſentit, & ambo
[72] Scipiadæ? quid Fabricius, maneſq; Camilli?
Quid [73] Cremeræ legio, & [74] Cannis cõſumpta iuuentus,
Tot [75] bellorum animæ? quoties hinc [76] talis ad illos
Vmbra venit, cuperent [77] luſtrari, ſi qua darentur
[78] Sulfura cum tædis, & ſi foret [79] humida laurus.
[80] Illuc heu miſeri traducimur, arma quidem vltra
Littora [81] Iuuernæ promouimus, & modo captas
[82] Orcadas, ac [83] minimâ contentos nocte Britannos.
Sed [84] quæ nunc populi fiunt victoris in urbe,

[63] Depoſita nobili toga, induti tunica ſine manicis Retiarii gladiatoris, qui inermis & in ſola tunica pugnabat. [64] Fuſcina & & reti armatus. Retiarius mirmillonẽ, cuius galeæ inerat piſcis effigies, in amphitheatro captabat, ſubinde dicens *piſcem peto, non te peto, quid me fugis Galle?* [65] Manliis. [66] Poſteris, nepotibus Æmilii. [67] Nobilibus in primo ſubſelliorum ordine ſpectantib. Podium autem locus in Theatro Orcheſtræ proximus. [68] Prætorem qui munera gladiatoria exhibet. Munerarium. *Alii intelligunt Neronem, alii Domitianum.* [69] Hinc vero hæc oriuntur ſcelera, quod inferos, fabulas eſſe aniles credant omnes. [70] Quo Charon ratem ſubigit. [71] Infantes qui nondum quadrimi in balneis non lauantur quadrante. [72] Scipiones qui in Hiſpania perierunt, vel Africani maior & minor. [73] 306. Fabii à Veientibus ad Cremeram flu. intercepti & cæſi. [74] In Appulia ab Annibale. [75] Animæ virorum in bello cæſorum. [76] Turpis & monſtroſa, cuiuſmodi nunc ſunt animæ. [77] Veluti ipſo viſu contaminati. [78] Ignis ad expurgandum, & — [79] — Aqua ex aſpergillo laureo. [80] Et tamen traducimur omnes illuc, ad inferos, reddituri apud iudices vitæ rationem, & viſuri, quæ in viuis non credidimus vera. pendetque hoc à verſu 154. ſupra. [81] Hyberniæ, *Irlandiæ*. [82] Inſulas xxx. à Septentrionali parte Britanniæ à Claudio Imperatore adiectas Rom. imperio. [83] In Solſtitio æſtiuo. [84] Nos Romani iis vitiis victi ſumus, quæ barbari illi quos armis vicimus, non agnoſcunt,

Non

Non faciunt illi quos vicimus.[85] *& tamen vnus*
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti ſeſe indulſiſſe Tribuno.
[86] *Adſpice quid faciant commercia: venerat obſes.*
Hic fiunt homines. nam [87] *ſi mora longior vrbem*
Indulſit pueris, non vnquam deerit amator:
Mittentur braccæ, cultelli, frena, flagellum,
Sic prætextatos referunt [88] *Artaxata mores.*

[85] Qui tamen aliquâ occaſione ad nos commeant, à nobis corruptelam morum ſibi contrahunt & in ſuam patriam referunt. vt ille Zalates qui obſes huc ex ex Armenia datus ſe expoſuit libidinoſo tribuno. [86] Ironice. [87] Si diutius hic morentur, omittent & exuent cum patriis armis cultellis, frænis & flagellis, quibus vſi fuerant domi in ſtudiis venationum & exercendorum equorum, & veſtitu, Braccis quæ Phrygibus, Lydis, Perſis in vſu non ſecus ac Gallis (vide quæ Ioſ.Scal.ad Propert.4 l.& quæ Caſaub ad Suetonii Auguſt.) mores etiam patrios ſimplices & honeſtos, atque vna cum Romano cultu mores effœminatos (qui prætextam parum decent) domum referent. [88] Maioris Armeniæ vrbem iuxta Araxem flu. ſitam.

SATYRA III.

Inducitur Vmbritius aruſpex, poetæ cauſas reddens, cur Baias migret à Roma, in qua per Græcorum aliarumq; gentium, quæ in vrbem confluxere, adulationes, dilationes, veneficia, aliaſq; malas artes, vt & ruinas, incendia, pauperum contemptum, vim & latrocinia, honeſto ciui in vrbe non ſit locus.

QVamuis digreſſu veteris [1] *confuſus* [2] *amici,*
Laudo tamen [3] *vacuis quod ſedem figere* [4] *Cumis*
Deſtinet, atq; [5] *vnum ciuem donare* [6] *Sibyllæ.*
[7] *Ianua* [8] *Baiarum eſt & gratum littus amœni*
Seceſſus. ego vel [9] *Prochytam præpono* [10] *Suburræ.*
Nam [11] *quid tam miſerum, tam ſolum vidimus, vt non*

[1] Perturbatus, triſtis ſum. [2] Vmbritii aruſpicis eius temporis periti. [3] Non ita ciuium plenis. [4] Campaniæ ciuitate antiquiſſima. [5] Se addere ciuem. [6] Quæ Cumis ſacellum habuit. [7] Roma proficiſcentibus per Cumas iter eſt, & tanquam introitus ad Baias. [8] Vrbis in Campania amœniſſimæ. [9] Inſulam in litore Campano. [10] Vico Romæ celeberrimo [11] Quid alibi tam miſerum neq; aliis admiſtum malum, quo Romæ non ſit deterius ? vel quid fuit tam miſerũ atq; vnice horrendum, quo ne quid miſerius cõtingat, non metuas ?

Deterius

Deterius credas; horrere incendia lapſus
Tectorum aſſiduos, ac mille pericula ſæuæ
Vrbis, & [12] Auguſto recitanteis menſe poetas?
Sed dum [13] tota domus rhedâ componitur vnâ,
[14] *Subſtitit ad [15] veteres arcus, [16] madidamq; Capenam:*
Hic, [17] vbi nocturnæ Numa conſtituebat amicæ.
Nunc [18] ſacri fontis nemus, & delubra locantur
[19] *Iudæis: [20] quorum cophinus fœnumq; ſupellex.*
Omnis enim populo mercedem pendere iuſſa eſt
[21] *Arbor, & eiectis [22] mendicat ſylua Camœnis.*
[23] *In vallem Egeriæ deſcendimus, & ſpeluncas*
Diſſimiles [24] veris. quantò præſtantius eſſet
[25] *Numen aquæ, viridi ſi margine clauderet vndas*
Herba, nec [26] ingenuum violarent [27] marmora tophum?
Hic tunc [28] Vmbricius: Quando artibus, *inquit,* honeſtis
Nullus in vrbe locus, nulla emolumẽta laborum,
Res hodie minor eſt here quam fuit, [29] atq; eadem cras
Deteret exiguis aliquid: proponimus [30] illuc
Ire, fatigatas vbi Dædalus exuit alas:
Dum noua canicies, dum prima, & recta ſenectus,
Dum ſupereſt [31] Lacheſi quod torqueat, & pedibus me
Porto meis, nullo dextram ſubeunte bacillo.

[12] Quo, vbi cæteris vacat per intenſum feruorem, poëtæ mali importunâ recitatione obuios enecant. Emphatice, quaſi hoc omnium ſit miſerrimum. [13] Supellex & facultates Vmbritii. [14] Vmbritius exſpectans rhedam. [15] Romuli vel Horatiorũ, in memoriã victoriæ erectos. *vel*, arcus aquæductuũ qui illic erãt. [16] Propter fontes & aquæductus, qui in propinquo illius portæ ſunt. [17] Vbi conſtitutum Egeriæ denuntiabat. *vel*, vbi conſtituebat ſimulatum congreſſum loquendi tempus cum Nympha Egeria. [18] Lucus Aricinus, fons, & delubra Muſis à Numa ſacrata. [19] Vrbe à Domitiano pulſis. [20] Quibus vas ex virgultis & fœnum eſt vniuerſa ſupellex. [21] Ad quam iumentum ligari poſſet. *vel*, ſub cuius vmbra quieſcere liceret. [22] Iudæi ſyluam incolentes mendicant, eiectis Camœnis quibus ſacrum erat nemus cum delubro. [23] Ego & Vmbritius in Aricinum lucum deſcendimus. [24] Illis naturalibus & ſimplicibus. [25] Fontis, nullus ênim fons numine vacare credebatur. [26] Naturalem. [27] Arte poſita marmora. [28] Ita incipit Vmb. [29] Atque eadem cras teret, id eſt, imminuet aliquid de exiguis. [30] Cumas quò Dæd. è Creta fugit. [31] Dum Parcarum vni ſupereſt filum vitæ meæ, quod torqueat.

[32] *Cedamus*

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

[32] Cedamus patria: viuant [33] Arturius iſtic
Et Catulus: maneant qui [34] nigra in candida vertunt,
Queis facile eſt [35] ædem conducere, [36] flumina, [37] portus,
[38] Siccandam eluuiem, portandum ad buſta cadauer,
Et [39] præbere caput dominâ venale ſub haſtâ.
Quondam [40] hi cornicines, & [41] municipalis arenæ
Perpetui comites, notæq; per oppida buccæ,
[42] Munera nunc edunt, & [43] verſo pollice vulgi
Quemlibet occidunt [44] populariter: inde reuerſi
Conducunt [45] foricas: & cur non omnia? cum ſint,
Quales ex humili magna ad faſtigia rerum
Extollit, quoties voluit, fortuna, iocari.
Quid Romæ faciam? mentiri neſcio: librum,
*Si malus eſt, nequeo laudare, & * poſcere: [40] motus*
Aſtrorum ignoro: funus [47] promittere patris
Nec volo, nec poſſum: [48] ranarum viſcera nunquam
Inſpexi: ferre ad nuptam quæ mittit adulter,
Quæ mandat, norint alii: me nemo miniſtro
Fur erit, atq; ideo nulli comes exeo, tanquam
Mancus, & [49] extinctæ corpus non vtile dextræ.
Quis nunc diligitur niſi [50] conſcius, & *cui feruens*

[32] Excedamus patriâ.
[33] Adulatores olim cornicines, nunc Romæ publicani.
[34] *Candida de nigris, & de candentibus atra.* Falſa in vera; vitia in virtutes.
[35] Reficiendam:
[36] Aquam venalem, *vel,* è fluminibus vectoriis lucrum.
[37] Portuum vectigalia & ſtationis pretium.
[38] Cloacæ vel lacunæ ad ſordes expurgandas.
[39] Sub haſta fixa, quæ publicæ auctionis nota eſt, ſerui caput venale exponere.

[40] Att. & Catu. [41] In muneribus gladiatoriis per municipia, buccas & buccinas locabant. [42] Ipſi ad opes prouecti & præfecti nunc edunt gladiatoria. Neque enim citra cenſus adeoque perſonæ rationem datum eſt ius edendi publice munera. Extat apud Tacitum, 4. Annal. S.C. tum, quo cautum, Ne quis gladiatorium munus ederet, cui minor quadringentorum millium res eſſet. [43] Quod ſignum eſt velle populum interfici victũ: vti contra, preſſus pollex, nota erat populi intercedentis pro victo, ne iugularetur. Politian. Miſcell. 42. c. [44] Cum populi applauſu. [45] Purgandas. * Poſcere nequeo adulatorie librum, quem non probo. [46] Vt futura canam Aſtrologus. [47] Inquirentibus in patrios annos. [48] Victimarum exta inquiro, rubetarum tamen exta ad veneficia non tracto. [49] Tanquam membrum emortuæ dextræ, quæ nulli eſt vſui. Neque ego adeo idoneus & habilis officiis adulatoriis ſceleſtis. Deſ. Heraldus *comitem* hic intelligit, qui alterius latus tegens quaſi dextrâ caſſus eſt, cuius miniſterio caret. [50] Secretorum alterius ſcelerum.

[51] *Æſtuat*

[51] Æſtuat occultis animus, ſemperq́ue tacendis?
Nil tibi ſe debere putat, nil conferet vnquam,
Participem qui te ſecreti fecit honeſti.
Carus erit [52] Verri, qui Verrem tempore, quo vult,
Accuſare poteſt. [53] tanti tibi non ſit [54] opaci
Omnis arena [55] Tagi, quodq́ue in mare voluitur aurũ,
Vt ſomno careas, [56] ponendaq́ue præmia ſumas
Triſtis, & à magno ſemper timearis amico.
Quæ nunc diuitibus gens acceptiſſima noſtris,
Et quos præcipue fugiam, properabo fateri,
Nec pudor obſtabit. non poſſum ferre, Quirites,
[57] Græcam vrbem, quamuis [58] quota portio fecis Achææ?
Iampridem [59] Syrus in Tiberim defluxit Orontes,
Et linguam, & mores, & cum tibicine [60] chordas
Obliquas, nec non [61] gentilia tympana ſecum
Vexit, & [62] ad Circum iuſſas proſtare puellas.
[63] Ite, quibus grata eſt [64] pictâ lupa Barbara mitrâ.
[65] Ruſticus ille tuus ſumit [66] trechedipna, Quirine,

[51] Taceat ne, an proferat. [52] Spoliatori contra & ſcelerato, qualis erat Verres, carus erit, qui furtis eius & ſceleribus conſcius eſt. [53] Tu vero ſapiens nulla lucri ſpe ſcrutare alterius arcana, quorũ & tu conſcius æſtues, timeaſque ne è medio tollaris ab illo, qui te conſcium timet. optime Lyſimacho Philippides. πλὴν τῶν ἀπορρήτων. Plutarch. de garrulitate. [54] Obſcuris vmbris arborũ, Martial. l. 1. epig. 50. *vel* aureis arenis turbidi. [55] Auriferi fl. in Luſitania. [56] Quæ cum mala conſcientia non erant ſumenda. [57] Romam Græcorum vitiis pollutam. [58] Nec tamen hîc maxima pars eſt turpiſſimæ illius gentis Græcæ, ſed & hûc confluxere Syri, Mauri, &c. [59] Syri qui ad Orontem flu. habitant, venerunt Romam ad Tibrim ſitam. [60] Cum obliquorum inſtrumentorum chordis obliquos etiam mores tibicinis. [61] Gentis ſuæ propria, hinc enim Ambubaiæ dictæ à voce Syriaca אבובביא. [62] Ab iis mos proſtituendi meretrices in maximo Circo Romæ. [63] Ad Circum vbi proſtant. [64] Syra meretrix more patrio caput picta redimita mitra. [65] O Romule, tui ciues à te paſtore orti, & (ſi cum aliis conferantur) ruſtici, ad ſportulam, & cœnam tantum currere, aut gladiatores agere norunt. iſti vero qui vndique in vrbem hanc confluxere, omniſcii ſunt, & domos in amœniſſimis vrbis locis captant, Exquiliis ſc. & Viminali collibus. [66] Veſtes quib. ad ſalutandum curſitet, hinc cœnam vel ſportulam promeriturus, *& Poeta de Græcis loquutus, Græca affectat verba*, à τρέχω, curro, & δεῖπνον, cœna. Clearchum Sophiſtam Athenæus l. 1. c. 4. vocat τρεχέδειπνον, quod huc illuc curſitaret lautiores cœnas capturus Turneb. 3. 17. Endromidem ſimpliciter exponit. Ian. Rutgerſius opinatur dici veſtes quas *livrees* appellant Galli & Itali.

Et

Et [67] *ceromatico fert* [68] *niceteria collo.*
Hic [69] *alta Sicyone, aſt hic* [70] *Amydone relictâ,*
Hic [71] *Andro, ille* [72] *Samo, hic* [73] *Trallibus, aut* [74] *Alabandis*
Eſquilias, dictumq́ petunt [75] *à vimine collem,*
[76] *Viſcera magnarum domuum, dominiq́ futuri.*
Ingenium velox, audacia perdita, ſermo
Promptus, & [77] *Iſæo* [78] *torrentior. ede quid illum*
Eſſe putes? [79] *quemuis hominem ſecum attulit ad nos,*
Grammaticus, rhetor, geometres, pictor, [80] *aliptes,*
Augur, [81] *ſchœnobates, medicus,* [82] *magus: omnia nouit.*
Græculus [83] *eſuriens, in cœlum, iuſſeris, ibit.*
[84] *Ad ſummam, non Maurus erat, nec Sarmata, nec Thrax*
[85] *Qui ſumpſit pennas, mediis ſed natus Athenis.*
[86] *Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille*
[87] *Signabit,* [88] *fultuſq́ toro meliore recumbet,*
[89] *Aduectus Romam, quo pruna & coctona vento?*
[90] *Vſq́ adeò nihil eſt, quod noſtra infantia cœlum*
Hauſit [91] *Auentini,* [92] *baccâ nutrita Sabinâ?*
Quid? quod adulandi gens prudentiſſima, laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum inualidi collum ceruicibus æquat

[67] Collo peruncto ceromate, quod ex oleo, cerâ & puluere fit. [68] Victoriæ præmia. [69] Inſulâ in mari Ægeo præaltâ & eminente. [70] Pœoniæ ciuitate. [71] Prima Cycladum. [72] Inſulâ in Icario quæ Ioniç adiacet. [73] Vrbe Cariæ. [74] Vrbe minoris Aſiæ. [75] Viminalem collem. [76] Artibus ſuis ſe in maximas familias inſinuantes, quarum hæreditatem captant, iis quippe eſt Ing. velox, &c. [77] Oratore Athen. Demoſthenis præceptore. vel illo Rom. quem Plinius eloquentiſſimum laudat. [78] Concitatior, vberior. [79] Omniſcium, omnes artes profeſſum. eſt enim gra. rh. ge. &c. [80] Qui Athletas vngit. [81] Funambulus. [82] Myſteriorum gnarus. [83] Cogente fame ſeu paupertate, qui excitat artes, ſi iuſſeris, volabit alter Dædalus. [84] Denique. vel quod ſummum eſt. [85] Dædalus. [86] Annon ego Româ profugiam, vbi Græculi tanquam nobiles incedant, veſtes induti purpureas conchyliorum liquore tinctas? [87] Ad teſtamenta, vel alias tabulas conſignandas, aduocatus. [88] In conuiuiis honoratiori loco accumbet, lecto digniori, vel ſuperiori culcitræ triclinaris loco. [89] E Syria cum prunis & ficubus ipſe venalis. [90] Nihilne nobis eſt prærogatiuæ, quod Romæ nati & nutriti fuimus? aërem Romanum hauſimus? [91] Romani. Auentinus, enim vnus eſt ex ſeptem vrbis Romæ montib. [92] Oliuâ, id eſt, fructibus & cibis Italicis, & opponitur prunis & coctonis Syris.

Herculis

Herculis, Antæum [93] *procul à tellure tenentis?*
[94] *Miratur vocem anguſtam, qua deterius nec*
Ille ſonat, quo mordetur gallina marito.
Hæc eadem licet & nobis laudare: ſed [95] *illis*
Creditur. an melior cum [96] *Thaida ſuſtinet, aut cum*
[97] *Vxorem comœdus agit, vel* [98] *Dorida nullo*
Cultam palliolo? mulier nempe ipſa videtur,
Non [99] *perſona loqui: vacua, &* [1] *plana omnia dicas*
Infra ventriculum, & [1] *tenui diſtantia rimâ,*
[2] *Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic*
Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo.
[3] *Natio comœda eſt.* * *rides? maiore cachinno*
Concutitur: flet, ſi lacrymas adſpexit amici,
Nec dolet: igniculum brumæ ſi tempore poſcas,
Accipit [4] *endromidem: ſi dixeris æſtuo, ſudat.*
Non ſumus ergo [5] *pares: melior, qui ſemper & omni*
Nocte dieq; poteſt alienum ſumere vultum,
[6] *A facie iactare manus: laudare paratus,*
Si bene ructauit, * *ſi rectum minxit amicus:*
Si [7] *trulla inuerſo crepitum dedit aurea fundo.*
Præterea ſanctum nihil eſt, & ab [8] *inguine tutum:*

[93] Cum enim in palæſtra reciperet vires à matre ſua Terra contacta, gigantem hunc à terra leuatum Hercules præfocauit.

[94] Cum admiratione laudat exilem eius vocem, quæ tamen æquè ingrata eſt ac ſtridula atque rauca vox galli, qui inter aſcendendum gallinam mordet.

[95] Græcis *A quibuſdam rogatus, vt cantaret ſuper cœnā: Solos ſcire audire Græcos, ſoloſq; ſe & ſuis ſtudiis dignis, reſpondit Nero* apud Suetonium cap.22. [96] Annon melius etiam hiſtrionicam exercet, quam nos: vbi meretricis agit partem, &c. *Ironicè.* [97] Matronam. [98] Nympham Oceani filiam nudam. [99] Non qui perſonam alterius ſuſtinet, *vel* non perſonatus. [1] Non virilia ſed muliebria habere. [2] Neque tamen mimi atque hiſtriones ſolum mimi ſunt alienæ perſonæ agendæ artifices, ſed & — [3] Græci omnes ad mimicā nati ſunt. * ἐγέλασ, ἐγὼ δ' ἐξέθην τοκον γέλωτ. Plutarch. de diſcrim vide & Theophraſti characterem. περὶ κολακείας. [4] Veſtem craſſam & villoſam qua in gymnaſiis vtebantur ne calefacti refrigeſcerent. *A Rug gowne.* [5] Græco huic. [6] Veluti cum admiratione, *bleſſe himſelfe.* * Al. *ſi lectum minxit,* id eſt, culcitram triclinarem. Horat. lib.1 ſerm.3. *Comminxit lectum potus.* [7] Si trullam vini ebibit, ita vt fundum inuerterit, epotoque vino labris ſugens crepuerit. *Turneb. vel* ſi in Cottabi luſu, reliquum vini in pauimentum eiectum (quod fit inuerſo poculo) clarum ediderit ſonum, quod fœlix amoris augurium eſt, *ſed alii alias vt fit:* ſiue mingat, ſiue pedat. [8] Pene libidine.

C *Non*

Non [9] *matrona laris, non filia virgo, neq; ipſe*
Sponſus [10] *lěuis adhuc, non filius* [11] *ante pudicus.*
Horum ſi nihil eſt, [12] *aulam reſupinat amici.*
Scire volunt ſecreta domus, atque inde [13] timeri.
Et quoniam cœpit Græcorum mentio, [14] *tranſi*
Gymnaſia, atq; audi facinus maioris [15] *abollæ.*
[16] *Stoicus occidit Baream, delator amicum,*
Diſcipulumq; ſenex, [17] *ripâ nutritus in illâ,*
Ad quam Gorgonei delapſa eſt penna caballi:
Non eſt Romano cuiquam locus hic, vbi regnat
[18] *Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimantus,*
Qui gentis vitio nunquam partitur amicum:
Solus habet. nam cum facilem ſtillauit [19] *in aurem*
Exiguum de [20] *naturæ patriæq; veneno,*
Limine ſummoueor, perierunt tempora longi
Seruitii. [21] *nuſquam minor eſt iactura clientis.*
Quod porro officium (ne nobis blandiar) aut quod
Pauperis hic meritum? ſi curet nocte togatus
[22] *Currere, cum prætor lectorem impellat & ire*
Præcipitem iubeat, dudum vigilantibus orbis,
Ne prior [23] *Albinam, aut Modiam* [24] *collega ſalutet.*
[25] *Diuitis hic ſerui claudit latus ingenuorum*

[9] Materfamilias. [10] Imberbis, impubes. [11] Priuſquam hic aduenerat. [12] Subodoratur, & ſecreta domus ſcrutatur. [13] Iuxta illud Ital. *ſeruo d'altrui ſi fa, chi dice il ſuo ſecreto à chi no'l ſa.* [14] Miſſis his leuibus Græcorum de plebe exercitationibus. [15] Togæ philoſophicæ. q d. audi ſcelera philoſophorum Græc. erat etiam abolla craſſior & minor, qua milites vtebantur, vt hac maiori Philoſophi, Senatores, Reges. [16] P. Egnatius falſo teſtimonio circumuenit Baream Soranum amicum ſuum & diſcipulum ſub Nerone. Tacit. 16. Ann 17. Fl. Cidni qui præterfluit Tarſum in Cilicia, cui nomen inditum à ταρσοῦ. cum hic ſiue Perſeo, ſiue Pegaſo è Gorgonis Meduſæ ſanguine nato vnum è talaribus excidiſſet. [18] Adulatores Græci ex artificibus *vti Protogenes ille Pictor.* & catamitis. *hoc enim vult Diphilus Ioui charus, vel Imperatori dilectus* & delatoribus, *quod ſignificat Erimantus litium vates.* De Protogene delatorum ſæuiſſimo ſub Caligula. Dio Caſſius l. 59. ἦν δέ τις Πρωτογένης, &c. [19] Patroni vel principis. [20] Græce, ſc. [21] Quam Romæ. [22] Vt ſalutet & comitetur patronum, cum magiſtratus per miniſtros ſportulas togatis præripiant. vide 1. Sat. v. 99. [23] Matronas, diuites & orbas. [24] Competitor ſportulæ. [25] Diuitis ſerui filius, id eſt, libertinus à latere comitatur ingenuos quos iam opibus æquauit. *vel* filius ingenui comitatur à latere diuitem ſeruum, idq; à ſiniſtra cedens illi viam.

Filius:

Filius:[26] *alter enim, quantum in legione Tribuni*
Accipiunt, donat Caluinæ, vel Catiene,
Vt ſemel, atq; iterum ſuper illam palpitet: at[27] *tu,*
Cum tibi veſtiti facies ſcorti placet, hæres,
Et dubitas altâ Chionen deducere * *ſellâ.*
Da teſtem Romæ tam ſanctum, quam fuit[28] *hoſpes*
Numinis Idæi: procedat vel[29] *Numa, vel*[30] *qui*
Seruauit * *trepidam flagranti ex æde Mineruam:*
Protinus ad cenſum, de moribus vltima fiet
Quæſtio, quot paſcit ſeruos, quot poſſidet agri
Iugera, quam multâ magnâq;[31] *paropſide cœnat?*
Quantum quiſq; ſua nummorum ſeruat in arca,
Tantum habet & fidei. *iures licet &*[32] *Samothracum*
Et[33] *noſtrorum aras, contemnere fulmina pauper*
Creditur atq; Deos, Diis ignoſcentibus ipſis.
Quid, quod materiem præbet cauſſasq; iocorum
Omnibus hic idem? ſi fœda ac ſciſſa lacerna,
Si toga ſordidula eſt, & ruptâ calceus alter
Pelle[34] *patet: vel ſi conſuto*[35] *vulnere, craſſum*
Atq; recens linum oſtendit non vna[36] *cicatrix.*

[26] Ingenui enim filius, luxurioſus, dum ſportulam mendicat, nobiliſſimis tamen ſcortis non dubitat pro vna atque altera conſuetudine donare, quantum tribuni ex ſtipendio accipiunt, rem diſperdit. [27] Libertinus vero qui veſtitâ, id eſt, togatâ & plebeiâ contentus Venere, nobile ſcortũ conducere aut accipere hęret, diteſcit. * Qua vehitur, inquiunt interpretes. Sed & ſellis fornicum limine inſidebant meretrices: vnde *ſellariæ* dictæ Proſedas ſeruilicolas, ſordidas. Quæ tibi olent ſtabulum, ſtatum, ſellam, & ſellibulum merum. Plaut. in Pœnulo. Neque malè legitur *cellâ.* [28] Scipio Naſica vir opt. à ſenatu iudicatus ſimulachrum matris deûm ex Ida Phrygia aduectum hoſpitio excepit, domique ſuæ habuit, donec ei templum conditum foret. [29] Rex Romanus ſecundus ſanctiſſimus & iuſtiſſimus vir. [30] Lucius Metellus Pontifex ex Veſtæ templi incendio eripuit Palladium, ipſe flammis cœcatus eſt. * Iac. Nicol. Loënſis lib 9 cap 2. Miſcell. Epiphyl. legit. *ſeruauit tepidam flagr.* Sed *trepidam* σωτηρικώτερον quiddam ſapit. [31] Patinâ, id eſt, quanto cum apparatu & ſumptu. [32] Magnorum deorum. *Virgil.* Iouis, Mineruæ, Mercurii, quos ex Samothracia Inſula Ægei maris in Phrygiam Dardanus aduexit ex Phrygiâ autem Æneas in Italiam. [33] Martis & Romuli. [34] Lacer hiat [35] Rupturâ [36] Conſuturæ veſtigium.
* Οὐκ ἔστι πενίας οὐδὲν ἀθλιώτερον Ἐν τῷ βίῳ σύμπτωμα· καὶ γὰρ ἂν φύσει Σπουδαῖος ᾖς, πένης δὲ, καταγέλως ἔσῃ. Crates comicus apud Stobæum. Tit. Πενίας ψόγος.

*Nil habet infelix paupertas durius in ſe,
Quam quod ridiculos homines facit. *exeat,* [37] *inquit,*
Si pudor eſt, & [38] de puluino ſurgat equeſtri,
Cuius res [39] legi non ſufficit, & ſedeant hic
Lenonum [40] pueri quocunq; in fornice nati.
Hic plaudat nitidi præconis filius, inter
[41] *Pinnirapi cultos iuuenes, iuueneſq; laniſtæ.*
Sic libitum vano, qui nos diſtinxit, [42] Othoni.
[43] *Quis gener hic placuit cenſu minor, atq; puellæ*
[44] *Sarcinulis impar? quis pauper ſcribitur heres?*
[45] *Quando in conſilio eſt Ædilibus? agmine facto*
Debuerant olim tenues [46] migraſſe Quirites.
Haud facile emergunt, quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi. *ſed Romæ [47] durior illis*
Conatus: [48] magno hoſpitium miſerabile, magno
Seruorum ventres, & frugi cœnula magno.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negauit
[49] *Tranſlatus ſubitò ad Marſos, menſamq́; [50] Sabellã,*
Contentuſq; illic [51] Veneto, [52] duroq́; cucullo.
Pars magna Italiæ eſt, ſi verum admittimus, in qua
Nemo togam ſumit, [53] niſi mortuus. [54] ipſa dierum

[37] Theatrarius deſignator, qui præeſt diſponendis ordinibus in theatro. [38] Ex quatuordecim illis gradibus theatri. [39] Roſciæ, quæ cauet, ne quis in numero equitũ ſit, qui 400. HS. non habeat. noſtræ monetæ 3125. l. [40] Filii vel ſerui, huc per malas artes euecti. [41] Retiarii (inquiunt interpretes) qui piſcem in galea Myrmillonis reti implicare appetebat. *rectius,* gladiatoris qui Samnitis galeam pinnâ inſignitam rapit. Lipſ. 2. Saturn. 11. [42] Roſcio Othoni qui tribunus tulit legem Roſciam de qua modo. not. 39. [43] Quis filiam pauperi elocat? [44] Doti ſeu ornatui muliebri. [45] Quando aduocatur in conſilium etiam ab infimis magiſtratibus? [46] Malè à fœneratorib. mulctati, & Patriciis deſpicatui habiti receſſiſſe, vt quondam in montem ſacrum. [47] Longè durior eſt Romæ pauperibus proceſſus ad dignitatem, imò conatus ad victum, quam alibi. [48] Sup. conſtat. [49] Curius Dentatus qui in receſſu ad Marſos frugaliter & parcè victitans aurum ſibi à Samnitibus quos deuicerat, oblatum repudiauit. *al.* P. Corn. Scipi. *conueniet magis ſi generaliter intelligatur.* [50] Inter Sabinos vel Samnites qui victu modeſti ſunt. [51] Cœrulei coloris, vide I. C. Scalig. Exerc 325. ſect. 10. [52] Craſſi fili. [53] Græci palliatos, Itali togatos efferebant mortuos ad funus, ciues vero ruſticantes ceu in municipiis agentes togam raro induebant, tunicati vſque. Plin. epiſt. 9 l. 1. Martial. 51. epiſt. 10. l. *O tunicata quies!* [54] Ordo eſt, ſi quando ipſa mai. dierum feſtorum colitur theatro herboſo, &c. videbis æqu. habitus.

Feſtorum,

Digitized by Google

Feſtorum, [55] *herboſo colitur ſi quando theatro*
Maieſtas, tandemque redit ad pulpita [56] *notum*
[57] *Exodium, cùm perſonæ* [58] *pallentis hiatum*
In gremio matris formidat ruſticus infans.
Æqualeis habitus illic, [59] *ſimilemque videbis*
Orcheſtram, & populum: [60] *clari velamen honoris,*
Sufficiunt tunicæ ſummis ædilibus albæ.
[61] *Hic vltra vires habitus nitor: hic aliquid plus,*
Quam ſatis eſt, interdum [62] *alienâ ſumitur arcâ.*
Commune id vitium eſt: hîc [63] viuimus ambitioſâ
Paupertate omnes. *quid te moror?* Omnia Romæ
Cum pretio. *quid das,* [64] *vt Coſſum aliquando ſalutes?*
Vt te reſpiciat [65] *clauſo* [66] *Veiento labello?*
Ille [67] *metit barbam, crinem hic deponit amati:*
Plena domus libis venalibus, [68] *accipe, & illud*
Fermentum tibi habe, præſtare tributa clientes.
Cogimur & cultis augere peculia ſeruis.
Quis timet, aut timuit [69] *gelidâ Præneſte ruinam,*
Aut poſitis nemoroſa inter iuga [70] *Volſiniis, aut*
[71] *Simplicibus Gabiis, aut* [72] *proni Tiburis arce?*
Nos vrbem colimus tenui [73] *tibicine fultam*

[55] E viridi & ceſpite vel theatro herbis & frondibus ornato.
[56] Sæpe recitatum.
[57] Diuerbiũ ſeu carmen quod tragœdis è ſcena egreſſis ab exodiariis ad recreandum ſpectatorem ſubiiciebatur. Sed & in fine fabularum, mimi riſum mouebant ſalibus & facetiis, quæ *exodia* dicta, *liges.*
[58] Fæce vel colore ſqualido illitæ. στόμα κεχηνὸς πάμμεγα, ὡς καταπιόμενος τοὺς θεατάς. Lucian. περὶ ὀρχήσεως.

[59] Nec diſtinctas ſedes & ſubſellia, vt Romæ: *Orcheſtra propriè eſt chori & ſaltatorum ſpatium, ab ὀρχέομαι,* id eſt, *ſalto.* [60] Neque purpureis togis induti, ſed albis tunicis amicti Ædiles edunt ſpectacula, aut ius de menſuris dicunt. [61] Romæ vltra facultates. [62] Ex mutuato ære. vel, conductâ & mutuatâ veſte. [63] Pauperes cum ſimus, diuites haberi volumus. [64] Vt admittaris ad ſalutandum nobilem. [65] Te non ore, vix nutu dignatus. [66] Fabritius Veiento, de quo Plin. & infra 6. Sat. [67] Vbi deponit primæ barbæ lanuginem & crines puer delicatus, & domino dilectus, quæ numini alieni conſecrare moris erat, vide quæ ad Martialis epigram. 32. lib. 1. eo die feſto celebrato clientes liba ex melle, farre, & oleo puero mittebant, quæ venderet, peculium inde ſibi comparaturus. [68] Cum libis ferm. id eſt, feruoris & iræ cauſam, quod non tantum patronis in Nuptiis, Natali, Opere nouo, ſed & ſeruis eorum cogimur præſt. tributa. [69] Gelidâ vrbe Tuſciæ, ab aquis frigidis & ſitu in monte. [70] Etruriæ oppid. [71] Non ornatis, *vel* Sexti Tarquinii dolo deprehenſis. [72] In præcipiti poſitâ, & decliui. Hor. 4. Od. 3. lib. *Tibur ſupinum.* [73] Adminiculo, ſuſtentaculo.

Digitized by Google

Magnâ parte ſui. nam [74] ſic labentibus obſtat
Villicus, & veteris rimæ contexit hiatum.
[75] Securus pendente iubet dormire ruinâ.
Viuendum eſt illic, vbi nulla incendia, nulli
Nocte metus. iam poſcit aquã, iam [76] friuola transfert
[77] Vcalegon: [78] tabulata tibi iam tertia fumant,
[79] Tu neſcis: nam ſi gradibus [80] trepidatur ab imis,
Vltimus ardebit [81] quem tegula ſola tuetur
A pluuiâ, molles vbi reddunt oua columbæ.
Lectus erat [82] Codro [83] Proculâ minor: vrceoli ſex,
Ornamentum abaci: nec non & paruulus infra
Cantharus, & [84] recubans ſub eodẽ marmore Cheiron,
Iamq; vetus Græcos ſeruabat ciſta libellos,
Et diuina [85] Opici rodebant carmina mures,
Nil habuit Codrus. quis enim negat? & tamen illud
Perdidit infelix totum nil: vltimus autem
Ærumnæ cumulus, quod nudum, & fruſta rogantem
Nemo cibo, nemo hoſpitio, tectoq; iuuabit,
Si magna [86] Aſturi cecidit domus: horrida [87] mater,
[88] Pullati proceres, differt [89] vadimonia Prætor.
Tunc gemimus caſus vrbis, tunc odimus ignem.
[90] Ardet adhuc, & iam accurrit qui marmora donet,
Conferat impenſas, hic [91] nuda, & candida ſigna:
Hic aliquid præclarũ [92] Euphranoris, & [93] Polycleti,

[74] Exilibus columnis & adminiculis ſubuenit ruentib. tectis.
[75] Nos iubet ſecuros dormire, imminente vſque ruinâ.
[76] Vilia quęque vaſa ex incendio erepta. Anglic. *lumber*.
[77] Vicinus *Imitatio Virgiliana. Æneas de ſuo vicino. 2. Æneid. Iam proximus ardet Vcalegon.*
[78] Contignatio tertia. *the third floore.*
[79] Tu pauper qui conduxiſti cœnacula. *the garres, or cokloft.*
[80] Ingruente incendio.
[81] Qui in ſummo habitat cœnaculo.
[82] Pauperi cuidam, *fortè Poëtæ illi rauco, de quo prima Sat.* [83] Vxore ſua. [84] Effigies Chironis centauri fictilis ſuſtinens abacum ex eadem marmore, id eſt, materia, ſc. argillâ. [85] Barbari & Opici pop. Campaniæ qui & Oſci. per ludum autem mures vocat Opicus, qui Græcè neſcientes libris Græcis non pepercerunt: vel liguritores, obſcœnum enim liguritorem Eunum Auſonius Opicum magiſtrum vocat. *aut*, mures terreſtres, ab ὀπὴ, *cauerna, foramen.* quæ murib. latebræ vel ab ὀπὴ, *veſpertilio.* citante Criſpino è Suida. [86] Diuitis cuiuſpiam. *forte legend. Arturi, de quo ſupra verſ. 19.* [87] Roma vel matres Romanæ, vt in publica calamitate. [88] Atrati lugent patres. [89] Spõſiones ſiſtendi ſe & dictionem iuris. [90] Dum ardet adhuc domus, præſto ſunt, qui conferant ad nouas ædes, alius marmora, &c. [91] Effigies nudorũ corporum è puriſſimo marmore. [92] Pictoris artificioliſſimi. [93] Statuarii celeberrimi.

[94] *Phaca-*

Digitized by Google

[94] Phæcaſianorum vetera ornamenta deorum.
Hic libros dabit, & [95] forules, [96] mediamq; Mineruã:
Hic modium argenti. meliora, & plùra reponit
*[97] Perſicus orborum lautiſſimus, & * meritò iam*
Suſpectus, tanquam ipſe ſuas incenderit ædes.
Si potes auelli [98] Circenſibus, optima [99] Soræ
Aut [99] Fabrateriæ domus, aut [99] Fruſinone paratur,
Quanti nunc [1] tenebras vnum conducis in annum.
Hortulus [2] hic puteuſq; breuis, nec [3] reſte mouendus
*In * tenuis plantas facili diffunditur hauſtu.*
Viue [4] bidentis amans, & culti villicus horti,
Vnde epulum poſſis centum dare [5] Pythagoræis.
Eſt aliquid quocunq; loco, quocunq; receſſu,
Vnius ſeſe dominum feciſſe [6] lacertæ.
Plurimus [7] hic æger moritur vigilando: ſed illum
Languorem peperit cibus [8] imperfectus, & hærens
Ardenti ſtomacho. nam quæ [9] meritoria ſomnum
Admittunt? [10] magnis opibus dormitur in vrbe.
In caput morbi: *rhedarum tranſitus arcto*
Vicorum inflexu: & [11] ſtantis conuicia mandræ
Eripiunt ſomnum [12] Druſo, [13] vitulisq; marinis.

[94] Deorum quos Phœcaſii ſacerdotes Athenienſiũ & Alexandrinorum à calceamentis candidis denominati coluerunt. vel deorum è Grçcia latorũ. Phœcaſia enim Heſych. ruſtica ſunt calceamenta, quibus calceati pingebantur dii Græci & poni pro Phœcaſianorũ vult Turnebus, lib.10. cap.27. quem vide. [95] Capſulas armaria, repoſitoria. [96] Statuam Mineruæ dimidiatam à vertice ad vmbilicum vſq;.

[97] Fabius Perſicus. vide Satyr. 8 verſ 14. *vel* diuitis fictitium nomen à Perſis, *vel* quod hic Arturius Perſa fuerit. * Vide Martial epig. 51. lib. 3. [98] Ludis curulibus in Circo, quib maximè delectabantur Romani. Sat. 10. v. 80. [99] Oppid. Campaniæ in via Latina. [1] Tenebroſam domum Romæ. [2] In his oppidis. [3] Non profundus. * Alii leg. *teneras plant.* [4] Agriculturæ *bidens autem furcæ, vel raſtri genus eſt.* [5] Oleribus enim veſcebantur diſcipuli Pythagoræ, qui ſuos animatis abſtinere docuit. [6] Agri aut hortuli lacertarum domicilii. *Meton contenti.* [7] Romæ. [8] Non concoctus. [9] Officinæ quæ mercede locantur, vel in quib. mechanici diurna nocturnaq; plerunq; opera victũ merentur. [10] Magno conſtat precio domus à ſtrepitu remota *vel* impoſitũ vicinis ſilentiũ vt quieſcas. [11] Dum mulio verbere & verbo increpat mandram, id eſt, mulorum multitudinem non progredientem. [12] Hom. ſomnolento qualis erat Cl. Druſus Cæſar. alii legunt *ſomnos vrſis*, qui per dies bis ſeptenos graui ſomno premuntur, vt ne vulneribus quidem excitari queant. Plin. lib. 8. cap. 36. [13] Phocis quæ altiſſimè dormiunt.

[14] Si vocat officium: turba cedente vehetur
Diues & ingenti curret ſuper ora [15] Liburno,
Atq; obiter leget aut ſcribet, vel dormiet intus.
Namq; facit ſomnum clauſa lectica feneſtrâ.
[16] Ante tamen veniet. nobis properantibus obſtat
[17] Vnda prior: magno populus premit agmine lumbos
Qui ſequitur: ferit hic cubito, ferit [18] aſſere duro
Alter: at hic tignum capiti incutit, ille [19] metretam.
[20] Pinguia crura luto: plantâ mox vndiq; magnâ
Calcor, & in digito [21] clauus mihi militis [22] hæret.
Nonne vides quanto celebretur [23] ſportula [24] fumo?
Centum [25] conuiuæ, ſequitur ſua quemque [26] culina.
[27] Corbulo vix ferret tot vaſa ingentia, tot res
Impoſitas capiti, quot recto vertice portat
Seruulus infelix, & curſu ventilat [28] ignem.
Scinduntur tunicæ ſartæ. modò longa [29] coruſcat
[30] Sarraco veniente abies, atq; altera pinum
Plauſtra vehunt, nutant altè, populoq; minantur.
Nam ſi procubuit, qui ſaxa [31] Liguſtica portat,
Axis, & euerſum fudit ſuper agmina [32] montem,
Quid ſupereſt de corporibus? quis membra, quis oſſa
Inuenit? [33] obtritum vulgi perit omne cadauer
More animæ. [34] domus interea ſecura patellas
Iam lauat, & buccâ foculum excitat, & ſonat vnctis

[14] At ſi diues vocatus ſit ad aliquod negotium publicum aut priuatum.
[15] Altâ lecticâ, inſtar nauis liburnæ, *vel* lecticâ à proceris è Liburna ſeruis lecticariis vecta.
[16] Quò volet citius quam nos, quibus in via non ceditur, vt illi.
[17] Populi & turbæ quaſi fluxus & refluxus.
[18] Amite lecticæ.
[19] Menſuram, vas magnum.
[20] Cœnoſa ſunt.
[21] Caliga clauis ornata & infixa.
[22] Figitur mihi in digito.

[23] Cœna in ſportula non C. quadrantes δεῖπνον ἐν σπυρίδι. [24] Igni in calefactorio ſubiecto obſoniis ne intepeſcant, *vel* ſtudio, & feſtinatione. [25] Qui ſportulam accipiunt. [26] Focus & ſupellex. [27] Vir robuſtus & validus tempore Neronis. [28] Quem obſoniis ſubiectum capiti impoſitum portat. [29] Tremit, vacillat. Ita Seneca epiſt. 90. *longo vehiculorum ordine pinus aut abies deferebatur. vicis intrementibus.* [30] Plauſtro. [31] E Liguria in Apenninis mont. [32] Ingens ſaxum à monte exciſum. [33] Corpus minutatim & in fruſta conciſum non apparet. ſed euanuit anima. [34] Famuli expectantes aduentum ſerui qui cœnam petebat, nihil de morte eius cogitantes apparant balneum.

[35] Strigilibus,

Digitized by Google

[35] Strigilibus, & pleno componit lintea [36] gutto.
Hæc inter [37] pueros variè properantur: at [38] ille
Iam ſedet in [39] ripâ, tetrumq́ nouicius horret
[40] Porthmea, [41] nec ſperat [42] cœnoſi iurgitis [43] aluum
Infelix, nec habet quem porrigat [44] ore trientem.
Reſpice nunc alia, ac diuerſa pericula noctis:
[45] Quod ſpatium tectis ſublimibus, vnde cerebrum
Teſta ferit, quoties rimoſa, & [46] curta feneſtris
Vaſa cadunt, quanto percuſſum pondere ſignent,
Et lædant ſilicem poſſis [47] ignauus haberi,
Et ſubiti caſus improuidus, ad cœnam ſi
[48] Inteſtatus eas: adeò tot fata, quot illâ
Nocte patent [49] vigiles, te prætereunte, feneſtræ,
Ergo optes, votumq́ feras miſerabile tecum,
Vt ſint contenta [50] patulas defundere pelueis.
Ebrius ac petulans, qui nullum forte cecidit,
[51] Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum
[52] Peleidæ, cubat in faciem, mox deinde ſupinus:
Ergo [53] non aliter poterit dormire, quibuſdam
Somnum rixa facit: *ſed quamuis improbus [54] annis,*
Atq́ mero feruens, [55] cauet hunc, quē [56] coccina læna
Vitari iubet, & comitum longiſſimus ordo,

[35] Ad ſudorem abſtergendum, pro *ſtrigilibus* cum *ſtri* breuis ſit. quod inſtrumentum graphice depingit Apuleius l. 2. Florid.
[36] Gutto olei pleno, quod lotis iamque ſiccis ſuperfundebatur.
[37] Famulos domi exſpectantes puerum cum ſportula.
[38] Seruulus ſaxi mole obtritus.
[39] Acherontis, ceu Stygis.
[40] Charontem, portitorem.
[41] Cui inhumato & inopi non ante annos C. tranſuehi licet.

[42] Stygis. [43] Cymbam Charontis. [44] Quem mortuorum ori inſerere ſolebant Græci, naulum ſc. & ſtipem Charontis. [45] Quantum ſpacium ſit à tectis ſubl. & cœnaculis ad terram: tantum ſane periculum eſt à teſtis quas nocte deiecerint ruptas. [46] Fracta. [47] Tui negligens, incautus. [48] Non condito prius teſtamento. [49] Inquilinis adhuc vigilantibus. [50] Sordes emittere quæ in vaſis ſunt, & non ipſa vaſa, vt vrina potius conſpergaris quam ipſis teſtis deiectis occidaris. [51] Diſcruciatur, quia nihil ſceleris admiſerit, quia neminem verberarit. [52] Achillis lugentis Patrocli necem, nec quietem admittentis. Iliad. Hom. ω verſ. 12. [53] Non ſine contumelia & rixa. Non dormiunt, inquit ſapiens, niſi malè fecerint, & niſi alios ſupplantauerint. *Sueton de Nerone & Othone idem refert, idem Dio & Xiphilin & Tacit. Annal.* 13. [54] Iuuenilibus. [55] Euitat diuitem, ſenatorem, magiſtratum. [56] Granis fruticis cocci tincta veſtis accubitoria. Perſ. 1. Satyr. 32. verſ.

[14] Si vocat officium: turba cedente vehetur
Diues & ingenti curret ſuper ora [15] Liburno,
Atq; obiter leget aut ſcribet, vel dormiet intus.
Namq; facit ſomnum clauſa lectica feneſtrâ.
[16] Ante tamen veniet. nobis properantibus obſtat
[17] Vnda prior: magno populus premit agmine lumbos
Qui ſequitur: ferit hic cubito, ferit [18] aſſere duro
Alter: at hic tignum capiti incutit, ille [19] metretam.
[20] Pinguia crura luto; plantâ mox vndiq; magnâ
Calcor, & in digito [21] clauus mihi militis [22] hæret.
Nonne vides quanto celebretur [23] ſportula [24] fumo?
Centum [25] conuiuæ. ſequitur ſua quemque [26] culina.
[27] Corbulo vix ferret tot vaſa ingentia, tot res
Impoſitas capiti, quot recto vertice portat
Seruulus infelix, & curſu ventilat [28] ignem.
Scinduntur tunicæ ſartæ. modò longa [29] coruſcat
[30] Sarraco veniente abies, atq; altera pinum
Plauſtra vehunt, nutant altè, populoq; minantur.
Nam ſi procubuit, qui ſaxa [31] Liguſtica portat,
Axis, & euerſum fudit ſuper agmina [32] montem,
Quid ſupereſt de corporibus? quis membra, quis oſſa
Inuenit? [33] obtritum vulgi perit omne cadauer
More animæ. [34] domus interea ſecura patellas
Iam lauat, & buccâ foculum excitat, & ſonat vnctis

14 At ſi diues vocatus ſit ad aliquod negotium publicum aut priuatum.
15 Altâ lecticâ, inſtar nauis liburnæ, *vel* lecticâ à proceris è Liburna ſeruis lecticariis vecta.
16 Quò volet citius quam nos, quibus in via non ceditur, vt illi.
17 Populi & turbæ quaſi fluxus & refluxus.
18 Amite lecticæ.
19 Menſuram, vas magnum.
20 Cœnoſa ſunt.
21 Caliga clauis ornata & infixa.
22 Figitur mihi in digito.
23 Cœna in ſportula non C. quadrantes δεῖπνον ἐν σπυρίδι. 24 Igni in calefactorio ſubiecto obſoniis ne intepeſcant, *vel* ſtudio, & feſtinatione. 25 Qui ſportulam accipiunt. 26 Focus & ſupellex. 27 Vir robuſtus & validus tempore Neronis. 28 Quem obſoniis ſubiectum capiti impoſitum portat. 29 Tremit, vacillat. Ita Seneca epiſt. 90. *longo vehiculorum ordine pinus aut abies deferebatur, vicis intrementibus.* 30 Plauſtro. 31 E Liguria in Apenninis mont. 32 Ingens ſaxum è monte exciſum. 33 Corpus minutatim & in fruſta conciſum non apparet, ſed euanuit anima. 34 Famuli expectantes aduentum ſerui qui cœnam petebat, nihil de morte eius cogitantes apparant balneum.

[35] *Strigilibus,*

[35] *Strigilibus,& pleno componit lintea* [36] *gutto.*
Hæc inter [37] *pueros variè properantur: at* [38] *ille*
Iam ſedet in [39] *ripâ, tetrumq́ nouicius horret*
[40] *Porthmea,* [41] *nec ſperat* [42] *cœnoſi gurgitis* [43] *alnum*
Infelix, nec habet quem porrigat [44] *ore trientem.*
Reſpice nunc alia,ac diuerſa pericula noctis:
[45] *Quod ſpatium tectis ſublimibus, vnde cerebrum*
Teſta ferit,quoties rimoſa, & [46] *curta feneſtris*
Vaſa cadunt,quanto percuſſum pondere ſignent,
Et lædant ſilicem poſſis [47] *ignauus haberi,*
Et ſubiti caſus improuidus, ad cœnam ſi
[48] *Inteſtatus eas:adeò tot fata,quot illâ*
Nocte patent [49] *vigiles,te prætereunte, feneſtræ,*
Ergo optes,votumq́ feras miſerabile tecum,
Vt ſint contentæ [50] *patulas defundere pelueis.*
Ebrius ac petulans, qui nullum forte cecidit,
[51] *Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum*
[52] *Peleidæ,cubat in faciem,mox deinde ſupinus:*
Ergo [53] *non aliter poterit dormire,* quibuſdam
Somnum rixa facit: *ſed quamuis improbus* [54] *annis,*
Atq́ mero feruens, [55] *cauet hunc,quē* [56] *coccina læna*
Vitari iubet,& comitum longiſſimus ordo,

[35] Ad ſudorem abſtergendum, pro *ſtrigilibus* cum *ſtri* breuis ſit. quod inſtrumentum graphice depingit Apuleius l. 2. Florid.
[36] Gutto olei pleno, quod lotis iamque ſiccis ſuperfundebatur.
[37] Famulos domi exſpectantes puerum cum ſportula.
[38] Seruulus ſaxi mole obtritus.
[39] Acherontis, ceu Stygis.
[40] Charontem, portitorem.
[41] Cui inhumato & inopi non ante annos C. tranſuehi licet.

[42] Stygis. [43] Cymbam Charontis. [44] Quem mortuorum ori inſerere ſolebant Græci, naulum ſc. & ſtipem Charontis. [45] Quantum ſpacium ſit à tectis ſubl. & cœnaculis ad terram: tantum ſane periculum eſt à teſtis quas nocte deiecerint ruptas. [46] Fracta. [47] Tui negligens, incautus. [48] Non condito prius teſtamento. [49] Inquilinis adhuc vigilantibus. [50] Sordes emittere quæ in vaſis ſunt, & non ipſa vaſa, vt vrina potius conſpergaris quam ipſis teſtis deiectis occidaris. [51] Diſcruciatur, quia nihil ſceleris admiſerit, quia neminem verberarit. [52] Achillis lugentis Patrocli necem, nec quietem admittentis. Iliad. Hom. ω verſ. 12. [53] Non ſine contumelia & rixa. Non dormiunt, inquit ſapiens, niſi male fecerint, & niſi alios ſupplantauerint. *Sueton de Nerone & Othone idem refert, idem Dio & Xiphilin & Tacit. Annal.* 13. [54] Iuuenilibus. [55] Euitat diuitem, ſenatorem, magiſtratum. [56] Grauis fruticis cocci tincta veſtis accubitoria. Perſ. 1. Satyr. 32. verſ.

Multum præterea flammarum, & [57] aênea lampas.
Me, quem [58] Luna ſolet deducere, vel breue lumen
Candelæ, [59] cuius diſpenſo & tempero filum,
Contemnit. miſeræ cognoſce procœmia rixæ,
Si rixa eſt, vbi tu pulſas, ego vapulo tantùm.
Stat contra, ſtariq; iubet: parere neceſſe eſt.
Nam quid agas, cum te furioſus cogat, & idem
Fortior? vnde venis? exclamat. [60] cuius aceto,
Cuius [61] conche tumes? [62] quis tecum ſectile porrum
Sutor, & [63] elixi veruecis labra comedit?
Nil mihi reſpondes? aut dic, [64] aut accipe calcem.
[65] Ede vbi conſiſtas? in quâ te quæro [66] proſeucha?
Dicere ſi tentes aliquid, tacituſve recedas,
Tantundem eſt: feriunt pariter. [67] vadimonia deinde
Irati faciunt. libertas pauperis hæc eſt,
Pulſatus rogat, & pugnis conciſus adorat,
Vt liceat [68] paucis cum dentibus inde reuerti.
Nec tamen hoc tantum metuas: nam qui ſpoliet te
Non deerit: clauſis domibus, poſtquam omnis vbiq;
Fixa [69] catenatæ ſiluit compago tabernæ.
Interdum & ferro ſubitus [70] graſſator agit rem,
Armato [71] quoties tutæ cuſtode tenentur
Et Pontina palus, & Gallinaria pinus.
Sic inde huc omnes tanquam [72] ad viuaria currunt,
Qua fornace graues, [73] qua non incude catenæ?

[57] Quæ tribunis præferebatur. [58] Lunæ lumen. [59] Cuius funiculum diſpono, ne citius abſumatur aut extinguatur. [60] Vbi cœnatus es cibis viliſſimis impletus? [61] Fabis in ſiliquis, coctis iiſque non oleo inunctis, ſed aceto conſperſis? [62] Quinam ſordidi conuiuæ tecum vnà cœnabãt? [63] Caput vervecinum. [64] Aut ego te pculcabo. [65] Dic vbi habites? in qua proſeucha te conuenire poſſim, vbi opus erit. [66] Propriè eſt precatio. ſumitur & pro fanis Iudæorum, hic pro ponte, crepidine, ceu alio loco, vbi ſtipem mendici efflagitabant. [67] Se iniuria læſos ſimulantes à te vadem exigunt, vt adſis in iudicio. [68] Non in totum excuſſis tibi dentibus. [69] Catenis firmatæ aduerſus expilatores, vel petulantes, qui tabernas noctu effringere ſolebant. & in his, ipſum Neronem, vide Sueton. Neron c.26. & Tacit. Annal. 13. [70] Latro. [71] Quoties diſpoſitis ibi cuſtodiis è Pont. palude & ſilua Gallinaria locis latrocinio aptis arcentur graſſatores. [72] Ad eſcam facilem & paratam, *vel* ad profugium & receptum. [73] *Sup.* conficiuntur.

[74] *Maximus*

[74] *Maximis in vinclis ferri modus: vt timeas,*[75] *ne*
Vomer deficiat, ne marra & ſarcula deſint.
Felices proauorum atauos, felicia dicas
Secula quæ quondam ſub regibus atque tribunis
Viderunt [76] *vno contentam carcere Romam.*
His alias poteram, & plureis ſubnectere cauſſas;
Sed[77] *iumenta vocant, & ſol inclinat: eundum eſt.*
Nam mihi commotâ iam dudum mulio virga
Innuit. ergo vale noſtri memor, & quoties te
Roma[78] *tuo*[79] *refici properantem reddet*[80] *Aquino:*
Me quoq; ad[81] *Heluinam Cererem,* [82] *veſtramq; Dianam*
[83] *Conuelle a Cumis: ſatyrarum ego, ni*[84] *pudet illas:*
Adiutor gelidos veniam[85] *caligatus in agros.*

[74] Maxima copia ferri abſumitur in vinculis fabricandis.
[75] Ne non ſit ferrum, vnde fiant inſtrumenta ruſtica.
[76] Tulliano ſolo, quod extruxit Hoſtilius Tullus.
[77] Muli qui cum longe præceſſerunt, monent me vt ſequar.
[78] Tuâ patriâ, ô Iuuenalis.
[79] Vrbis tædio, properè cupientem recreari. [80] Oppido Volſcorum in via Latina. [81] Templum Eluinæ Cereris quod Aquini eſt Ceres autem Eluina dicitur à fonte Eluino quod eluat, vel Heluini, id eſt, flaua, ſpicarum color eſt. [82] Quam vos colitis. [83] Accerſe [84] Mei auxilii, vtpote poëtæ non ſatis boni: qui tamen vrbis vitia deteſtatus, acriter & audacter in illa velim inueni. [85] Velut audax miles, armatus inſtructuſq; adiutor ſatyrarum.

SATYRA IV.

A libidine & luxuria Criſpini, ſumptâ occaſione deſcribendi ridiculum quoddam Domitiani ſuper rhombo piſce concilium, Senatorum in hanc rem ſententias lepidè & ſalsè exponit.

Ecce[1] *iterum Criſpinus, & eſt mihi ſæpe vocandus*
[2] *Ad partes, monſtrum*[3] *nulla virtute redemptum*

[1] Namq; eius & in prima Satyra memineram.
[2] Vt partes agat in his meis Satyris. Metaphorâ ſumptâ à comœdiis, in quibus hiſtriones ad partes ſuas reuocari ſolent. [3] Perditè vitiorum ſeruus, quem nulla virtus commendat, ornátve.

A vitiis,

Digitized by Google

A vitiis, [4] *æger, ſolaq; libidine fortis,*
[5] *Delicias viduæ tantum aſpernatur adulter.*
Quid refert igitur quantis [6] *iumenta fatiget*
Porticibus, quanta [7] *nemorum vectetur in vmbra,*
Iugera quot vicina foro, quas emerit ædes?
Nemo malus felix. [8] *minime corruptor, & idem*
Inceſtus, cum quo nuper [9] *vittata iacebat*
[10] *Sanguine adhuc viuo terram ſubitura ſacerdos.*
Sed nunc [11] *de factis leuioribus: & tamen alter*
Si feciſſet idem, caderet ſub [12] *iudice morum.*
Nam quod turpe [13] *bonis, Titio, Seioq;, decebat*
Criſpinum. quid agas, cum dira & fœdior omni
Crimine perſona eſt? mullum [14] *ſex millibus emit*
[15] *Æquantem ſane paribus ſeſtertia libris,*
Vt perhibent, [16] *qui de magnis maiora loquuntur.*
[17] *Conſilium laudo artificis, ſi munere tanto*
[18] *Præcipuam in tabulis ceram ſenis abſtulit orbi.*
Eſt ratio vlterior, magnæ ſi miſit amicæ,
Quæ vehitur clauſo [19] *latis ſpecularibus antro.*
Nil tale exſpectes: emit [20] *ſibi. multa videmus*
Quæ [21] *miſer & frugi non fecit Apicius. hoc tu*
Succinctus [22] *patria quondam Criſpine papyro?*

[4] Ad reſiſtendum vitiis ad virtutes amplexandas puſillus: ad libidines aliaque vitia fortis.
[5] Voluptatis gratiâ mœchatur, non lucri, vt qui viduas ſectantur auaras.
[6] Mulos in eſſedo iunctos, quibus in gelidis geſtationibus vehitur & porticibus cum pluit. Vide Sat. 7. v.178.
[7] Viridariorum & hortorum. Plin. epiſt 17. lib.2. Vide Lipſ. ep. 11. centuriæ Miſcellan.
[8] Criſpinus ergo infeliciſſimus, qui corruptor.

[9] Veſtalis virgo, Veſtæ ſacra, vittis caput redimita. [10] Inceſti conuicta terra obruenda viua, ex inſtituto Numæ Pompilii. [11] Supp. querimur. [12] Domitiano qui (Sueton. Dom c.8.) cenſoriâ arreptâ virgâ in Corneliam Maximillam, Veſtalem, eiuſque ſtupratores ſeueriſſimè animaduertit. Plin. epiſt. 11 l.4. [13] Bonis ciuibus. [14] Supp nummûm, hoc eſt, xlv. lib noſtræ monetæ. [15] Sex libras pendebat piſcis, ſex millibus nummûm emebatur. [16] Adulatores, qui facta verbis adaugent. [17] Si tanti nullum emerit quo captaret hæreditatem aut locupletis fœminæ iniret amorem, excuſandus eſt Criſpinus. [18] Primam hæreditatem in tabulis teſtamenti ceratis. [19] Feneſtris lecticæ è lapide ſpeculari. [20] In ſuam gulam. [21] Luxurioſiſſimus, & omnium nepotum altiſſimus gurges. Plin epiſt. 5. l. 2. frugi tamen ſi cum Criſpino conferatur. Vide Senec. ep 95. [22] Ægyptiacâ. fuit enim Criſpinus verna Canopi Sat. 1. & papyrus eſt herba paluſtris, quæ in Ægypto multa naſcitur, ex qua texuntur nauigia, funes, tegetes, ſtragula, veſtes, &c.

Digitized by Google

Hoc precium [23] ſquammæ? potuit fortaſſe minoris
Piſcator, quam piſcis emi. prouincia tanti
Vendit agros: ſed maioris Apulia vendit.
Quales tunc epulas ipſum glutiſſe putemus
[24] *Induperatorem:* [25] *cum tot ſeſtertia, partem*
Exiguam, & modica ſumptam de margine cœnæ
Purpureus magni [26] *ructaret ſcurra Palati,*
[27] *Iam princeps equitum, magna qui voce ſolebat*
Vendere [28] *municipes* [29] *fracta de merce ſiluros?*
[30] *Incipe Calliope, *licet hic conſidere: non eſt*
Cantandum, res vera agitur: narrate [31] *puellæ*
Pierides: proſit mihi vos dixiſſe puellas.
Cum iam ſemianimum laceraret [32] *Flauius orbem*
[32] *Vltimus, &* [33] *caluo ſeruiret Roma Neroni;*
Incidit; [34] *Hadriaci ſpacium admirabile rhombi*
Ante [35] *domũ Veneris, quã* [36] *Dorica ſuſtinet Ancon,*
Impleuitq́; [37] *ſinus, neq; enim minor hæſerat illis,*
Quos operit glacies [38] *Mæotica, ruptaq́; tandem*
[39] *Solibus effundit* [40] *torpentis ad* [41] *oſtia Ponti*
Deſidia tardos, & longo frigore pingues.
Deſtinat hoc monſtrum [42] *cymbæ, liniq́; magiſter*
[43] *Pontifici ſummo: quis enim* [44] *proponere talem,*
Aut emere auderet? cum plena & littora multo

[23] Piſcis ſquammoſi?
[24] Domitianum, cuius cœnæ —
[25] — Extrema & viliſſima pars æquabat hunc ſumptum Criſpini.
[26] Ad ructationem vſque ingurgitaret aulicus paraſitus Criſpinus.
[27] Iam magiſter equitum factus, qui.
[28] Per municipia. *vel* Ægyptios & cõterraneos, vt ſupra, *patriâ papyro.* in Nilo enim natant, & Alexandriæ væneunt viles hi piſculi.
[29] E fracto vaſe, *vel* ex alienâ merce ſurreptas.

[30] Facetè in re ridicula muſas inuocat, quaſi rem arduam agreſſurus ſit. *Neque enim opus eſt leui Muſarum inſtinctu, tanquam in tranſitu aut fabula; ſed mora & cura. [31] Muſæ ex Pierio monte Theſſaliæ vel regione Macedoniæ. & mihi vel ob hoc ſitis propitiæ, quod vos dixerim *puellas, gir les.* quæ tamen non poteſtis non eſſe vetulæ, ab antiquiſſimis poëtarum vſque inuocatæ. [32] Familiæ Flauiorum. [32] Per omnia vitia Nero alter, caluus inſuper erat. *ſic Auſonius. Quam dixit caluum ſua Roma Neronem.* [34] In mari Adriatico nutriti & capti. [35] Ædem Ven. [36] A Græcis condita qui Syracuſis aduenerant, Dionyſii tyrannidem fugientes. [37] Retia. [38] In Mœotide palude. [39] Solis calore æſtiuo. [40] Segniter fluentis prope ſtagnantis. [41] Mœotidis exitus in Pontum Euxinum. [42] Piſcator. [43] Domitiano, qui quaſi Pontifex maximus erat ſacerdotum quos inſtituerat Albæ, vide Sat. 2. verſ. 112. [44] Venum,

Delatore

Digitized by Google

Delatore forent: diſperſi protinus [45] *alga*
Inquiſitores agerent cum [46] *remige nudo,*
Non dubitaturi fugitiuum dicere piſcem,
Depaſtumq; diu viuaria Cæſaris, inde
Elapſum, veterem ad dominum debere reuerti.
Si quid [47] *Palphurio, ſi credimus* [47] *Armillato,*
Quicquid conſpicuum, pulchrumq; ex æquore toto eſt,
Res fiſci eſt, vbicunq; natat. [48] *donabitur ergo,*
[49] *Ne pereat, iam* [50] *letifero cedente pruinis*
Autumno, iam quartanam [51] *ſperantibus ægris.*
Stridebat deformis hyems, prædamq; recentem
Seruabat, tamen hic properat, velut vrgeat [52] *Auſter.*
Vtq; [53] *lacus ſuperant, vbi quanquam* [54] *diruta ſeruat*
[55] *Ignem Troianum, & Veſtam colit Alba minorem:*
Obſtitit intranti miratrix turba parumper;
Vt ceſſit, facili patuerunt cardine valuæ.
Excluſi exſpectant admiſſa [56] *obſonia* [57] *patres.*
Itur ad [58] *Atriden: tunc* [59] *Picens accipe, dixit*
Priuatis maiora focis, [60] *genialis agatur*
Iſte dies, propera ſtomachum [61] *laxare ſaginis,*
Et tua ſeruatum conſume in ſecula rhombum.
Ipſe capi voluit. [62] *quid apertius?* & [63] *tamen illi*

[45] Rerum etiam leuiſſimarum, vt algæ, delatores. [46] Piſcatore paupere. [47] Conſulari delatori. [48] Quod teneri non poteſt, *inquit Piſcator*, donabitur libenter & cito. [49] Fiſco per delatores. *vel* ne corrumpatur & computreſcat. [50] Sub fine Autumni morboſi in hyemem vergentis. [51] Timentibus. laborat tamen Ptol. Flauius 17. cap. coniect. tueri genuinam & propriam verbi ſignificationem, vt cupiant ægri febres ſuas in quartanas mutari, quæ vt Celſus ſcribit, neminem iugulant. Verùm non perſuadet. [52] Quo flante, aër calidus ambiens corrumpit piſces & carnes. [53] Vbi iam piſcator delatoribus comitatus lacus ſub mœnibus Albæ ſuperarat. [54] A Tullo Hoſtilio. [55] Ignem perpetuum & inextinctum cuſtodiendum, à Troianis receptum morem hunc Tullus Hoſtilius Romam tranſtulit. prodigiis vero monitus Albæ reddidit vbi tamen conſecratur Veſta, minore cum religione, quàm Romæ. [56] Rhombum. [57] Senatores. qui in Albano erant cum Imperatore. [58] Domitian. Imperatorem Rom. vt fuit Agamemnon Græcorum. [59] Piſcator ex agro Piceno, qui mari Adriatico adiacet. [60] Lætus, vt natalis quo indulgetur Genio *vide 2. Sat. Perſii verſ. 3.* [61] Soluere, euacuare, vt has delicias capiant. *vel*, lax, id eſt, extendere his deliciis. [62] Quid apertius, *inquit Poëta*, hac adulatione piſcatoris? [63] Domitianus tamen hinc intumuit,

Surgebant.

Digitized by Google

*Surgebant cristæ:*nihil eſt,quod credere de ſe
Non poſſit,cum laudatur [64] diis æqua poteſtas.
Sed deerat piſci [65] *patinæ menſura: vocantur*
Ergo in concilium proceres, quos oderat ille,
In quorum facie [66] *miſeræ magnæq; ſedebat*
Pallor amicitiæ. primus, [67] *clamante Liburno,*
[68] *Currite,iam ſedit,* [69] *rapta properabat abolla*
[70] *Pegaſus,attonitæ poſitus modo villicus vrbi.*
[71] *An ne aliud tunc præfecti? quorum optimus atq;*
Interpres legum ſanctiſſimus: omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat [72] *inermi*
Iuſtitia. venit & [73] *Criſpi iucunda ſenectus,*
Cuius erant mores qualis facundia, mite
Ingenium: maria,ac terras,populoſq; [74] *regenti*
Quis comes vtilior, ſi [75] *clade, & peſte ſub illa*
Sæuitiam damnare, & honeſtum afferre liceret
Conſilium? ſed quid violentius aure tyranni?
Cum quo [76] *de pluuiis,aut æſtibus,aut nimboſo*
Vere locuturi fatum pendebat amici.
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
[77] Torrentem,*nec ciuis erat, qui libera poſſet*
Verba animi proferre, & vitam impendere vero.
Sic multas hyemes, atq; [78] *octogeſima vidit*

[64] Reges & principes. Domitianus ſupra omnes alios qui *Dominus & Deus noſter* appellari voluit.
[65] Capax piſcis integri patina.
[66] Imperatoriæ. *Erat enim Domitianus non ſolum magnæ, ſed & callidæ inopinatæque ſæuitiæ,* &c. Sueton. 11. cap. Domit.
[67] Præcone è Liburnia oriundo in concilium vocante.
[68] O Proceres (clamat præco) ſedit enim ipſe Imperator.
[69] Veſte feſtinanter arrepta.
[70] Iuriſconſultus laudatiſſimus. præfectus vrbi à Veſpaſiano.
[71] Neque enim ſub auaro principe Veſpaſ. fuerunt præfecti aliud quam villici, qui omni ratione omnia vndecunque corradebant, & tamen ex his Pegaſus erat optimus, &c.
[72] Debili & languida, principis quippe ſæuitiam veritus eſt.
[73] Criſpus ſenex iucundus, vt ἱερὸν μένος Ἀλκινόοιο, ἐς πλημμύχεισο, *ſapientia Lælii*, &c. Vibium Criſpum alii hic intelligunt, alii Paſſienum vtrunque iucundum quidem. Quintilian. l. 10. c. 1. & l. 6. cap. 2. Sueton. in Nerone. Tacit. ad cuius Annal. 22. lib. vide quæ Lipſius pro Paſſieno, & Torrentius pro Vibio ad noſtrum hunc.
[74] Imperatori.
[75] Domitiano.
[76] De rebus iniucundis vtcunque leuibus loqui, periculoſum & lethale erat.
[77] *Metaphor.* impetuoſam Domitiani violentiam.
[78] Æſtiua vel brumali, id eſt, octoginta annos.

Solſtitia, [79] *his armis, illa quoq; tutus in aula.*
Proximus eiuſdem properabat Acilius æui
Cum [80] *iuuene indigno, quem mors tam ſæua maneret,*
Et domini gladiis iam deſignata: ſed olim
Prodigio par eſt in nobilitate ſenectus.
Vnde fit, vt malim [81] *fraterculus eſſe gigantum.*
[82] *Profuit ergo nihil miſero, quod comminus* [83] *vrſos*
Figebat Numidas, [84] *Albana nudus arena*
Venator. quis enim iam non intelligat artes
Patritias? quis priſcum illud miretur [85] *acumen*
Brute tuum? facile eſt [86] barbato imponere regi.
[87] *Nec melior vultu quamuis ignobilis ibat*
[88] *Rubrius,* [89] *offenſæ veteris reus, atq; tacendæ:*
Et tamen [90] *improbior* [91] *Satyram ſcribente cinædo.*
[92] *Montani quoq; venter adeſt abdomine tardus.*
Et [93] *matutino ſudans Criſpinus* [94] *amomo,*
[95] *Quantum vix redolent duo funera. ſæuior illo*
[96] *Pompeius tenui* [97] *iugulos aperire ſuſurro.*
Et qui [98] *vulturibus ſeruabat viſcera Dacis*
[99] *Fuſcus,* [1] *marmorea meditatus prælia villa,*

[79] His cautis artibus. [80] Filio ſuo Domitio, *vt nonnulli autumant, nec tamen conſtat quis fuerit iſte iuuenis.* [81] Ignobilis, obſcurus, vt filii terræ. Gigas enim à γένεος & γῆ. [82] Iuueni nil prof. ſimulata ſtultitia. [83] Leones. neque enim habet ſicca & arida Numidia vrſos qui frigidis gaudent, teſte Plinio, lib 8. cap. 36. Sed & Romani veteres rudes ex Africa aduectos leones obuia & nota voce *vrſos* dixere. vide Lipſ. 2. Elector. cap. 4. [84] Theatro in Albano, vbi quotannis Domitianus quinquatria Mineruæ celebrans feras conficiendas exhibuit. [85] Qui cum videret inter alios nobiles inter fratrem tuum occidi, ſimulata ſtoliditate effugiſti crudelitatem auunculi tui Tarquinii ſuperbi. [86] Priſco, rudi, & ſimplici, non Domitiano æquè. [87] Nec lætior æquè pallidus licet non æquè nobilis. [88] Rubrius Gallus. [89] Quod Tibiam in pueritia corruperat. *vt quidam volunt, & videtur ex ſequentibus.* [90] Maledicentior caſtigator, *vel* nequior. [91] Nerone qui probroſo carmine lacerauit Quintianum, vt mollem & effœminatum. Tacit. Annal. 15. [92] Montanus Curtius ventricoſus. [93] Quo ſingulo mane vngitur, *vel* quod ſub ſole matutino. id eſt, oriente naſcitur. [94] Vnguento ex floribus amomi. [95] Quantum impenditur funeribus duorum diuitum. ceu reſpicias odores funeri impenſos ad fœtorem vſtrinæ emendandum, ceu aromata ad corpora perungenda, vel oſſibus & cineribus miſcenda. [96] Pompeius Ruffus ſæuior aperire. *Helleniſm.* [97] Iugulare reos tecta delatione. [98] Auibus cadauera vorantib. imo præſagientibus. [99] Cornelius Fuſcus à Domitiano præfectus prætorio miſſus eſt contra Dacos, à quibus magna accepta clade occiſus eſt. [1] Inexercitatus & imperitus è deliciis & otioſa armorū meditatione ad bellū ꝓfectus.

Eſt

Digitized by Google

Et cum mortifero prudens [2] Veiento [3] Catullo,
Qui nunquam [4] viſæ flagrabat amore puellæ,
Grande, & conſpicuum noſtro quoq; tempore monſtrum,
Cœcus adulator, diruſq; [5] a ponte [6] ſatelles,
Dignus [7] Aricinos qui mendicaret ab axes,
Blandaq; deuexæ iactaret [8] baſia rhedæ.
Nemo [9] magis rhombum ſtupuit, nam plurima dixit
In læuum conuerſus: at illi dextra iacebat
Bellua. ſic [10] pugnas [11] Cilicis laudabat, & ictus,
Et [12] pegma, & pueros [13] inde ad velaria raptos.
Non cedit Veiento, ſed vt [14] fanaticus [15] œſtro
Percuſſus [16] Bellona tuo diuinat, & ingens
Omen habes, inquit, magni clariq; triumphi,
Regem aliquem capies, aut de [17] temone Britanno
Excidet [18] Aruiragus, peregrina eſt bellua, cernis
Erectas in terga [19] ſudes? hoc defuit vnum
Fabricio, patriam vt rhombi memoraret, & annos.
[20] Quidnam igitur cenſes, conciditur? abſit ab illo
Dedecus hoc, Montanus ait. teſta alta paretur,
Quæ tenui [21] muro ſpatioſum colligat orbem:
[22] Debetur magnus patinæ, ſubituſq; Prometheus.
Argillam, atq; rotam citius properate: ſed ex hoc

[2] Fabritius Veiento, &— [3] —Catullus Meſſalinus. Cuius ingenio ſæuo & malum cœcitatis additū. Qui à Domitiano ſæpius non ſecus ac cœca & improuida feruntur, in optimum quemque torquebatur. Plin epiſt. 22. lib. 4.

4 Nemo cœcus, & tamen amauit quod non viderat.

5 A Ponte, in quo ſedent ſtipem mendicantes, nequitiam effrontem tuliſſe videtur, dignior ſanè ponte quam aula principis.

[6] Aſſecla & conſiliarius principis. [7] Qui mend à curru prætervectis clinum Aricinum in Appiâ viâ, vbi ſedent mendici. [8] Verba, preces, oſcula ipſa. [9] Quam hic Catullus [10] Quas tamen non videbat. [11] Gladiatores e Ciliciâ, Aſiæ minoris regione, *Turcomania*. vel more Cilicis armato. [12] Eâ arte fabricatum vt per ſe ſurgeret, & in ſublime creſceret I. C. Scal. 1. Poët. 21. vide quæ ad Martial. epig. 2. l. ſpectac. [13] Ab hoc pegmate in alta theatri velamina videtur repræſentatus fuiſſe Ganimedes ab aquila raptus. [14] Numine afflatus, vt Mineruæ ſacerdotes. [15] Propriè inſectum eſt. quod & tabanus & aſilus appellatur, armenta vexans & in fugam atque furorem agens. ſumitur pro furoris ſtimulo à numine incuſſo. [16] O Minerua bellipotens dea. [17] Curru aut imperio. [18] Rex Britannorum. [19] Spinas, pinnas, *Catachreſis.* [20] An itaque, *inquit Imperator*, concidendum in fruſta cenſes piſcem? [21] Circuitu laterum. [22] Opus eſt perito aliquo figulo, qualis fuit Prometheus, qui homines è luto finxiſſe dicitur.

Tempore iam Cæſar figuli tua caſtra ſequantur:
Vicit digna viro ſententia. nouerat ille
Luxuriam [23] *imperii veterem,* [24] *noctesq́ Neronis*
Iam medias, [25] *aliamq́, famem, cum pulmo* [26] *Falerno*
Arderet. nulli maior fuit [27] *vſus edendi*
Tempeſtate mea, [28] *Circeis nata forent, an*
[29] *Lucrinum ad ſaxum,* [30] *Rutupinóve edita fundo*
Oſtrea callebat primo deprendere morſu.
Et ſemel aſpecti litus dicebat [31] *echini.*
Surgitur, & miſſo proceres exire iubentur
Concilio, quos Albanam [32] *dux magnus in arcem*
Traxerat attonitos, & feſtinare coactos,
[33] *Tanquam de Cattis aliquid,* toruisq́* [34] *Sicambris*
Dicturus: tanquam diuerſis partibus orbis
[35] *Anxia* [36] *præcipiti veniſſet epiſtola* [36] *penna.*
Atq́ vtinam his potius nugis tota illa dediſſet
Tempora ſæuitiæ, [31] *claras quibus abſtulit vrbi*
[37] *Illuſtresq́ animas impune, &* [38] *vindice nullo.*
[39] *Sed periit poſtquam cerdonibus eſſe timendus*
Cœperat, hoc nocuit [40] *Lamiarum cæde madenti.*

[23] Imperatorum. [24] Epulas Neronis, de media die in mediam noctem protractas. [25] Incitamenta ſtomachum reficientia & appetitum procurantia. [26] Ardente vino & è Falerno monte. [27] Peritia in ciborum delectu. [28] Rupibus ad montem Circeum in litore Campaniæ. [29] Scopulum in lacu Lucrino. [30] Promontorium & litus. à Rutupiis oppido Cantiorum in Britannia dictum. Ang. *Richborovv.* [31] Piſcis marini è genere cancrorum. [32] Imperator Domitianus. [33] Tanquam conſulturus de expeditione aliqua in Germanos. vnam autem ſuſcepit ſponte in Cattos, alteram neceſſariò in Sarmatas, legione cum legato ſimul cæſâ. Sueton Domitian. 6. cap. * *Tortis* hic reponunt quidam, ſed torte τὸν ἐμοὶ δοκεῖν. Neque enim hic de crine, vt Sat. 13. aut epigram. 3. Martial. ſed de terrore è feroci pop. [34] Pop. item Germaniæ, qui hodie *Gueldrienſes* dicuntur, *al. Francken.* [35] Anxietatis index, vel anxiés reddens. [36] Subito vel triſti nuntio, hoc enim ſignificat pennata epiſtola, vt contra laureata lætitiam. *alii* de auibus literas geſtantibus. nihil ad rem: *alii* ad veredarios reſpiciunt. qui pennam in capite geſtabant velocitatis ſymbolum vel, vt transfert Ariſtides, ἢ πτεροῖς ὥσπερ ὑπὸ πτιλινῶν φερομένη. in Panegyrico Romæ. καὶ πτεροφόροι συνεχῶς ἐφοίτων, ἀεί τι προσχαρέστερον ἐκείνῳ φράζοντες. Plutarch. in Galba. [37] Viros nobiles. [38] Nemine nobilium vindictam auſo. verum quum in ignobiles crudelitatem exercere cœpit ab iis occiſus eſt. [39] Sæuitia in plebem exitio fuit Domitiano madenti cæde — [40] — Nobilium, inter quos & Ælium Lamiam nobiliſſimæ fam. virum interfecit.

SATYRA

SATYRA V.

Paraſitum à cœnis diuitum dehortatur, in quibus contemptim miſerè & contumelioſè tractato non liceat frui nedum tangere delicias, quæ ipſis diuitibus apponuntur. vide Luciani epiſt. ἐγὼ κρόνῳ χαίρειν.

SI te propoſiti nondum pudet, atq; eadem eſt mens
Vt bona ſumma putes, aliena viuere quadra:
Si potes illa pati, quæ nec [1] Sarmentus iniquas
Cæſaris ad menſas, nec vilis [2] Galba tuliſſet;
[3] *Quamuis iurato metuam tibi credere teſti.*
[4] Ventre nihil noui frugalius. [5] *hoc tamen ipſum*
Defeciſſe puta, quod inani ſufficit aluo:
[6] *Nulla* [7] *crepido vacat? nuſquam pons, &* [8] *tegetis* *(pars*
Dimidia breuior? [9] *tantine iniuria cœnæ?*
Tam [10] *ieiuna fames? cum* [11] *poſſis honeſtius illic*
Et [12] *tremere, & ſordes farris mordere canini?*
Primo fige loco, quod tu diſcumbere iuſſus
Mercedem ſolidam veterum capis officiorum.
Fructus amicitiæ magnæ * *cibus:* [14] *imputat hūc* [15] *rex,*
Et quamuis rarum, tamen imputat. ergo duos poſt
Si libuit menſes neglectum adhibere [16] *clientem,*
[17] *Tertia ne vacuo ceſſaret culcitra lecto,*
Vna [18] *ſimus ait:* [19] *votorum ſumma, quid vltra*

[1] Eques Romanus, ſcurra nobilis, Cæſaris Auguſti tēpore. de quo Hor. 5. Sat. 1. l. [2] Alter ſcurra Cæſaris. [3] Licet iures te nec pudere propoſiti abiecti, nec tædere harum iniuriarum, credere tamen nolim. [4] Natura ventris paruo contenta eſt. [5] Finge tamē illud paruum nō ſuppetere. [6] Nulla cauerna, nullus pons vacat, vbi liberè potius mendices quam æquè miſeram vitam agas ſeruiliter adulando? [7] Propriè litoris vel ripæ ora quam aqua alluit: hic locus eminens vel cauerna in muro ceu ripâ, vbi ſedent mendici, vt in pontibus. [8] Minor pars tegetis, qua mendici ſe tegunt. Sat. 9. *A tegête & baculo.* [9] Tantine æſtimas cœnam illam, qua tot iniurias pateris? [10] Tantine cœna vnde ieiunus ſurgis? *vel*, Tantine cœnam æſtimas, vt ob illam has patiare iniurias. [11] Alii legunt *poſcu*, vt conſtet carmen. [12] Frigore horrere. [13] Sordidum caninum panem e farre * *A meales meate.* [14] Imputat tibi ſatisfactum & relatum. *Imputare*, Suetonio, Tacito, noſtro, Plinio, Quintiliano, aliiſq; inferioris æui autoribus valet, *Poſtulare id ſibi gratia* apponi. Tacitus eâdem mente vſurpauit vocem *Iactare.* n. 6. [15] Diues patronus. [16] Te. [17] Vt ſit qui tertiam culcitram ſuppleat in lecto quo diſcumbitur ad cœnam [18] Cœnemus. ſic Chremes Terentianus. *Dionyſia hic ſunt, hodie apud me ſis volo.* [19] Eſt tibi iam tuorum vot. ſumma.

Digitized by Google

Quæris? [20] *habet Trebius propter quod rumpere ſom-*
Debeat, & [21] *ligulas dimittere, ſolicitus* [22] *ne* (*num*
Tota ſalutatrix iam turba peregerit orbem
[23] *Sideribus dubiis, aut* [24] *illo tempore, quo ſe*
Frigida circumagunt [25] *pigri* [26] *ſarraca Bootæ.*
Qualis cœna tamen? vinum quod [27] *ſuccida nolit*
Lana pati: de conuiua [28] *Corybanta videbis.*
[29] *Iurgia proludunt: ſed mox & pocula torques*
* *Saucius,* & [30] *rubra deterges vulnera mappa,*
Inter [31] *vos quoties, libertorumq; cohortem*
Pugna [32] *Saguntina feruet commiſſa lagena.*
[33] *Ipſe* [34] *capillato diffuſum conſule potat,*
Calcatamq; tenet [35] *bellis ſocialibus vuam,*
[36] *Cardiaco nunquam cyathum miſſurus amico.*
Cras bibet [37] *Albanis, aliquid de montibus, aut de*
[38] *Setinis,* [39] *cuius patriam, titulumq;* [40] *ſenectus*
Deleuit multa veteris [41] *fuligine* [42] *teſtæ,*
Quale coronaſti [43] *Thraſea, Heluidiuſq; bibebant,*

[20] Tu habes amplam mercedem officiorum, quod toties ſummo mane & intempeſto abruperis ſomnum vt patronum ſalutes & comiteris ipſum alios ſalutaturum. infra v.75. & Martial. lib.3. epig.36. *Enallage perſonæ.*
[21] Lig. Veſtium vel calceorum anſas non ligâre.
[22] Ne reliqui clientes circumſtantes ſalutent patronum, nec dum tu veneris.

[23] Diluculo, dubiâ luce. [24] Ipsâ nocte. [25] Quia polo viciniores. [26] Plauſtra ſeptentrionalia ſigni vrſam maiorem inſequentis, Arctophylacis. [27] A ſudore recens lana & liquorem quaſi ſitiens, vel præparanda & imbuenda vino quo melius ſumat purpuram, vinum tamen hoc non imbibat. [28] Temulentum, inſanum, inſtar Corybantis Cybeles ſacerdotis caput rotantem. [29] t conuitia proludia ſunt pugnæ. * Non vino tantum, ſed & poculo. [30] Cruentata [31] Clientes paraſitos. [32] Fictili è Sagunto in Hiſpania. [33] Patronus contra. [34] Antiquo, antiqui enim Romani erant intonſi, forte Lucilium Opimium innuit, quo conſule diffuſa ſunt vina, quæ in ducenteſimum annum ſeruata fuerint. [35] Sext. Iulio Cæſare & M. Philippo Coſſ. mouebatur bellum cum ſociis, quos ciuitate donare contendebat Liu. Druſus. Luc. Flor. l.3.c.17. hoc autem anno optimum diffuſum eſt vinum. [36] Laboranti cordis dolore, vel ſtomachi vitio ab humore acri vellicante & rodente, cui medicina à vino [37] Vinum Albanum. [38] Montibus iuxta Setiam opp. Campaniæ. [39] Gypſatis picatiſq; amphoris à ceruicibus affixa erant pittacia cum inſcriptione vbi natum ſit vinum, & quo conſule conditum. [40] Vetuſtas. [41] Mucore & ſitu. [42] Vaſis fictilis, quo vinum conditum ſeruabatur. [43] Pætus, & Helu. Priſcus gener ipſius (de quorum ſtudio libertatis & conſtantia lege Suetonium & Tacitum in Nerone) libertatis ſtudio & odio tyrannidis celebrabant ſolennem memoriam ——

[44] *Brutorum*

Digitized by Google

[44] *Brutorum, & Caſſi natalibus.* [45] *Ipſe capaces*
[46] *Heliadum cruſtas,* [47] *& inæquales beryllos*
[48] *Virro tenet phialas: tibi non committitur aurum,*
Vel ſi quando datur, cuſtos affixus ibidem,
Qui numeret gemmas, [49] *vngueſq; obſeruet acutos.*
[50] *Da veniam, præclara illic laudatur iaſpis.*
Nam Virro (vt multi) gemmas ad pocula transfert
[51] *A digitis, quas in* [52] *vaginæ fronte ſolebat*
Ponere zelotypo [53] *iuuenis* [54] *prælatus* [55] *Hiarbæ.*
Tu [56] *Beneuentani ſutoris nomen habentem*
Siccabis calicem naſorum quatuor. ac iam
Quaſſatum, & [57] *rupto poſcentem ſulfura vitro.*
Si ſtomachus domini feruet vinoq; ciboq;,
Frigidior Geticis petitur [58] *decocta pruinis.*
Non eadem [59] *vobis poni modo vina querebar:*
Vos aliam potatis aquam. tibi pocula [60] *curſor*
Getulus dabit, aut nigri manus [61] *oſſea Mauri,*
Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
Cliuoſæ veheris dum per [62] *monumenta Latina.*
[63] *Flos Aſiæ ante ipſum, pretio maiore paratus*
Quam fuit & Tulli cenſus pugnacis, & [64] *Anci,*
Et ne te teneam, [65] *Romanorum omnia regum*

[44] —Iunii Br. qui Tarquinium expulit, & D. Iunii Br. & Caſſii. qui Cæſarem confoderunt. floribus autem coronati conuiuabantur veteres vide cauſam in notis ad Senecæ Thyeſt. verſ. 944.
[45] Ipſe Virro, id eſt, patronus diues.
[46] Phialas ex electro aquis indurato e gummi & lachrymis Heliadum Phaëtontis ſororum in alnos, ſiue vt alii fabulantur, in populos verſarum.
[47] Aureas phialas aſperas Beryllis ſexangulâ formâ politis ad ſplendoris repercuſſionem. Plin. lib. 37. cap. 5. [48] Seruus qui manus tuas obſeruet. [49] Tuos vngues aduncos, nequid abradas. [50] Nec iniuria namque — [51] Ex annulis. [52] Manubrio enſis. [53] Æneas cuius *ſtellatus Iaſpide fulua Enſis erat.* Virg. 4. Æneid. [54] Ab Eliſa. [55] Regi Lybiæ. [56] Vitreum calicem quatuor roſtra velut naſos habentem, qualem habuit ſutor Beneuentanus Vatinius, à quo calices eiuſmodi vitrei dicti ſunt Vatiniani. vide quæ ad Martial epigram. 96. lib 14. [57] Rupta enim vitrea ſulphuratis permutabantur. vide quæ ad Martial. epigram. 42. lib. 1. [58] Aqua decocta & vitris demiſſa in niues vt refrigeretur. Plin lib. 31. cap. 3. Neronis inuentum. Sueton Ner. 48. cap. *vel* ſimpliciter niuis Scythicæ æmula. [59] Clientibus paraſitis *Emphatice* [60] Fuſcus e Numidia curſor. *A Lacquay.* [61] Macilenta & ſine pulpa. [62] Vide 1. Satyr. in calce. [63] Pocillator formoſus, pincerna ex Aſia, qualis Ioui raptus Ganymedes. [64] Tertii & quarti regum Rom. [65] Vtenſilia & ſuppellex Rom. regum inferiora ſunt huius pueri precio.

Digitized by Google

Friuola. quod cum ita ſit, tu [66] *Getúlum Ganymedem*
Reſpice, cum ſities: neſcit tot millibus emptus
Pauperibus miſcere puer. ſed forma, ſed ætas
Digna [67] *ſupercilio. quando ad te peruenit ille?*
Quando vocatus adeſt [68] *calidæ, gelidæq; miniſter?*
Quippe indignatur veteri parere clienti,
Quodq; aliquid poſcas, & quod ſe ſtante recumbas.
Maxima quæq; domus ſeruis eſt plena ſuperbis.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem,
[69] *Vix fractum, ſolidæ iam mucida fruſta* [70] *farinæ,*
Quæ genuinum agitent, non admittentia morſum.
Sed tener & niueus, molliq; ſiligine factus
Seruatur domino. dextram cohibere memento:
Salua ſit [71] *artoptæ reuerentia. finge tamen te*
[72] *Improbulum,* [73] *ſupereſt illic qui* [74] *ponere cogat.*
* *Vin' tu conſuetis audax conuiua* [75] *caniſtris*
Impleri, panisq; tui nouiſſe colorem?
[70] *Scilicet hoc fuerat, propter quod ſæpe* [77] *relicta*
Coniuge, per montem aduerſum, [78] *gelidasq; cucurri*
Eſquilias, fremeret ſæua cum grandine vernus
[79] *Iuppiter, & multo ſtillaret penula nimbo?*
Aſpice quam longo [80] *diſtendat pectore lancem*
Quæ fertur domino ſquilla, & quibus undiq; [81] *ſepta*
Aſparagis, qua [82] *deſpiciat conuiuia cauda,*
Cum venit excelſi manibus ſublata miniſtri.
Sed tibi dimidio [83] *conſtrictus* [84] *gammarus* [85] *ouo*
Ponitur exigua [87] *feralis cœna patella.*
Ipſe [87] *Venafrano piſcem perfundit: ac hic, qui*

66 Ironicè contraria miſcet, vt ſæpe.
67 Faſtu, vt te contemnat.
68 Aquæ.
69 Qui ita vetuſtate induruit, vt vix frangi poſſit.
70 Panis ex farina.
71 Diſpenſatoris panis, ex ἄρτος, panis, & ὀπτομαι, video cuius reuerentiam caue ſis ne violes, auſus panem domino coctum ſumere.
72 *Sauucie.*
73 Artoptes.
74 Deponere panem illum candidum.
*Ait artoptes.
75 Pane. Metonym. contin.
76 *Clientis murmurantis verba.*
77 Media nocte.
78 Collem Romæ ventis expoſitum.
79 Aër.
80 Impleat.
81 Condita & circundata herbis delicatis. 82 Altè lata deorſum in menſam aſpiciat. 83 Semiplenus. *Spent.* 84 E marini cancri ſpecie. 85 Ouis ſuis, vel quibus conditur. 86 Nuda & ieiuna inſtar cœnæ feralis. 87 Oleo optimo ex agro Venafrano in Campania.

88 *Pallidus*

Digitized by Google

[88] *Pallidus offertur miſero tibi caulis,* [89] *olebit*
Laternam: illud enim veſtris datur [90] *alueolis, quod*
[91] *Canna* [92] *Micipſarum* [93] *prora ſubuexit acuta;*
Propter quod Romæ cum [94] *Boccare nemo lauatur,*
[95] *Quod tutos etiam facit à ſerpentibus* * *atris.*
Mullus erit domino, quem miſit [96] *Corſica, vel quē*
[97] *Taurominitanæ rupes; quando omne* [98] *peractū eſt,*
Et iam defecit noſtrum mare, dum gula ſæuit
Retibus aſſiduis penitus ſcrutante [99] *macello*
[1] *Proxima,* [2] *nec patitur Thyrrhenum creſcere piſcem.*
[3] *Inſtruit ergo focum prouincia, ſumitur illinc*
[4] *Quod captator emat Lenas,* [5] *Aurelia vendat.*
Virroni murena datur, quæ maxima venit
Gurgite de Siculo: nam dum ſe continet Auſter,
Dum ſedet, & ſiccat madidas in [6] *carcere pennas,*
Contemnunt mediam temeraria [7] *lina* [8] *Charybdim.*
Vos anguilla manet longæ [9] *cognata colubræ,*
Aut [10] *glacie aſperſus maculis* [11] *Tiberinus, & ipſe*
Vernula riparum pinguis * *torrente cloaca,*
Et ſolitus mediæ [12] *cryptam penetrare Suburræ,*

[88] Languens, flaccidus.
[89] Præ ſe feret odorem olei viliſſimi, quod adhibetur lucernis, quali vngebatur *fraudatus Natta lucernis* Horat. & videtur alludere ad illud in Demoſthenem iactatū τ̃ λύχνοι ὄζ.
[90] Patinis ligneis.
[91] Nauicula. *à Canoa,* vel doliolum, è cannis acuminatum formâ pyramidali.
[92] Afrorum à Micipſa rege.
[93] Naui.
[94] Cum Numida aliquo vel Afro, *à Boccare rege Maurorum denom.*

[95] Cuius olei odorem tetrum non ferunt ſerpentes. * *Afris* legit Ian. Rutgerſius var.lect.l.2. c 17. Horat.l.2.Sat.vlt. *velut illis Canidia afflaſſet peior ſerpentibus atris.* Et od. *Nec Mauris animum mitior anguibus.* [96] Inſula in mari Liguſtico. [97] Rup iuxta Taurominium oppid. Siciliæ. [98] Exhauſtum exinanitum. [99] Piſcatore quouis è macello. [1] Maria. [2] In mari Tyrrheno, id eſt, infero. [3] Piſcibus inſtr. focum & culinam noſtram. [4] Piſces, quos emptos heredipetæ orbis donent. [5] Mulier quæ piſces venditat, — *vel,* diues orba quæ datos ab heredipetis piſces vendit. [6] Æolio antro: & pennas *ex figmento Poet. madidis Notus euolat alis.* Ouid.1.Met vt *Æolio in carcere.* 10.Sat.v.120. ex Virg. 1.Æn. *clauſa ventorum carcere.* [7] Piſcatores cum linis & retibus. [8] Vorticem in freto inter Siciliam & Italiam. [9] Eiuſdem formæ & generis, quam cum colubro coire ferunt vt & murænam. [10] Maculoſus, cui dorſum ex albo cæruleum eſt, venter candidus nigris maculis conſperſus, qui notæ deterioris eſt. melioris *Laneus.* [11] Præſtantiores ſunt in Nare fl. piſces quam in Tiberi. Galen. περὶ τροφ. * *Torpente* legendum putat Ian. Rutgerſius var.lect.lib.2.cap.17 [12] Cauernas & meatus ſubterraneos, per quos ſordes è Suburra, & tota vrbe defluūt in Tiberim.

[13] *Ipſi pauca velim, facilem ſi præbeat aurem.*
Nemo petit, modicis [14] *quæ mittebantur amicis*
A [15] *Seneca* [16] *Piſo bonus, quæ* * *Cotta ſolebat*
Largiri. namq; & [17] *titulis, & faſcibus olim*
Maior habebatur donandi gloria ſolum
Poſcimus, vt cœnes ciuiliter: hoc face, & eſto:
Eſto (vt nunc multi) diues tibi, pauper amicis.
Anſeris ante ipſum magni [18] *iecur, anſeribus par*
[19] *Altilis, &* [20] *flaui* [21] *dignus ferro Meleagri*
Fumat [22] *aper, poſt hunc raduntur tubera, ſi ver*
Tunc erit, & facient [23] *optata tonitrua cœnas*
Maiores. tibi habe frumentum, [24] *Aledius inquit,*
[25] *O Libye, diſiunge boues, dum tubera mittas,*
[26] *Structorem interea, ne qua* [27] *indignatio deſit,*
Saltantem ſpectas, [28] *& Chironomonta* [29] *volanti*
Cultello, donec peragat [30] *dictata magiſtri*
Omnia. [31] *nec minimo ſanè diſcrimine refert*
Quo geſtu lepores, & quo gallina ſecetur.
Ducêris planta. velut ictus ab Hercule [32] *Cacus,*
Et ponêre foris, ſi quid tentaueris vnquam
Hiſcere [33] *tanquam habeas tria nomina. quando propinat*
Virro tibi, ſumitq; tuis contacta labellis
Pocula? quis veſtrûm temerarius vſq; adeo, quis
Perditus, vt dicat regi, bibe? plurima ſunt, quæ

[13] Virroni, patrono diuiti & auaro. [14] Qualia munera. [15] Annæo Sen. Neronis præceptore, opt. & ſanctiſſimo viro. [16] C. Piſo Calphurnius & * Aurelius Cotta viri liberales. [17] Munificentiam & liberalitatem exercere apud maiores noſtros maiorem habebat gloriam quam titulis nobilitatis ſplendere aut magiſtratus & dignitates adipiſci. [18] Mulſo, lacte ficu & carica fartum. vide Martialis epigr. 58. l. 13. [19] Gallina vel anas. [20] Formoſi vel pulchricomi.

[21] Non minor apro Calydonio quem occidit Meleager. [22] Integer appoſitus fumat. [23] Luxurioſis optata, tonitruis enim tubera naſcuntur copioſe. Plin. 19. lib. 3. cap. [24] Guloſus quidam. [25] O Africa ne exerceas terram ad fruges, modò mittes tubera. [26] Carptor. vide Satyr 11. verſ. 136. [27] Ne qua indignationis cauſa tibi deſit. [28] Manibus geſticulantem artificiosè. [29] Agiliter verſato. [30] Incidendo fercula, vt docuit magiſter Tripherus Sat. 11. v. 137. [31] Ironicè. [32] Gigas qui boues Herculis abegerat, quem Hercules pedibus ex antro protraxit. Virg. 8. Æneid. [33] Tanquam ſis nobilis, ingenuus Romanus, liberque, vt eſt prænomen, nomen, cognomen. *vide Politianum* 31. *cap. Miſcell*

Non

Digitized by Google

Non audent [34] homines pertuſa dicere læna.
[35] *Quadringenta tibi ſi quis deus, aut* [36] *ſimilis diis*
Et melior [37] *fatis donaret;* [38] *homuncio, quantus*
Ex nihilo fieres: quantus Virronis amicus!
[39] *Da Trebio, pone ad Trebium, vis frater ab iſtis*
Ilibus? [40] ô nummi vobis hunc præſtat honorem,
Vos eſtis fratres. *dominus tamen,* [41] *& domini rex*
Si vis tu fieri, [42] *nullus tibi paruulus aula*
Luſerit Æneas, nec filia dulcior [43] *illo.*
Iucundum & charum ſterilis facit vxor amicum.
Sed tua nunc [44] *Micale pariat licet, & pueros tres*
In gremium patris fundat: ſimul ipſe loquaci
Gaudebit [45] *nido,* [46] *viridem thoraca iubebit*
Afferri, minimaſq; nuces, aſſemq; [47] *rogatum,*
Ad menſam quoties [48] *paraſitus venerit infans.*
Vilibus [49] *ancipites fungi ponentur amicis,*
Boletus domino. ſed qualem [50] *Claudius edit,*
Ante [51] *illum vxoris, poſt quem nil amplius edit.*
Virro ſibi, & reliquis [52] *Virronibus illa iubebit*
Poma dari, quorum ſolo paſcaris odore,
[53] *Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat,*
Credere quæ poſſit ſurrepta [54] *ſororibus Afris.*
Tu [55] *ſcabie frueris mali, quod in aggere rodit,*

[34] Pauperes quibus detrita ſic & lacera chlamys. τῷ γὰρ πενίῃ δεδμημένῳ δέδεται ἡ γλῶσσα. vt inquit Theognis.

[35] Seſtertia, id eſt, cenſum equeſtrem, noſtræ monetæ, 3125. l.

[36] Heros vel homo beneficus.

[37] Quam tua fata.

[38] Tu prius homuncio vilis, quanto mox fores in precio apud ipſum?

[39] *Imperaret ſtructori diues his verbis.*

[40] *Inquit Poëta*, hoc nummis præſtat non homini.

[41] Virronis dominus & rex. [42] Si orbus, nullus tibi filius ſit. ex quarto Æneidos vſurpat hæc Didonis verba. *Si quis mihi paruus in aula luderet Æneas* [43] Tibi charior quam Virro captator diues. [44] Vxor. [45] Loquaci pueritia, id eſt, pueris delectari videbitur, quos tamen nullos optat *Metaph.* [46] Leuia tamen iis munuſcula dabit, quia tu diues es. [47] A puero rogatum ad poma, nuces & nugas emendas. [48] Petens cibum aut munuſcula. [49] Periculoſi plerumque & lethales, immenſo exemplo in crimen inducti, veneno Tib. Claudio principi per hanc occaſionem à coniuge Agrippina dato. Plin. l 22. c 22 [50] Claudius Imperator quintus. [51] Ab Agrippina vxore venenatum. vide Sat. 6. v. 621. [52] Sui ſimilibus, diuitibus. [53] Qual[illegible]ata in perpetuo virentibus & fructiferis hortis Phæacum, quorum rex Alcinous, canit Homerus & antiquitas omnis. [54] Atlantis filiabus, ſcilicet aurea mala ex hortis Heſperidum in Africa. [55] Scabioſo malo.

D 5 [56] *Qui*

[56] Tyro.
[57] A Centurione qui exercet tyrones, hirſuto inſtar capellæ, *vel* induto ſago Cilicio *aliis*, ab amento è corio capellæ. *Broda. Miſc.* l.9.c.1. ab arcu è cornibus caprinis. Simiam intellĭligit Ian. Rutgerſius, quæ lucelli cauſa ab agyrtis iaculo inſtitui ſolet. Martial. l.14.epiſt.202. bardocucullo tecta, Martial. parmâ & galeà tecta ridiculi cauſâ, flagello aſſueta officiiq; ſui admonita. vide Rutgerſii var.lect.lib.3.cap.15. & vetus Pithœi Scholiaſtes habet annotationem ; *quale ſimia manducat.* Sed non ego credulus illis. [4] *Ridiculus æquè nullus eſt, quam quando eſurit.* Gelaſinus paraſitus apud Plautum in Sticho. [58] Irâ frendere. * Quis enim tam pauper ac miſer eſt, cui vel ingenuo vel libertino contigit libertas, vt hæc pati poſſit ? [59] Mos bullæ aureæ geſtandæ ab Etruſcis ſumptus eſt. vide Perſii Sat.5 verſ.31. [60] Tenuiores & libertinæ conditionis, coriaceam bullam vel nodum gerebant. [61] Vos tamen abiecti aſſeclæ concepiſtis ſpem de reliquiis ferculorum , quibus inhiantes dicitis apud vos, *Ecce dab.* &c. [62] Gallina ſaginata. [63] *Inquit Poeta*, non tangitis panem adſtrictum duritie, vel appoſitum tantum, Metaph. à gladio ſtricto , dum expectatis illas dapes , ſed fruſtra. [64] Omnia fer. ſi pot. quæ paraſitis eueniunt, equidem debes. [65] Omnibus contumeliis & plagis excipient te , tuo merito qui ferre illa velis , perinde ac ſi malè tonſus aut raſus ſeruus eſſes, vel paraſitus plagipatida.

[56] *Qui tegitur parma & galea metuensq; flagelli*
Diſcit [57] *ab hirſuto iaculum torquere Capella.*
Forſitan impenſæ Virronem parcere credas:
Hoc agit, vt doleas. nam * *quæ comœdia ? mimus*
Quis melior plorante gula ? ergo omnia fiunt,
Si neſcis, vt per lacrymas effundere bilem
Cogaris, [58] *preſſoq; diu ſtridere molari.*
Tu tibi liber homo, & regis conuiua videris.
Captum te nidore ſuæ putat illa culinæ.
Nec male coniectat. * *quis enim tam nudus, vt illum*
Bis ferat, [59] *Hetruſcum puero ſi contigit aurum ?*
Vel [60] *nodus tantum, & ſignum de paupere loro ?*
Spes bene cœnandi vos decipit. [61] *ecce dabit iam*
Semeſum leporem, atq; aliquid de clunibus apri.
Ad nos iam veniet minor [62] *altilis.* [63] *inde parato*
Intactoq; omnes & ſtricto pane tacetis.
Ille ſapit, qui te ſic vtitur. [64] *omnia ferre*
Si potes: & debes. [65] *pulſandum vertice raſo*
Præbebis quandoq; caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

SATYRA

SATYRA VI.

Vrſidium Poſthumum ab vxore ducenda diſſuaſurus, acriter ſatis inſurgit in mulierum ludos ſcenicos, libidines, ſuperbiam, Græcæ linguæ, liberalium artium, critices, politices, imò gladiatoriæ inuerecundam affectationem, ſuperciliosum in maritos imperium, crudelitatem, temulentiam, ſuperſtitionem denique & veneficia.

CRedo pudicitiam[1] *Saturno rege moratam*
In terris, viſamq; diu, cum frigida paruas
Præberet ſpelunca domos, ignemq;, laremq;,
Et pecus, & dominos communi clauderet vmbra:
Syluestrem montana torum cum ſterneret vxor
Frondibus, & culmo, vicinarumq; ferarum
Pellibus: haud ſimilis tibi[2] *Cynthia, nec tibi,*[3] *cuius*
Turbauit nitidos extinctus paſſer ocellos:
Sed potanda ferens infantibus vbera magnis,
Et ſæpe horridior[4] *glandem ructante marito.*
Quippe aliter tunc orbe nouo, cœloq;[5] *recenti*
Viuebant homines, qui[6] *rupto robore nati,*
[7] *Compoſitiq; luto*[8] *nullos habuere parentes.*
Multa pudicitiæ veteris veſtigia forſan,
Aut aliqua extiterant &[9] *ſub Ioue, ſed Ioue*[10] *nondum*
Barbato, nondum Græcis iurare paratis
[11] *Per caput alterius, cum furem nemo timeret*
Caulibus, aut pomis, &[12] *aperto viueret horto.*
Paulatim deinde ad ſuperos[13] *Aſtræa receſſit*

[1] Seculo aureo, ſimplici. [2] Culta & elegans amica Propertii. [3] Lesbia, Catulis amica, effuse lacrymans de morte paſſerculi. *mea puella Flendo turgiduli rubent ocelli.* Catull. [4] Qua auidè veſcebatur. [5] Recens extructo, & ab elementis nuper ſecreto [6] Ex figmento portico, Virg. *Gensq; virum truncis & rupto robore nata.* [7] Adeo vel à Prometheo effícti.

[8] Terræ filii. [9] Ætate argenteâ. [10] Nondum adulto & adultero. [11] Parentum, liberorum, aut aliorum quos charos habebant. quæ ſolennis iurandi formula, vti &, per ſuum caput. [12] Incuſtodito, ſepimentis haud munito. [13] Iuſtitia Aſtræi Titanos & Auroræ filia.

[14] Hac comite, atq; duæ pariter fugêre ſorores.
Antiquum, & vetus eſt alienum Poſthume lectum
[15] Concutere, atq; [16] ſacri genium contemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas:
Viderunt primos argentea ſecula [17] mœchos.
[18] Conuentum tamen, & pactum, & ſponſalia [19] noſtra
Tempeſtate paras: iamq; [20] a tonſore magiſtro
Pecteris, & [21] digito pignus fortaſſe dediſti.
Certè ſanus [22] eras. vxorem Poſthume ducis?
Dic qua [23] Tiſiphone? quibus exagitare [23] colubris?
Ferre potes dominam ſaluis [24] tot reſtibus vllam?
Cum pateant altæ [25] caligantesq; [26] feneſtræ?
Cum tibi vicinum ſe præbeat [27] Æmilius [28] pons?
Aut ſi de multis nullus placet exitus; illud
Nonne putas melius, quod tecum [29] puſio dormit?
Puſio qui noctu [30] non litigat, exigit a te
Nulla iacens illic munuſcula, nec queritur quod
Et [31] lateri parcas, nec quantum iuſſit, [32] anheles.
Sed placet Vrſidio [33] lex Iulia: [34] tollere dulcem
Cogitat hæredem, cariturus [35] turture magno,
[36] Mullorumq; iubis, [37] & captatore macello.
Quid fieri non poſſe putes, ſi iungitur vlla
Vrſidio? ſi mœchorum [38] notiſſimus olim
Stulta [39] maritali iam porrigit ora capiſtro,
[40] Quem toties texit perituri ciſta Latini?

[14] Pudicitia. [15] Aſcendere, violare. [16] Coniugalis tori præſidem. *Synecd. fulcri quo fulcitur lectus.* [17] Iouem. Neptunum, Martem, Apollinem, Mercurium, &c. [18] Amicorum, ſuper ſponſalibus. [19] Hac ætate maximè adultera. [20] Vt nitidior placeas vxori futuræ. [21] Sponſæ annulum. [22] Prius, antehac ſapuiſti, iam dementas, imo furis. vel lege interrogatorie: *Certe ſanus eras?* [23] Furiâ vltrice ὀφιοπλοκάμῳ, id eſt, colubris crinitâ

[24] Quibus te potius ſuſpendas. [25] Quæ caliginem oculis obducant propter altitudinem. *vel*, noctis tenebras. [26] Vnde te præcipitare poſſis. [27] A M. Æmilio Scauro conditus. [28] Vnde te in Tiberim immergas. [30] Quod vxor facit. infra verſ. 269. [31] Quod nimia libidine exhauſtum læditur. [32] Te clinopale & nocturna opera defatiges. [33] In adulteros lata. [34] Suſcipere & educare. [35] Aui. *vel potius* piſce, *quia* magno. [36] Iubatis & barbatis mullis. [37] Et aliis obſoniis quæ à captatoribus è macello empta orbis donantur. [38] Vrſidius. [39] Coniugali vinculo, freno. [40] Qui ſæpius periturus, ſuperueniente marito, ab eius adultera vxore ciſta tectus fuerit, quale furtum in mimo vidimus Latinum mimum repræſentantem.

Quid?

Digitized by Google

Quid? quod & [41] antiquis vxor de moribus illi
Quæritur: [42] ô medici mediam pertundite venam.
** Delicias hominis: [43] Tarpeium limen adora*
Pronus, & [44] auratam [45] Iunoni cæde iuuencam,
Si [46] tibi contigerit capitis matrona pudici.
Pauca adeo [47] Cereris vittas contingere dignæ,
Quarum non timeat pater [48] oſcula. [49] necte coronam
Poſtibus, & denſos per limina tende corymbos.
Vnus [50] Iberinæ vir ſufficit? ocyus illud
Extorquebis, vt hæc oculo contenta ſit vno.
Magna tamen fama eſt [51] cuiuſdam rure paterno
Viuentis. viuat [52] Gabiis, vt vixit in agro,
Viuat [52] Fidenis, & agello cedo paterno.
Quis tamen affirmat, nil actum in montibus, aut in
Speluncis? [53] adeón' ſenuerunt Iuppiter & Mars?
[54] Porticibuſne tibi monſtratur fœmina [55] voto
Digna tuo? [56] cuneis an habent ſpectacula totis
Quod ſecurus ames, quodq́; inde excerpere poſſis?
[57] Chironomon Ledam molli ſaltante Batillo
[58] Tuccia [59] veſicæ non imperat, [58] Appula [60] gannit
Sicut in amplexu, [61] ſubitum & miſerabile, longum
Attendit Thymele, Thymele tunc ruſtica diſcit.
[62] Aſt aliæ, quoties aulæa recondita ceſſant,

[41] Pudica & caſta.
[42] Ne inſaniat. Si delirans manum porrigere detrectet, vena in fronte ſecetur, &c. Paulus Ægineta 3. l. cap. de phreneticis, & Ætius, lib. 6. cap. 8.
* O delicatū hominem Vrſidium, qui tam inſignis adulter poſſis caſtam ſperare vxorem!
[43] Iouem Capitolinum in introitu arcis Tarpeiæ.
[44] Auratis cornibus.
[45] Coniugii præſidi pronubæ, in pellices & adulteros ſæuæ.
[46] Tam inſigni adultero.

[47] Cuius myſteria non niſi caſtis fœm. ſunt celebranda. [48] Tanquam baſia & ſuauia impudica potius quam pia oſcula. [49] Quod fieri ſolitum nuptiarum die. [50] Sponſæ Vrſidii, *vel* cuiuis in vrbe educatæ. [51] Quæ pudicè vixit ruri. Nec tamen credo victuram illam æquè pudicam, ſi viderit ſemel vrbis mores corruptos. [52] Vilibus oppidis caſte vt prius in agro. quod ſi non poſſit, multo minus Romæ. [53] Nec deſunt corruptores virginum etiam in agris. [54] Pompeii, Liuiæ, vel Iſidis, in quibus ſpatiantur mulieres. [55] Qualem tu velis, pudicam. [56] Sedibus theatri. [57] Saltationem manibus geſticulantis Ledæ repræſentante mimo I. C. Scal 1. l. Poët. 18 c. [58] Ruſtica. [59] Non continet vrin. infra verſ. 318. [60] Gannitu & murmure libidinoſum fatetur affectum. [61] Sub miſ. long. geſtus & motus quos exprimit mimus. [62] *Longo verò ludorum interſtitio & ipſæ hiſtrionicam exercent, ac mimorum veſtes contrectant.*

Et

Et vacuo clauſoq́ [63] ſonant fora ſola theatro,
[64] *Atq́ à plebeis longe [65] Megaleſia, [66] triſtes*
[67] *Perſonã [67] thyrſumq́ tenent, & [67] ſubligar [68] Acci:*
[69] *Vrbicus [70] exodio riſum mouet [71] Atellanæ*
Geſtibus Autonoes; [72] hunc diligit Ælia pauper:
[73] *Soluitur his magno comœdi [74] fibula. [75] ſunt quæ*
Chryſogonum cantare vetent. Hiſpulla tragœdo
Gaudet. an exſpectas, [76] vt Quintilianus ametur?
Accipis vxorem, de qua cytharœdus Echion,
Aut [77] Glaphyrus fiat pater, Ambroſiuſq́ [78] choraules.
Longa per anguſtos figamus [79] pulpita vicos,
Ornentur poſtes, & grandi ianua [80] lauro,
Vt teſtudineo tibi [81] Lentule [82] conopæo
Nobilis Euryalum mirmillonem [83] exprimat infans.
Nupta [84] Senatori comitata eſt Hippia [85] Ludium
Ad [86] Pharon, & [87] Nilum, [88] famoſaq́ [89] mœnia Lagi,
[90] *Prodigia & mores vrbis damnante [91] Canopo.*

[63] Forenſibus cauſis & iudiciis. [64] Vbi nimis diu ceſſare videntur ludi, & poſt plebeios ludos diu expectata dominis his deſiderantib. non exhibentur Megaleſia: ipſæ tractant & exercent ludos. [65] Circenſes ludi magnæ matri Deûm conſecrati. [66] Spectaculorũ deſiderio. [67] Ornamenta & arma hiſtrionica. Subligaculũ autem περίζωμα, erat pudendorum velamen: neque tamen femora contegebat, vt brachæ, ἀναξυρίδες, quæ ob id feminalia dicuntur. [68] Mimi, ceu poëtæ. [69] Cantor ceu mimus. [70] Vide Sat. 3. verſ. 125. [71] Fabulæ iocularis ab Atella vrbe Oſcorum dictæ, & de Antonoe Cadmi filia ſcriptæ. [72] Hos exodiarios pauperculæ amant. [73] Aliæ magno emunt concubitum comœdorum, ſolutâ fibulâ — [74] — Qua virilia coërcent vt abſtineant à Venere, & vocẽ cõſeruent. vide quæ ad Martialis ep. 81. l. 7. [75] Aliæ citharœdũ pelliciunt ad libidinẽ cuius vſu raucescit. [76] Vt maritus caſtè ametur. [77] Citharœdus item. [78] Qui in choro tibiis canit. [79] Erige per vicos, ô nobilis, pulpita, in quibus nuptiarum tuarum ludi agantur — [80] — Frondibus & ramis laureis ad celebritatem nuptiarum ornato poſtes & ianuam, vt in gremium tuum effundat mœcha vxor liberos ex gladiatore aliquo, citharœdo, ceu hiſtrione. *Ironica permiſſio, ſatis amara.* [81] Nobilis, *vel* laniſta à nobili facta, vt Lentulus, cui ex tuis gladiatoribus pariat vxor tot gladiatores. [82] Lecto vel cunis velo coopertis, ad arcendos culices. quod velum conopeum dicitur, à κώνωψ, culex. [83] Vultu & imagine referat. [84] Fabricio Veientoni, de quo Sat. 4. v. 113. nupta Hippia. quod nomen fictum eſſe vult Nicolaus Loënſis, ab ἵππος, propter libidinem. *Scilicet ante omnes furor eſt inſignis equarum:* Virg. 3. Georg. [85] Sergium gladiatorem. [86] Inſulam Alexandriæ iunctam ponte. [87] Fl. Ægypti. [88] Propter luxum & molles delicias infamia. [89] Alexandriam à Lago patre Ptolemæi, qui Alexandro in Ægypto & Africa ſucceſſit regnatam. [90] Prodigioſam hanc Hippiæ & vrbis noſtræ libidinem, execrantibus ipſis Ægyptiis laſciuis. [91] Ciuitate Ægypti impuriſſima. 1. Satyr. verſ. 26.

Immemor

Immemor [92] *illa domus, & coniugis, atq; ſororis,*
Nil patriæ indulſit: plorantesq; improba natos,
Vtq; magis ſtupeas: [93] *ludos* [94] *Paridemq; reliquit.*
Sed quanquam in magnis opibus, [95] *plumaq; paterna*
Et [96] *ſegmentatis dormiſſet paruula cunis,*
Contempſit pelagus: famam contempſerat olim,
Cuius apud molleis minima eſt iactura [97] cathedras:
[98] *Tyrrhenos igitur fluctus,* [99] *lateq; ſonantem*
Pertulit Ionium conſtanti pectore quamuis
Mutandum toties eſſet mare. iuſta pericli
Si ratio eſt, & honeſta timent, pauidoq; gelantur
Pectore, nec tremulis poſſunt inſiſtere plantis,
Fortem animũ præſtant reb. quas turpiter audent.
Si iubeat coniux, durum eſt conſcendere nauim:
Tunc [1] *ſentina grauis, tunc ſummus* [2] *vertitur aër.*
Quæ mœchum ſequitur, ſtomacho valet. illa maritũ
Convomit, hæc inter nautas & prandet, & errat
Per puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
Qua tamen exarſit forma? qua capta iuuenta eſt
Hippia? quid vidit propter quod [3] *Ludia dici*
Suſtinuit? nam [4] *Sergiolus iam* [5] *radere guttur*
Cœperat, & [6] *ſecto* [7] *requiem ſperare lacerto.*
Præterea multa in facie deformia, ſicut
Attritus galea, mediiſq; in naribus ingens
* *Gibbus, & acre malum ſemper ſtillantis ocelli:*
Sed gladiator erat, facit hoc illos [8] *Hyacinthos,*
Hoc pueris, patriæq;, hoc prætulit illa ſorori,

[92] Hippia.
[93] Circenſes, quos omni Romanorum conditioni maximè in votis & deliciis eſſe, vbiq; arguit. Sat. 10. verſ. 81. Sat. 11. v. 53.
[94] Scenicos ludos. fuit autem Paris pantomimus Domitiano charus, Iuuenali exilii cauſa.
[95] Molli & tenerâ educatione.
[96] *Garded.* Sat. 2. v. 124.
[97] Fœminas quæ mollibus cathedris vectantur aut ſedent. Cathedra enim propriè eſt ſella muliebris, quæ diſcreta à virili. Lip. 1. Elect.
[98] Fluctus maris inferi à Tyrrheno litore nominati.
[99] Maris Ionii fluctus.

[1] Tunc fundum nauis graueolens nauſeam mouet. [2] Vertigine rotatur, & omnia ſurſum verſum ferri videntur. [3] Ludii amica, [4] *Dimlnutiu.* Sergius. [5] Barbatus erat & Senior. vide 217 verſ. infra. [6] Saucio vel mutilo ex inſectis neruis. [7] Rudem & miſſionem à munere gladiatorio. * Catachreſis. [8] Formoſiſſimos videri amaſios, qualis erat Hyacinthus puer Apollini dilectus.

Atque

Digitized by Google

Atq; viro ferrum eſt, quod amant [9] hic Sergius idem
Accepta rude cœpiſſet Veiento videri.
[10] *Quid priuata domus, quid fecerit Hippia curas?*
Reſpice [11] riuales diuorum: Claudius, audi,
Quæ tulerit. dormire virum cum ſenſerat [12] vxor,
Auſa [13] Palatino [14] tegetem præferre cubili.
Sumere nocturnos meretrix [15] Auguſta [16] cucullos,
** Linquebat, comite ancilla non amplius vna;*
Et [17] nigrum flauo crinem abſcondente galero,
Intrauit [18] calidum veteri centone lupanar,
Et cellam [19] vacuam, atq; ſuam. tunc nuda papillis
Conſtitit [20] auratis, [21] titulum mentita Lyciſcæ,
Oſtenditq; [22] tuum [23] generoſe Britannice ventrem:
Excepit blanda intrantes, atq; æra popoſcit.
Mox lenone ſuas iam [24] dimittente puellas
Triſtis abit. ſed quod potuit, tamen vltima cellam
Clauſit adhuc ardens rigidæ tentigine vuluæ,
Et reſupina iacens multorum abſorbuit ictus,

[9] Quod ſi idem Ser. rudem, id eſt, gladium è ligno, Polyb. ξύλινον μάχαιραν. Dionyſ. ξίφος ξύλινον, baculum ceu virgam, ſignum miſſionis à gladiatura impetraret, ſtatim & Hippiæ deformis vis deſereretur, vt prior maritus Veiento. [10] *Tranſitio.* [11] Imperatores qui diui haberi volũt, *vel* reſpice quot & quales adulteros admiſerit Meſſalina riuales Claudii Imp. vide Tacit. Annal. 11. [12] Meſſalina. [13] Imperatorio. [14] Mattam quæ centone cooperta pro lecto erat. alii pro lupanari ipſo ſumunt. [15] Cæſarea, Imperatoria. [16] Ne cognoſceretur. * Cubile imperatoris, Claudii ſc. mariti. [17] Meretricio flauo galero ceu galericulo è crine flauo, qui meretricum color eſt, factitio & adſcititio nigrũ crinem matronalem abſcondente, vt publica meretrix videretur. mœchos obtecto capite cucullo per lupanaria nocte vagari ſolitos notum ex hiſtoriis. Quin & meretrices obnuptas fuiſſe non nouum. Tertullian. de cultu fœm. *Thamar illa*, &c. [18] Frequentatum. *vel* calidum à Lyciſca recens egreſſa, *vel* à centone calorem retinens. [19] Egreſſa Lyciſcâ, quæ interdiu eam habuerat, quã ad noctis vſum Meſſalina conduxerat in ſuã. [20] Ornatis auro, vel ſyndonio cõnexo aureis annulis, ſic etiã Heliogabalus. γυμνὸς ἐπὶ τῆς θύρας τοῦ πορνείου ἕστηκε, ὥσπερ αἱ πόρναι, καὶ τὸ σινδόνιον χρυσοῖς κρίκοις ἐξηρτημένον διασείων τούς τε παριόντας προσεταιριζόμενος. Xiphilin. Heliog. niſi fortè ſyndonium illud intelligatur rectius de velo quod lupanaribus & cauponis oppandebatur. atque annuli ſint illi, per quos velum adducitur & reducitur. *Curtainrings.* [21] Præfigens cellæ nomen Lyciſcæ, quam ſe profitebatur. fronti autem lupanaris præſcriptum erat ſtupri precium cum nomine meretricis. [22] Vnde tu ortus eras. [23] *Fortè Ironicè*, cuius pater ganeo neſcio quis fuerit ex vago concub. [24] Quod ſub noctem mediam fit.

Et

Digitized by Google

Et laſſata viris nondum ſatiata receſſit,
[25] *Obſcuriſq; genis turpis, fumoq; lucernæ*
Fœda lupanaris tulit ad puluinar odorem.
[26] *Hippomanes, carmenq; loquar, coctumq; venenum,*
Priuignoq; datum? [27] *faciunt grauiora coactæ*
Imperio ſexus, minimumq; libidine peccant.
[28] *Optima ſed quare Ceſennia teſte marito?*
[29] *Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam.*
Nec [30] *Veneris pharetris macer eſt, aut lampade fer-*
[31] *Inde faces ardent,* [31] veniunt à dote ſagittæ. *(uet:*
[32] Libertas emitur: [33] *coram licet innuat, atq;*
Reſcribat, [34] *vidua eſt locuples, quæ nupſit auaro.*
* *Cur deſiderio Bibulæ Sertorius ardet?*
Si verum excutias, facies, non vxor amatur.
Tres rugæ ſubeant, & ſe cutis arida laxet,
Fiant obſcuri dentes, oculiq; minores,
* *Collige ſarcinulas, dicet libertus, & exi:*
Iam grauis es nobis, & ſæpe emungere, exi
Ocyus, & propera, [35] *ſicco venit altera naſo.*
[36] *Interea* [37] *calet, & regnat, poſcitq; maritum*
Paſtores, & [38] *ouem Canuſinam,* [39] *vlmoſq; Falernas.*
[40] *Quantulum in hoc? pueros omnes,* [41] *ergaſtula tota,*

[25] Et deturpata faciem fuligine ſpurcæ lucernæ (proſtabant autem meretrices ad lucernas, vide Martialis ep. 4. l. K) tulit tetrum lupanaris odorem ad lectum Imperatoris. [26] *Quid dicam de philtris, incantamentis & veneficiis mulierum?* eſt autem Hippomanes caruncula in fronte pulli de partu equæ. *vel,* quod *furentis equæ diſtillat ab inguine virus.* Quod ſi incitentur odio, ira, vel aliquo alio affectu malo, cuius imperio facilè obſequitur ſexus iſte; grauiora audent ſcelera, quam libidinem. [28] Obiectio. cui reſpondet poëta verſu ſequente. [29] Mille ſeſtertia. [30] Non ſagittis & face amoris ardet. ſed — [31] — A dote amor eius. [32] Libertatem agendi quæ velit, dote magna emit vxor, maritus verò dotem accepit, libertatem vendidit. πένης τὴν γυναῖκα πλουσίαν λαβὼν ἔχει δέσποιναν, οὐ γυναῖκ' ἔτι, &c. Anaxandrides apud Stobæum. [33] Etiam coram marito licet vxori dotatæ innuere mœcho, atque literis eius reſcribere. [34] *Ordo eſt,* locuples quæ nupſit auaro eſt vidua, id eſt, ſui iuris eſt, & ex ſuo arbitrio viuit tanquam vidua. * Obiectio altera cui reſpondet poëta verſu ſeq. * Formula à re militari translata ad diuortium. cuius formula, *Res tuas tibi habeto, res tuas tibi agito.* [35] Altera vxor adoleſcentula ſuperueniet. [36] Quandiu autem annis & forma floret. [37] Viget & imperat. [38] E Canuſio in Apulia oues & lanam optimam. [39] Vinum, vites Falernas quas Vlmi ſuſtentant. [40] Hoc parũ eſt. [41] Poſcit ſeruos omnes ex ergaſtulis.

E *Quodq;*

Digitized by Google

Quodq́; domi non eſt, & habet vicinus, ematur.
[42] Menſe quidem brumæ, cum iam mercator [43] Iaſõ
[44] Clauſus, & [45] armatis obſtat caſa candida nautis,
Grandia [46] tolluntur cryſtallina, maxima rurſus
[47] Myrrhina, deinde [48] adamas notiſſimus, & Berenices
In digito factus pretioſior. [49] hunc dedit olim
Barbarus inceſtæ, dedit hunc Agrippa ſorori,
[50] Obſeruant vbi feſta mero pede ſabbata reges,
Et [51] vetus indulget [52] ſenibus clementia porcis.
* Nullane de tantis gregibus tibi digna videtur?
Sit formoſa, decens, diues, fœcunda vetuſtos
Porticibus diſponat [53] auos, intactior omni
Crinibus effuſis [54] bellum dirimente Sabina,
Rara auis in terris, nigroq́; ſimillima cygno:
Quis feret vxorem, cui conſtant omnia? malo,
Malo [55] Venuſinam, quàm te [56] Cornelia mater
Gracchorum, ſi cum magnis virtutibus affers
Grande [57] ſuperciliũ, & [58] numeras in dote triumphos.
[59] Tolle tuum precor Hannibalem, victumq́; Syphacē
In caſtris, & cum tota Carthagine migra.

[42] Decembri quo βραχὺ eſt ἦμαρ. [43] Argonautæ nomen pro quouis mercatore. [44] Domi propter gelu & glaciem. [45] Inſtructis & accinctis ad nauigandum ex imperio vxoris importunæ obſtat caſa, niue candida nautis. [46] Per mare petuntur vaſa Cryſtallina. [47] Pocula è myrrha. vide Martial. ep. 113. l. 14. & quę nos ibi. [48] Precioſiſſimus lapis, & ille notus ex munere Agrippæ. [49] Quem Agrippa rex Iudæorum dedit inceſtæ ſorori Berenicæ. [50] In Iudæa, vbi nudis pedibus ſacra peragunt, quod Moſi Deus præcepit, vt calceamenta ſolueret, &c. Berenice autem nudipes & capillos raſa venit Hieroſolymam Deo vota pro ſalute ſolutura. Ioſeph. l. 2. Iudaici belli, & Egeſippus. *Hinc fortè huius digreſſionis cauſa, ad mores Iudæorum, facta Berenices mentione.* [51] Ex diuino inſtituto & lege, quod animal eſſet immundum, vngulam findens, non ruminans. Leuit 11. 7. non, vt falſo Tacitus 5. hiſt. in memoriam cladis, quod ipſos ſcabies quondam torpauerat (idem etiam mentito Iuſtino l. 36.) cui id animal obnoxium. [52] Seneſcunt nempe, vt quibus veſci Iudæis non liceat. * *Procatalepſis.* [53] Imagines maiorum cereas quas in porticibus & atriis ordine diſponere ſolebant. [54] Sabinæ raptæ origo belli, cædem vtramq; aciem interuenientes belli modus & fœderis inter Tatium & Romulum extitere. [55] Pauperem & ignobilem vxorem ex Appulia. [56] Scipionis Africani, filia, Cornelia Gracchi vxor, Caii & Tiberii Grachorum mater. [57] Superbiam & faſtum, quæ apparent in ſupercilio. [58] Si propter triumphos maiorum tuorum non ſecus ac magna dos eſſet, mihi imperioſa inſultes. [59] Tolle iactationes de Annibale, Syphace & Carthagine à tuis deuictis, & recede.

Digitized by Google

[60] Parce precor [61] Paean, & [62] tu depone ſagittas,
Nil pueri faciunt, ipſam configite [63] matrem,
[64] Amphion clamat. ſed Paean contrahit arcum,
Extulit ergo [65] gregem natorum, ipſumq́ parentem,
Dum ſibi nobilior [66] Latonę gente videtur,
Atq́ eadem [67] ſcrofa Niobe fœcundior alba.
Quæ tanti grauitas? quæ forma, [68] vt ſe tibi ſemper
Imputet? huius enim rari, ſummiq́; voluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta ſuperbo
[69] Plus [70] aloes, quàm mellis habet. *quis [71] deditus autem*
Vſq́ adeo eſt, vt non illam, quam [72] laudibus effert
[73] Horreat? inq́ dies [74] ſeptenis oderit horis?
Quædam parua quidem, ſed non toleranda maritis.
Nam quid rancidius, quam quod ſe non putat vlla
Formoſam, niſi quæ [75] de Thuſca Græcula facta eſt?
De [76] Sulmonenſi mera [77] Cecropis, [78] omnia Græcè,
[79] Cum ſit turpe magis noſtris neſcire Latinè.
Hoc ſermone pauent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi ſecreta. quid vltra?
Concumbunt Græcè. [80] dones tamen iſta puellis:
Túne etiam, quam ſextus & octogeſimus annus
Pulſat, adhuc Græcè? non eſt hic ſermo pudicus
In vetula, quoties laſciuum interuenit illud

[60] Imò mulierum inſolentia, quandoque vel in ipſos deos inſurgit, accerſitq; diuinam vindictam in ſe ſuoſque. atque hinc illa Amphionis deprecatio clamantis, *Parce precor.* vide fab.3.l.6. Met. Ouid. [61] Apollo à παίειν, aut παύειν τὰς ἀνίας, aut exclamatione ἰὲ παῖ. [62] Diana. [63] Nioben Tantali filiã, vxorem Amphionis. [64] Iouis ex Antiope filius, Thebanus. [65] Quatuordecim numero filios ſeptem, totidemq́; filias. vide Ælian. var.hiſt.lib.12.c.36. [66] Apolline & Diana Iouis ex Latona filiis. [67] Quæ *triginta capitum fœtus enixa.* Virg.Æn.3.&8. [68] Vt ſuas virtutes aut formam tibi vtique obiiciat? [69] Plus habet amaritudinis ſuperbia eius, quam eſt dulcedinis ex grauitate morum & forma. [70] Herbæ amariſſimi ſucci. [71] Tam indulgens & vxorius? [72] Propter virtutes. [73] Ob ſuperbiam. [74] Maiore diei parte, cum quinque tantum horæ ex duodecim amori ſuperſint. [75] De Itala Græca facta. [76] Sulmo oppidum Pelignorum. [77] Attica, à Cecrope primo Athenarum rege. [78] Omnia Græce, ſcil. proferunt. [79] Cum Latinis conueniat magis Latinè. videtur alluſiſſe ad Ciceronis illud in Bruto: *Non enim tam præclarum eſt ſcire Latinè, quàm turpe neſcire.* [80] Tolerabilius hoc in puellis, tu verò quam, &c.

[81] Ζωὴ καὶ ψυχή. [82] *modò ſub lodice relictis*
Vteris in turba: [83] *quod enim non excitat inguen*
Vox blanda, & nequam? [84] *digitos habet.* vt tamen omnes*
a *Si* [86] *tibi legitimis pactam, iunctamq́ tabellis*
Non es amaturus, ducendi nulla videtur
Cauſa, nec eſt quare cœnam, & [87] *muſtacea perdas*
[88] *Labente officio, crudis donanda;* [89] *nec illud,*
Quod prima pro nocte datur, cùm lance [90] *beata*
[91] *Dacicus, & ſcriptor radiat Germanicus auro.*
b *Si* [92] *tibi ſimplicitas vxoria, deditus vni*
Eſt animus, ſubmitte caput ceruice parata
Ferre iugum? nullam inuenies, quæ parcat amanti.
[93] *Ardeat ipſa licet, tormentis gaudet amantis,*
Et ſpoliis. igitur longè minus vtilis illi
Vxor, quiſquis erit bonus, optandusq́ maritus.
Nil vnquam inuita donabis coniuge: vendes
Hac obſtante nihil: nihil, hæc ſi nolit, emetur.
Hæc dabit affectus, ille excludetur amicus
Iam ſenior, cuius [94] *barbam tua ianua vidit.*
[95] *Teſtandi cum ſit lenonibus atq́ laniſtis*
Libertas, & iuris idem contingat [96] *arenæ.*

[81] *Mea vita, mea anima.* vide Martialis ep. 68. l. 10.
[82] Verba hæc quibus in laſciuis complexibus ſub lodice & ſtragulo vſa es, in publicum profers.
[83] Cuius libidinem non incendit?
[84] Laſciuia verborum non ſegnius incitat quam manus palpatio.
[85] Mimo nobiliſſimo.
* Quod ſi omnes adhibueris vocis ingeniique neruos & artes ad irritandam Venerem & vt placeas: rugoſa tamen facies te annoſam prodit. vide Martialis epigram. 23. lib. 6. a *Dilemma, aut amaturus e[s] [a]ut non: ſi non amaturus es, cur ducis? ſi amaturus miſer eris.* [86] Sponſalibus tab. legitime contractis. [87] Cibaria dulcia muſto conſperſa, quæ ſub finem conuiuis dari in nuptialibus cœnis ſolita. [88] Diſcedentibus iam qui officii nuptialis gratia conuenerant, *vel*, lab. officio ſtomachi, quia addit, *crudis donanda.* [89] Nec eſt cur perdas illud quod depoſitæ virginitatis præmium nouæ nuptæ à marito prima nocte datur. [90] Diuite. [91] Nummi aurei ſignati imagine Domitiani, Dacici & Germanici cognominati ob victorias Dacorum & Germanorum. b *Alterum argumenti membrum.* [92] Si ſimpliciter vxorius ſis, veliſque vxori in omnibus morem gerere. [93] Ipſe licet te redamet, gaudet tamen te torquere moleſtiis & ſpoliare bonis. [94] Primam, qui ab adoleſcente te patronum coluit. Iuuenes enim barbam alebant ad ætatis annum xxj. deinceps radebantur. [95] Teſtamenta condendi. [96] Gladiatoribus.

97 Non

Digitized by Google

[97] Non vnus tibi [98] riualis dictabitur heres.
[99] Pone crucem ſeruo: [1] meruit quo crimine ſeruus
Supplicium? quis teſtis adeſt? quis detulit? audi,
Nulla vnquam de morte hominis cunctatio [2] longa eſt.
[3] O demens, [4] ita ſeruus homo eſt? [5] nil fecerit, eſto,
Hoc volo, ſic iubeo, ſit pro ratione voluntas.
Imperat ergo viro: ſed mox [6] hæc regna relinquit,
Permutatq; domos, & [7] flammea conterit, [8] inde
Auolat, & ſpreti repetit veſtigia [8] lecti.
Ornatas paulò ante fores, pendentia linquit
[9] Vela domus, & adhuc [9] virides in limine ramos.
Sic creſcit numerus, ſic fiunt [10] octo mariti
[11] Quinq; per autumnos: [12] titulo res digna ſepulchri.
Deſperanda tibi ſalua concordia ſocru:
Illa docet ſpoliis [13] nudi gaudere mariti:
Illa docet miſſis à [14] coruptore tabellis
Nil rude, nil ſimplex reſcribere: decipit illa
[15] Cuſtodes, aut ære domat. tunc [16] corpore ſano
Aduocat [17] Archigenen, [18] oneroſaq; pallia iactat.
Abditus interea latet, & ſecretus adulter
Impatienſq; moræ pauet, & [19] præputia ducit.
Scilicet expectas, vt tradat mater honeſtos
Aut alios mores, quàm quos habet? [20] *vtile porrò*

[97] Ex edicto tamen vxoris cogeris inſcribere hæredes è riualibus tuis non paucos.
[98] Ἀντεραστής, propriè qui eundem riuũ habet communem.
[99] *Vxor iubet* ſeruum cruci adfigere.
[1] *Tu quæris.*
[2] Nimis longa poteſt eſſe.
[3] *Ait vxor.*
[4] In tantum homo eſt ſeruus?
[5] Eſto quod nil admiſerit, adfigatur tamen.
[6] Has ædes cum marito, vbi regnauit imperioſa.
[7] Sæpius nubendo terit. *vel* priora lacerat, & noua ſumit flammea, id eſt, velamenta rubei coloris, quibus nouæ nuptæ caput cooperiebatur. [8] A ſecundo illo ad alium, & mox ad alium, & quandoque reuertitur ad primum maritum. [9] Quibus ornari ſolebant limina in feſtiuitate nuptiali ſupra verſ. 80. [10] Nec enim vltra octauum licebat illi nubere, *Non conſulum, ſed maritorum numero annos ſuos computant*, &c *Senec. 3. de Benef. 16.* [11] Quinque annis. [12] *Iron.* ſepulchris autem mulierum inſcribebantur maritorum nomina. [13] Ad paupertatem redacti ex ſumptu & nequitia vxoris. [14] Mœcho. [15] Adhibitos à marito qui vxorem ſuſpectam obſeruent & cuſtodiant. [16] Filiæ, quæ ſana cum ſit, ægritudinem ſimulet. [17] Medicum. [18] Abiicit à filia tanquam ægrâ nec ſufferre valente. [19] *Μαστροπεύει.* [20] Quæſtum facit ex filiæ adulteriis.

Filiolam turpi vetulæ producere turpem.
[21] *Nulla ferè cauſa eſt, in qua non fœmina litem*
Mouerit, accuſat [22] *Manilia ſi rea non eſt.*
Componunt ipſæ per ſe formantq́ue [23] *libellos,*
[24] *Principium atque locos* [25] *Celſo dictare paratæ.*
[26] *Endromidas Tyrias, & fœmineum* [26] *ceroma*
Quis neſcit? aut quis non vidit vulnera [27] *pali*
Quem cauat aſſiduis ſudibus, ſcutoq́ue laceſſit,
Atque omnes implet [28] *numeros? digniſſima prorſus*
[29] *Florali matrona tuba: niſi ſi quid in illo*
Pectore plus agitat, [30] *veræq́ue paratur arenæ.*
Quem præſtare poteſt mulier [31] *galeata pudorem*
Quæ fugit à ſexu, [32] *vires amat? hæc tamen ipſa*
Vir nollet fieri nam [33] *quantula noſtra voluptas?*
[34] *Quale decus rerum, ſi coniugis auctio fiat:*
Balteus, & [35] *manicæ, &* [36] *criſtæ,* [37] *crurisq́ue ſiniſtri*
Dimidium tegmen: vel ſi [38] *diuerſa mouebit*
Prælia, [39] *tu felix ocreas vendente puella.*
[40] *Hæ ſunt, quæ tenui ſudant in* [41] *cyclade,* [42] *quarum*
[42] *Delicias & panniculus bombycinus vrit.*
Aſpice, quo fremitu monſtratos perferat ictus,
Et quanto galeæ curuetur pondere, [43] *quanta*
Poplitibus ſedeat, [44] *quam denſo faſcia libro,*

[21] In foro etiam cauſas agũt mulieres.
[22] Meretrix, cui Hoſtilius Mancinus ædilis Curulis diem dixit, quod ab ea lapide noctu percuſſus ſit. Agell. 4.14.
[23] *Pleaes.*
[24] Exordium, atque locos argumẽtorũ.
[25] Oratori & Iuriſconſulto nobili.
[26] Vide Sat. 5.v.103. & 68. has autem purpureas & molliores.
[27] Ad quem in terra defixum fœminæ ſe exercent tanquam tyrones, vt ſimulata pugna, feriendi, inſiliendi, recedendi verã diſciplinã ediſcãt. Vegetius.
[28] Motuũ, & exercitationũ militariũ. [29] Vt tubæ ſonitu vocata nudato corpore in Floralibus diſcurrat. [30] Ad veram gladiaturã in arena. [31] Cui frontẽ perfricuit galea. [32] Virilia exercitia & arma. [33] Præ fœminea. notum eſt Tyreſiæ arbitrium ſuper contentione Iouis cum Iunone. Metam. 3. [34] Qualis erit mundus & ornatus muliebris, ſi venalis exponatur grauis armatura illius tanquam Samnitis gladiatoris. [35] *Gauntlets.* [36] Galearum pinnæ. [37] Protendebant enim milites ſiniſtrum pedem in pugna, quem aduerſus hoſtium ictus ferro tegebant. [38] Retiariorũ mirmillonum & varia genera pugnæ. [39] O te felicem, cuius vxor crurũ armaturas habet quas vendat. *Iron.* [40] Et tamen hæ ſunt, quæ — [41] Leui & tenuiſſimo velamento rotundo. [42] Quarum delicatum corpus grauant veſtes bombycinæ. [43] Dum genua flectit reclinato corpore ad euitandos ictus. [44] Quam denſo volumine replicetur illi ſuccincta faſcia.

Digitized by Google

Et ride ſcaphium [45] *poſitis, cum ſumitur armis.*
Dicite vos [46] *neptes Lepidi, cacive Metelli,*
Gurgitis aut Fabii, quæ [47] *Ludia ſumpſerit vnquam*
Hos habitus? quando ad palum gemat vxor [48] *Aſyli?*
Semper habet lites alternaq; iurgia lectus,
In quo nupta iacet: minimum dormitur in illo,
Tunc grauis illa viro, tunc [49] *orba tigride peior,*
Cum ſimulat gemitus occulti conſcia facti,
Aut odit [50] *pueros, aut ficta pellice plorat,*
[51] *Vberibus ſemper lacrymis, ſemperq; paratis*
[52] *In ſtatione ſua, atq;* [53] *expectantibus illam,*
Quo iubeat manare modo: tu credis amorem,
Tu tibi tunc [54] *curruca places, fletumq; labellis*
[55] *Exſorbes, quæ ſcripta, & quas lecture tabellas,*
Si tibi [56] *zelotypæ retegantur ſcrinia mœchæ.*
Sed [57] *iacet in ſerui complexibus, aut equitis. dic,*
Dic aliquem ſodes, dic [58] *Quintiliane colorem.*
[59] *Hæremus:* [60] *dic ipſa.* [61] *olim conuenerat, inquit,*
Vt faceres tu quod velles, nec non ego poſſem
Indulgere mihi. clames licet, [62] *& mare cœlo*
Confundas: [63] *homo ſum.* [64] nihil eſt audacius illis
Deprenſis, iram atq; animos [65] à crimine ſumũt.
[66] *Unde hæc monſtra tamẽ, vel quo de fonte requiris?*
Præſtabat caſtas humilis fortuna Latinas

[45] Matella. [46] Matronæ nobiliſſimis oriundę viris, Lepido, Metello cæco. ad v.139. Sat.3. & Fab. Gurgite cognominato à deuorato patrimonio. [47] Vxor Ludii alicuius. [48] Gladiatoris. [49] Orba catulis qua nullum animal truculentius. vide quæ ad 18. ep. Martial. lib. Spectac. [50] Amaſi, vel ſeruos inſectatur. [51] Abundantibus. [52] Metaph. à militibus. [53] Quaſi ſignum ab illa datum. [54] Vt auis illa cuculi oua pro ſuis fouet, ita tu ſuppoſitos & alienos liberos pro tuis alens, &c. [55] Dum ipſam oſculatus conſolaris. [56] Quæ adulterii ſibi malè conſcia, ſcelus ſuum vt tegat, te ſuſpicione pellicis vexat. [57] Si deprehenſa ſit. [58] Dic ô oratorum diſertiſſime colorem aliquem vel rationem ad defenſionem vel excuſationem ſceleris. [59] Non habeo, *inquit orator,* quo poſſim excuſare. [60] Dic ipſa, *inquit maritus vel Poëta.* [61] *Verba vxoris.* [62] Omnia. vide Sat.2. v.25. quod Lucianus dicit τῇ γῇ τ̀ὸν οὐρανὸν ἀναμεμίχθαι. in Prometheo. [63] Mulier nata ſum, *inquit illa,* cui per ſexus imbecillitatem errare in procliui eſt. [64] *Hæc Poëta.* [65] E deprenſo crimine maior prorumpit malitia & impudentia. [66] *Quæ tandem cauſa eſt prodigioſæ huius nequitiæ? otium ſcilicet, opulentia & luxus.*

Quondam, nec vitiis contingi parua ſinebat
Tecta labor, ſomniq́ue breues, &[67] *vellere Thuſco*
Vexatæ, duraq́ue manus, ac[68] *proximus vrbi*
Annibal, &[69] *ſtantes Collina in turre mariti.*
Nunc patimur longæ pacis mala: ſæuior armis
Luxuria incubuit,[70] *victumq́ue vlciſcitur orbem.*
Nullum crimen abeſt facinuſq; libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit.[71] *hinc fluxit*[72] *ad iſtos*
Et Sybaris colles, hinc[73] *& Rhodos, & Miletos,*
[74] *Atq́ue coronatum & petulans madidumq́ue Tarentum.*
Prima peregrinos[75] obſcœna pecunia mores
Intulit, & turpi[76] fregerunt ſecula luxu
Diuitiæ[77] molles. quid enim[78] Venus ebria curat?
Inguinis &[79] *capitis quæ ſint diſcrimina neſcit.*
Grandia[80] *quæ mediis iam noctibus*[81] *oſtrea mordet*
Cum[82] *perfuſa mero ſpumant vnguenta Falerno,*
Cum bibitur[83] *concha, cum iam*[84] *vertigine tectum*
Ambulat, &[85] *geminis exſurgit menſa lucernis.*
I nunc, & dubita qua ſorbeat aëra[86] *ſanna*
[87] *Tullia, quid dicat nota*[87] *Collacia*[88] *Maura,*

[67] Tractando lanam Thuſcam.
[68] Bella præ foribus, hoſtis in Italia.
[69] In Excubiis ad portam Collinã, cum Annibal tertio ab vrbe lapide caſtra poſuiſſet
[70] Nos orbis victores vicit luxuria.
[71] Ex amiſsâ paupertate victoris noſtris & rerum affluentia.
[72] Ad ſeptem iſtos (alii *Iſtros* legunt, non tam ex huius loci ſcopo) Romæ colles fluxere delicíæ Sybaritarum, populi in ea Italiæ parte quæ magna Græcia dicta eſt, omnĩ deliciarum genere effœminati. [73] Luxuria Græca, Aſiatica. Miletos enim ciuitas eſt in finibus Ioniæ & Cariæ, in Aſia minori, & Rhodos Inſula in mari Carpathio Cariæ adiacens. [74] Mollicies & ebrietas Tarentinorum, qui coronati & vnguentis madidi potabant. eſt autem Tarentum ciuitas Calabriæ. [75] Metonymia effecti. [76] Corruperunt priſci temporis frugalitatem & pudicitiam. [77] Ab effectu. [78] Libidini addita ebrietas, libidinoſa & ebria mulier. [79] Oris. fellatrices notat. [80] Quæ Venus ebr. [81] Ad Venerem inſtigantia, vt & omnia conchylia. [82] Vina vnguentis miſcentur. eò inualeſcente luxuriâ, vt odorem prodigum ex vtraque corporis parte captarent. *S: foliata ſitu.* Martial. 14. l. 110. ep. [83] Poculo capaci. [84] Circumuolui videtur quod fit vbi turbidi ſpiritus è ventriculo copioſè ad cerebrum aſcendunt. [85] Vbi oculorum neruis potu diſtentis & debilitatis diſtrahuntur radii. [86] Ῥόγχῳ τῆς λειχούσης καὶ μυζούσης λεσβιάδος. [87] Μύζουσα. [88] Ἐπαιεσεια κιγκλιζομένη.

Maura

Maura[89] *Pudicitiæ veterem cum præterit aram:*
Noctibus hic[90] *ponunt lecticas, micturiunt hic,*
Effigiemq́ deæ longis[91] *ſiphonibus implent,*
[92] *Inq́ vices equitant,*[93] *ac luna teſte mouentur;*
Inde domos abeunt:[94] *tu calcas*[95] *luce reuerſa*
Coniugis[96] *vrinam magnos*[97] *viſurus amicos.*
[98] *Nota Bonæ ſecreta deæ, cum tibia*[99] *lumbos*
Incitat, & cornu pariter vinoq́ feruntur
Attonitæ, crinemq́ rotant[1] *vlulante Priapo*
[2] *Mænades, ô quantus tunc illis mentibus ardor*
Concubitus! quæ vox ſaltante libidine, quantus
Ille[3] *meri veteris per crura madentia torrens!*
[4] *Lenonum ancillas poſita*[5] *Laufella*[6] *corona*
Prouocat,[7] *& tollit pendentis præmia coxæ.*
[8] *Ipſa*[9] *Medullina frictum criſſantis*[10] *adorat.*
[11] *Palmam inter dominas virtus natalibus æquat.*
Nil ibi per ludum ſimulabitur, omnia fient
Ad verum, quibus incendi iam frigidus æuo
[12] *Laomedontiades, &*[13] *Neſtoris*[14] *hernia poſſit.*
Tunc prurigo moræ impatiens, tunc[15] *fœmina ſimplex,*

[89] Deæ pud. *Emphaticè.* cuius aram vel pudiciſſimè cultam fuiſſe oportuit.
[90] Concumbunt.
[91] Vrinâ per veſicæ & naturæ meatus prorumpente tanquam per ſiphonas, id eſt, fiſtulas ceu tubos.
[92] ἱφάλλονται καὶ τὸ ἀρρ φύσιν ἀνδρίζονται.
[93] Noctu quidem, ſed lunâ teſte.
[94] O marite.
[95] Manè prox.
[96] In platea Pudicitiæ deæ ſparſam.
[97] Salutaturus patronos.

[98] Et nouimus quam flagitioſa ſint ſecreta Bonæ deæ, de qua in Sat. 2. verſ. 85.
[99] Ad ſaltandum. *al.* ad libidinem, vt Perſ. Sat 1. *Cum carmina lumbum intrant.*
[1] Non minore ſcelerum rabie in his quaſi Priapæis feruntur quàm Bacchi ſacerdotes in Bacchanalibus. Alii leg. *vlulantq́ Priapi Mænades,* id eſt, hæ non minore vlulatu inclamant Priapum quam illæ Bacchæ Mænades Bacchum. [2] Furore percitæ Bacchæ, à μαίνεσθ, id eſt, furere. [3] Οὔρου, ἐκ τῆς μέθης καὶ πόθου τῶν ἀφροδισίων, κινουμένου. [4] Publicas meretrices & proſtitutas. [5] Matronæ. [6] Præmio certaminis nefandi propoſito. Reſpicit fortè certamen & palmam Meſſalinæ, de qua vide Plin. hiſt lib. 10. cap. 63. — [7] — Vincitque λεσβιάδας in vmbratili & muliebri hac κλινοπάλη. [8] Mox & ipſa Laufella. [9] Mãtronæ quæ Val. Claudio nupſit. [10] Γνὺξ ἐπικλινομένη τρίβει, λείχει τε. [11] Et libidinis victoria æquatur nobilitati generis. [12] Priamus filius Laomedontis iam ſenior. [13] Grandæuus & hernioſus Neſtor. Celas ceu ramex vbi in inteſtina humor aliquis, vel omentum in ſcrotum deciderit. [15] Non ſufficit vmbratilis opera ὀλίσβου, virum verè deſiderat.

Et pariter toto [16] *repetitus clamor ab antro:*
[17] *Iam fas eſt, admitte viros? dormitat adulter?*
Illa iubet ſumpto iuuenem properare [18] *cucullo:*
Si nihil eſt, ſeruis incurritur: abſtuleris ſpem
Seruorum? veniet conductus aquarius: hic ſi
Quæritur, & deſunt homines; mora nulla per ipſam,
Quo minus impoſito clunem ſubmittat aſello.
Atq; vtinam ritus veteres, & [19] *publica ſaltem*
His intacta malis agerentur ſacra: ſed omnes
Nouerunt [20] *Mauri atq; Indi,* [21] *quæ pſaltria penem*
Maiorem, quam ſint duo Cæſaris [22] *Anticatones,*
[23] *Illuc,* [24] *teſticuli ſibi conſcius vnde fugit mus,*
Intulerit, vbi velari pictura iubetur,
Quæcunq; [25] *alterius ſexus imitata figuram eſt.*
Et [26] *quis tunc hominũ contemptor numinis? aut quis*
[27] *Simpuuium ridere Numæ, nigrumq; catinum,*
Et [28] *Vaticano fragiles de monte patellas*
Auſus erat? ſed nunc ad quas non [29] *Clodius aras?*
Audio quid veteres olim moneatis amici:
[30] *Pone ſeram, cohibe. ſed quis cuſtodiet ipſos*
Cuſtodes? cauta eſt, & ab [31] *illis incipit vxor.*
Iamq; eadem ſummis pariter, minimiſq; [32] *libido eſt,*
Nec melior, [33] *pedibus ſilicem quæ conterit atrum*

[16] Ab omnibus mulieribus.
[17] Iam ô Ianitrix, liceat viris ingredi ad ſacra hæc Bonæ deæ.
[18] Ne cognoſcatur.
[19] Γυναικεῖα, pro ſalute publica nuncupata.
[20] Remotiſſimi ſub ſole Occidente & Oriente degentes.
[21] P. Clodius ſub ſpecie & habitu Pſaltriæ ad conſtuprandam Pompeiam Cæſaris vxor ingreſſus eſt ædes Cæſ. in quibus peragebantur ſacra Bonæ deæ, maribus non adeunda.
[22] Libri duo quos Cæſar ſcripſit contra Catonem Vtic. quem Cicero libro laudauerat, cum verò complicati eſſent in modum Cylindri aſſimilat eos poëta peni. [23] In ædes Prætoris, in quibus celebrabantur ſacra Bonæ deæ. [24] Maſculus mus. [25] Maſculi. Sen. epiſt. 97. *Ita ſubmotis extra conſpectum viris vt picturæ quoq; maſculorum animalium contegantur.* [26] Olim nemo religionem vtut ſimplicem contemnere auſus eſt. [27] Vas ligneum, vel, vt aliis placet, fictile à Numa in ſacris adhibitum. Plin lib. 35. cap. 12. Vide Iunii animaduerſ. lib. 2. cap. 10. [28] Fictiles ex argilla è monte Vaticano. [29] Mœchi, Clodii ſimiles. [30] Vxorem contine, coërce domi clauſam, atque adhibitis cuſtodibus. [31] Cuſtodibus. [32] Neque iam mulieres pauperes minus furunt libidine, quàm diuites, neq; impenſis parcunt magis. [33] Nudis. *periphraſis mulierũ ignobiliũ & pauperũ.*

Digitized by Google

Quàm quæ [34] longorum vehitur ceruice Syrorum.
Vt ſpectet [35] ludos, conducit [36] Ogulnia veſtem,
Conducit comites, ſellam, ceruical, [37] amicas,
Nutricem, & [38] flauam cui det mandata puellam.
Hæc tamen argenti ſupereſt quodcunq; paterni,
Leuibus athletis, ac vaſa [39] nouiſſima donat.
Multis res anguſta domi eſt, [40] ſed nulla pudorem
Paupertatis habet, nec ſe metitur ad illum
Quem dedit [41] hæc poſuitq; modum tamen vtile quid ſit
Proſpiciunt aliquando viri, [42] frigusq; famemq;
[43] Formica tandem quidam expauere magiſtra:
[44] Prodiga nõ ſentit pereuntem fœmina cenſum,
At velut exhauſta [45] rediuiuus pullulet arca
Nummus, & è pleno ſemper tollatur aceruo,
Non vnquam reputat, quanti ſibi gaudia conſtent.
Sunt quas eunuchi [46] imbelles, ac [47] mollia ſemper
Oſcula delectent, & [47] deſperatio barbæ,
Et quod [48] abortiuo non eſt opus, illa voluptas
Summa tamen, quòd iam calida & matura iuuentâ
[49] *Inguina traduntur medicis, iam [50] pectine nigro.*
Ergo expectatos, ac iuſſos [51] creſcere primùm
Teſticulos, poſtquàm cœperunt eſſe bilibres,

[34] Procerorum ex Syria lecticariorũ. *periphraſis mulieru nobilu & diuitu.* [35] Circenſes & theatrales. [36] Ambitioſa paupercula. [37] Tanquam clientas. [38] Pulchram vel flauicomam. [39] Vltima, nec ſibi quicquã reliqui facit. [40] Nulla tamen pudore paupertatis inhibetur, ne reprehendatur & derideatur ab aliis, ſi cultus & ſumptus, vltra fortunæ ſuæ modum, vela pandat. *vel*, non eſt pudica & frugalis, vti decet pauperem. [41] Paupertas. [42] De cultu & victu ſoliciti ſibi proſpiciunt. [43] Formi. magiſtra & exẽmplo prouidentiæ & laboris. [44] At fœm. prodiga non conſuluit rei fam. ruenti. [45] Ex mortuo conſumptoq; rediuiuus renaſcatur. [46] Ad imprægnandum impotentes. coëunt enim ſed nihil emittunt. Scalig. Exerc. 175. Sic Ætius lib. 6. οἱ τεθλασμένοι ποτὲ καὶ συνουσίας ὀρέγονται. Et Polyb. περὶ γονῆς λαγνεύουσι μὲν καὶ ἀφιᾶσιν, ὀλίγον δὲ, καὶ ἀσθενὲς, καὶ ἄγονον. vide & Baſil. de vera virginitate Aphrodiſ. problem lib. α & Martialis ep. 67. l. 6. [47] Eunuchorum qui imberbes & leues ſunt inopia caloris, qui pilos creat. [48] Potione abortum faciente. [49] Teſtes traduntur euellendi chirurgis, quorum opus prius ad medicos pertinebat. [50] Crine pubeſcente. [51] Ad iuſtam magnitudinem priuſquam euellantur.

Digitized by Google

[52] Cui eunuchi imberbes nihil lucri afferunt. [53] Chirurgus. [54] Et ille ſpado conſp. longè. [55] Priapum. [56] Tuâ ô Vrſidi vxore, potius quàm cõcubino quem πόσθον ἀνδροσύνης διαῤῥήξεις. Ioſ. Scalig. in Catullum vult, *tradere eunucho* ſignificare ἀπονυχίζειν, id eſt, *caſtrare*. q d. Noli itaque tu ô Poſthume caſtrare catamitum iam grãdiorẽ, ne fortè vxori tuæ vſui ſit.

[52] Tonſoris damno tantum rapit [53] Heliodorus.
[54] Conſpicuus longe, cunctisq; notabilis intrat
Balnea, nec dubie [55] cuſtodem vitis, & horti
Prouocat à domina factus ſpado. dormiat ille
Cum [56] domina. ſed tu [57] iam durum Poſthume, iamq;
Tondendum eunucho [58] Bromium committere noli
Si gaudet cantu, nullius [59] fibula durat
[60] Vocem vendentis prætoribus. [61] organa ſemper
In manibus, [62] denſi radiant teſtudine tota
Sardonices, [63] criſpo [64] numerantur pectine chordæ,
Quo tener [65] Hedymeles operam dedit, hunc tenet hoc
Solatur, [66] gratoq; indulget baſia plectro. (ſe
Quædam de numero [67] Lamiarum, ac nominis alti
Cum [68] farre & vino [69] Janum, Veſtamq; rogabat,
An [70] Capitolinam deberet [71] Pollio [72] quercum
Sperare, & fidibus promittere. quid faceret plus
Ægrotante viro? medicis quid [73] triſtibus erga
Filiolum? ſtetit ante aram nec turpe putauit
Pro [74] cithara [75] velare caput, [76] dictataq; verba
Protulit (vt mos eſt) & aperta [77] palluit agna.
Dic mihi nunc quæſo, [78] dic antiquiſſime diuûm,

[57] Pubeſcentem & grandem concubinum tuum, pectino iam duro exoletum, nec diutius habendum inter comatos. [58] Puerum delicatum & comatum inſtar Bacchi intonſi, qui Bromius dicitur [59] Supra verſ 73. [60] Citharœdi à prætore ludos edente ad canendum conducti. [61] Inſtrumenta muſica. [62] Gemmæ copioſæ ornant teſtudinem, *vel* digiti annulis & gemmis radiantes pulſant teſtudinem. [63] Plectro è calamo vel pilis criſpatis. [64] Percutiuntur. [65] Citharœdus. [66] In gratiam prioris domini. [67] Nobilium. Lamia autem familia origineni duxit à Lamo Formiarum rege & conditore. [68] Sacrificio. [69] Vetera & prima Romanorum numina. [70] In certamine muſico à Domitiano inter alia Ioui Capitolino inſtituto. [71] Citharœdus & amaſius ſuus. [72] Coronam è quercu. quod præmium erat victoribus in quinquennali certamine triplici, Muſico, equeſtri, gymico, à Domitiano in honorem Iouis Capitolini inſtituto. vide Martial. ep. 54. l. 4. a. [73] Vtpote deſperantib. [74] Ipſo citharœdo. [75] Rem diuinam facere & vota nuncupare, quod ex inſtituto vet. faciebant velati. [76] A ſacerdote verbis præeunte. [77] Subtimida & dubia an votis exta agnæ feliciter reſponderent. [78] Regnabat enim in Italia ante Saturnum quem regno pulſum hoſpitio excepit.

Reſpon-

Digitized by Google

Reſpondes his Iane pater? magna ocia cœlo.
Non eſt (vt video) non eſt, quod agatur apud vos.
Hæc de comœdis te conſulit, illa tragœdum
Commendare volet,[79] *varicoſus fiet aruſpex.*
Sed cantet potius, quàm totam peruolet vrbem
Audax, & cœtus poſſet quàm ferre virorum,
Cumq;[80] *paludatis ducibus præſente marito*
Ipſa loqui[81] *recta facie,*[82] *ſtrictiſq; mamillis.*
Hæc eadem nouit quid toto fiat in orbe,
Quid[83] *Seres, quid Thraces agant, ſecreta nouercæ*
Et pueri; quis amet, quis decipiatur adulter,
Dicet quis viduam prægnantem fecerit & quo
Menſe, quibus verbis concumbat quæq; modis quot.
[84] *Inſtantem regi*[85] *Armenio, Parthoq; cometen*
Prima videt: famam, rumoreſq; illa recentes
Excipit ad portas, quoſdam[86] *facit*[87] *iſſe Niphaten*
In populos, magnoq; illic cuncta arua teneri
Diluuio;[88] *nutare vrbes, ſubſidere terras,*
Quocunq; in triuio, cuicunq; eſt obuia narrat.
Nec tamen id vitium magis intolerabile, quã quod
[89] *Vicinos humiles rapere, & concidere loris*
[90] *Exorata ſolet: nam ſi latratibus alti*
Rumpuntur ſomni: fuſtes huc ocyus, inquit,
Adferte, atq; illis[91] *dominum iubet ante feriri,*
Deinde canem. grauis occurſu teterrima vultu
Balnea nocte ſubit:[92] *conchas &*[93] *caſtra moueri*
Nocte iubet,[94] *magno gaudet ſudare tumultu,*
Cum laſſata graui ceciderunt brachia[95] *maſſa,*
Callidus &[96] *criſtæ digitos impreſſit aliptes,*

[79] Dum multum diuq; ſtat deos conſulens, ſanguine craſſo & melancholico in pedum venas delabente fiet varicoſus 6. Aphor. 21.
[80] Paludamento indutis, quod militaris imperatoria veſtis eſt.
[81] Inuerecundè, impudenter.
[82] Exertis è ſinu.
[83] Scythiæ, Aſiaticæ pop.
[84] Exitium portendentẽ. *mutantem regna cometen. Luc. 1.*
[85] Rom. nomini infenſo.
[86] Ipſa fingit ſpargitq; rumorem.
[87] Armeniæ mai. fluuium inundaſſe.
[88] Terræ motu, & hiatu.
[89] Pauperes vicinos. [90] Ne quid crudelius in eos ſtatuat. [91] Dominum latrantis canis. [92] Vaſa ampla. [93] Sarcinas & inſtrumenta balneatoria. *Metaph. à milit.* [94] Ambitioſo ſtrepitu ſeruis moleſto, *vel*, exercitio ad ſudorem excitandum. [95] Plumbea, quam in balneis agitabant qui ſudare volebant. [96] Pudend.

Ar

Digitized by Google

Ac ſummum dominæ femur [97] *exclamare coëgit.*
Conuiua miſeri interea ſomnoq́ ; fameq́ ;
Vrgentur. tandem illa venit [98] *rubicundula, totum*
[99] *Oenophorum ſitiens, plena quod* [1] *tenditur vrna*
Admotum pedibus, de quo [2] *ſextarius alter*
Ducitur ante cibum rabidam facturus orexim,
Dum redit, & terram [3] *loto ferit inteſtino:*
[4] *Marmoribus* [5] *riui properant, aut lata* [6] *Falerno*
[7] *Peluis olet, nam ſic* [8] *tanquam alta in dolia longus*
Deciderit ſerpens, bibit, & vomit. ergo maritus
Nauſeat, atq; [9] *oculis bilem ſubſtringit opertis.*
Illa tamen grauior, quæ cum diſcumbere cœpit,
Laudat Virgilium, [10] *perituræ ignoſcit Eliſæ,*
Committit vates, & comparat inde Maronem,
Atq; alia parte in trutina ſuſpendit Homerum,
Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
Turba tacet, nec cauſidicus, nec præco loquatur,
Altera nec mulier: verborum tanta cadit vis,
[11] *Tot pariter pelues, & tintinabula dicas*
Pulſari iam nemo [12] *tubas atq; æra fatiget,*
Vna [13] *laboranti poterit ſuccurrere lunæ.*
[14] *Imponit finem ſapiens & rebus honeſtis.*
Nam quæ docta nimis cupit & facunda videri,
[15] *Crure tenus medio tunicas ſuccingere debet,*
[16] *Cædere Syluano porcum,* [17] *quadrante lauari.*
Non habeat matrona, tibi quæ iuncta recumbit,

[97] Crepitum concauæ manus inter vngendum illiſæ edere, *vel* obſcœnius quid poppiſma.
[98] A ſudore, & balneis.
[99] Vas vinariũ amplum.
[1] Impletur, *vel* præbetur.
[2] Vnum & alterum exhaurit ſextarium, vt vomitu ventriculum lauet & appetitum prouocet. vide Martial. ep. 79. l. 6.
[3] Vomitu quo abluit & purgat ſtomachum.
[4] Per pauimentum marmoreum.
[5] Vomitus.
[6] Quod hauſerat vt reuomeret.
[7] In quam euomuit.
[8] Non ſecus ac ſerpens qui natura vini auidiſſimus. Plin. l. 10. c. 72. ſi in dolium ceciderit, bibit & vomit, vomit & bibit.
[9] Vt compeſcat vomitum, *vel* indignationem. [10] Vt quæ non ſine cauſa, *vel* quæ ex amoris impatientia ſibi mortem conſciuerit. [11] In tantum ſonora eſt. [12] Nil opus eſt tubarum & peluium crepitu, quo credit ſuperſtitioſum vulgus ſuccurri poſſe lunæ laboranti vide quæ ad Senecæ Hippolyt. v. 789. [13] Eclipſim patienti. [14] Etiam philoſophatur, & de ſummo bono ſtatuit. [15] Sumat hunc oratoris vel Peripatetici habitum. [16] Non Cereri vt mulier, ſed tanquam vir Syluano *vel* Epicuream profeſſa c. Syl. porcum. [17] Aut Stoica quadrante lau. *Hor. Sat. 3. lib. 1. Dum tu quadrante lauatum*, &c.

[18] Dicendi

Google

[18] Dicendi genus, *aut* [19] *curtum ſermone* [20] *rotato*
Torqueat [21] *enthymema, nec hiſtorias ſciat omnes,*
Sed quædam ex libris & non intelligat. *odi*
Hanc ego, quæ repetit voluitq́; [22] *Palæmonis artem,*
Seruata ſemper lege, & ratione loquendi,
Ignotosq́; mihi tenet [23] *antiquaria verſus,*
[24] *Nec curanda viris* [25] *Opicæ caſtigat amicæ*
Verba: [26] *ſolœciſmum liceat feciſſe marito.*
Nil non permittit mulier ſibi, turpe putat nil,
Cum [27] virides gemmas collo circũdedit; *& cum*
Auribus extenſis magnos commiſit [28] *elenchos.*
Intolerabilius nihil eſt, quàm fœmina diues.
Interea fœda aſpectu, ridendaq́; multo
[29] *Pane tumet facies, aut pinguia* [30] P*oppæana*
Spirat, & [31] *hinc miſeri viſcantur labra mariti.*
Ad mœchum veniet lota cute. quando videri
Vult formoſa domi? [32] mœchis [33] foliata parantur.
His emitur quicquid [34] *graciles huc mittitis Indi.*
Tandem aperit vultum, & [35] *tectoria prima reponit,*
Incipit agnoſci: atq́; [36] *illo lacte fouetur,*
Propter quod [37] *ſecum comites educit aſellas,*

[18] Rhetoricâ. [19] Cui altera propoſitio deſit. [20] Succinctâ conuerſione concluſo. quod Cicero *verſum*. Ariſtoteles. *συνεστραμμένον* appellat. *vel*, circulari. [21] Argumentum Dial. alteram partem animo concipiens, vnde & nomen habet, hîc pro vniuerſa Dialectica ponitur. q d. nec habeat vxor tua Dialecticam. *Neque vllum verbum faciat perplexabile, Neque vllâ linguâ ſciat loqui niſi Atticâ* Plaut. Aſin. 4. act. [22] Grammaticam. fuit autem Rhemmius Palæmon Grammaticus cum excellentiſſimus tum arrogantiſſimus, Fab. Quintiliani præceptor. [23] Antiquitatum. vel, veterum Poëtarum, & mihi inauditorum verſus tenens. vel, antiquæ locutionis inueſtigatrix & Critica. [24] Non adeò ſolicitè vel ipſis viris obſeruanda & caſtiganda. [25] Barbarè loquentis. vide Sat. 3. v. 207. [26] Nec maritum vitioſè verba componentem corripiat, vide ep. 20. l. 11. Martial. [27] Monile è ſmaragdis. [28] Inaures, vniones oualem formam habentes. [29] Incruſtatione panis lacte aſinino macerati. Sat. 2. verſ. 107. [30] Vnguenta fragrantia à Poppæâ Neronis vxor inuenta. [31] His coſmeticis. [32] Vt mœchis placeat. [33] Vnguenta ex foliis Nardi, & aliis foliis odoris. Plin. 13. lib. 1. cap. [34] Ex folid æſtu, vt qui Æquinoctiali propiores ſint. vt contra pinguedo à frigore & humore. [35] Incruſtamenta coſmetica. [36] Aſinino quod teneram, erugatam & candidam reddit conſeruatque cutem. [37] Vt Poppæa, quæ in exilium miſſa ſinas L. ſecum duxit in hunc vſum. Dio in Nerone, & Plin 14. cap. 11. lib.

Exul

Digitized by Google

Exul [38] Hyperboreum ſi dimittatur ad axem.
Sed quæ mutatis inducitur atq; fouetur
Tot medicaminibus, [39] coctæq; ſiliginis offas
Accipit & madidæ; facies dicatur, an vlcus?
Eſt operæ pretium penitus cognoſcere toto
Quid faciant agitentq; die. ſi nocte maritus
Auerſus iacuit, periit [40] libraria. ponunt
[41] Coſmetæ tunicas, tardè veniſſe [42] Liburnus
Dicitur, & pœnas [43] alieni pendere ſomni
Cogitur: [44] hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
Hic ſcutica. ſunt quæ [45] tortoribus annua præſtent.
Verberat, atq; [46] obiter faciem linit, audit amicas,
Aut latum pictæ veſtis conſiderat aurum,
*Et cædens [47] longi relegit tranſacta * diurni,*
Et cædit donec, laſſis cædentibus, exi
Intonat horrendum, iam [48] cognitione peracta.
[49] Præfectura domo Sicula non mitior aula.
Nam ſi conſtituit, ſolitoq; decentius optat
Ornari, & properat, iamq; expectatur in hortis,
Aut apud [50] Iſiacæ potius ſacraria lenæ:
Componit [51] crinem laceratis ipſa capillis
[52] Nuda humeros [53] Pſecas infelix, nudiſq; mamillis.
[54] Altior hic quare cincinnus? [55] taurea punit

[38] Regiones Aquiloni ſubiacentes polo Arctico vicinas. [39] Candidi panis è ſiligine, faba aut oryza cocti maceratique lacte aſinino ad coſmeticen & faciem emendandam. [40] Ancilla quæ penſa librat & diſpertit. [41] Ornatrices ponunt tunicas ad pœnas. [42] Seruus lecticarius è Liburnia. [43] Domini ſc. [44] Franguntur in huius vertice vel dorſo virgæ è ferula. [45] Vt ſtrenuè ſeruos flagellent. [46] Et interim quaſi per otium. [47] Accipit rationes diei tranſactæ. * Libri in quo ſingulorum dierum rationes ſcribebantur. Alii leg. *diei*. [48] Examine & iudicio. [49] Adminiſtrat & gubernat ædes. vel gubernatio huius domus non mitior eſt quàm Sic. aula crudeliſſimis tyrannis infamis. [50] Porticum vel templum Iſidis, in quo adulterorum & mœchorum conuentus & colloquia fiebant de adulteriis. *Multa illa facit, quod fuit ipſa Ioui.* Ouid. [51] Dominæ, ipſa capillos lacerata à domina. [52] Ad verbera ſi quid peccet. [53] Ancillæ nomen ſumptum ex Ouidio, qui ita Dianæ ornatricem nominat. fortè à ψεκάζειν, ornatrices enim aquæ pauculum irrorabant ad compoſitionem crinium. [54] *Inquit Domina.* [55] Scutica ex taurino corio, vel pene pœnas exigit malè compoſiti crinis vnius, perinde ac crimen ingens facinuſque fuiſſet. Mar. 2. 66.

Continua

Digitized by Google

Continuo flexi crimen, facinuſq́; capilli.
Quid Pſecas admiſit? quænam eſt hic culpa puellæ,
[56] *Si tibi diſplicuit naſus tuus?* [57] *altera læuum*
Extendit, pectitq́; comas, & voluit in orbem.
[58] *Eſt in conſilio matrona, admotaq́;* [59] *lanis*
[60] *Emerita quæ ceſſat acu: ſententia prima*
Huius erit, poſt hanc ætate atq; arte minores
Cenſebunt: tanquam famæ diſcrimen agatur
Aut animæ: tanti eſt quærendi cura decoris.
Tot premit [61] *ordinibus, tot adhuc* [61] *compagib. altum*
[62] *Ædificat caput:* [63] *Andromachen à fronte videbis,*
Poſt minor eſt: aliam credas, [64] *cedo, ſi breue parui*
Sortita eſt lateris ſpacium, breuiorq́; videtur
Virgine [65] *Pygmæa nullis adiuta* [66] *cothurnis,*
Et leuis erecta conſurgit ad oſcula planta.
Nulla viri cura interea, nec mentio fiet
[67] *Damnorum, viuit tanquam vicina marito,*
Hoc ſolo propior, quod amicos coniugis odit,
Et ſeruos, [68] *grauis eſt rationibus. Ecce furentis*
[69] *Bellonæ, matriſq́; deûm* [70] *chorus intrat, &* [71] *ingẽs*
[72] *Semiuir,* [73] *obſcœno facies reuerenda minori,*
Mollia qui rupta [74] *ſecuit genitalia teſta*
Iampridem, cui [75] *rauca cohors, cui* [76] *tympana cedunt*
Plebeia, & [77] *Phrygia veſtitur bucca tiara,*

[56] Si deformis ſit naſus tuus. [57] Ancilla alt. crinem à ſiniſtra parte componit. [58] Conuocatur ad conſilium formæ atq; ornatus. *Dic Chryſis, nunquid indecens:* Petron. [59] Lanificio. [60] Quæ hebeti, *inquiunt interpretes,* per annos oculorum acie à ſuendo ceſſat. Ego de *acu crinali* dictum cenſeo, cuius hanc peritam olimq; exercitam accerſit in conſilium. [61] Faſciis & tiaris, vt altior videatur. *Celſa procul aſpice frontis honores. Suggeſtumq́; comæ.* Pap. in 1. Sylu. [62] καταχρηστικῶς καὶ σκωπτικῶς. [63] Proceram, qualis fuit Andr. Hectoris vxor, à fronte: à tergo minor multò videtur. [64] Quidni alia iam videatur? *vel* has illi tiaras indulge, vt naturam arte corrigat aut ſuppleat. [65] De Pygmæis quis non audiuit? qui Indiæ montium incolæ cubiti longitudinem non excedunt. [66] Altis calceamentis ſubere ſuffertis ſubleuatiſque, Hiſp. *Cophines.* [67] Quæ vir ejus hinc ſuſtinet. [68] Per ſuos ſumptus. [69] De his Sat. 2. v. 111. [70] Sacerdotum. [71] Corpore. *vel,* veneratione & exiſtimatione. [72] Antiſtes cui execti ſunt teſtes. [73] Reuerendus quod minori ſit pene. [74] Sat. 2. v. 116. [75] Cantu, *vel,* quod eunuchis vt & fœminis ex frigore, ſuperflui humoris abundantia arteriam aſperam craſſiorem reddens, vocis meatum anguſtat. [76] Sacerdotes minores tympana pulſantes. [77] Perſis & Troianis in vſu inſula, cuius lobi ſub mento connectebantur.

Grande ſonat; metuiq; iubet Septembris, & [78] Auſtri
Aduentum, niſi ſe centum luſtrauerit [79] ouis,
Et [80] exerampelinas veteres donauerit ipſi;
Ut quicquid ſubiti & magni diſcriminis inſtat,
In tunicas eat, & [81] totum ſemel expiet annum:
Hybernum fracta glacie deſcendet in amnem;
[82] Ter matutino Tiberi mergetur, & ipſis
Vorticibus [83] timidum caput abluet: inde [84] ſuperbi
Totum regis agrum, nuda ac tremebunda [85] cruentis
Erepet genibus, [86] ſi candida iuſſerit Io.
Ibit ad Ægypti finem, calidaſq; petitus
[87] A Meroë portabit aquas, ut ſpargat in æde
Iſidis, [88] antiquo quæ proxima ſurgit ouili,
Credit enim [89] ipſius dominæ ſe voce moneri.
[90] En animã, & mentẽ, cum qua dij nocte loquantur.
Ergo hic præcipuum, ſummumq; meretur honorem,
Qui grege [91] linigero circundatus, & grege [92] caluo
[93] Plangentis populi currit [94] deriſor [95] Anubis.
[96] Ille petit veniam, quoties non abſtinet uxor
Concubitu, ſacris obſeruandiſq; diebus,
Magnaq; debetur violato pœna [97] cadurco.

[78] Qui in Septembri flans febres & morbos generat.
[79] Oua enim expiationibus, luſtrationibuſq; adhibebantur, ac præcipuè in ſacris Iſidis.
[80] Veſtes coloris ſiccæ roſæ, vel cuiuſmodi eſt in autumnalibus vitis frondibus.
[81] Mala totius anni.
[82] Perſ. Sat. 2. *Tiberino in gurgite mergis* &c.
[83] Superſtitioſum, ſuperſtitio enim ex inſcitia & timore.
[84] Campum Martium, quem, cum prius Tarquinii Superbi ager fuiſſet Brutus Marti conſecrauit. [85] Rependo. II. Caſaub. ad Suetonium in Auguſto, accipit hunc locum pro nudipedalium ſuperſtitione. *Hac pede matronam nudo deſcendere vidi.* Ouid. 6. Faſt. [86] Si per ſacerdotem vel ſomnium iuſſerit Iſis, dea Ægyptia ex candida vacca Io facta. [87] Ex Meroë inſula Nili ſub zona torrida, quam deſcribit Heliodor. lib. 10. [88] Quæ vicina eſt ouili extructo in Martio campo in memoriam Romuli & Remi, qui ibi pecora paſcebant. Sunt qui de ſeptis intelligunt, in quibus claudebatur populus ad ſuffragia. de his vide quæ ad Martialis ep. 14 lib. 2. cap. [89] Iſidis in ſomnis iubentis. [90] *Epiphonema Ironicon.* [91] Sacerdotum Iſidis veſtes lineas indutorum. [92] Capite raſo in Iſidis ſacris. [93] Cum planctu Apim bouem quærentes. Diod. Sic. l. 4. [94] Creduli populi. [95] Antiſtes ſuſtinens perſonam Anubidis, qui filius fuit Oſiridis, & quod canem geſtaret armorum inſignia, ab Ægyptiis in ſpecie canis colebatur. Diod. Sic. ibid. [96] Antiſtes. [97] Propriè, ſtragulo. Lecto intra nouem ſacros dies viloato.

Et

Et[98] *mouiſſe caput viſa eſt argentea ſerpens.*
Illius lacrymæ[99] *meditataq; murmura præſtant,*
Vt veniam culpæ non abnuat, [1]*anſere magno*
Scilicet, & tenui popano corruptus [2]*Oſiris,*
* *Cum dedit ille locum,*[3] *cophino, fœnoq; relicto,*
Arcanam Iudæa tremens [4] *mendicat in aurem,*
Interpres legum [5] *Solymarum, & magna ſacerdos*
[6] *Arboris, ac ſummi fida internuncia cœli.*
Implet & illa manum, ſed parcius ære minuto,
Qualiacunq; voles Iudæi ſomnia vendunt.
[7] *Spondet amatorem tenerum, vel diuitis orbi*
Teſtamentum ingens,[8] *calidæ* [9] *pulmone columbæ*
Tractato, Armenius; vel [10] *Commagenus aruſpex*
Pectora pullorum rimatur, & exta catelli,
Interdum & pueri. Faciet quod [11] deferat ipſe
[12] *Chaldæis ſed maior erit fiducia.* quicquid
Dixerit aſtrologus, credent à fonte relatum
[13] Ammonis, quoniam [14] Delphis oracula ceſſant,

[98] Ac ſi veniam indulgens, capite annuiſſe viſa eſt: *vel*, iratæ ſimilis caput mouiſſe (vt Sat. 2. v. 130.) draconis effigies in Iſidis templo, de qua vide Diodor. Sicul. & Macrob. lib. 1. Saturn. 20. c. [99] Conceptæ preces. [1] Anſere & pop. i. e. placentâ Iſidem colere, & ſacerdotes veſci ſolebãt. Herodot. l. 2. [2] Deus ille q Anubis, v. 535. * Vbi abiit ſacerdos Iſidis. [3] Nicol. de Lyra ad illud in Dauidis Pſal. 8. *αἱ χεῖρες αὐτοῦ ἐν τῷ κοφίνῳ ἐδούλευσαν.* cophinum & fœnum à Iudæis vſque portata non tam refert ad tenuitatem Iudaicæ ſupellectilis, quàm ex inſtituto factum ſuſpicatur, vt hæc circumferrent vſque monimenta duræ ſeruitutis in Ægypto, vbi fæces & ſtercora è ciuitatibus cophino exportare cogebantur, atque paleas, fœnum & ſtipulas colligere ad lateres conficiendos: An forte in memoriam famis quam tolerabant in obſidione? vbi fœni veteris laceramenta victui habebantur vt refert Ioſephus lib. 7. bell. Iudaic. cap. 7.
[4] Inſuſurrat aliquid de ſua religione, ſimulque opem petit, ſed tectè, ne in periculum adducat matronas Romanas, quib. damnoſum foret Iudaicam profiteri religionem vide Martial. ep. 54 lib. 7. [5] Iudaicarum ab Hieroſolymis. [6] In nemore Aricino victitans, & alludit ad Dodonæas ſacerdotes, quæ reſponſa ſub quercu reddebant. vide quæ ad Sen. Medeam v. 349. [7] Ordo eſt, Armenius & Com. ar. ſpondet, &c. [8] Recens cæſæ. [9] Inſpectis extis. [10] Ex Orientali Syriæ parte. [11] Accuſet. [12] Aſtrologis Babyloniis & Syris. [13] Iouis ab *ἄμμου* i. e. arena. in arenoſis enim Africæ deſertis templum illi à Baccho conditũ eſt, propter fontẽ ex ariete conſpecto inuentum. vel Hammonis à המן ſolarium, ſimulachrum Iouis in ſublimi extructum. [14] Opp. Phocidis templo, & oraculo Apollinis inſigni. quod tamen oraculum defecit, vt & reliqua, aduentu Chriſti, vide Plutarchum de defectu oraculorum.

Et genus humanum damnat [15] caligo futuri.
Præcipuus tamen eſt horum, qui ſæpius [16] exul,
Cuius amicitia,[17] conducendaq; [18] tabella
[19] Magnus ciuis obit, & formidatus Othoni.
Inde fides arti, ſonuit ſi dextera [20] ferro,
Læuaq; , ſi longo caſtrorum in carcere manſit.
[21] Nemo Mathematicus genium indemnatus habebit,
Sed qui penè perit,[22] cui vix in [23] Cyclada mitti
Contigit, & [24] parua tandem caruiſſe Seripho.
Conſulit ictericæ lento de funere matris,
[25] Ante tamen de te Tanaquil tua, quando ſororem
Efferat, & patruos: an ſit victurus adulter
Poſt ipſam: * *quid enim maius dare numina poſſunt?*
Hæc tamen ignorat quid ſidus triſte minetur
[26] Saturni, [27] quo læta Venus ſe proferat aſtro,
Qui menſis damno, quæ dentur tempora lucro.
Illius occurſus etiam vitare memento
In cuius manibus, ceu pinguia ſuccina [28] tritas
Cernis [29] ephemeridas; quæ nullum conſulit. & iam
Conſulitur: quæ caſtra viro, patriamq; petente
Non ibit [30] pariter, [31] numeris reuocata [32] Thraſilli.

[15] Ignoratio. [16] Sup. fuit, vt ille Seleucu Mathematicus, qui cum Othonem olim ſuperſtitem fore Neroni ſpopondiſſet, tunc vltro imperium quoque promiſit illi. Suet. Oth. 4. [17] Magnâ mercede & precio emenda, ab Othone cui victoriam ſpondebat, *vel* alio [18] Quæ iudiciis ex cœli conſtitutione eſt notata. [19] Sergius Galba. [20] Manicis & catenis ferreis vincta. [21] Nemo creditur genium & animum præſcium habere, qui non fuerit damnatus. [22] Impetrato exilio vt effugeret præſentem mortem. [23] Inſulam è Cyclad. aliquam in exilium [24] Reuocari ex illa exilii inſula, Cycladum vnâ in mari Ægeo. [25] Vxor tua futurorum cognitionis ſtudioſa, vt illa Tarquinii Priſci vxor, conſulit Mathematicos de morte matris tuæ quam ictero laborantem ſperauerat iamdudum extuliſſe. & tamen prius de tuâ, quam ſuper omnia expetis. * *Ironicè.* [26] Frigidi & ſicci malefici [27] In quo ſigno vel qua domo gaudeat aſcendens : quos planetas habeat amicos. [28] Vnctas & pellucidas ceu pinguia ſuccina. [29] Libellum ſupputantem aſtrorum per ſingulos dies conſtitutionem. [30] Vnâ cum marito. [31] Calculationibns. [32] Nobilis Mathematici tempore Tiberii, cuius peritiam quomodo expertus fuerit Tiberius in ocio apud Rhodum. videq; Sueton. in Tiberio c.14. Tacit. Annal. 6. Dio 55. lib.

Ad

Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
Sumitur ex libro, ſi prurit frictus ocelli
Angulus, inſpecta [33] *geneſi collyria poſcit.*
Ægra licet iaceat, capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo, niſi quam dederit [34] *Petoſiris.*
Si [35] *mediocris erit,* [36] *ſpatium luſtrabit vtrumq;*
Metarum, & ſortes ducet, [37] *frontemq;* [38] *manumq;*
Præbebit vati crebrum [39] *poppyſma roganti.*
Diuitibus reſponſa dabit [40] *Phryx augur, & inde*
Conductus dabit aſtrorum mundiq; peritus,
Atq; aliquis ſenior, [41] *qui publica fulgura condit.*
[42] *Plebeium in Circo poſitum eſt, & in aggere fatum:*
[43] *Quæ nudis longum oſtendit ceruicibus aurum,*
Conſulit ante [44] *Phalas, delphinorumq; columnas,*
An ſaga vendenti nubat [45] *caupone relicto.*
[46] *Hæ tamen & partus ſubeunt diſcrimen, & omnes*
Nutricis tolerant fortunâ vrgente labores:
Sed iacet [47] aurato vix vlla puerpera lecto.
Tantum [48] *artes huius, tantum medicamina poſſunt,*
Quæ ſteriles facit, atq; [49] *homines in ventre necandos,*
Conducit. [50] *gaude infelix, atq; ipſe bibendum*
Porrige [51] *quidquid erit. nam ſi* [52] *diſtendere vellet,*

[33] Natiuitatis themate. [34] Inſignis Aſtrologus Ægyptius. [35] Paupercula. [36] In circo max. vbi plurimi erant ſortilegi & diuinatores. v.589. [37] Phyſiognomoni ceu metopoſcopo, qui profitetur hominũ mores, naturas & futuros etiam euentus ex vultu fronte pernoſcere & præuidere, præbebit frontem, vt & — [38] — Chiromanti qui diuinare è lineis & inciſuris manuũ. prӕb. manum. [39] Ex manus contrectatione. *vel*, oſculum ex colliſis labiis ſonans. *al.* concubitum. [40] Aſtrologus & Philoſophus Indus, Gymnoſophiſta, Brachmanes. nam ſupra de Phrygiis ſacerdotibus dixerat, neque illi iſta curabant aut norant. [41] Hetruſcus fulguritorum conditor & expiator. Perſ. Sat.2.v.26. Viliſſimi homines & ἀνέστιοι, vt ludii, aſtrologi, coniectores, fanatici, in Circo morabantur. Plebeii vates in circo ſedent, & in aggere Tarquinii Superbi qui eſt ad circum. Sat.3.v.65. Horatius itaque appellat. *Fallacem Circum.* de his Ennius: *Non vicanos haruſpices, non de Circo aſtrologos,* &c & Cic pro Milone. *In Circo max.* &c. [43] Syra mulier vel meretrix aurea geſtans monilia. [44] Sortilegos & diuinatores qui in circo ante ſalas, id eſt, turres ligneas, & delphinorum columnas verſabantur. [45] Priore marito deſerto vel mortuo. [46] Pauperculæ. [47] Diuiti & nobili. ipſa diues. Hypallage. [48] Veneficæ. [49] Conceptos iam & formatos. [50] Marite *Scoptice*. [51] Quicquid erit potionis abortum facientis. [52] Grauida fieri.

Et [53] *vexare vterum pueris ſalientibus,* [54] *eſſes*
Æthiopis fortaſſe pater: mox [55] *decolor heres*
Impleret tabulas [56] *nunquam tibi manè videndus.*
Tranſeo ſuppoſitos, & [57] *gaudia votaq; ſæpe*
[58] *Ad ſpurcos decepta lacus, atq;* [59] *inde petitos*
Pontifices, [60] *Salios,* [61] *Scaurorum nomina* [62] *falſo*
Corpore laturos: ſtat fortuna improba noctu
Arridens [63] *nudis infantibus. hos fouet omnes,*
Inuoluitq; ſinu, domibus tunc porrigit altis,
Secretumq; ſibi [64] *mimum parat. hos amat, his ſe*
Ingerit, atq; ſuos ridens producit alumnos.
Hic magicos adfert [65] *cantus, hic* [66] *Theſſala vēdit*
[67] *Philtra, quibus valeant* [68] *mentem vexare mariti,*
[69] *Et ſolea pulſare nates. quod deſipis, inde eſt,*
Inde animi caligo, & magna obliuio rerum
Quas modo geſſiſti. tamen hoc tolerabile, ſi non
Et furere incipias, vt [70] *auunculus ille Neronis,*
Cui totam [71] *tremuli frontem Cæſonia pulli*
Infudit. quæ non faciet, quod principis vxor?
[72] *Ardebant cuncta, & fracta compage ruebant,*
Non aliter, quam ſi feciſſet Iuno maritum
Inſanum. minus ergo nocens erit Agrippinæ
[73] *Boletus: ſiquidem vnius præcordia preſſit*

53 Parere. 54 Ex adulterio coniugis tuæ cum ſeruo Æthiope. 55 Niger, vel fuſcus, *mulato* ex patre Æthiope & matre Romanâ ſcriberetur tibi hæres dictante vxore. ſupra v. 218. 56 Vtpote malum omē, & inauſpicatum. 57 Patrum, de nothis & ſuppoſitis tanquam ſuis. 58 Lacum Velabrenſem quo exponebantur ſpurii. 59 Clam à matribus, quę nigros ſuos ex Æthiopicis ſeruis fœtus eiecerunt, & à lacu Velabrenſi petendos, curarunt expoſitos aliarum fœm. ſpurios, quos maritis pro ſuis obtrudant. 60 Martis ſacerdotes. 61 Nobilium. 62 Suppoſito. 63 Expoſitis nudis. 64 Ludum & varium iocum ex his ſuppoſitis. 65 Incantamenta. 66 Theſſalia olim veneficiis & magicis famoſa. 67 Potiones amatorias 68 Dementes reddere 69 Pro ſua libidine tractare. Perſ. Sat. 5. v. 149. 70 Caligula, qui *ab vxore Cæſonia creditur potionatus amatorio quidem medicamento, ſed quod in furorem conuerterit.* Suet. Calig. c. 50. idem refert Ioſephus Antiquit. l. 19. 71 Carunculam è fronte recens nati pulli equini, id eſt, Hippom. ſupra verſ. 134. 72 Caligulæ furoris igne ardebant ruebantque peſſum res humanæ, quarum habenas tenuit Romanor. Imperator non ſecus ac nutaſſent cœleſtes res, Ioue in furorem verſo. 73 Quo venenato ſuſtulit Claudium Imp.

Ille ſenis, tremulumq́; caput [74] deſcendere iuſſit*
*In cœlum, & * longam manantia labra ſaliuam.*
[75] *Hæc poſcit ferrum atq; ignes, hæc potio torquet,*
Hæc lacerat miſtos equitum cum ſanguine patres,
[76] *Tanti partus equæ: quanti vna venefica conſtat?*
Oderunt natos de pellice: nemo repugnat,
Nemo vetat. iam iam priuignum occidere fas eſt.
Vos ego pupilli, moneo, quibus amplior eſt res,
Cuſtodite animas, & nulli credite menſæ,
Liuida materno feruent adipata veneno.
[77] *Mordeat ante aliquis, quidquid porrexerit illa*
[78] *Quæ peperit, timidus præguſtet pocula* [79] *pappas.*
[80] *Fingimus hæc altum Satyra ſumente* [81] *cothurnũ,*
Scilicet, & finem egreſſi legemq́; [82] priorum,
Grande Sophocleo carmen [83] *bacchamur hiatu*
Montibus ignotum [84] *Rutulis, cœloq; Latino.*
Nos vtinam vani! ſed clamat [85] *Pontia.* Feci
Confiteor, puerisq́; meis aconita paraui,
Quæ deprenſa patent, facinus tamen ipſa peregi.
* *Tune duos vna* [86] *ſæuiſſima vipera cœna?*
Tune duos? [87] *ſeptem, ſi ſeptem fortè fuiſſent.*
* *Credamus Tragicis quicquid de* [88] *Colchide torua*

[74] Relatum enim inter deos rurſus à diis detruſum eſſe ad inferos iocatus Seneca in ἀποκολοκυντώσει, Claudii Cæſ.

* Erat enim Claudius tremulo capite, ſpumante rictu, humentibus naribus, &c. Sueton. Claud. 30. c.

[75] Hæc autem potio & philtrum Cæſoniæ Caligulam in furioſam crudelitatem impulit. Exquiſitũ aliquod veneni genus placebat, q turbaret mentem & mortem differret. Tacit 12. An. [76] Si tantum mali ex vno Hippomane, quantum ex vna venefica? [77] Prægustet. [78] Ipſa mater, quæ vt gratificetur ſecundo marito, veneno non rarò tollit filios ex priore marito, vt ad illum rem integram deferat: infra de Pontia. [79] Alumnus vel tutor Syracuſ. πάππας, pater. [80] Aliquis fortaſſe arguat nos hæc fingere, &c. mox. Vtinam quidem fingeremus, neque vera nimis eſſent, quæ memoro. [81] Tragicam licentiam & argumenta ficta. [82] Poëtarum, Satyricorum. [83] Poëtico inſtinctu furore canimus Tragica. [84] Italis mo. id eſt, Romæ. Rutili verò populi Latii. [85] Pub Petronii filia, Vectii Bolani vxor, quæ duos ex Bolano filios veneno ſuſtulit, vt adultero nuberet. ep. 34. lib. 2. Idque profeſſa*, E formula fatentium reorum. Quæ eadem & inſcriptio epitaphiis ſolennis. * *Inquit Poëta.* [86] In tuos ſæua vt viperæ, è quibus fœmina marem, nati matrem enecant. [87] *Reſp. Pontia.* Imò ſeptem interfeciſſem, ſi mihi ſeptem fuiſſent. vt ſecundo gratificarer marito. * *Poëta verba.* [88] Medeâ quæ liberos ſuos in odium Iaſonis dilaniauit.

Dicitur, & [89] *Progne. nil contra conor,* & *illa*
Grandia monſtra ſuis audebant temporibus: ſed
[90] *Non propter numos. minor admiratio ſummis*
Debetur monſtris, quoties facit ira nocentem
Hunc ſexum, & [91] *rabie iecur incendente feruntur*
Præcipites, vt ſaxa iugis abrupta, quibus mons
Subtrahitur, cliuoq; latus pendente recedit.
Illam ego non tulerim, quæ [92] computat, & ſcelus ingens
[93] Sana facit. [94] *ſpectant* [95] *ſubeuntem fata mariti*
Alceſtim, & [96] *ſimilis ſi permutatio detur,*
Morte viri cupiant animam ſeruare catellæ.
Occurrent multæ tibi [97] *Belides, atq;* [98] *Eriphylæ,*
Mane [99] *Clytæmneſtram nullus non vicus habebit.*
Hoc tantum refert, quod [1] *Tyndaris illa bipennem*
[2] *Inſulſam,* & *fatuam læua dextraq; tenebat;*
At nunc res agitur tenui pulmone [3] *rubetæ:*
[4] *Sed tamen* & *ferro,* [5] *ſi prægustaret Atrides*
Pontica ter victi cautus medicamina regis.

[89] Quæ Ityn filium coctū Tereo appoſuit. [90] Vt noſtræ. [91] Quoties furore amoris vel iræ aguntur præcipites, non leuiore ruinâ, quàm prærupta & ruinam minitantia iuga montiū ſubducto cliuo ceu radicis parte. [92] Deliberat. modò v. 647. [93] Prudens, mentis compos non ex vindicta, affectu aut infirmitate. [94] In theatralibus ludis repræſentatam.

[95] Mariti Admeti vitam ſua morte redimentem. [96] Sed his ſi ſimilis daretur permutatio & optio, redimerent vitam catellæ morte viri. [97] Similes Danai filiabus L. quæ ad vnum maritos interfecere. [98] Cuiuſmodi fuit Eriph. quæ vatum Amphiaraum maritum monili à Polynice corrupta prodidit. [99] Simil. Clytæmneſtræ, quæ vt Ægiſto adultero frueretur maritum Agamemnona â bello Troiano redeuntem bipenni occidit. [1] Clytæmneſtra Tyndari filia. [2] Non artificioſam cædem, quale noſtrarum venenum. [3] Sat. 1. verſ. 70. [4] Et paratæ tamen etiam ferro rem decernere. [5] Si maritus ſe præmuniret antidoto, quali vſus eſt Mithridates rex Ponti. [6] A Sylla, Lucullo, Pompeio.

SATYRA

Digitized by Google

SATYRA VII.

Ad Teleſinum poëtam Cæſarem quidem ſtudia & artes reſpicere, cæterum apud alios Romanos poëtarum, hiſtoricorum, cauſidicorum, Rhetorum, & Grammaticorum ſtudia & labores pro leui & vili eſſe.

ET ſpes, & ratio ſtudiorum in [1] Cæſare tantùm:
Solus enim [2] triſtes hac tempeſtate Camœnas
Reſpexit, cum iam celebres notiq; poëtæ
[3] Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos
Tentarent, nec fœdum alii, nec turpe putarent
Præcones fieri, cum [4] deſertis Aganippes
Vallibus eſuriens migraret in [5] atria [6] Clio.
Nam ſi [7] Pieria quadrans tibi nullus in arca
Oſtendatur, ames nomen victumq; [8] Macheræ,
Et vendas potius, commiſſa quod auctio vendit
Stantibus œnophorum, tripodes, armaria, ciſtas,
[9] Halcyonem Bacchi, [10] Thebas, & [11] Terea [12] Fauſti.
Hoc ſatius, quam ſi dicas ſub iudice, vidi,
Quod non vidiſti. faciant [13] equites Aſiani,
Quanquam & [14] Cappadoces faciant, equitesq; [15] Bythini,
[16] Altera quos nudo traduxit [16] Gallia talo.
Nemo tamen ſtudiis indignum ferre laborem
Cogetur poſthac, nectit quicunq; [17] canoris

[1] Traiano, *alii* Nerua, *alii* Domitiano, qui cætera vitioſus fauebat tamen literis, fouebatq; Muſas. Vide vitam Iuuenalis.

[2] Neglectos & inopes poëtas.

[3] Inopiâ ſuâ & poëſeos neglectu coacti, Romæ & in aliis oppidis Italiæ cõferrent ſe ad ſordidas artes, vt ex balneatoria & furnaria victũ ſibi quærerẽt.

[4] Miſſis ſtudiis in remotis ſolitudinib' iuxta Aganippen fontem Bœotiæ à Cadmo inuentum & Muſis ſacrum. [5] Diuitum, *vel* atria Licinia in foro, quò conuenire præcones, & vbi auctiones fieri ſolebant. [6] Poëta Cliûs cultor. [7] Tui docti poëtæ, qui muſas è Pieria colis. [8] Præconis illius temporis. [9] Tragœdiam de Halcyone. Ceycis vxore à malo poëta Baccho ſcriptam. Al. *Alcithoen Pacci*, fab. vide 4. Metamorph. Ouid. [10] Tragœdiam de Thebarum regibus Laio, Oedipo, &c. [11] Tragœdiam de Tereo, Progne, Philom &c. [12] Mali Poëtæ. [13] Serui ex Aſia ducti iam equites Rom. facti, ſed leuis fidei. [14] Equites è ſeruis Cappad. qui Armeniæ ſunt contermini. [15] Equites è ſeruis Bithynis in Aſia minore iuxta Pontum. [16] Gallogræcia, ceu Galatia, vide Luc. Flor. 2. l. 11. c. [17] Poëma altum & ſonorum.

Eloquium vocale modis,[18] *laurumq́ momordit.*
* *Hoc agite ô iuuenes, circumſpicit, & ſtimulat vos,*
Materiamq́ ſibi[19] *ducis indulgentia quærit.*
Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
Præſidia atq; ideo[20] *croceæ membrana tabellæ*
[21] *Impletur,*[22] *lignorum aliquid poſce ocyus, & quæ*
Componis, dona[23] *Veneris*[24] *Teleſine*[25] *marito;*
Aut claude, & poſitos[25] *tinea pertunde libellos.*
Frange miſer calamos,[26] *vigilataq́ prælia dele,*
Qui facis in parua ſublimia carmina cella,
Vt dignus venias[27] *hederis, & imagine*[28] *macra.*
Spes nulla vlterior. didicit iam diues auarus
Tantum admirari, tantum laudare diſertos,
Vt pueri[29] *Iunonis auem.* ſed defluit ætas
Et[30] pelagi patiens, &[31] caſſidis, atq;[32] ligonis:
Tædia tunc ſubeunt animos, tunc ſeq; ſuamq;
[33] Terpſichoren odit[34] facunda & nuda ſenectus.
Accipe nunc artes nequid tibi conferat iſte
Quem colis. &[35] *Muſarum, & Apollinis æde relicta*
Ipſe facit verſus, atq; vni[36] *cedit Homero*
[37] *Propter mille annos. at ſi dulcedine famæ*
Succenſus recites,[38] *Maculonus commodat ædes,*
Ac longe ferrata domus ſeruire iubetur,
In qua ſolicitas imitatur[39] *ianua portas.*

[18] Honorem lauri, & gloriam poëmatis ſui deguſtauit. *vel,* Poeſi initiatus, & ſacer Apollinis vates factus momordit laurum, quæ manducata numine inflare credebatur. Δαφνηφάγων φοίβαζεν ἐκ λαιμῶν ὄπα. Lycophron. * Rituale verbum & in ſacris ſolenne. [19] Imperatoris liberalitas & fauor. [20] Vide Perſii Sat. 5.10 vel Vitelliani. [21] Carminibus. [22] Ad incendium. [23] Vulcano igni. [24] Poeta, ad quem hanc Sat. ſcribit. [25] Blattis & tineis eſcam mitte. [26] Carmina quæ de bellis elucubraſti. [27] Corona ex hederis, victorum poetarum præmio. & — [28] — Statuâ in bibliothecam Apollinis recipiendâ, referente maciem tuam ex intentione ſtudii contractam. Vide Perſii prolog. v. 5. [29] Pauonem. [30] Quæ poterat impendi mercaturæ & nauticæ — [31] — Militiæ — [32] — Agriculturæ. [33] Studia poetica. [34] Ipſi iam ſenes inopesque, vtut docti. [35] Poetis ipſis, *vel* doctorum cenſura, qui in æde Muſ. & Apoll. de carminibus judicabant, *vel* nullo muſarum inſtinctu, ſed inuitâ Mineruâ carmina aggreſſus. [36] Putat ſe cedere. [37] Neque hoc propter ingenium, ſed annos, quod Homerus antiquior ſit illo. [38] Diues quiſpiam. [39] Ferrata, inſtar portarum ciuitatis obſeſſæ.

Scit

Scit dare libertos extrema in parte ſedentes
Ordinis, & magnas [40] *comitum diſponere voces.*
Nemo dabit [41] *regum,* [42] *quanti ſubſellia conſtent,*
Et quæ conducto pendent [43] *anabathra tigillo,*
Quæq; [44] *reportandis poſita eſt* [45] *orcheſtra cathedris.*
Nos tamen hoc agimus, tenuiq; in puluere ſulcos
Ducimus, & [46] *litus tenui verſamus aratro.*
Nam ſi diſcedas, laqueo tenet [47] ambitioſi
Conſuetudo mali, tenet inſanabile multos
Scribendi cacoëthes, & ægro in corde ſeneſcit.
Sed vatem egregium, cui non ſit publica vena,
Qui [48] *nihil expoſitum ſoleat* [49] *deducere,* [50] *nec qui*
Communi feriat carmen triuiale moneta,
Hunc qualem nequeo monſtrare, & ſentio tantùm,
Anxietate carens animus facit, [51] *omnis acerbi*
Impatiens, [52] *cupidus ſyluarum,* [53] *aptusq; bibendis*
Fontibus [54] *Aonidum.* neque enim cantare ſub antro
[55] Pierio, [56] thyrſumve poteſt contingere [57] ſana
Paupertas, atq; æris inops, quo nocte dieq;

[40] Clientum qui tibi applaudebant. [41] Diuitum. [42] Precium conductorum ſubſel. graduum, orcheſtræ. [43] Scalas & gradus per quos ad pulpita aſcenditur. [44] Quippe quæ conducta referunt. *Nam & domũ mutatur, & auditorium extruit, & ſubſellia conducit.* Dialog. de Oratoribus. [45] Tabulatũ in quo ſaltat chorus. Sat. 3. v. 178. [46] Sterile & inutile ſtudiũ exercemus & vrgemus, non maiori fructus ſpe, quàm ſi littus araremus. [47] Laudem affectantis poetices. penè conuerſus hic locus ex Ariſtophanis Ranis. Γόνιμον ꝺ ποιητὴν ἂν, &c. [48] Nihil humile aut vulgare. *Effugiendum eſt ab omni verborum vilitate, & ſumendæ voces à plebe ſummotæ,* &c. Petron. [49] Egregiè & ſubtiliter, veluti tenui filo. [50] Qui non vulgari notâ & ſtylo carmina condit. *Metaphor.* à monetariis qui vnius notæ nummos producunt. * Ex cuius nomen aut exemplum non poſſum dare, vt qui talem noui neminem, & cuius ideam mente ſolum concipio. [51] Moleſtiis vacuus & liber. [52] Seceſſus & ſolitudinis amans. [53] Naturâ idoneus, quem ars perficiat, & quem furore ſuo inſpirent Apollo & Muſæ. [54] Muſarum ex Aonia antris, montibus & fontibus muſis conſecratis nobili. [55] Supra verſ. 8. [56] Furorem ἐμμανῆ, quali in Orgiis Tyrſigeræ feruntur Bacchides. Poetæ autem in [illegible] Bacchi ſunt. [57] Sicca & ſobria quæ poetis haud conuenit, qui non niſi mero (quod animæ educit inſtrumenta) madidi & maleſani carmina ſcribunt, [illegible] vincere poſſint. vide ep. Antipatri. 2. lib. Antholog. συμπόσιον [illegible].

Digitized by Google

Corpus eget. *ſatur eſt*,[58] *cùm dicit Horatius, ohe!*
Quis locus ingenio niſi cum ſe carmine ſolo
Vexant, &[59] dominis[59] Cirrhæ[60] Nyſæq; ferun-
Pectora noſtra duas non admittentia curas? (tur
Magnæ mentis opus, nec[61] *de lodice paranda*
Attonitæ, currus, & equos, facieſq; deorum
[62] *Aſpicere, & qualis*[63] *Rutulum confundat*[64] *E-*
Nam ſi Virgilio puer, & tolerabile deſit (*rynnis.*
Hoſpitium,[65] *caderent omnes à crinibus hydri,* (*ſit*
[66] *Surda nihil*[67] *gemeret graue buccina. poſcimus, vt*
[68] *Non minor antiquo*[69] *Rubrenus Lappa*[70] *cothurno,*
Cuius &[71] *alueolos, & lænam*[72] *pignorat Atreus.*
Non habet[73] *infelix Numitor, quod mittat amico,*
Quintillæ quod donet, habet: nec defuit illi
Vnde emeret multa paſcendum carne leonem
Iam domitum. conſtat leuiori bellua ſumptu
Nimirum & capiunt plus inteſtina poetæ.
Contentus fama iaceat[75] *Lucanus in hortis*
Marmoreis: at[76] ſarrano, tenuiq;[76] Saleio
Gloria[77] quantalibet, quid erit, ſi gloria[78] tantùm eſt?
Curritur ad vocem iucundam, & carmen[79] *amicæ*
[80] *Thebaidos, lætam fecit cùm Statius vrbem,*
Promiſitq;[81] *diem; tanta dulcedine captos*
Afficit ille animos, tantaq; libidine vulgi

[58] Od.19. l.2. [59] Ab Apolline cui Cirrha vrbs ad radicem Parnaſſi ſacra. [60] Baccho qui in Nyſa Arabiæ educatus cultusq; eſt. [61] De domeſticis curis ſolicitæ. [62] Mente coceptas deſcribere. [63] Turnum Rutulorum regem. [64] Alecto furia. Æneid.7. [65] Non potuiſſet fingere furias anguibus crinitas, vt ibidem, *geminos erexit crinibus angues.* [66] Non audita, *vel* rauca. *Catachreſis.* [67] Nec adeò horrendum finxiſſet Alectus cornu. *in eodem 7. Æneid* lib. [68] Non minori precio & æſtimatione. [69] Poëta Tragicus. [70] Poëtis Tragicis priſci temporis. [71] Tabulas vel *alueolos*, id eſt, lances. [72] Tragœdia de Atreo, quam dum ſcribit, ſupellectilem pignori exponit. *al.* pignori accipit Atreus fœnerator. *Prior expoſitio magis placet.* [73] Iudicio & vſu. vide Martial. ep.3. lib.9. [74] Ironicè. [75] Qui diues ad poeſim acceſſit. [76] Pauperi poetæ. [77] Vtcunque magna. [78] Nuda & ſine precio. [79] Gratæ. [80] Statii poem. de bello Thebano. [81] Recitandi.

Auditur

Auditur: ſed cùm [82] *fregit ſubſellia verſu,*
Eſurit, intactam [83] *Paridi niſi vendat* [84] *Agauen.*
[85] *Ille &* [86] *militiæ multis largitur honorem,*
[87] *Semeſtri vatum digitos circumligat auro.*
Quod non dant proceres, dabit hiſtrio. tu [88] *Cameri-*
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas? *(nos,*
Præfectos [89] *Pelopea facit,* [89] *Philomela tribunos.*
Haud tamen inuideas vati, quem [90] *pulpita paſcunt.*
Quis tibi [91] *Mecœnas? quis nunc erit aut* * *Proculeus,*
Aut * *Fabius? quis* * *Cotta iterum? quis* * *Lentu-*
lus alter?
Tunc par ingenio pretium: [92] nunc vtile multis
Pallere, & [93] vinum toto neſcire Decembri.
[94] *Veſter porrò labor fœcundior hiſtoriarum*
Scriptores, [95] *petit hic plus temporis, atq;* [96] *olei plus:*
Namq; oblita modi milleſima pagina ſurgit
Omnibus, & creſcit multa damnoſa papyro.
Sic ingens rerum numerus iubet, atq; operum lex.
Quæ tamen inde ſeges? terræ quis fructus [97] *apertæ?*
Quis dabit hiſtorico, quantum daret [98] *acta legenti?*
[99] *Sed genus ignauum, quod tecto gaudet & vmbra.*

[82] Frequentiam auditorum, ὥν ὑπὸ χεύτων καὶ κραυγῆς κατερρήγνυτο ὁ τόπος. Polyb. hiſt. 15. *vel* vehementi recitatione vt Sat. 1. *Ruptæ lectore columnæ.* Sic Martianus Capella: *cognoſcentium quoq; fregere ſubſellia. Hunc olim perorantem & rhetoricæ ſedilia plauſibili oratione frangentem,* &c. Sidonius l. 5 epiſt. ad Sapaudum. [83] Pantomino, Domitiæ Neronis amitæ liberto. [84] Fab. de matre Penthei conſcriptam, eamque nouam. [85] Paris. [86] Præfecturas. [87] Dignitate equeſtri cuius inſigne annuli aurei, quos inuenit luxus ſemeſtros, id eſt, æſtiuos, minores, hybernos maiores, vt Sat. 1. verſ. 28. [88] Nobiles. [89] Tragœdia de Pelopea filia Thyeſtæ, vel de Philomela conſcripta & Paridi vendita. [90] Recitationes in pulpitis [91] * Vir liberalis & munificus. Satyr. 5. verſ. 108. [92] Nunc ſtudii vtilitas huc redit omnis denique, vt palleant, & vino abſtineant. legitur, & *tunc vtile.* [93] Abſtemia agere Saturnalia, quæ menſe celebrantur Decembri, in quibus vino & epulis maximè indulgetur. [94] Sed veſter labor, ô hiſtorici, vtilior forte eſt, & fœcundior *Iron.* [95] Hic labor petit plus operæ & olei. Sed legitur & *petitur plus.* [96] Impenſæ in oleo ad lucernā. [97] Proſciſſæ & aratæ. *Metaphor.* [98] Actuario ſiue aduocato. [99] Sed hiſtorici, *inquies,* ſunt genus ignauum. &c. Iſaac. Caſaub. in Animaduerſionib. ad Suetonium in Auguſto legit, *quod lecto gaudet,* intelligitque *lectum* ceu *lecticulam lucubratoriam.* κλινίδιον. Ita Seneca 72. ep. *Quædam ſunt quæ poſsis & inciſio ſcribere: quædam lectum & ocium & ſecretum deſiderant.* Et Perſius Satyr. 1. *Non quicquid denique lectis Scribitur in citreis.*

[1] *Dic*

¹ Dic igitur quid cauſidicis ² ciuilia præſtent
Officia? & magno ³ comites in faſce libelli?
Ipſi magna ſonant; ſed tunc cum creditor audit
Præcipuè, vel ſi ⁴ tetigit latus acrior illo,
⁵ Qui venit ad dubium grandi cum ⁶ codice ⁷ nomen.
Tunc immenſa caui ſpirant mendacia ⁸ folles,
⁹ Conſpuiturq́; ſinus. verùm deprendere meſſem
Si libet, ¹⁰ hinc centum patrimonia cauſidicorum,
Parte alia ſolum ¹¹ ruſſati poni ¹² Lacertæ.
Conſedere ¹³ duces: ſurgis tu ¹⁴ pallidus ¹⁵ Aiax
Dicturus ¹⁶ dubia pro libertate, ¹⁷ Bubulco
Iudice. rumpe miſer ¹⁸ tenſum iecur, vt tibi laſſo
Figantur ¹⁹ virides ſcalarum gloria palmæ.
Quod vocis pretium? ſiccus petaſunculus, & vas
²⁰ Pelamydũ, aut veteres Aphrorũ ²¹ epimenida bulbi,
Aut vinum ²² Tiberi deuectum; quinq; lagœnæ,
Si quater egiſti. ſi contigit aureus vnus,
²³ Inde cadunt partes in fœdere pragmaticorum:
²⁴ Æmylio dabitur, quantum petet: & melius ²⁵ nos

¹ *Reſp. Poëta.* ² Actiones cauſarum ciuilium. ³ Lib. actionũ quos ſecum in iudicium adfert. ⁴ Punxit commouitq; alius cauſidicus acr. illo. *vel* creditor. ⁵ Qui debitore inficiante; negat id deberi, paratus oſtendere libros accepti & expenſi. ⁶ Legum; *vel* probationis. ⁷ Debitum. ⁸ Pulmones, *vel* fauces. ⁹ Contentione orationis. ¹⁰ In hac lance, id eſt, confer lucrum aurigæ cum illo cauſidici, & comperies vnius aurigæ lucrum æquare centum cauſidicorum mercedes. ¹¹ Veſte ruſſatâ, id eſt, rubrâ induti. ¹² Militis vel aurigæ ruſſatæ factionis. ¹³ Iudices. *Hemiſtich. Ouidianum Metam* 13. ¹⁴ De euentu vel cauſſa ſubtimidus. ¹⁵ Cauſam dicturus, vt Aiax ibid. ¹⁶ Pro eo cuius libertas in quæſtionem vocatur *vt Cic. pro Archiâ.* ¹⁷ C. Attilio Bubulco Cos. *vel* ruſtico aliquo iud. ¹⁸ Iecur irâ inflatum. *vel* pulmonem ſpiritu. ¹⁹ Victoriæ ſigna è pulpitis tuis ædibus affigantur. erat autem moris victoriam in actionibus partam teſtari appenſa pro foribus palma. *οἱ φοίνικες ἐπὶ τῇ θύρᾳ χλωροὶ ἐστεφανωμένοι.* Lucian. *Ῥητόρων διδάσκαλος. alii cenſent* ſignificari hinc pauperiem oratorum, quibus etiam victoribus pro palmatis ædibus erant cœnacula ad quæ ſcalis aſcenderent. ²⁰ Piſcium è Thynni genere. ²¹ Bulbi genus, Plin. lib 19: vel bulli, piſces exigui & viles. Lipſ. epiſt. 2 lib. 4. Quæſt. ep. alii legunt Epimenia; quaſi menſtrua hæc ſint munera ex Afr. ²² Vile vt Veientanum ceu Etruſcum; non aduerſo flumine ex Campania vel Græcia aduectum. ²³ Aurei illius partes quædam auferuntur diſtribuendæ ex pacto Pragmaticis, qui verbis & formulis iuris inſtructi, mercedulâ adducti, miniſtros ſe oratoribus præbent in iudiciis. Cic. 1. de Orat. & Fab. l. 12. c. 3. ²⁴ Diuiti cauſidico. ²⁵ Nos tamẽ pauperes aduocati.

Egimus.

Egimus. huius enim ſtat[26] *currus ahenus, alti*
Quadriiuges in veſtibulis, atq; ipſe feroci
[27] *Bellatore*[28] *ſedens curuatum haſtile minatur*
Eminus, & ſtatua meditatur prælia[29] *luſca.* (*eſt*
Sic[30] *Pedo*[31] *conturbat,*[31] *Matho deficit: exitus hic*
[32] *Tongilli, magno cum*[32] *rhinocerote lauari*
Qui ſolet, & vexat lutulenta balnea[33] *turba,*
*Perq; forum iuuenes longo premit** *aſſere*[34] *Medos,*
Empturus pueros, argentum,[35] *myrrhina, villas*
[36] *Spondet enim Tyrio*[37] *ſtlataria purpura filo.*
Et tamen hoc ipſis eſt vtile, purpura[38] vendit
Cauſidicum, vendunt[39] amethyſtina, conuenit illis
Et ſtrepitu, &[40] facie maioris viuere cenſus.
Sed finem impenſæ non ſeruat prodiga Roma.
[41] *Vt redeant veteres,*[41] *Ciceroni nemo ducentos*
Nunc dederit nummos, niſi fulſerit annulus ingens,
Reſpicit hoc primum,[42] *qui litigat, an tibi ſerui*
Octo, decem[43] *comites, poſt te an ſit ſella,*[44] *togati*
Ante pedes. ideo conducta[45] *Paulus agebat* (*bat,*
[45] *Sardonyche, atq; ideo pluris, quam*[45] *Coſſus age-*
Quam[46] *Baſilus.* rara in tenui facundia panno.
Quando licet[47] *flentem Baſilo producere matrem?*
*Quis bene dicentem Baſilum ferat? *[48] *accipeat te*

[26] Triumphalis currus maiorum in porticu.
[27] Equo.
[28] Equeſtris ſtatua.
[29]. Altero oculo clauſo vt ictum dirigat. *vel,* inclinato capite, vel detorto, ita vt vnus tantum oculus videatur.
[30] Cauſidicus.
[31] Decoquit & æs alienum contrahit, nouis creditoribus ſoluens, veteribus non ita, dum ſe diuitem præfert.
[32] Gutto ex cornu Rhinocerotis, quo in balneis vtuntur diuites.
[33] Clientum & ſeruorum.
* Sat 3.235.
[34] Lecticarios ex Media. Lipſ. legit Mœſos, vt Sat. 9. *de grege Mæſorum.* [35] Vaſa. vide Martial. ep. 113. l. 14. & quæ nos ibi. vide & huiuſmodi licitatorem Mamurram, ep 60 l. 9. Martial. [36] Exponit ſe tanquam diuitem [37] Latus clauus purpureus. *ſt* præfixis; vt ſtlite pro lite. [38] Commendat & facit vt conducatur maiori precio. [39] Veſtimenta violacea, ab Amethyſti gemmæ colore. [40] Oſtentatione maioris cenſus. [41] Quod ſi in vitam reuerſi ſint ſummi illi oratores Rom. Craſſus, Antonius, Cicero acturi iam cauſas — [42] — Clientes non tam reſpicerent eloquentiam, quam cenſus faciem & comitatum oratoris, *the lavvyers port and traine.* an illi lectica octophoros plena ipſo, &c. [43] Clientes. [44] Amici anteambulones. [45] Orator cauſidicus, [46] Annulo in quo hæc erat gemma. [47] Tenui oratori prod. matr. in graui cauſa pro vita & ſalute filii ſupplicantem & miſericordiam mouentem, quod fecit Cicero pro Fonteio.

Gallia

[1] Dic igitur quid cauſidicis [2] ciuilia præſtent
Officia? & magno [3] comites in faſce libelli?
Ipſi magna ſonant; ſed tunc cum creditor audit
Præcipuè, vel ſi [4] tetigit latus acrior illo,
[5] Qui venit ad dubium grandi cum [6] codice [7] nomen.
Tunc immenſa caui ſpirant mendacia [8] folles,
[9] Conſpuiturq́ ſinus. verùm deprendere meſſem
Si libet, [10] hinc centum patrimonia cauſidicorum,
Parte alia ſolum [11] ruſſati poni [12] Lacertæ.
Conſedere [13] duces: ſurgis tu [14] pallidus [15] Aiax
Dicturus [16] dubia pro libertate, [17] Bubulco
Iudice. rumpe miſer [18] tenſum iecur, vt tibi laſſo
Figantur [19] virides ſcalarum gloria palmæ.
Quod vocis pretium? ſiccus petaſunculus, & vas
[20] Pelamydũ, aut veteres Aphrorũ [21] epimenida bulbi,
Aut vinum [22] Tiberi deuectum; quinq́ lagœnæ,
Si quater egiſti. ſi contigit aureus vnus,
[23] Inde cadunt partes in fœdere pragmaticorum:
[24] Æmylio dabitur, quantum petet: & melius [25] nos

[1] *Reſp. Poëta.* [2] Actiones cauſarum ciuilium. [3] Lib. actionũ quos ſecum in iudicium adfert. [4] Punxit commouitq́; alius cauſidicus acr. illo, *vel* creditor. [5] Qui debitore inficiante, negat id deberi, paratus oſtendere libros accepti & expenſi. [6] Legum, *vel* probationis. [7] Debitum. [8] Pulmones, *vel* fauces. [9] Contentione orationis. [10] In hac lance, id eſt, confer luctum aurigæ cum illo cauſidici, & comperies vnius aurigæ lucrum æquare centum cauſidicorum mercedes. [11] Veſte ruſſatâ, id eſt, rubrâ induti. [12] Militis vel aurigæ ruſſatæ factionis. [13] Iudices. *Hemiſtich. Ouidianum Metam* 13. [14] De euentu vel cauſſa ſubtimidus. [15] Cauſam dicturus, vt Aiax ibid. [16] Pro eo cuius libertas in quæſtionem vocatur *vt Cic. pro Archia.* [17] C. Attilio Bubulco Cos. *vel* ruſtico aliquo iud. [18] Iecur irâ inflatum. *vel* pulmonem ſpiritu. [19] Victoriæ ſigna è pulpitis tuis ædibus affigantur. erat autem moris victoriam in actionibus partam teſtari appenſa pro foribus palma. οἱ φοίνικες ἐπὶ τῇ θύρᾳ χλωροὶ ἐστεφανωμένοι. Lucian. Ῥητόρων διδάσκαλος. *alii cenſent* ſignificari hinc pauperiem oratorum, quibus etiam victoribus pro palmatis ædibus erant cœnacula ad quæ ſcalis aſcenderent. [20] Piſcium è Thynni genere. [21] Bulbi genus, Plin. lib 19; vel bulli, piſces exigui & viles. Lipſ. epiſt. 2 lib. 4. Quæſt. ep. alii legunt Epimenia; quaſi menſtrua hæc ſint munera ex Afr. [22] Vile vt Veientanum ceu Etruſcum; non aduerſo flumine ex Campania vel Græcia aduectum. [23] Aurei illius partes quædam auferuntur diſtribuendæ ex pacto Pragmaticis, qui verbis & formulis iuris inſtructi, mercedulâ adducti, miniſtros ſe oratoribus præbent in iudiciis. Cic. 1. de Orat. & Fab. l. 12. c. 3. [24] Diuiti cauſidico. [25] Nos tamẽ pauperes aduocati.

Egimus.

Digitized by Google

Egimus. huius enim ſtat [26] currus ahenus, alti
Quadriiuges in veſtibulis, atq; ipſe feroci
[27] Bellatore [28] ſedens curuatum haſtile minatur
Eminus, & ſtatua meditatur prælia [29] luſca. (*eſt*
Sic [30] Pedo [31] conturbat, [31] Matho deficit: exitus hic
[32] Tongilli, magno cum [32] rhinocerote lauari
Qui ſolet, & vexat lutulenta balnea [33] turba,
*Perq; forum iuuenes longo premit * aſſere [34] Medos,*
Empturus pueros, argentum, [35] myrrhina, villas
[36] Spondet enim Tyrio [37] ſtlataria purpura filo.
Et tamen hoc ipſis eſt vtile, purpura [38] vendit
Cauſidicum, vendunt [39] amethyſtina, conuenit illis
Et ſtrepitu, & [40] facie maioris viuere cenſus.
Sed finem impenſæ non ſeruat prodiga Roma.
[41] Vt redeant veteres, [41] Ciceroni nemo ducentos
Nunc dederit nummos, niſi fulſerit annulus ingens,
Reſpicit hoc primum, [42] qui litigat, an tibi ſerui
Octo, decem [43] comites, poſt te an ſit ſella, [44] togati
Ante pedes. ideo conducta [45] Paulus agebat (*bat,*
[45] Sardonyche, atq; ideo pluris, quam [45] Coſſus age-
Quam [46] Baſilus. rara in tenui facundia panno.
Quando licet [47] flentem Baſilo producere matrem?
Quis bene dicentem Baſilum ferat? [48] accipeat te

[26] Triumphalis currus maiorum in porticu.
[27] Equo.
[28] Equeſtris ſtatua.
[29]. Altero oculo clauſo vt ictum dirigat. *vel.* inclinato capite, vel detorto, ita vt vnus tantum oculus videatur.
[30] Cauſidicus.
[31] Decoquit & æs alienum contrahit, nouis creditoribus ſoluens, veteribus non ita, dum ſe diuitem præfert.
[32] Gutto ex cornu Rhinocerotis, quo in balneis vtuntur diuites.
[33] Clientum & ſeruorum.
* Sat 3.235.
[34] Lecticarios ex Media. Lipſ. legit Mœſos, vt Sat. 9. *de grege Mœſorum.* [35] Vaſa. vide Martial. ep. 113. l. 14. & quæ nos ibi. vide & huiuſmodi licitatorem Mamurram, ep 60 l. 9. Martial. [36] Exponit ſe tanquam diuitem [37] Latus clauus purpureus. *ſt* præfixis, vt ſtlite pro lite. [38] Commendat & facit vt conducatur maiori precio. [39] Veſtimenta violacea, ab Amethyſti gemmæ colore. [40] Oſtentatione maioris cenſus. [41] Quod ſi in vitam reuerſi ſint ſummi illi oratores Rom. Craſſus, Antonius, Cicero acturi iam cauſas — [42] — Clientes non tam reſpicerent eloquentiam. quam cenſus faciem & comitatum oratoris, *the lavvyers port and traine.* an illi lectica octophoros plena ipſo, &c. [43] Clientes. [44] Amici anteambulones. [45] Orator cauſidicus, [46] Annulo in quo hæc erat gemma. [47] Tenui oratori prod. matr. in graui cauſa pro vita & ſalute filii ſupplicantem & miſericordiam mouentem, quod fecit Cicero pro Fonteio.

Gallia

Gallia, vel potius [49] *nutricula cauſidicorum*
Africa, ſi placuit mercedem imponere linguæ.
Declamare doces, ô [50] *ferrea pectora* [51] *Vecti,*
Cùm [52] *perimit ſæuos* [53] *claſſis numeroſa tyrannos.*
Nam quæcunq; ſedens modò legerat, hæc eadem ſtans
Proferet, atq; [54] *eadem* [54] *cantabit verſibus* [55] *iiſdem,*
Occidit miſeros crambe repetita magiſtros.
Quis [56] *color, & quod ſit* [57] *cauſæ genus, atq; vbi* [58] *ſumma*
Quæſtio, quæ veniant diuerſa parte [59] *ſagittæ,*
Scire volunt omnes, mercedem ſoluere nemo.
[60] *Mercedem appellas? quid enim ſcio?* [61] culpa docentis
Scilicet arguitur, quòd [62] læua in parte mamillæ
Nil ſalit [63] Arcadico iuueni, *cuius mihi ſexta*
Quaq; die miſerum dirus caput [64] *Annibal implet.*
Quicquid id eſt, de quo deliberat, an petat vrbem
A Cannis: an poſt nimbos, & fulmina cautus
[65] *Circumagat madidas à tempeſtate cohortes.*
[66] *Quantum vis ſtipulare, & protinus accipe quid do*
Vt toties illum [67] *pater audiat? aſt alii ſex*
Et plures vno conclamant ore ſophiſtæ,

[49] Litigioſa. [50] Nullius laboris non patientiſſima. [51] O Rhetorũ præceptor. [52] Perimendos declamàt. alii de Dionyſio exponunt, qui de rege in hoc piſtrinum fuerit cõiectus. [53] Diſcipulorum. [54] Periodis & pronunciatione. [55] Eadem identidem, ab eodem, iiſdẽ inculcata, non ſine faſtidio enecat, non ſecus ac δὶς κράμβη θάνατος recalfacta braſſica. & ad faſtidium repoſita. Quod enim de *Cambre* ingerunt Domitius. I. Scoppa & alii, vt ſit inſcriptio declamationis ex hiſtoria deuictorum à Cumanis Capuanorum iuxta Gambren oppid. Campaniæ, tortuoſum mihi & longè nimis petitum videtur. vide Ang. Politian, 33 cap. Miſcel. [56] Ratio. [57] Deliberatiuum, domonſtratiuum aut iudiciale. [58] Controuerſiæ ſtatus. [59] Obiectiones & argumenta aduerſarii. *Metaph.* [60] *Inquit diſcipulus.* [61] *Reſp magiſter.* [62] Cor ſtupidum eſt. [63] Pingui, hebeti, obtuſo, quales ſunt Arcades, teſte Philoſtrato lib. 3. βεκκεσέληνοι, *vel* aſino. vide Perſ. Sat 3. v. 9. [64] Obtundit me toties audita ad nauſeam illius declamatio de Annibale deliberante, an recens è Cannenſi victoria pet. vrb. ſuadente Maharbale & illi cœnam in Capitolio pollicẽte. [65] Reducat. cum iam poſuiſſet caſtra ad tertium à Roma lapidem, deterritus fulmine & tempeſtate per dies tres. [66] *Dicit diſpenſator qui Rhetori diſcipulum tradit.* [67] Perſ. Satyr. 3 verſ. 47.

Et

Et veras agitant lites, [68] *raptore relicto,*
[69] *Fuſa venena ſilent,* [70] *malus, ingratusq́; maritus,*
Et [71] *quæ iam veteres ſanant mortaria cæcos.*
Ergo [72] *ſibi dabit ipſe* [73] *rudem, ſi noſtra mouebunt*
Conſilia, & vitæ diuerſum iter ingredietur,
Ad [b] *pugnam qui rhetorica deſcendit ab* [c] *vmbra,*
[74] *Summula ne pereat, qua vilis* [75] *teſſera venit*
Frumenti, quippe hæc merces lautiſſima. tenta
[76] *Chryſogonus* [77] *quanti doceat, vel* [77] *Pollio quanti*
[78] *Lautorum pueros, artem* [79] *ſcindens* [80] *Theodori.*
Balnea [81] *ſexcentis, & pluris* [82] *porticus in qua*
Geſtetur dominus. quoties pluit: anne ſerenum
Exſpectet, ſpargat ve luto iumenta recenti?
[83] *Hic potius, namq; hic mundæ* [84] *nitet vngula mulæ.*
Parte alia longis [85] *Numidarum fulta columnis*
Surgat, & [86] *algentem rapiat cœnatio ſolem.*
Quanticunq; domus, veniet [87] *qui fercula doctè*
Componit, veniet [88] *qui pulmentaria condit.*
Hos inter ſumptus ſeſtertia [89] *Quintiliano*
Vt multum duo ſufficient; res nulla minoris
Conſtabit patri, quàm filius. *vnde igitur tot*

[68] Themate ficto de raptore. *de his vide Quintil. declam. & Senecæ controuerſias.* [69] Nec vmbratili in ſchola accuſatione veneficum accuſant. [70] Thema de ingr. marito. *& hæc de Medea & Iaſone exponi poſſunt.* [71] Tem. de nouerca veneficii priuignum inſimulante, quem offenderat miſcentem collyriũ ægros oculos patri. [72] *Poëta itaq; ſuadet ſophiſtæ, vt & ipſe potius ſe conferat.* b *ad veras cauſas forenſes ab.* c *imaginariâ, hac & ſcholaſticâ ſophiſtarum exercitatione, quàm huiuſmodi perpetiatur ἀζαρεσίαις & calumnias.* [73] Libertatis à Rhetorica. *Metaph.* à gladiatoribus qui rude donati ceſſant. [74] Merces minima. [75] Tabella lignea certâ notâ inſignita figuræ quadratæ, vnde & nomen : quandoque rotundæ, quo ſymbolo ab horreis publ. frumentum petas. *a ticket.* [76] Quantulâ mercede. [77] Rhetor. ſophiſta. [78] Nobilium. [79] In minima manſa quaſi diuidens & ingerens præcepta Rhetorica. [80] Theod. Cadarei rhetoris. [81] Supp. nummis. [82] Sat. 4. verſ. 6. [83] In porticu potius quàm plateâ. [84] Nec luto ſpargitur. [85] E lapide Numidico qui ad columnas optimus eſt. Horat. Odyſſ. 18. lib. 2. *Columnas vltima reciſas Africa.* [86] Triclinium hibernum, quod Septentrioni aut Orienti obiectum ſolem matutinum & opacam exciperet Arcton. [87] Structor. [88] Coquus. [89] Rhetori præceptori filii. [90] *Obiect.* vnde igitur fuit Quintilianus tam diues?

[91] *Reſpon. à fatis & fortunâ illi obtigerunt bona a fortuna b corporis & c animi.*

[*] Nã vt quiſque inſanus nigris medium impediit crus Pellibus. Horat. Sat. 6. l. 1. Senatores primo calceos nigros induebant, poſtea cereos, galbeos, coccinos, &c.

[92] Senatorũ calceis luna aſſuta erat, ſc. litera C. nota centenarii numeri patriciorum à Romulo inſtitutorum.

[93] Calceo ex aluta.

[94] Dialecticus, ſophiſta

Quintilianus habet ſaltus? [91] exempla nouorum
Fatorum tranſi: [a] felix, & [b] pulcher, & [c] acer,
Felix, & ſapiens, & nobilis, & generoſus
Appoſitam [*] nigræ [92] lunam ſubtexit [93] alutæ:
Felix orator quoq; maximus, & [94] iaculator,
[95] Et ſi perfrixit, cantat bene. diſtat enim, [96] quæ
Sidera te excipiant modo primos incipientem
Edere vagitus, & adhuc [97] à matre rubentem.
Si fortuna volet, fies de rethore [98] conſul,
Si volet hæc eadem fies de conſule [99] rhetor.
[1] Ventidius quid enim? quid [2] Tullius? an ne aliud
Sidus, & occulti miranda potentia fati? quam
[2] Seruis regna dabunt, [1] captiuis fata triumphos.
Felix [3] ille tamen coruo quoq; rarior albo.
Pœnituit multos vanæ ſterilisq; [4] cathedræ,
Sicut [5] Thraſimachi probat exitus, atq; [6] Secundi
Carinatis, & hunc inopem vidiſtis Athenæ,
Nil præter gelidas auſæ conferre [7] cicutas.
[8] Dii maiorum vmbris tenuem, & ſine pondere (terram,
Spiranteſq; crocos, & in vrna perpetuum ver,

[95] Etſi quid peccatum ſit in illius tamen laudem vertetur, vt raucus ex frigore etiam bene cantare dicatur [96] Quod tibi naſcenti ſit θέμα & ὡροσκόπος. [97] A partu recenti, ſanguine materno rubentem. [98] Vt Cicero. Quintiliano autem ornamenta potius conſularia quàm inſignia poteſtatis data, *refert Auſonius ad Gratianum.* [99] Valerius Licinianus prætorius, exul de ſenatore, Rhetor de oratore factus. Plin. epiſt. 11. l. 4. [1] Ven. Baſſus è captiuo & mulione ad præturam, conſulatum & triumphum conſcendit. Val. Max. 6. 10 A. Gell. 15. 1. [2] Qui ex ſerua natus Tarquinio Priſco in regno Rom. ſucceſſit. [3] Quintilianus ſane felix, cui ex arte contigerunt diuitiæ. [4] Rhetoricæ profeſſionis quam exercebant ſedentes in cath. [5] Carthaginenſis qui propter exiguam mercedem deſtitit à Rhetorica quam profiteri cœpiſſet. [6] Athenienſis, qui Rhetoricen profeſſus à Caligula in exilium relegatus eſt, quod per exercitationem in tyrannos peroraſſet. [7] Vide Perſ. Sat. 1. v. 2. [8] Dii dent maiorum noſtrorum manibus & cineribus leuem terram perpetuo florentem, &c. vide quæ nos ad vlt. verſ Hippolyti Senecæ 89. ep. 1. l. Martial & Perſ. Sat. 1. v. 35.

Qui

Qui præceptorem ſancti voluere parentis
Eſſe loco. *metuens virgæ iam grandis Achilles*
[9] *Cantabat* [10] *patriis in montibus:* & [11] *cui non tunc*
Eliceret riſum citharœdi [12] *cauda magiſtri*
[13] *Sed Ruffum atq; alios cadit ſua quæq; iuuentus,*
[14] *Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.*
Quis gremio [15] *Enceladi, doctique* [16] *Palæmonis adfert*
Quantum grammaticus meruit labor? & tamen [17] *ex hoc*
Quodcunq; eſt (minus eſt autem quam rhetoris æra)
[18] *Diſcipuli cuſtos præmordet* [18] *Acœnitus ipſe.*
[19] *Et qui diſpenſat,* [20] *frangit ſibi: cede Palæmon,*
Et patere inde aliquid decreſcere (non aliter, quam
[22] *Inſtitor hyberna tegetis, niueiq; cadurci)*
[23] *Dummodo non pereat. media quod noctis ab hora*
Sediſti, qua nemo faber, qua nemo ſedebat,
[24] *Qui docet obliquo lanam deducere ferro:*
Dum modo non pereat totidem olfeciſſe lucernas,
Quot ſtabant pueri, cum totus [25] *decolor eſſet*
[26] *Flaccus, & hæreret nigro fuligo* [27] *Maroni.*
Rara tamen merces, quæ [28] *cognitione tribuni*
Non egeat. ſed [29] *vos ſæuas imponite leges,*
Ut præceptori verborum regula conſtet,
Ut legat hiſtorias, autores nouerit omnes

[9] Fidibus canere didicit. [10] Theſſalis. [11] Et qui tunc grandis non riſu contemnebat ſenem Centaurum. *al.* & quis non riſiſſet? [12] Inferior Chironis Centauri pars. [13] Nunc autem Ruffum, id eſt, præceptorem etiam puelli ſui diſcipuli cædunt. [14] Satrium Ruffum Ciceronis æmulum, qui Cic. Gallicæ cuiuſdam eloquentiæ eſſe dixit. [15] Grammatici [16] Rhemnii Pal. Grammatici, de quo Sat. 6. verſ. 458. [17] Ex hac mercedula.

[18] Pædagogus aliquid diminuit, abradit. In nomine autem alludit ad Anicetum pædagogum, de quo Sueton cap 5. Neron. [19] Oeconomus, diſpenſator. [20] Sibi aliquid præcidit. [21] *Some abatemants* [22] Sup. patitur ſibi de primo precio indicto aliquid detrahi. [23] Dum aliquid mercedis habeas. [24] Carminator. [25] *Soiled.* Fuligine, vel manuum contrectatione. [26] Horatii opus. [27] Virgilii operi. [28] Lite, coram tribuno ærario cui de minoribus cauſis cognoſcendi & iudicandi ius erat.

Tanquam vngues digitosq́ ſuos, vt fortè rogatus
Dum petit aut thermas aut [30] *Phœbi balnea,* [31] *dicat*
[32] *Nutricem Anchiſæ, nomen patriamq́;* [33] *nouercæ*
Anchemori, dicat [34] *quot Aceſtes vixerit annos;*
Quot [35] *Siculus Phrygibus vini donauerit* [36] *vrnas.*
Exigite, vt mores teneros ceu pollice ducat,
Vt ſi quis cera vultum facit: exigite, vt ſit
Et [37] *pater ipſius cœtus, ne turpia ludant,*
Ne [38] *faciant vicibus.* non eſt leue tot puerorum
Obſeruare [39] manus oculosq́; [40] in fine tremẽtes.
Hæc, [41] *inquit, cures, &* [42] *cum ſe verterit annus,*
Accipe [43] *victori populus quod poſtulat aurum.*

[30] Balneatoris. [31] Huiuſmodi quæſtionibus Grammaticos vexare ſolebat Tib. Nero. *Suet.* vide & *Agellium* 14.6. & *Senec. epiſt.* 88. [32] Nomen nutricis Anch. de qua nihil conſtat. [33] Ex Æneid. 10. quam Seruius Caſperiam nominat.

[34] Quia *ſenior.* [35] *Aceſtes* Æneid 1. Siciliæ rex. [36] Quia, *cadis onerarat Aceſtes.* ibid. [37] Paternum in diſcipulos induat affectum. Quintil. 2.3. [38] Agant & patiantur. [39] Ne præputia ducant *μαστρωποί.* [40] In fine libidinis molliter natantes, & vt quidam legunt, *patrantes.* [41] Pater. [42] Finito anno. [43] Leuem mercedem, vtpote Lucan. aureos quinque quos pop. in ludis ſcenicis dari poſtulabat ab eo qui ſpectacula exhibebat. Capitolin. Antonin. Lucianus in Icaromenippo deridet tragicos ἑπτὰ δραχμῶν ἐς τ' ἀγῶνα μεμισθωμένους. video tamen mihi poſſe me hoc interpretari, nec ineptè, de auro quod aurigis victoribus vel ipſis equis poſtulari moris erat à pop. in Circo, q. d. Annua Grammatici merces non excedit ſummam auri, quod datur aurigæ pro vnius horæ opera. vide Martialis ep. 74. lib. 10. & Bulenger. de Circo. cap. 34. de præmiis aurigarum. & Xiphilin. in Heliogabalo. quem ἡττηθέντα ἁρματηλατοῦντα, καὶ χρυσοῦς, ὥσπερ ἕνα τῶν τυχόντων, αἰτοῦντα.

SATYRA

SATYRA VIII.

Veram nobilitatem non traducem à maioribus deriuari, verùm in ſua virtute ſitam eſſe. fruſtra oſtentari fumoſas parentum imagines, ſi ipſi in ignauos, falſarios, ganeones, mimos, & gladiatores per omnem turpitudinem degenerarint.

[1] *STemmata quid faciunt? quid prodeſt Pontice lon-*
Sanguine cenſeri, pictosq́; oſtendere vultus (go
Maiorum, & [2] *ſtantes in curribus Æmilianos,*
Et [3] *Curios iam dimidios,* [4] *naſumq́; minorem*
Coruini, & [4] *Galbam auriculis naſoq́; carentem?*
[5] *Quis fructus generis tabula iactare capaci*
Coruinum, & poſt hac multa deducere * *virga*
Fumoſos equitum cum dictatore magiſtros;
Si coram [6] *Lepidis male viuitur?* [5] *effigies quò*
Tot bellatorum, ſi luditur alea pernox
Ante [6] *Numantinos, ſi dormire incipis* [7] *ortu*
Luciferi, quo ſigna duces, & caſtra mouebant?
[8] *Cur Allobrogicis & magna gaudeat ara*
Natus in Herculeo [8] *Fabius lare, ſi cupidus, ſi*
Vanus, & [9] *Euganea quantumuis mollior agna?*

[1] Gradus generis & lineæ qua ad pictas imagines tanquam rami ex ſtirpe diſcurrunt. Plin. l. 2. c 33.
[2] Statuas triumphales Æmyl.
[3] Statuas nobilium vetuſtate diminutas & exeſas.
[4] Statuas equitum temporis edacitate imminutas.
[5] Quid mihi tu (iummemor virtutis maiorum, cuius tibi hæc monimenta legenti memoria erat ſubiicienda) iactas genus tuum & familiam amplâ tabulâ Genealogicâ deſcripta, & veteres iamque fumo ſituque obſitas imagines maiorum tuorum, quorum alii Dictatores, alii Magiſtri equitum fuere. alii leg. *Famoſos*. præfero *Fumoſus*. Sic enim Cic. in Piſonem *fumoſas* dixit *imagines*, & Senec. epiſt. * Radio, quo ordinem generis indicat. Alii virgarum faſces maioribus ſuis prælatas intelligunt. Ego ramos & virgas ex ſtirpe diſcurrentes ſignificari arbitror, vt notam ſupra. [6] Imag. clariſſ. maiorum quales fuere Æmyl. Lepidus, & Scipio Æmylianus, qui Numantinus & Africanus cognominatus eſt. [7] Mane ſummo. [8] Cur titulos Fabii Max. qui Allobrogas deuicit vſurpet, & originem gentis ſuæ ab Hercule ductam glorietur Fabius Perſicus fil. cui ob luxum à Prætore Vrbano paternis bonis interdictum? Valer. Max. 3 5. & Senec. 4. de Benef. 30. [9] Venetâ vel Altinâ. lanarum autem mollitie laudantur Altinates oues.

Digitized by Google

Si [10] *tenerum attritus* [11] *Catinenſi pumice lumbum,*
[12] *Squallentes* [13] *traducit auos,* [14] *emptorq́; veneni*
[15] *Frangenda miſeram* [16] *funeſtat imagine gentem?*
Tota licet veteres exornent vndiq́; [17] *ceræ*
Atria: Nobilitas ſola eſt atq; vnica, virtus.
[18] *Paulus, vel* [19] *Coſſus, vel* [20] *Druſus moribus eſto:*
[21] *Hos ante effigies maiorum pone tuorum:*
Præcedant ipſas illi te conſule [22] *virgas.*
Prima mihi debes animi bona. *ſanctus haberi,*
Iuſtitiæq́; tenax factis dictisq́; mereris?
Agnoſco [23] *procerem:* [24] *ſalue Getulice, ſeu tu*
Silanus, quocunq́; alio de ſanguine, rarus
Ciuis, & egregius patriæ contingis [25] *ouanti.*
Exclamare libet [26] *populus quod clamat Oſiri*
Inuento. quis enim generoſum dixerit hunc, qui
Indignus genere, & præclaro nomine tantum
Inſignis? [27] *nanum cuiuſdam Atlanta vocamus:*
Æthiopem [28] *cygnum: paruam* [29] *extortamq́; puellam,*
[30] *Europen:* [31] *canibus pigris, ſcabieq́; vetuſtæ*
Leuibus, & ſiccæ lambentibus ora lucernæ,

[10] Leuigatum & glabrum. [11] Quales Ætna excoquit vel euomit. eſt autem Catina vrbs Siciliæ ad radicem Ætnæ poſita. [12] Pilis horridos. μὴ δρωπακιζομένους. [13] Dedecorat. θεατρίζει. Polyb: παραδειγματίζει. Metaphora a noxiis per forū traductis. vide quæ ad Martial. ep. 4. lib. ſpect. b. [14] Veneficus. [15] Non ponenda cum aliis. ſi quis autem grauis criminis conuictus eſſet, & ſtatua eius frangebatur. Sat. 10. v. 58. [16] Polluit. [17] Ceteræ imagines. [18] P. Æmilius. [19] Corn. Coſſ. qui Voluminio rege Veientium occiſo ſecunda ſpolia opima tulit. *vel,* Coſſ qui ſub Auguſto Getulos domuit. *quia ſequitur,* ſalue Getulice. [20] Claud. qui ex hoſtium duce Druſo cominus trucidato nomen reportauit. [21] Mores. [22] Lictorum, id eſt, conſulatum & honores præcedant mores priſci & ſancti. [23] Te eſſe verè nobilem. [24] Vere triumphans & nobilis, ac ſi eſſes Coſſus Getulicus (ſupra nota 19.) ſiue Silanus, quocunque ortus ex ſanguine. [25] De te præclaro & bene merito eius. [26] Non minori lætitiâ quàm Ægyptii exultant, vbi inuenerint Apim bouem qui Oſiridem, id eſt, frumenti lationem repræſentet, exclamantes εὑρήκαμεν, συγχαίρομεν. Athenagoras Orator, in legatione pro Chriſtianis. [27] Sic Ironice & κατ' ἀντίφρασιν nanum nobili cuipiam in deliciis vocamus Atlantem, qui gigas fuit, frater Promethei, rex Mauritaniæ, in montem cōuerſus, vt fabulantur. vide quæ ad Martialis ep. 77. l. 6. f. vide & Politiani Miſcellan. c. 23. [28] Album. [29] Incuruam, gibboſam. [30] Proceram & erectam, qualis fuit Europa à Ioue tauro rapta. [31] Aut ſi quis canes tardos ſcabie depilatos & λίχνους dicat pardos, tigres, leones, & ſi quid illis ferocius nobiliusve.

Nomen

Nomen erit pardus, tigris, leo, ſi quid adhuc eſt,
Quod fremit in terris, violentius: ergo cauebis,
Et metues,[32] *ne ſic tu Creticus, aut Camerinus.*
His ego quẽ monui? tecũ eſt mihi ſermo[33] *Rubelli*
Plance tumes alto Druſorum ſanguine, tanquam
Feceris ipſe aliquid propter quod nobilis eſſes,
Vt te conciperet,[34] *quæ ſanguine fulget Iuli,*
[35] *Non quæ ventoſo conducta ſub aere texit.*
Vos humiles, inquis, vulgi pars vltima noſtri,
Quorum nemo queat patriam monſtrare parentis:
Aſt ego,[36] *Cecropides.*[37] *viuas, & origines huius*
Gaudia longa feras: tamen ima plebe Quiritem
Facundum inuenies: ſolet hic defendere cauſas
Nobilis indocti. veniet de plebe[38] *togata*
[39] *Qui iuris nodos, & legum ænigmata ſoluat.*
[40] *Hic petit*[41] *Euphraten iuuenis,*[42] *domitiq; Bataui*
Cuſtodes aquilas, armis induſtrius: at tu
Nil niſi[43] *Cecropides,*[44] *truncoq; ſimillimus Hermæ,*
Nullo quippe alio vincis diſcrimine, quam quod
Illi marmoreum caput eſt, tua viuit imago.
Dic mihi[45] *Teucrorum proles,* animalia muta
Quis generoſa putet niſi fortia? *nempe volucrem*
Sic laudamus equum,[46] *facili cui plurima palma*

[32] Ne tu ſic id eſt, Ironice dicaris Creticus &c. ſpecie & nomine quidem nobilis, vt Cret. Sat. 2. verſ. 67. & Camer. 7. verſ. 90. reuerà ignobilis & degener.
[33] Cui nobilitas per matrem ex Iulia familia pari ac Nero gradu. Sit ante oculos Nero, quem longâ Cæſarum ſerie tumentem, &c. Tacit. Hiſt. 1.
[34] Nobilis matrona è gente Iulia.
[35] Non plebeia quæ ſub dio (alii legunt *Aggere*. vt ſit agger Tarquinii, vbi Plebeiæ mulieres texere ſolebant) texit. Ptol Flauius conieƈtaneorum cap. 13. *ſub aere* exponit in atrio, vbi exercebant textrinam priſcæ. [36] Romulida, indigena. Iul fam. oriundus, vt Athenienſes nobiliſſimi à Cecrope rege primo. [37] *Reſp. Rubellio Poeta. Iron.* [38] Imâ & vili. [39] Iuris peritus. [40] Alii de plebe ad militiam in extremis Romani imperii finibus proficiſcuntur contra Parthos & Germ. [41] Flumen Meſopotamiæ quod e Niphate maioris Armeniæ monte naſcitur. [42] Præſidia poſita ad coërcendos, ne rebellent, Belgas illos *Hollanders.* nuper à Domitiano domitos. [43] Genere ſpecioſus, Romulidam te iactans, vti ſe Cecropidas Athenienſes. [44] Mercurii ſtatuæ, quæ capite quidem erant marmoreæ & formatæ, cætera trunci rudes & inutile lignum. [45] O Rubelli qui te Iulio Cæſ. Iulo & Teucris ſatum iactas. [46] Facili ad curſum & veloci.

Digitized by Google

Feruet, & exultat [47] *rauco victoria* [48] *circo.*
Nobilis hic quocunque venit de [49] *gramine, cuius*
Clara fuga ante alios, & [50] *primus in æquore puluis.*
[51] *Sed venale pecus Corithæ, poſteritas &*
Hirpini, ſi rara iugo victoria ſedit:
Nil ibi maiorum reſpectus, gratia nulla
[52] *Vmbrarum,* [53] *dominos pretiis mutare iubentur*
Exiguis, [b] *tritoque trahunt epirhedia collo*
Segnipedes, dignique [c] *molam verſare Nepotis.*
Ergo vt miremur [54] te, [55] non tua, primum aliquid da,
Quod poſſim titulis incidere. præter honores,
Quod illis damus, & dedimus, [56] quibus omnia debes.
[57] *Hæc ſatis ad iuuenẽ, quem nobis fama ſuperbum*
Tradit, & inflatum, plenumque [58] *Nerone propinquo.*
Rarus enim ferme ſenſus communis in [59] illa
Fortuna. *ſed te cenſeri laude tuorum*
Pontice noluerim, ſic vt nihil ipſe futuræ
Laudis agas. miſerum eſt aliorũ incumbere famæ,
Ne collapſa ruant ſubductis [60] tecta [61] columnis,
[62] *Stratus humi palmes* [63] *viduas deſiderat vlmos.*
Eſto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer, ambiguæ ſi quando citabere teſtis

47 Propter clamorem, *vel* ſonoro.
48 Spectante & ſtudioſè acclamante populo in Circo.
49 Paſcuo, agro, regione. Alii legunt *Germine.*
50 Pedibus puluerem in Circo mouens cæteros curſu præuertitur.
51 Equi contra etiam generoſiſſimâ equâ Corithâ & victore equo Hirpino nati non æſtimantur, ſed venduntur ſi degeneres ſint & raro curuli certamine vincant.
52 Mortuorũ maiorum Hirp. & Corithæ. *Catachreſis.* Harpinnæ equi curulis Oenomai meminit Lycophron. 53 Vili venduntur *b* rhedariis & *c* molitoribus. Nepos nomen molitoris. 54 Tuas virtutes, quæ in te ſunt. 55 Non maiores, qui extra te. 56 Ex quorum honoribus totus pendes, quum per te nihil laude dignum habeas. 57 Atque hæc ſufficiant obiter & per digreſſionem dicta Rubellio. 58 Vnde potius erubeſcendum erat. *Nero a. ipſe & à Iulia familia originem duxit.* 59 Nobili & ampla. *Stultitiam patiuntur opes.* 60 *Alleg.* gloria tua. 61 Meritis & honore maiorum. 62 Vtque vitis ad terram cadit niſi ſuſtentetur ita & tu contemnêris ac peribis, amotis maiorum laudibus. *vel,* vt vitis ſuſtentanda eſt vlmis ne humi iaceat, ita & tu virtute tua. 63 Quibus maritetur vitis ac innitatur. ex ſympathia vitis cum vlmo. *Tibi vitis in vlmo eſt.* Virg. 2. Eclog.

Incertæque

Digitized by Google

Incertaq; rei,[64] *Phalaris licet imperet, vt ſis*
Falſus,[65] *& admoto dictet periuria tauro,*
Summum crede nefas animam præferre pudori
Et propter vitam viuendi perdere[66] cauſas.
[67] Dignus morte perit, cœnet licet oſtrea centum
[68] Gaurana, & [69] Coſmi [70] toto mergatur aheno.
[71] *Expectata diu tandem prouincia cum te*
Rectorem accipiet, pone iræ frena modumq;,
Pone & auaritiæ, miſerere inopum[72] *ſociorum:*
[73] *Oſſa vides regum vacuis exhauſta medullis.*
Reſpice quid moneant leges, quid curia mandet,
Præmia quanta bonos maneãt, quam[74] *fulmine iuſto*
Et[75] *Capito, &*[76] *Tutor ruerint damnante ſenatu*
[77] *Piratæ Cilicum.*[78] *ſed quid damnatio confert,*
Cum[79] *Panſa eripiat, quicquid tibi*[80] *Natta reliquit?*
Præconem[81] *Cherippe tuis circumſpice*[82] *pannis,*
Iamq; tace: furor eſt[83] poſt omnia perdere naulum.
Non idem gemitus olim, neç vulnus erat par
Damnorum ſociis florentibus, & modò victis:
Plena domus tunc omnis. & ingens ſtabat aceruus
Numorum,[84] *Spartana chlamis*[85] *conchylia Coa,*
Et cum[86] *Parrhaſii tabulis, ſignisq;*[87] *Myronis,*

[64] Tyrannus, fuit autem Phalaris Agrigentinorum tyrannus.
[65] Velitq; te ad periurium adigere, minitatus tibi tantum aheneũ. vide Perſii Sat. 3. v. 39.
[66] Virtutem, veritatem, honeſtatem, bonam conſcientiam, &c.
[67] Sceleris ſibi conſcius, vt vt viuere videtur, periit.
[68] Lucrina, Gaurus mons eſt Campaniæ maritimus prope lacum Lucrinum, vbi opt. oſtrea.
[69] Vnguentarii vel luxurioſi.
[70] Vnguentis pleno.

[71] Expect. & expetita tibi. [72] Prouincialium, ſociorum, Rom. [73] Reges à præfectis exhauſtos & fortunis omnibus exutos. [74] Vindicta & pœna. [75] Cap. Coſſutianus damnatus repetundarum, quòd Ciliciam cui præfuerat, ſpoliaſſet. [76] Iulius Tutor idem damnatus, quod eandem prouinciam rapinis vexaſſet. [77] Et ipſorum piratarum ſpoliatores. [78] Sat. 1. 47. [79] Poſterior præfectus. *vel,* ærarium publicum. [80] Præfectus prior. [81] O prouincialis. [82] Qui vendat etiam pannos tuos, ne ſit quo te ſpoliet nouus præfectus. [83] Dum Romam nauigas præfectum accuſaturus, quo etiam damnato nihil tibi ex tuis redit, verum in ærarium infertur. [84] Tincta purpura è muricibus, qui capiuntur circa Tænarum Laconicæ regionis promontorium. [85] Veſtimenta tincta conchyliis in Co inſ. captis. *Conchylia autem ceu purpuræ, florem illum tingendis expetitum veſtibus, in mediis habent faucibus. Liquoris hic minimi eſt in candida vena,* &c. Plin. [86] Pictoris. [87] Statuarii.

Digitized by Google

[88] A Phidia tam affabre ſculptum, vt viuere videretur.
[89] In qua non erant pocula à Mentore cœlata.
[90] Primi illi Præfecti prouincialibus nuper victis & ſocietate Rom. donatis integras & intactas relinquebãt opes, tabulas, ſtatuas, opera nobilium artificum; Quæ tamen omnia Præfectorum ſecunda quaſi progenies, Dolabella, Antonius, Verres, &c. euerrebant. Tertia vero progenies & agros prouincialibus eripiunt.

[88] Phidiacum viuebat ebur, nec non [88] Polycleti
Multus vbiq; labor. [89] raræ ſine Mentore menſæ.
[90] Inde [91] Dolabella eſt, atq; hinc [92] Antonius, inde
[93] Sacrilegus [94] Verres, referebant nauibus altis
Occulta ſpolia, & [95] plures de pace triumphos.
Nunc ſociis iuga pauca boum, & grex paruus equarũ
Et [96] pater armenti capto eripietur agello,
Ipſi deinde lares, ſi quod ſpectabile ſignum,
Si quis in ædicula deus vnicus, [97] hæc etenim ſunt
Pro ſummis: nam ſunt hæc maxima. deſpicias tu
Forſitan [98] imbelles Rhodios, [99] vnctamq; Corinthum
Deſpicias merito. quid enim [1] reſinata iuuentus,
Cruraq; totius facient tibi leuia gentis?
Horrida [2] vitanda eſt Hiſpania, Gallicus axis [3],
[4] Illyricumq; latus. parce & [5] meſſoribus illis
Qui ſaturant [6] vrbem [7] circo ſcenæq; vacantem.
Quanta autem inde feres tam diræ præmia [8] culpæ,
Cum tenues nuper [9] Marius diſcinxerit Afros?
Curandum in primis ne magna iniuria fiat
[10] Fortibus, & miſeris. tollas licet omne quod vſquam (eſt
Auri atq; argenti, ſcutum gladiumq; relinques,
Et iacula & galeam. ſpoliatis arma ſuperſunt.

[91] Quem Scaurus accuſauit damnauitque quod Aſiam proconſul ſpoliaſſet. [92] Senatu motus quod Achaiam deprædatus eſſet. [93] Qui nec ſacris parcebat. [94] Siciliæ prætor & prædo. [95] Quàm alii de bello. [96] Taurus, vel equus admiſſarius. [97] Melius conuenient ſummis viris Rom. Iron. *vel*, hæc iam vtcunq; tenuia pro ſummis habentur à pauperibus, quibus reliqua ſunt hæc vt maxima. [98] Molles. Sat. 6. 294. [99] Vnguentis delibutam, luxurioſam. [1] Reſina leuigata. ἀρωματιζομένην Clem. Alex. 3 Pædag. καταπιττουμένην. [2] Non laceſſenda rapinis prætoris. [3] Galli è rhedis pugnantes, *vel*, Gall. regio quæ à Roma ad axem Arcticum vergit. [4] Illyrii, qui litus dextrum maris Adriatici incolunt, Sclauoniam, Germ. *Windenlant*. [5] Afris. [6] Romam. Circenſibus ludis & theatralibus prorſus indulgentem. [8] Spoliationis. [9] M. Priſcus, Sat. 1. v. 49. [10] Fort. iiſdemq; miſeris factis, qui iniuriarum tandem vltionem cogitabunt.

[11] *Quod*

[11] *Quod modò propoſui non eſt ſententia, verùm*
Credite me vobis folium recitare Sibyllæ.
Si tibi ſancta cohors [12] *comitum, ſi nemo tribunal*
[13] *Vendit* [14] *acerſe comes, ſi nullum in coniuge crimen,*
Nec per [15] *conuentus, nec cuncta per oppida curuis*
Vnguibus ire parat nummos raptura [16] *Celæno:*
Tunc licet à [17] *Pico numeres genus, altaq́; ſi te*
Nomina delectant, omnem [18] *Titanida pugnam*
Inter maiores ipſumq́; [19] *Promethea ponas:*
De quocunq́; voles proauum tibi ſumito [20] *libro.*
Quod ſi præcipitem rapit ambitus, atq́; libido,
Si frangis virgas ſociorum in ſanguine, ſi te
Delectent hebetes laſſo lictore ſecures:
Incipit ipſorum contra te ſtare parentum
Nobilitas, [21] *claramq́; facem præferre pudendis.*
Omne animi vitium tanto conſpectius in ſe
Crimen habet, quanto maior, qui peccat habetur.
[22] *Quo mihi te ſolitum falſas ſignare tabellas*
In templis [23] *quæ fecit auus, ſtatuamq́; parentis*
Ante triumphalem? quò, ſi nocturnus adulter
Tempora [24] *Santonico velas adoperta cucullo?*
Præter [25] *Maiorum cineres, atq́; oſſa volucri*
Carpento rapitur pinguis [26] *Damaſippus, & ipſe,*

[11] Digreſſus ſum ab inſtituto veræ nobilitatis characteriſmo: quæ tamen leuiter tetigi, non minus vera ſunt quam oracula quæ foliis inſcripſit Sibylla.
[12] Amicorum & domeſticorum.
[13] Corruptus corrumpit.
[14] Catamitus intóſus ex ἀ & κείρω, & κόμη.
[15] Loca in quibus populi prouinciæ à magiſtratibus iuridicis, teque adeò prætore, iuris dicendi gratiâ congregantur.
[16] Vxor velut Harpyia. Æneid: 3. *vel* auaritia tua. Rationes Seueri Cæcinnæ ſuadentis, ne quem magiſtratum, cui prouincia obueniſſet, vxor comitaretur, vide apud Tacitum 3. Annal. [17] Primo Aboriginum rege, Fauni patre, Saturni filio. [18] Ipſos Titanas θεομάχους. [19] Iapeti & Clymenes filium Deucalionis patrem. [20] Scriptore, *vel* hiſtoria. [21] Vt turpitudo tua eo clarius appareat, quo illuſtrior eſt tua nobilitas. [22] Quorſum te nobilem iactas? &c [23] *Emphaticè & apoſitè, tu falſarius, ille religioſus.* [24] Quo Santones Galliæ populi vtuntur. [25] Viam Flaminiam vel Latinam. Satyr. 1. verſ. 170. [26] Nobilis quiſpiam aurigandi ſtudioſus, *nomen fict.* quaſi equorum domitor. Hippodamas.

Ipſa

Ipſe rotam ſtringit multo[27] *ſufflamine conſul,*
Nocte quidem: ſed luna videt, ſed ſidera teſtes
Intendunt oculos. finitum tempus[28] *honoris*
Cum fuerit clara Damaſippus luce flagellum
Sumet, & occurſum nuſquam trepidauit amici
[29] *Iam ſenis, ac virga prior innuet, atq;* [30] *maniplos*
Soluet, & infundet iumentis hordea laſſis.
Interea dum[31] *lanatas, toruumq; iuuencum*
More Numæ cadit Iouis ante altaria, iurat
[32] *Hipponam, &*[33] *facies olida ad præſepia pictas.*
Sed cum peruigiles placet[34] *inſtaurare popinas,*
Obuius aſſiduo[35] *Syrophœnix vdus amomo*
Currit,[36] *Idumææ Syrophœnix incola portæ*
Hoſpitis affectu dominum regemq; ſalutat,
Et cum venali[37] *Cyane ſuccincta*[38] *lagœna.*
Defenſor culpæ dicet mihi: fecimus & nos
Hæc iuuenis.[39] *eſto: deſiſti nempe, nec vltra*
Fouiſti errorem. breue ſit quod turpiter audes.
Quædam cum prima reſecentur crimina * barba.
Indulge veniam pueris. [40] *Damaſippus ad illos*
Thermarum calices,[41] *inſcriptaq; litea vadit*

[27] Retinaculo, quod per radios rotarum immiſſum currum in deſcenſu ſiſtit. quod Herodes Atticus τροχοπέδην appellauit, Simariſtus ὀποχλέα. ref. Athenæo. lib. 3. c. 21. [28] Conſulatus. [29] Grauis Senatoris, cuius autoritatem ætatemq; reuerentiæ & pudori fuiſſe æquum erat. [30] Iugales. vel, Faſciculos fœni. [31] Oues. [32] Iumentorum & mulionũ deam, tanquam numen maximè ſibi venerandum quodque ſibi propitium velit. E ponam vocat Prudentius in Apotheoſi. & Plutarch. in Parall. [33] Imagines eiuſdem deæ atque aliorum eiuſmodi numinum quæ equis præſunt. [34] Intermiſſâ aurigatione repetere popinas. [35] Vnguentarius, nomen fict. ex Syria & Phœnicia, vnde mittuntur vnguenta & odores. Quin & Bacchum Lucianus in θεῶν ἐκκλησίᾳ appellat Συροφοινίκός τινος ἐμπόρου, τῦ Κάδμου θυγατριδοῦς. [36] Iudeæ portæ Romæ, ſic dictæ, quod per eam Veſpaſianus & Titus de Iudæis triumphantes ingreſſi ſunt. eſt autem Idumæa Syriæ pars Iudææ vicina. [37] Popinaria, tabernaria. [38] Vini. [39] *Reſp.* * Quæ reſecta ponebatur primùm anno ætatis viceſimo. [40] Sed Damaſip. [41] Veſa popinis & thermis, quæ promiſcuè cum lupanaribus confunduntur, oppanſa; eaq; vt plurimum lintea & acu picta, qualia viſuntur in Italia & Hiſpania, niſi per *inſcripta* melius intelligamus inſcriptionem rerum ibi venalium, ceu meretricum in cellis proſtantium. vt, *titulum mentita Lyciſcæ*, vide quæ adnotata ad verſ. 124. & 125. Sat. 6.

[42] *Maturus*

[42] *Maturus bello Armeniæ, Syriæq; tuendis*
[43] *Amnibus, & [44] Rheno, atq; Iſtro: præſtare [45] Ne-ronem*
Securum valet hæc ætas. [46] mitte Oſtia Cæſar,
Mitte, ſed in magna legatum quære popina,
Inuenies aliquo cum [47] percuſſore iacentem
Permiſtum nautis, aut furibus, aut fugitiuis,
Inter carnifices, & fabros [48] ſandapilarum,
Et [49] reſupinati ceſſantia tympana [50] Galli,
Æqua vbi libertas, communia pocula, lectus
Non alius cuiquam, nec menſa remotior vlli.
Quid facies talem ſortitus Pontice ſeruum?
Nempe in [51] Lucanos, aut Thuſca [52] ergaſtula mittas.
At vos [53] Troiugenæ vobis ignoſcitis, & quæ
Turpia [54] cerdoni, [55] Voleſos, [55] Brutoſq; de-cebunt.
Quid, ſi nunquam adeò fœdis, adeoq; pudendis
Vtimur exemplis, vt non peiora ſuperſint?
Conſumptis opibus vocem Damaſippe locaſti
[56] *Sippario, clamoſum ageres vt [57] Phaſma Catulli,*
[58] *Laureolum [59] Velox etiam bene Lentulus egit,*
Iudice me dignus vera cruce. nec tamen ipſi
Ignoſcas [60] populo: populi frons durior huius

[42] Iam vir, militiæ habilis.
[43] Euphrati & Oronti, id eſt, ad prohibendos hoſtes, ne incurſionibus Syriam infeſtẽt.
[44] Ne incurſent hoſtes in haſce prouincias, *vel* ne deficiant Galli aut Germani horum fluu. accolæ.
[45] Imperatorem.
[46] An tibi opus eſt nobili viro, ô Cæſar, quem mittas ad Oſtia Tyberis, vt ibi nauim conſcendat cum mandatis & legatione? ſi opus ſit, quære legatum in popina.
[47] Sicario.
[48] Feretrorum, quibus vilium perſonarum & damnatorum corpora efferebantur. [49] Ignaui, *vel* ebrii. [50] Sacerdotis Cybeles [51] Agros Luc. in Etruria, vbi vinctus fodiat. [52] In quibus ſerui in compedibus opus faciunt. [53] Nobiles Rom: qui à Troianis originem deducitis. [54] Vili & ignobili. [55] Nobiles. [56] Ludis ſcenicis eſt enim Siparium aulæum ceu velum ſub quo latent mimi. [57] Fabulam dictam Phaſma, id eſt, ſpectrum, à Catullo mimographo ſcriptam. [58] Partem Laureoli, qui in fabula à Næuio vel Laberio ſcripta cruci affigitur. de quo Martial. lib. ſpect. epigram. 7. [59] Lentulus Velox Nobilis. [60] Qui hæc nobilium dedecora ſuſtinet ſpectare non ſine applauſu. huius rei fœdam & indignam impudentiam vide, ſi vacat, egregie depictam à Xiphilino, in ſpectaculis à Nerone in honorem matris Agrippinæ editis. lib. 6.

Qui

Qui ſedet, & ſpectat [61] *triſcurria patriciorum,*
[62] *Planipedes audit* [63] *Fabios, ridere poteſt qui*
[64] *Mamercorum* * *alapas. quanti ſua funera vendant,*
Quid refert? vendunt [65] *nullo cogente Nerone,*
Nec dubitant [66] *celſi prætoris vendere ludis.*
[67] *Finge tamen gladios inde atq; hic pulpita pone,*
Quid ſatius? [68] *mortem ſic quiſquã exhorrit vt* [69] *ſit*
Zelotypus Thymeles, ſtupidi collega [70] *Corinthi?*
[71] Res haud mira tamen, citharœdo principe mi-
Nobilis. *hac vltra quid erit niſi ludus? & illic* (mus
Dedecus vrbis habes, nec [72] *Mirmillonis in armis,*
Nec clypeo [73] *Gracchum pugnantẽ, aut* [74] *falce ſupina.*
(Damnat enim tales habitus, & damnat & odit.)
Nec galea frontem abſcondit, [75] *mouet ecce tridentem*
Poſtquam vibrata pendentia retia dextra
[76] *Nequicquã effudit, nudum ad* [77] *ſpectacula vultũ*
Erigit, & tota fugit agnoſcendus arena.
[78] *Credamus tunicæ, de faucibus aurea cum ſe*

[61] Extremè ſcurrilia. Ioſ. Scal ad Catullum legit *traſcurria*, & vult poëtam innuere patritios *tranſiſſe ad ſcurras*, id eſt, orcheſtram. [62] Comœdos planis, id eſt, nudis pedibus agentes. [63] Nobiles. [64] Nobilium qui paraſitorum plagipatidarum vel ſeruorum partes ſuſtinentes alapis cæduntur à domino mimo, vt Panniculus à Latino. vide Martial. epigram. 72. l. 2. & epigram. 62. l. 5. * Inſuper contumeliis alaparum ſic os obiicit, quaſi de præcepto domini ludat. Tertullian. de ſpectaculis. Ictibus infelix facies locatur, vt infelicior venter ſaginetur. Cyprian. [65] Domitiano non cogente eos, vt fecit Nero, qui in arenam deſcendere iuſſit 400. Senatores, 600. equites, quadringentos tamen apud Suetonium falſo exſcriptum pro quadragenos ſuſpicatur Lipſius 2. Saturn. 3. vt & ſexcentos, &c. in Nerone c. 12 Sed & Xiphilinus de hiſce ſpectaculis: κὴ εἶδον οἱ τότε ἄνθρωποι τὰ γένη ἄγοντα μεγάλα, τοὺς Φουρίους, τοὺς Φαβίους, τοὺς Πορκίους, &c. [66] In ſublimi curru ſedentis, vt ludos, quos præbet, diſponat. Sat. 10. v. 360. [67] Proponatur ex hac parte gladiatura, ex illa ſcenica: vtra harum eligenda? annon illa potius ſubeunda vel ſi opus ſat— [68] —Gladio mori, potius quam— [69] —Agat partes Latini Zel. Thymeles, id eſt, cantatricis. de quibus 1. Sat. verſ. 36. [70] Mimi, hiſtrionis. [71] Ord. e. nobilis tamen mimus eſt res haud mira principe citharœdo, id eſt, cum Nero ſit citharœdus. [72] Vide Sat. 2. verſ. 143. [73] Nobilem. [74] Quâ vtitur Mirmillo & Harpe Thrace, id eſt, gladio incuruo ceu ſica, vt Retiarius fuſcina ceu tridenti & reti. [75] Retiarius eſſe vult (qui ſolus ex gladiatoribus aperta facie pugnabat) vt videatur & cognoſcatur. [76] Et errauit, nec aduerſariũ irretiuit. [77] Spectatores. [78] Agnoſcamus Senatorium gladiatorem ex tunicâ, quæ apparet latis clauis aureis diſtincta, atq; ex aureâ faſciâ, qua galerus ſub mento redimitur.

Porrigat

Porrigat, & longo iactetur ſpira galero.
Ergo [79] *ignominiam grauiorem pertulit omni*
Vulnere, cum Graccho iuſſus pugnare ſecutor.
Libera ſi dentur populo ſuffragia, quis tam
Perditus, vt dubitet [80] *Senecam præferre* [81] *Neroni?*
Cuius ſupplicio [82] *non debuit vna parari*
[83] *Simia, nec ſerpens vnus, nec culeus vnus.*
Par [84] *Agamemnonidæ crimen, ſed cauſſa facit rem*
Diſſimilem: [85] *ille deis authoribus vltor*
[86] *Patris erat cæſi* [87] *media inter pocula. ſed nec*
[88] *Electra iugulo ſe polluit, aut* [89] *Spartani*
Sanguine [89] *coniugii,* [90] *nullis aconita propinquis*
Miſcuit, [92] *in ſcena nunquam cantauit Oreſtes,*
[91] *Troica non ſcripſit. quid enim* [92] *Virginius armis*
Debuit vlciſci magis, aut cum [92] *Vindice* [92] *Galba?*
[93] *Quid Nero tam ſæua crudaq; tyrannide fecit?*
Hæc opera, atq; hæ ſunt generoſi principis artes,
Gaudentis fœdo [94] *peregrina ad pulpita ſaltu*
[95] *Proſtitui,* [96] *Graiaq; apium meruiſſe coronæ.*
Maiorum effigies habeant [97] *inſignia vocis,*
Ante pedes [98] *Domiti longum tu pone Thyeſtæ*

[79] Deriſus à ſpectatoribus quod peritus Mirmillo imperitum nobilē ſuperârit. [80] Sanctiſſimum virum, ſed humili loco natum. [81] Genere claro, ſed vitiis inquinatiſſimo. [82] Nec enim vnum commiſerat parricidium. [83] Parricidij conuictus cum ſimia, gallinaceo, vipera & cane, tot ſimul parricidis culeo inſutus in mare vel proximum flu. proiiciebatur. [84] Oreſtis qui matrem Clytæmneſtram interfecit. [85] Oreſtes non ſine numinis impulſu patris cædem vltus maternæ deinde necis reus in Areopago, æquatis Deorum ſententiis interuentu Mineruæ abſolutus eſt. [86] Agamemnonis. [87] A matre adultero Ægiſtho, al in balneo, al dum veſtem indueret ſine capitio. [88] Cæde ſororis ſuæ. Fl. vt Nero Britannici fratris. [89] Coniugis Hermiones filiæ Menelai ducis Spartani, vt Nero cæde Octauiæ, Antoniæ, & Poppææ. [90] Vt Nero Britannico fratri. & Domitiæ amitæ. [91] *Vt Nero. qui exhauſtis turpiter Imperii opibus, undecunq; prædæ inhians, quaſi offenſus deformitate veterum ædificiorum, vrbem incendit. quod incendium è turri Mæcenatianâ proſpectans, lætusq; flammæ pulchritudine ἅλωσιν. Ilii in illo ſuo ſcenico habitu decantauit. Tacit. An. 15. Sueton. Oroſius.* [92] Qui præfecti in Galliis & Hiſp.a à Nerone deſciuerunt, & in Neronem coniurauerunt aſpirante ſenatu. [93] Quidnā enim maximè fuit inhoneſtum & indignū quod in omni ſua tyrannide admiſit Nero? certe proſtituiſſe ſe in noſtris Græciſque ſcenis citharœdum, hiſtrionem, ſaltatorem, &c. [94] Neapoli, & in Achaia, aliiſq; locis peregrinis. [95] Metaph à meretrice. [96] In Iſthmicis certaminib. cum citharœdis certans apio coronabatur Nero [97] Coronam hanc tuam ex apio. [98] Domitii ataui vel patris tui.

99 Syrma

[99] Syrma, vel Antigones, ſeu [1] perſonam Menalippes,
Et de marmoreo citharam ſuſpende [2] Coloſſo.
Quis Catilina tuis natalibus, atq; Cethegi
Inueniet quicquam ſublimius? [3] arma tamen vos
Nocturna, & flammas domibus templisq; paraſtis,
Vt [4] Braccatorum pueri, [5] Senonumq; minores,
Auſi quod liceat [6] tunica punire moleſta.
Sed vigilat conſul, [7] vexillaq; veſtra coërcet,
Hic [8] nouus Arpinas ignobilis, & modò Romæ
[9] Municipalis eques, [10] galeatum ponit vbiq;
Præſidium attonitis, & [11] in omni gente laborat.
Tantum igitur muros intra [12] toga contulit illi
Nominis, & tituli, quantum non [13] Leucade, quantum
[14] Theſſaliæ campis Octauius abſtulit vdo
Cædibus aſſiduis gladio. ſed Roma parentem,
Roma [15] patrem patriæ Ciceronem libera dixit.
[16] Arpinas alius Volſcorum in monte ſolebat
Poſcere mercedes alieno laſſus aratro,
Nodoſam poſt hæc [17] frangebat vertice vitem,

[99] Veſtem longam qua indutus es, cùm tragœdiam de Thyeſte, vel Antigone filia Oedipi ageres. [1] Laruam, qua vſus repræſentaſti fabulam Menalippes à Neptuno amatæ. non à perſonando dict vt Gellio videtur, inquit Iul. Scal. ſed quod erat περὶ σῶμα. Sunt qui *Syrma* ſignantius & ἐμφατικωτέρως tribui volunt *Thyeſtæ* & *Antigone* perſonis ſcil. regii ſpiritus & elati animi: *Perſonã* item *Menalippe*, quia ſub eius perſona Euripedes Anaxagoræ præceptoris ſui ſedatum animum & philoſophicam exprimit ſententiam. vide Dionyſii Halycarnaſſ. commentarium περὶ τῶν ἐσχηματισμένων. [2] Citharam autem iudicibus ad ſe delatam adorauit, ferriq; ad Auguſti ſtatuam iuſſit. Auguſti autem ſtatuam ceu Coloſſum erexerat Nero pedum 110. vt Plinius 34. lib 7. c. vt Suetonius 120. pedum. [3] Hæc ſatis nota ex Saluſtio. [4] Vt olim Narbonenſes ex Gallia Braccata. & — [5] — Lugdunenſes qui ſub Brenno Romam ceperunt & incenderunt. [6] Tun. alimentis ignium illitâ qua obuoluti cremabantur viui, ſæuo cum ioco, candelæ loco. *vel*, Herculem Oeteum repræſentantes. Sat. 1. verſ. 155. [7] Copias & conatus veſtros. [8] Cicero Arpino Volſcorum oppido ortus. [9] Ex municipio Arpinati adſcitus eques. [10] Armatum. [11] Per Italiam omnem diſpoſitis excubiis, per Allobrogas aliosq; explorans inſidias coniuratorum. [12] Prudentia in pace. [13] Cruentâ pugnâ nauali iuxta Leucadem promontorium Epiri, qua deuicti ſunt Antonius & Cleopatra. [14] Pharſaliæ campis, ad Philippos in Theſſalia, vbi deuicti ſunt Brutus & Caſſius. [15] Quo nomine primus eum ſalutauit M. Cato. [16] C. Marius mercenarius in ſuo Arpino arator. [17] Vitis centurionis in Marii vertice frangebatur, Sat. 14. verſ. 193.

His

Si lentus pigra [18] *muniret caſtra dolabra:*
Hic tamen & [19] *Cimbros, & ſumma pericula rerum*
Excipit, & ſolus trepidantem protegit vrbem.
Atq; ideo poſtquam ad Cimbros ſtragemq; volabant,
Qui nunquam attigerant maiora cadauera corui,
[20] *Nobilis ornatur lauro collega ſecunda.*
Plebeiæ [21] *Deciorum animæ, plebeia fuerunt*
Nomina: pro totis legionibus hi tamen & pro
Omnibus auxiliis, atq; omni * *plebe Latina,*
Sufficiunt ** *diis infernis, terræq; parenti.*
Pluris enim Decii, quam qui ſeruantur ab illis.
[22] *Ancilla natus* [23] *trabeam, &* [24] *diadema Quirini*
Et faſces meruit, regum [25] *vltimus ille bonorum.*
Prodita [26] *laxabant portarum clauſtra* [27] *tyrannis*
Exulibus [28] *iuuenes ipſius conſulis, & quos*
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum [29] *Coclite* [30] *Mutius, &* [31] *quæ*
Imperii fines Tiberinum virgo natauit.
Occulta ad [32] *patres produxit crimina* [33] *ſeruus*
[34] *Matronis lugendus: at* [35] *illos* [36] *verbera iuſtis*
Afficiunt pœnis, & [36] *legum prima ſecuris.*
Malo pater tibi ſit [37] Therſites, dummodo tu ſis

[18] Miles gregarius ceu faber.
[19] Cimbros & Teutonas qui ex Dania & Germania maximo cum exercitu Romam contendentes magnum terrorem Italiæ incuſſerunt, ſed à Mario deuicti præda coruis facti ſunt.
[20] Nobilis collega Qu. Catulus Luctatius ſecundo loco triumphauit, cùm vni Mario homini nouo victoriæ honos tribueretur, licet vtriuſq; Coſſ. auſpiciis res geſta ſit.
[21] Patris & filii, qui ſe pro Roman. legionibus deuouerunt. * *al pube.* ** Diis manibus, Terræque matri. [22] Seruius Tullius captiuâ Ocriculanâ natus. [23] Veſtem trabibus pannorum albis & purpureis intertextam. *vel*, vt Lidio placet, togam circumdiſtinctam purpurâ ſub tegmine puniceo. vt Halycarnaſſæo, veſtem ex purpura & cocco. Verũ has diſtinguit Alex ab Alexand. c.18 l.5. [24] Faſciam ceu pannũ quo reges caput vinciebant, coronã Romuli. [25] Secutus.n. eſt Tarquin. Superb. regũ vltimus. [26] Laxare conſpirabant. [27] Tarquiniis quos reducere volebant. [28] Tit. & Tib. filii Iunii Bruti Coſſ. [29] Horatio Coclite. [30] M. Scæuola. [31] Clælia quæ obſes Porſennæ data Tyberim tranauit, deceptis cuſtodibus. [32] Brutum & Aquilium, *vel*, Valerium & ſenatores. [33] Indicauit Vindex Cecinenſis Aquiliorum ſeruus. [34] Orbis filiis, *vel*, cuius mors lugenda eſſet matronis, quas à tyrannorum impudicorum vi, indicio ſuo liberarat. [35] Filios Bruti & Aquilii cum aliis coniuratis. [36] Virgis cæſos, conſulatus ille primus imperium liberum primum ſecuri percuſſit. [37] Græcorum deformiſſimus animo & corpore.

Digitized by Google

[38] Achilli. [39] A Vulcano fabricatis. [40] Ad quod (Romuli inſtituto vt imperium augeret) vndiq; confugêre ſcelerati [41] Latro, ſicarius, homicida, ſpurius, &c. qui ad aſylum hoc confugit.

[38] Æacidæ ſimilis, [39] Vulcaniaq; arma capeſſas,
Quàm te Therſitæ ſimilem producat Achilles.
Et tamen vt longè repetas, longeq; reuoluas
Nomen: ab infami gentem deducis [40] *aſylo.*
Maiorum primus quiſquis fuit ille tuorum,
Aut paſtor fuit, aut [41] illud, quod dicere nolo.

SATYRA IX.

Obſcœnam Cinædorum & Pathicorum turpitudinem acriter at nimis apertè inſectatur.

[1] Dramatica hæc Satyra: P. Poëtam, N. Næuolum denotat. [2] Marſyas Phrygius Apollinem in certamen muſices prouocare auſus ab eo victus, & excoriatus eſt. [3] Triſti qualem habebat Rauola cum deprehenderetur meretricis Rhodopes ing. lingens. [4] Quidni triſtis ſit & pœnam expalleat. quando etiam ſeruis colaphum incutimus lambentibus dulciaria? quanto magis illi, &c. [5] Non magis pallebat Cr. Pollio luxurioſus nepos. [6] Soluere pollicitus. [7] Qui illi pecuniam credant non redditurо [8] Verna cum eſſes equitū opes æquabas animo, cultu, nitore. [9] Erasq; conuiua facetus ioco mordente. [10] Vrbanis Pomœria enim ſunt loca poſt vel pone mœnia, quæ nec habitari nec arari fas erat [11] Non delibutæ & vnguento ſplendentis. [12] Pſilothri è reſina viſco & cera pilos euellentis.

P. *SCire velim, quare toties mihi Næuole triſtis*
Occurras fronte obducta, ceu [2] *Marſya victus?*
Quid tibi cum [3] *vultu, qualem deprenſus habebat*
Rauola, dum Rhodopes vda terit inguina barba?
[4] *Nos colaphum incutimus lambenti cruſtula ſeruo.*
[5] *Non erat hac facie miſerabilior Crepereius*
Pollio, qui triplicem vſuram [6] *præſtare paratus*
Circuit, & [7] *fatuos non inuenit. vnde repentè*
Tot rugæ? certè modico contentus [8] *agebas*
Vernam equitem, [9] *conuiua ioco mordente facetus,*
Et ſalibus vehemens [10] *intra pomœria natis.*
Omnia nunc contra, vultus grauis, horrida [11] *ſiccæ*
Sylua comæ, nullus tota nitor in cute. qualem
Præſtabat calidi circumlita faſcia [12] *viſci,*
Sed fruticante pilo neglecta, & ſqualida crura.

Quid

Quid macies ægri veteris, quem tempore longo
Torret[13] *quarta dies, olimq́; domeſtica febris?*
Deprendas animi tormenta latentis in ægro
Corpore deprendas & gaudia,[14] ſumit vtrumque
Inde habitum facies. *igitur flexiſſe videris*
Propoſitum, & vita contrarius ire priori.
Nuper enim ([15] *vt repeto*)[16] *fanum Iſidis, &*[17] *Ganymedem*
Pacis, &[18] *aduectæ ſecreta palatia matris,*
Et[19] *Cererem (nam quo non proſtat fœmina templo?)*
Notior[20] *Aufidio mœchus celebrare ſolebas.*
(Quod taceo) atq́; ipſos etiam[21] *inclinare maritos.*
N. Vtile & hoc multis vitæ genus, at mihi nullum
Inde operæ pretium.[22] *pingues aliquando lacernas*
Munimenta togæ, duri craſſiq́; coloris,
Et male percuſſas textoris pectine Galli
Accipimus, tenue argentum,[23] *venæq́; ſecundæ.*
[24] Fata regunt homines, *fatum eſt in partibus illis*
Quas ſinus abſcondit. nam ſi tibi ſidera ceſſant,
Nil faciet longi menſura incognita nerui:
Quamuis te nudum[25] *ſpumanti*[26] *Virro labello*
Viderit, & blandæ aſſiduè, denſæq́;[27] *tabellæ*
Solicitent,[28] ἦθος γὰρ γλυκὺς ἄνδρα κίναιδον.
[29] *Quod tamen vlterius monſtrū, quā mollis auarus?*
[30] *Hæc tribui, deinde illa dedi mox plura tuliſti.*

[13] Quartana & iam familiaris febris. [14] Ex animo facies induit mœrorem aut lætitiam. [15] Vt memoria repeto. Vt memini. [16] Sat.6.v.488. [17] Statuam Ganymedis à Veſpaſiano erectam in templo Pacis. Ptol. Flauius coniectan c. 75. legit *Ganymedis*, & regi vult à præced. fanum. Quid enim (inquit) Pacis templo cum ſtatua Ganymedis? [18] Cybeles matris deûm è Phrygia aduectæ templum quod in palatio eſt. [19] Et ipſum caſtæ Cereris templum. [20] Mœcho inſigni. [21] Ad turpe miniſterium. [22] Παχὺ ἱμάτιον, hibernum, στερεὸν. craſſioris è Gallia lanæ & fili, vnde addit *percuſſas textoris pectine Galli*. & Martial. 4. *Sequanica pinguem textricis alumnam*, &, *me pinguis Gallia veſtit*. De lacernis vide quæ ad v.62. ſat.1. [23] Minus purum, mixtum. [24] Etiam σωικίζει cinædus iſte ſcarabæus. [25] Præ libidine & deſiderio ſaliuâ fluente. [26] Diues Pathicus [27] Literæ miſſæ [28] Sup. πρέπει, id eſt, expedit. vt cinædus ſit moribus dulcis, *alii legunt* αὐτὸς γὰρ ἐφέλκεται ἄνδρα κίναιδος, id eſt, ipſe cinædus attrahit vel pellicit ad ſe virum. [29] Auarus eſt, quod etiam mollitie deterius monſtrum eſt. [30] *Verba Virronis ad Drauum.*

Digitized by Google

[31] *Computat, & cevet,* [32] *ponatur calculus, adſint*
Cum tabula pueri, numera ſeſtertia quinq;
Omnibus in [33] *rebus, numerentur deinde* [34] *labores.*
[35] *An facile & pronum eſt agere intra viſcera penem*
Legitimum, atq; illic heſternæ occurrere cœnæ?
Seruus erit minus ille miſer, qui foderit agrum,
Quam dominum. ſed tu ſanè tener, & puerum te
Et pulchrum, & [36] *dignum cyatho, cœloq; putabas.*
[37] *Vos humili aſſeclæ, vos indulgebitis vnquam*
Cultori, iam nec morbo donare parati?
[38] *En cui tu viridem* [39] *vmbellam, cui* [40] *ſuccina mittas*
Grandia, natalis quoties redit, aut [41] *madidum ver*
Incipit, & ſtrata poſitus, longaq; cathedra
Munera fœmineis tractas ſecreta [41] *calendis.*
Dic [42] *paſſer, cui tot montes, tot prædia ſeruas*
[43] *Appula,* [44] *tot miluos intra tua paſcua laſſos?*
Te [45] *Trifolinus ager fœcundis vitibus implet,*
[46] *Suſpectumq; iugum Cumis, &* [47] *Gaurus* [48] *inanis:*
Nam quis plura [49] *linit* [50] *victuro dolia muſto?*
[51] *Quantum erat* [52] *exhauſti lumbos donare clientis*
Ingeribus paucis, [53] *melius ne hic ruſticus infans*
Cum matre, & caſulis, & cum luſore catello

[31] *Inquit Draucus.* [32] *Et hac Vir-ronis ſunt.* [33] Quas tibi donauit. [34] Tui, an æquent ſumptus meos. [35] *Reſp. Draucus*, iracūdus, obſcœnus, impius. *Et hic quidem locus ex eorum numero eſt propter quorum inſolentiam toto Iuuenalis opere abſtinere bonum virum iubet Iul. C. Scal. 3. Poëtic. 9.* [36] Qui rapiaris ad miniſterium cyathi Iouis tanquam Ganymedes. [37] Ecquid ſperandum clientibus veſtris, ſi nihil donetis libidinis veſtræ & voluptatum miniſtris. [38] En pulchrum & delicatum Ganym *Ironicè.* [39] Ne ſole ſcil. offuſcetur, inſtar Conopæi. quæ ſolem arceat. Hiſp. ſignare dicitur *Quitaſol.* i. e. arcens ſolem. Ital. *Capelleto.* σκιάδιον Dionyſ. Halicarn. 7. l. [40] Vaſa vel ſphærulas & armillas è ſuccino. [41] Calend. Mart quibus natalis Veneris celebrabatur & matronalia, vbi mulieribus à maritis & amatoribus mittebantur munera vide quæ ad ep. 85. lib. 5. Martial. h. [42] Salax vir. vt paſſer, cur ſalacitas terminum vitæ quinquennio longius negat. [43] In Apulia. [44] Latifundia quibus tranſuolandis milui defatigentur. Perſ. 4 *quantum non miluus oberret.* [45] In Campania. [46] Miſenum promontorium Cumis imminens ruituro ſimile adeoque Cumanis ſuſpectum. [47] Mons Campaniæ non procul à Baiis. [48] Cauernoſus. [49] Pice obturat. i. e. recondit. [50] Duraturo atq; diu vigorē & animā ſeruaturo. [51] Quantula res. [52] Venere. [53] Meliuſne legabitur Gallo ſacerdoti quam mihi prædiolum cum puero matre ſuâ & catello colluſore?

Cymbala

Cymbala pulſantis legatum fiet amici?
Improbus es, cum poſcis,[54] *ait, ſed penſio clamat,*
Poſce, ſed appellat[55] *puer vnicus, vt Polyphemi*
Lata acies, per quam ſolers euaſit Vlyſſes.
Alter emendus erit, namq; hic non ſufficit, ambo
Paſcendi. quid agam bruma ſpirante? quid oro?
Quid dicam[56] *ſcapulis ſeruorum menſe Decembri*
Et[56] *pedibus? durate, atq;*[57] *expectate cicadas?*
Verùm vt diſſimules, vt mittas[58] *cætera, quanto*
[59] *Metiris pretio, quòd ni tibi deditus eſſem,*
Deuotuſq; cliens vxor tua virgo maneret?
Scis certe quibus iſta modis. quam ſæpe rogâris,
Et quæ pollicitus, fugientem ſæpe[60] *puellam*
Amplexu rapui,[61] *tabulas quoq; ruperat, & iam*
[62] *Signabat, tota vix*[63] *hac ego nocte redemi*
Te plorante foris: teſtis mihi lectulus, & tu,
Ad quem peruenit lecti ſonus, & dominæ vox.
Inſtabile, ac dirimi cœptum, & iam penè ſolutum
Coniugium in multis domibus ſeruauit adulter.
[64] *Quò te circumagas?*[65] *quæ prima, aut vltima ponas?*
Nullum ergo meritum eſt ingrate ac perfide nullum,
Quòd tibi filiolus, vel filia naſcitur ex me?
[66] *Tollis enim, &*[67] *libris actorum ſpargere gaudes*
Argumenta viri.[68] *foribus ſuſpende coronas*
Iam pater es, dedimus quod[69] *famæ opponere poſſis.*

[54] *Ait Virro.*
[55] Ne hoc deficiente ego prorſus deſtituar tanquam Polyphemus vnico ab Vlyſſe effoſo oculo.
[56] Nudis.
[57] An iubebo expectare æſtatem? quâ cicadæ quidem canunt, frigore vero hyberno pereunt.
[58] Officia mea in te.
[59] Æſtimas?
[60] Vxorem tuam.
[61] Nuptiales in quibus verba ſolennia fuerunt: *Liberorum procreandorum gratiâ, vxorem duci. Briſſon. de formul. 6.*
[62] Alteri viro nuptura.
[63] Huius noctis labore.
[64] Quò te vertas, ad quod ſubterfugium? [65] Ad excuſationem. ſic Dido: *Quæ quibus anteferam?* Æneid. 4. [66] Educas. [67] In quibus natos ſibi liberos profeſſi parentes eorum nomina ſcribebant, notato die & conſule Briſſon. antiq lib. 1. cap. 5. [68] In ſignum puerperii. [69] Impotentiæ & mollitiei infamiæ. * Qui patres erant, præferebantur aliis in petitione magiſtratus, & ſorte prouinciali, præcedebant collegas, &c.

* *Iura parentis habes,* [70] *propter me ſcriberis heres,*
[71] *Legatum omne capis, nec non & dulce caducum.*
Commoda præterea iunguntur multa caducis:
[72] *Si numerum, ſi tres impleuero,* P. *iuſta doloris*
Næuole cauſa tui: contra tamen ille quid affert?
N. *Negligit, atq; alium bipedem ſibi quærit* [73] *aſellum.*
Hæc ſoli commiſſa tibi celare memento,
Et tacitus noſtras intra te fige querelas.
Nam res mortifera eſt inimicus [74] *pumice leuis.*
[75] Qui modo ſecretum commiſerat, ardet, & odit,
Tanquam prodiderim quicquid ſcio: *ſumere ferrum*
Fuſte [76] *aperire caput,* [77] *candelam apponere valuis*
Non dubitat, nec contemnas, aut deſpicias, quòd
His [78] *opibus nunquam cara eſt* [79] *annona veneni.*
Ergo occulta teges, vt [80] *curia Martis Athenis.*
P. [81] *O Corydon Corydon,* ſecretum diuitis vllum
Eſſe putas? ſerui vt taceant iumenta loquentur,
Et canis, & poſtes & marmora: *claude feneſtras,*
Vela tegant rimas, iunge oſtia, tollito lumen
E medio, [82] *clament omnes, prope nemo recumbat:*
Quod tamen ad [83] *cantum galli facit ille ſecundi,*
Proximus ante diem caupo ſciet, audiet & quæ
Finxerunt pariter [84] *librarius, archimagiri,*

70 Ῥωμαίων πολλοὶ γαμοῦσι καὶ γεννῶσιν, οὐχ ἵνα κληρονόμους ἔχωσιν, ἀλλ' ἵνα κληρονομεῖν δύνωνται. Plutarch. περὶ φιλοστοργίας.

Cœlibes ex teſtamentis nihil capiebant, niſi è proximè iunctorum: orbi non niſi dimidium.

71 Legata ſæpe concipiebantur his verbis, *Quandoq; liberos habuerit.* Qua conditione in tuis deficiente, cadet, quod non expectabas, legatum in te tuosq; liberos, lege Papia ceſſurum in ærarium, ſi à priuilegiis parentũ ceſſatũ eſſet, ex decuma parte caducũ. 72 Qui tres liberos ſuſceperat, à tutela excuſabatur, in faſcib. ſumendis prior erat: teſſerã frumenti triplicem accipiebat, &c. 73 Draucum bene caudatum & ſimplicem quem itidem decipiat. 74 Dropace lenigatus & mollis. 75 Sat 3. v. 113. 76 Comminuere. 77 Ædes incendere Sat 13. verſ. 146. 78 Opulentis. 79 Emptio, copia, impenſa. 80 Areopagitæ, qui tacentes iudicabant per characteres & literas. Perſ. 4. *nigrum ſcis ponere Theta* dicitur Areopagus ab ἄρης, Mars, & πάγος, ſaxum, collis, hic enim à Neptuno Mars homicidii accuſatus, coram duodecim diis, ſex ſententiis abſolutus eſt. 81 O ruſtice & inſulſe, *Hemiſtichium Virg. vide huic conſonum epigr. Martial. 82. l 2.* 82 Ne exaudiant alii. 83 *Hypall.* Galli cantum ſecundum. 84 Qui penſa librat, *vel,* qui libros exſcribit.

85 *Carptores*

[85] *Carptores: quod enim dubitant componere crimen*
In dominos, quoties rumoribus vlciſcuntur
[86] *Balthea: nec deerit qui te per compita quærat*
[87] *Nolentem, & miſeram vinoſus* [88] *inebriet aurem*
Illos ergo [89] *roges quicquid paulo antè petebas*
A nobis, taceant illi, ſed prodere malint
Arcanum, quam [90] *ſubrepti potare Falerni,*
[91] *Pro populo faciens quantum* [92] *Lauſella bibebat.*
Viuendum rectè cum propter plurima, tunc his
Præcipuè cauſſis, vt linguas mancipiorum
Contemnas: nam lingua mali pars peſſima ſerui.
[93] *Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis*
Quorum animas & farre ſuo cuſtodit, & ære.
N. *Idcirco vt poſſim linguam contemnere ſerui,*
Utile conſilium modo, ſed commune dediſti:
Nunc mihi quid ſuades poſt damnũ temporis, & ſpes
Deceptas? feſtinat enim decurrere velox
Floſculus anguſtæ miſeræq; breuiſſima vitæ
Portio: dum bibimus, dum ſerta, vnguẽta, puellas
Poſcimus, obrepit non intellecta ſenectus.
P. *Ne trepida: nunquam pathicus tibi deerit amicus*
Stantibus & ſaluis [94] *his collibus, vndiq; ad* [95] *illos*
Conueniunt & [96] *carpentis &* [97] *nauibus omnes,*
[98] *Qui digito ſcalpunt vno caput. altera maior*
Spes ſupereſt, tu tantum [99] *erucis imprime dentem.*
N. *Hæc* [1] *exempla para felicibus, at* [2] *mea Clotho*
Et [2] *Lacheſis gaudent, ſi paſcitur inguine venter.*

[85] Vide Sat. 5. v. 119. & Sat. 11. v. 136.
[86] Baltheorum verbera & lora quibus cæſi ſunt.
[87] Audire nol.
[88] Secretis domini ſui repleat, fatiget, enecet
[89] Vt taceant, ſupra enim dixerat. *Et tacitas noſtras intra te fige querelas.*
[90] Furtiui atque hinc dulciſſimi.
[91] Pro ſalute pop. Rom. ſacra faciens bonæ Deæ, in cuius ſacris largiter potarunt mulieres. Sat. 6. verſ. 313.
[92] Mulier vinolenta.
[93] Dominus tamen malus cum ſit, & ſibi male cõſcius, eſt ſeruus deterior quàm illi, quorum vitas alit pane ſuo.

[94] Hac vrbe in ſeptem collibus poſita. [95] Romam. [96] Terra. [97] Mari. [98] Molles, *& vſurpat Hemiſtichium poëta Calui quo Pompeium taxauit, Digito caput vno ſcalpit, quid credas hunc ſibi velles virum.* [99] Salacibus & ad Venerem ſtimulantibus herbis veſcere, vide quæ ad Martial. ep. 74. l. 3. b. [1] Præcepta de Venere excitandâ. [2] Iubet me fatum & Parca mea cõtentum eſſe tenui ex opera mea victu.

 O parui,

O parui, noſtriq; lares, quos thure minuto
Aut farre & tenui ſoleo [3] *exornare corona;*
Quando ego figam aliquid, quo ſit mihi tuta ſenectus
[4] *A tegete & baculo? viginti millia fœnus*
Pignoribus poſitis, argenti vaſcula puri,
Sed quæ [5] *Fabricius cenſor notet, &* [6] *duo fortes*
De grege Mœſorum, qui me ceruice locata
Securum iubeant clamoſo inſiſtere circo.
Sit mihi præterea curuus cælator, & alter
Qui multas facies pingat cito, ſufficient hæc:
[7] *Quando ego pauper ero, votum miſerabile, nec ſpes*
His ſaltem, nam cum pro me fortuna rogatur,
Affigit ceras [8] *illâ de naue petitas,*
Quæ Siculos cantus effugit remige ſurdo.

[3] Alii legunt *Exorare*, id eſt, coronatus floribus precari ſoleo [4] Sat. 5. v. 8. id eſt, à mendicando. [5] Quæ cenſuræ notam merentur. Fabricius enim Luſcinius & Q. Æmilius Papus Cenſores, P. Cornelium Ruffinum duobus conſulatibus & Dictaturâ functum mouerunt Senatu, quod haberet decem pondo argentea vaſa. A. Gell. 4. lib. & Val. Max. 2. 4. [6] Serui lecticarii è Mæſia regione Pannoniæ finitimâ. [7] Quoniam paupertas mihi à fato eſt. [8] Vlyſſis, qui à Circe admonitus, ne pateretur ſe allici Sirenum iuxta Siciliam habitantium cantu, ſociis cerâ aures obturauit, & ſe ad malum nauis alligari iuſſit, atq; ita prætervectus eſt.

SATYRA X.

Pulcherrimæ huius * Satyræ argumentum ſumptum eſt ex Platonis Alcibiade ſecundo. Videtur etiam ante oculos habuiſſe Perſii ſecundum Satyram, & illud Socratis *de Votis*, referente Valer. Maxim. 2. cap. 7. lib. Eſt enim abſolutiſſima huius Sat. Propoſitio. In qua Poëta docet vota mortalium propè execrationes eſſe, qui diuitias, honores, eloquentiam, gloriam bellicam, longam vitam, pulchritudinem à diis precantur, quæ tamen plerunq; votorum compotes peſſundent. Verùm petendam eſſe bonā mentē, cætera Deo permittenda qui nouit quid cuiq; conueniat.

* *Si modo Satyram liceat dicere, quam doctiſſ. D. Heinſius in annotationib. ad Horatium, ex albo Satyrarum tollere laborat, quò Iuuenalem Flacco collatum eleuet. Sed de ipſis Poëtis tanti viri pace acquieſco aſſenſioq; iudicio clariſſ. viri Iul. Caſ. Scal. Hypercritic. l. 6. c. Hoc certè poemate, inſigniatur quolibet nomine, nihil vſquam illuſtrius, nihil vtilius, non dico apud Horatium, ſed ne apud Platonem quidem, Xenophontem, Senecam aut Epictetum.*

Digitized by Google

[1] O*Mnibus in terris, quæ ſunt à Gadibus vſq;*
*Aurorā & [1] Gangē,*pauci dignoſcere poſſunt
Vera bona,[2] atq; illis multum diuerſa, remota
Erroris nebula: quid enim ratione timemus,
Aut cupimus? [4] *quid tam dextro pede concipis, vt te*
Conatus non pœniteat, votiq; peracti?
Euertêre domos totas optantibus [5] ipſis
Dii [6] faciles, *nocitura* [7] *togâ, nocitura petuntur*
Militiâ. & torrens dicendi copia, multis
Et * *ſua mortifera eſt facundia. viribus* [8] *ille*
Confiſus periit, admirandiſq; lacertis.
Sed plures nimia congeſta pecunia cura
Strangulat, & [9] *cuncta exuperans patrimonia cenſus,*
Quanto delphinis balæna Britannica maior.
Temporibus [10] *diris igitur, iuſſuq; Neronis*
[11] *Longinum, & magnos* [12] *Senecæ prædiuitis hortos*
Clauſit, & egregias [13] *Lateranorum obſidet ædes*
[14] *Tota cohors.* rarus venit in [15] cœnacula [16] miles.

[1] Ab vna orbis parte ad alteram, ab ipſis Gadibus *Cadiz* inſ. in litore Heſperio vſque ad Indiam Orientalem, quā ſecat fluuis max. Ganges, atque ipſum Solis ortum, nemo eſt cui de ſummo bono conſtet, qui norit quid ſit ſecundum rationem fugiendum, quid petendum.
[2] Et mala quæ ſunt bonis contraria.
[3] Animi noſtri cæcitate & ignorantiā.

[4] Quid tam proſpero auſpicio voues & precaris? dextra enim numina fauere credebantur. [5] Dominis, vt Neptunus exauditis Theſei votis de Hippolyto. vide v.3.15.ſeq. [6] Præſentes & prompti nimis [7] Pace. * Infra verſ.114. [8] Vt Milo Crotoniates, qui cùm iam natu grandis iter faceret ſolus in locis ſylueſtribus, quæ ſibi reliquæ eſſent vires volens experiri in diducenda hiante quercu, manibus ibi incluſis ab arboris partibus reſtrictis feris præda factus eſt. ref. A. Gel. 14.16. [9] Dum omni ratione laborant, vt ſuus cenſus tanto excedat aliorum cenſus, quanto balæna Britan. exſuperat delphinas mole. [10] Quibus Nero Imp. vndique occaſione quæſita inſidiabatur diuitum opibus. [11] Caſſium Longinum ICtum interfici iuſſit Nero, non alio iniecto crimine, quàm quod Caſſii vnius è Cæſaris percuſſoribus ſtatuam retinuiſſet, cum reuera opibus illius inhiaret Imperator. [12] Seneca vir ſanctiſſimus, quo præceptore ipſe Nero vſus fuerat, criminationibus Feſti Ruffi, & Tigellini, tanquam hortis, villis, opibus ipſum principem tranſcenderet, Piſonianæ deniq; coniurationis accuſatus, (cum re vera diuitiæ eſſent in cauſſa) Neronis iuſſu, inciſis ſibi venis obiit. Tacit.14. Sed & de aliis quæ Senecæ obiiciebantur. vide Xiphilin. Neronem. [13] Proximam necem Plautii Laterani cos. deſignati Nero adiungit adeo properè, &c. Tac.15. [14] Militum percuſſorum ab imperatore miſſorum ad interficiendum Lat. *Ilio propinqua veſperâ tribunus venit, & villam globus militum ſepſit.* Tacit.15. Annal. [15] Pauperum qui cœnaculorum conductorum inquilini ſunt. Sat.3.v.199. [16] Percuſſor.

Pauca licet portes argenti vaſcula[17] puri,
Nocte iter ingreſſus[18] gladium, contumq; timebis,
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis vmbram.
Cantabit vacuus coram latrone viator.
Prima ferè vota, & cunctis notiſſima templis,
Diuitiæ vt creſcant, vt opes, vt maxima toto
Noſtra ſit arca[19] *foro. ſed* nulla aconita bibuntur
Fictilibus: tunc illa time, cum pocula ſumes
[20] Gemmata, & lato[20] Setinum[21] ardebit in auro
Iam ne igitur laudas, quod de ſapientibus[22] *alter*
Ridebat quoties a limine mouerat vnum
Protuleratq́; pedem: flebat contrarius[23] *alter?*
[24] Sed facilis cuiuis rigidi cenſura cachinni.
Mirandum eſt vnde ille oculis ſuffecerit humor.
Perpetuo riſu pulmonem agitare ſolebat
Democritus, quanquam non eſſent[25] *vrbibus illis*
[26] *Prætexta, & trabea, faſces, lectica, tribunal.*
Quid ſi vidiſſet prætorem[27] *in curribus altis*
Extantem, & medio[27] *ſublimem in puluere circi*
In[28] *tunica Iouis, & pictæ*[29] *ſarrana ferentem*
Ex humeris[30] *aulea toga, magnæq; coronæ*
Tantum orbem quanto ceruix[31] *non ſufficit vlla?*

[17] Et illius quidem non cælati. Turn. 29. 1.
[18] Latronis.
[19] In quo arcas habuerunt ſenatores, in quibus pecunias tutius diſponebant vide Sat. 14. verſ. 260.
[20] Sat. 5. v. 43. & 34.
[21] Flammei erit coloris in auratis poculis, *vel*, ard. veneno.
[22] Democritus qui ſemper ridebat ineptias hominū. Lucian. *Βίων πρᾶσις.* Anthol. lib. 1. cap. 12. & lib. 3. cap. 33. 34.
[23] Heraclitus qui miſerias hominum continenter flebat. *ibid.*
[24] In promptu quidem eſt ridere, ſed mirum vnde ſuppeteret Heraclito tanta lacrymarum copia! [25] Non in Abderaſaliisque Thraciæ vrbibus vt in Roma. [26] De his Sat. 8. verſ. 259. Prætexta dicebatur ea toga, cuius ora & circuitus purpurâ prætexta erant: *bordered vvith purple gardes.* [27] Sublimem in curru ludos Circenſes ſpectantem, diſponentem, agentem. Sat. 8. verſ 194. [28] Tunica palmata, toga picta, quam triumphantes è Iouis templo ſumptam induebant. [29] Tiria. Syris enim Tyrus dicta eſt, quæ prius Sarra è piſce שרך cuius ſucco purpura tingebatur, maximisque ibi horum piſcatus. [30] Togam latam & amplam inſtar aulæorum, quibus aularum parietes teguntur. [31] Sup. ferendo.

Quippe

Quippe tenet ſudans hanc[32] *publicus, &*[33] *ſibi conſul*
Ne placeat, curru ſeruus portatur eodem.
Da nunc &[34] *volucrem, ſceptro quæ ſurgit eburno,*
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis[35] *officia, &*[36] *niueos ad frena Quirites,*
Defoſſa in loculis quos ſportula fecit amicos.
[37] *Tunc quoq; materiam riſus inuenit ad omnes*
Occurſus hominum, cuius prudentia monſtrat
Summos poſſe viros, & magna exempla daturos
[38] *Veruecum in patria*[39] *craſſoq; ſub aëre naſci.*
Ridebat curas, nec non & gaudia vulgi,
Interdum & lacrymas cum Fortunæ ipſe minaci,
Mandaret[40] *laqueum,* * *mediumq; oſtenderet vnguẽ.*
Ergo ſuperuacua hæc, aut pernitioſa petuntur,
Propter quæ fas eſt[41] *genua incerare deorum.*
Quoſdam præcipitat ſubiecta potentia magna
Inuidiæ, mergit longa atq; inſignis honorum
[42] *Pagina,*[43] *deſcendunt ſtatuæ, reſtemq; ſequuntur.*
Ipſas deinde[44] *rotas bigarum impacta ſecuris*
Cædit, & immeritis franguntur crura caballis,

[32] Seruus ceu miniſter pub. qui coronam ſuſtentet. [33] Præfiſcinidè ad exorãdam Nemeſin, comitem aſſiduam rerum lætarum & ὀπισθέγκαι, triumphantibus à tergo in eodem curru adſtabat ſeruus publicus, qui coronam illam auream immenſi põderis & amplitudinis ſuſtinebat, & ſimul attendere triumphãtem iubebat ad vltimi ſupplicii inſtrumenta currui appenſa, tintinabulum ſc. & flagellum, atque ſubinde interclamabat: *Reſpice poſt te: Hominem te eſſe memento.* [34] Aquilam eburnei ſceptri vertici inſculptam. [35] Amicos, ſeruos, miniſtros. [36] Clientes, ciues albis togis indutos circa currum. [37] Etiam ſuo tempore. [38] Abderã Democriti patriã, in Thracia vbi barbari ſunt & rudes inſtar veruecum. Stupidorum autem ac ſtolidorum conuitium eſt *veruex. Ain' verò veruecum caput?* Plaut. Perſ. 2 act. [39] Qui pingues & hebetes reddit, vt tenuis contra ingenioſos. *Bœotum in craſſo iurares aëre natum.* Horat. [40] In ſuum ipſius Fortunæ ſuſpendium. * Infamem digitum. Perſ. 2.33. & Martial. 28. ep. lib. 2. [41] Non cereis candelis oblatis illinere, inquit Turneb. 30.19. Sed concepta vota & in tabulis conſcripta deorum genibus cerâ obſignata figere. *idem* 1.17. ἐπισφραγίζεσθαι. Philoſtratus in Heroicis. [42] Ænea quæ imaginibus affixa honórum gradus continebat. [43] Damnatorum tyrannidis, læſæ maieſtatis, vel grauis alicuius criminis, eradebantur Faſtis nomina, frangebantur ſtatuæ, idque decreto magiſtratus vel populi furore. Tacit. 6. Annal. Plin. Panegyr. Reſtem autem laqueoſque ſtatuis altioribus iniicere, easque detrahere moris fuit. [44] Statuas equeſtres currus triumphales, equos æneos.

Iam

Iam ſtridunt [45] *ignes, iam follibus atq; caminis*
Ardet [46] *adoratum populo caput, &* [47] *crepat ingens*
[48] *Seianus, deinde ex facie toto orbe* [49] *ſecunda*
Fiunt vrceoli, pelues, ſartago, patellæ.
[50] *Pone domi* [51] *lauros, duc in capitolia magnum*
[52] *Cretatumq; bouem, Seianus* [53] *ducitur vnco*
Spectandus. gaudent omnes. [54] *quæ labra? quis illi*
Vultus erat? nunquam (ſi quid mihi credis) amaui
Hunc hominem. ſed quo cecidit ſub crimine? quiſnam
Delator? quibus indiciis? [55] *quo teſte probauit?*
Nil horum. verboſa & grandis epiſtola venit
[56] *A Capreis: bene habet, nil plus interrogo: ſed quid*
Turba [57] *Remi?* ſequitur fortunam, vt ſemper, & odit
Damnatos. [58] *idem populus,* [59] *ſi Nurſcia Thuſco*
Fauiſſet, ſi oppreſſa foret ſecura ſenectus
Principis, hac ipſa Seianum diceret hora
Auguſtum. iam pridem [60] *ex quo ſuffragia nulli*
Vendimus, effugit [61] *curas. nam* [62] *qui dabat olim*

45 Quibus funduntur & liquuntur ſtatuæ. 46 Nuper in honore habitum. 47 Cum crepitu reſoluitur in igni. 48 Status Seiani. 49 Fuerat enim collega perpetuus Imperatoris, eiq; ſecundi honores habebantur *Facili Tiberio, atq; ita prono, vt ſocium laborum, non modò in ſermonibus, ſed apud patres & populum celebraret, coliq; per theatra & fora effigies eius, interq; principia legionum ſineret.* Tacit. Annal. 4. 50 Ironicè poëta hæc de Seiano *vel.* dialogiſmus eſt leuis populi Seiano inſultantis 51 Coronatus Ioui. Capitolino ſacrifica. 52 Candidum, Ioui gratum. Superis victimas candidas immolabant, inferis nigras. 53 Ad ſupplicium, Scalas Gemonias, vel Tiberim. 54 *Hæc inter ſe populus in horas mobilis.* Quiſnam illi cum occideretur vultus? 55 Quo teſte prob. Imperator, inſidias ſibi ſtruxiſſe Seianum. 56 A Tiberio qui in Capreas inſulam paruã prope Campaniam, quò voluptatib & libidini liberiùs indulgeret, ſeceſſit, venit epiſtola longa. *ἀνεγνώσθη ἡ ἐπιστολή, ἦν δὲ μακρά.* Dio l. 58. 57 Pop. Rom. Romulo & Remo oriundus. *ἄστυ Ῥήμοιο.* Diodori epig. Anthol. l. 1 Alii habent, *Tremens.* 58 *Hæc quæ ſequ. Poeta.* 59 Si Thuſcorum dea patriotæ & alumno ſuo Seiano in tantum fauiſſet, vt Tiberium opprimere valuiſſet, hac ipsâ horâ Seianum populus Rom. Imperatorem ſalutare paratus fuiſſet. 60 Ex quo per ſuffragia (quæ plerunq; venalia erant) non eligimus magiſtratus. 61 Electionis & comitiorum quæ permittit Imperatoribus. Creandorum quippe Conſulum comitia ad ſe tranſtulere Imperatores, exemplo Iulii Cæſ. comitia cum pop. partiti, & alterum Coſ. creantis. 62 Populus qui olim eligebat pacis & belli magiſtratus.

Imperium,

Imperium, faſces, legiones, omnia, nunc ſe
Continet, atq; duas tantùm res anxius optat
[63] *Panem, & Circenſes.* [64] *perituros audio multos.*
Nil dubium, magna eſt [65] *fornacula* [66] *pallidulus mi*
Brutidius meus ad Martis fuit obuius aram,
Quam timeo victus ne pœnas exigat Aiax,
Vt malè defenſus: curramus præcipites, &
Dum [67] *iacet in ripa, calcemus Cæſaris* [68] *hoſtem:*
Sed videant [69] *ſerui, ne quis neget, & pauidum in ius*
Ceruice aſtrictâ dominum trahat. hi ſermones
Tunc de Seiano, ſecreta hæc murmura vulgi.
Vis ne ſalutari ſicut Seianus? habere
Tantundem? atq; illis ſellas donare [70] *curules?*
Illum exercitibus præponere? tutor haberi
*Principis * anguſta Caprearum in rupe ſedentis*
Cum [71] *grege Chaldæo?* [72] *vis certè, pila, cohortes,*

[63] Victum è pane & voluptatem è ludis.
[64] Alter populi introducitur dialogiſmus.
[65] Ira Imperatoris, *vel*, forn. ad exurendos multos.
[66] Vereor ne Brutidius quem modo conueni pallentem ex malè conſcio animo vel metu principis, quod amicus eſſet Seiano, ſe interficiat vt Aiax. *vel*, Quàm timeo, ne Tiberius malè ſe à Senatu defenſum arguens in Senatores & ciues cæde ruat non ſanius quàm Aiax ille Sophocleus in pecudes ; in quas veluti plebem & proceres Græcorum, gladio & flagello ſæuiit. [67] Inſepultus. καὶ αὐτὸν ὁ ὅμιλος τρισὶν ὅλαις ἡμέραις ἐλυμήνατο, καὶ μετὰ τοῦτο ἐς τὸν ποταμὸν ἐνέβαλε. Dio. l. 58. [68] Seianum. [69] Noſtri, quos habemus & ſeruos & inimicos, ne quis eorum neget nos calcaſſe, & nos tanquam Seiano fauentes accuſet, quibus etiam dominos accuſantibus credetur. ἤρκει γὰρ μόνον πρὸς κατηγορίαν τινὸς τὸ τοῦ Σειανοῦ φίλον ἢ γνώριμον δόξαι. Xiphilin. Tiberius. *Delicta fuere Nexus amicitiæ.* Claudian. in Ruffin. 2. [70] Magiſtratus vrbanos, ſellis enim curulibus in Curiam vehi, & ex iis iura dare ſolebant magiſtratus. *Neque ſenatorio ambitu abſtinebat, clientes ſuos honoribus aut prouinciis ornando.* Tacit. Annal. 14. ſic de Rufino Claudianus: *Inſtitor imperii, caupo famoſus honorum.* * Vel potius lege *Auguſtâ.* q.d transferentis ſedem Imperii à Roma ad Inſ. Capreas Heraldus verò vult *ſedentis* intelligi de *ſellaria*, quam excogitauit Tiberius arcanæ libidinis ſellam. Sueton. Tib. cap. 34. vide & Torrentium ad locum dictum Suetonii. [71] Mathematicis, quorum artibus mirè deditus erat Tiberius, & è quibus maximè colebat Thraſyllum Chaldæum. Satyr. 6 verſ. 575. [72] Scio te velle primip. vel πριμιπιλάρχης. Vis primipilatum, *vel* legionis præfecturam? pilum à peditum Rom. haſtile erat miſſile. cohors decima legionis pars.

[73] *Egregios*

[73] Egregios equites, & caſtra [47] domeſtica. quid ni
Hæc cupias? & qui nolunt occidere quenquam,
Poſſe volunt. [75] ſed quæ præclara & proſpera tanti,
Vt rebus lætis par ſit menſura malorum?
[76] Huius qui trahitur prætextam ſumere mavis,
An [77] Fidenarum, Gabiorumq; eſſe poteſtas?
Et [78] de menſura ius dicere, [78] vaſa minora
Frangere pannoſus vacuis ædilis [79] Vlubris?
Ergo quid optandum foret ignoraſſe fateris
Seianum. nam qui nimios optabat honores
Et nimias poſcebat opes, numeroſa parabat
Excelſæ turris tabulata, vnde altior eſſet
Caſus & impulſæ præceps immane ruinæ.
Quid [80] Craſſos? quid [80] Pompeios euertit: & [81] illum,
Ad ſua qui domitos deduxit [82] flagra Quirites?
Summus nempe locus nulla non arte petitus,
Magnaq; numinibus vota exaudita [83] malignis.
Ad [84] generum Cereris ſine cæde & vulnere pauci
Deſcendunt reges, & [85] ſicca morte tyranni.
[86] *Eloquium ac famã Demoſthenis, aut Ciceronis*

[73] Equitum domeſticorũ magiſterium, vt Sei.
[74] Prætoriana, quæ primus ad muros vrbis non procul à porta Viminali poſuit Seianus. *Diſperſas per vrbem cohortes vna in caſtra conducendo, vt ſimul imperia acciperent;* &c. Tacit. 4. Annal.
[75] Sed quæ conditio tam lauta eſt ac læta, quæ nihil acerbi habeat admiſtum?
[76] Summum imperium Seiani cum periculo?
[77] An municipiorum vilium magiſtratus, cum ſecura tranquillitate? [78] Perſ. Sat. 1. v 131.
[79] Deſerto Volſcorum oppido. *Scis Lebedus quàm ſit Gabiis deſertior, atq; Fidenis vicus* Horat. [80] Patrem & filios à Cæſarianis illos à Parthis euerſos [81] Syllam aut Iul. Cæſarem, aut etiam Auguſtum, cui ex ſomnio Ciceronis Iuppiter flagellum tradidit. vide Suetonii Auguſt 94. c. [82] Imperium dictaturam perpetuam, imminutam libertatem, immò ammiſſam. Namque liberâ manente ciuitate, ciuem Rom. virgis cædi nefas, nedum flagellis. [83] Quæ importunitate votorum victa mala pro bonis concedunt. [84] Plutonem Proſerpinæ maritum, id eſt, mortem. [85] Non cruenta. [86] Puer elementarius, qui tenui Mineruali literis initiatur, quem ſeruus capſarius deducit ad ſcholam, & reducit pauculos ferens libros. in feſtis Mineruæ ſapientiæ, præſidis ſibi exoptat eloquentiam Demoſthenis aut Ciceronis. Sed contra omnes interpretes & Ang. Politianum Miſcel. c. 21. contendit Iacobus Nicolaus Loenſis intelligi hic ipſum magiſtrum, qui iam primùm aperuerit ludum, vniuſq; diſcipuli primâ ſtipe Mineruæ conſecratâ, ſperare & optare audet eloquentiam ſummorum Oratorum. Miſcellan. epiphill. lib. 2. cap. 13.

Incipit

Incipit optare, & totis[87] *Quinquatribus optat,*
Quiſquis adhuc vno partam colit[88] *aſſe Mineruam,*
Quem ſequitur * *cuſtos anguſta vernula*[89] *capſa:*
Eloquio ſed vterq; perIt orator, vtrunq;
Largus & exundans letho dedit ingenij fons,
Ingenio[90] *manus eſt & ceruix caſa.* nec vnquam
Sanguine cauſidici maduerunt roſtra[91] puſilli.
[92] *O fortunatam natam me conſule Romam.*
Antoni gladios potuit contemnere, ſi[93] *ſic*
Omnia dixiſſet. ridenda poëmata malo,
Quam te conſpicue diuina[94] *Philippica fama*
[95] *Volueris a prima quæ proxima. ſæuus &*[96] *illum*
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
Torrentem & pleni moderantem[97] *frena theatri,*
Diis ille aduerſis genitus, fatoq; ſiniſtro,
Quem[98] *pater ardentis maſſæ fuligine*[99] *lippus*
A carbone, & forcipibus, gladioſq; parante
Incude, &[1] *luteo Vulcano ad rhetora miſit.*
Bellorum exuuiæ,[3] *truncis affixa*[3] *trophæis*
Lorica, & fracta de caſſide buccula pendens,
Et curtum temone iugum, victæq; triremis
[4] *Apluſtre & ſummo triſtis captiuus in*[5] *arcu,*

[87] Feſtis Palladi ſacris dictis à quinq; diebus, quib. celabrabantur, Ouid. ſed Varroni & Feſto à quinto idus Mart.

[88] Exigua mercede rudimenta acquiſita. * Vlpian. in L. ſi collectaneus. 13. de manumiſſis vindicta. ait. vel capſarius, id eſt, qui portat libros.

[89] Quæ libros tenet.

[90] Manus & caput Cic. abſciſſa affigebantur roſtris è quibus in Antonium dixerat.

[91] Mali vel mediocris.

[92] Verſum hunc Ciceronis de oppreſſo Catilina in ſuo conſulatu, à Quintiliano 9. l. 4. cap. & aliis vexatum propter vocem *Natam* δυσφώνως iteratam à maleuolorum irriſione vult aſſerere Turneb 7. 19. [93] Tam inepto verſu. [94] Oratio, ex illis quas Cic. in Antonium malo omine Philippicas inſcripſit ab iis, quas in Philippum regem habuit Demoſthenes. [95] Secunda Philip. [96] Demoſthenem, qui accepto nuncio de Antipatri & Crateri aduentu, ex Athenis in Calabriam Thraciæ profugit ad templum Neptuni, à cuius ará cum Archias ſatelles eum abſtrahere conaretur, Demoſth. veneno, quod in calamo habuit, hauſto interiit. [97] Populum in theatro, vbi orationes recitabat. [98] Pater Demoſthen. μαχαιροποιός, qui gladios fabricauit. [99] Fumo, fuligine, candenti igne. [1] Lutoſa Vulcani, id eſt, fabri ferrarii officinâ, *vel* igne. [2] Scholam rhetoris, Iſæi. [3] Monimentis τῆς τῶν ἐχθρῶν τροπῆς. quo enim loco hoſtes fuſi ſe in fugam conuerterunt, in tumulo ſtipitibus affixa erigebantur ſpolia [4] Ἄφλαστα, Lycophr apluſtria, ornamenta nauium, victoriæ naualis monumenta. *Flags.* [5] Triumphali è lapide in altum extructo, in quo incidebatur pugna.

Humanis

Digitized by Google

Humanis maiora bonis creduntur: ad[6] *hac ſe*
Romanus, Graiuſq; ac barbarus induperator
Erexit, cauſſas diſcriminis atq; laboris
[7] *Inde habuit:* tanto maior famæ ſitis eſt, quàm
Virtutis. quis enim virtutem amplectitur ipſam,
Præmia ſi tollas? *patriam tamen*[8] *obruit olim*
Gloria paucorum, & laudis tituliq; cupido
[9] *Hæſuri*[10] *ſaxis cinerum cuſtodibus, ad quæ*
Diſcutienda valent[11] *ſterilis mala robora ficus:*
Quandoquidem data ſunt ipſis quoq; fata ſepulchris.
Expende[12] *Annibalem, quot libras in duce ſummo*
Inuenies? hic eſt, quem non capit[13] *Africa*[14] *Mauro*
Perfuſa Oceano,[15] *Niloq; admota*[16] *tepenti,*
Rurſus ad Æthiopum populos,[17] *aliosq; elephantos,*
Additur imperiis Hiſpania:[18] *Pyrenæum*
Tranſilit, oppoſuit natura[19] *Alpemq; niuemq;,*
Diduxit ſcopulos, & montem rupit[20] *aceto.*
Iam tenet Italiam, tamen vltra pergere tendit,
Actum, inquit, nihil eſt, niſi Pœno milite[21] *portas*
Frangimus, & media vexillum pono[22] *Suburra.*
O qualis facies, & quali digna tabella,
Cùm[23] *Getula ducem portaret bellua*[24] *luſcum!*
Exitus ergo quis eſt? ô gloria! vincitur idem
Nempe, & in exilium præceps fugit, atq; ibi magnus
Mirandusq; cliens ſedet ad prætoria[25] *regis,*

6 Trophæa quæ ſumma credũt bona.
7 Ex hac ambitione & bellicæ laudis gloria.
8 Cladibus & bellis ciuilibus.
9 Inſcribendi.
10 Saxeis ſepulchris in quibus vrnæ & cineres conduntur.
11 Caprificus quæ ex muris erumpens ſaxa diſcutit. Perſ. Sat. v. 215. Martial. 10. l. ep. 2.
12 Annibalis cineres, *vel*, gloriam bellicam.
13 Quarta orbis pars: tunc tertia.
14 A mari Atlantico ab Occidente, patens ad Nilum —
15 — Ægypti fl. ab Oriente.
16 A ſole verticali.

17 Non Indiæ orientalis: ſed Libyæ & Mauritaniæ, vbi etiam elephanti ſunt. 18 Montem qui Hiſpaniam à Galliis diuidit. 19 Niuoſas Alpes, montes qui Italiam à Gallia & Germania diſterminant. 20 Igni & aceto, vt refert Liu. 21. 21 Romæ. 22 Vico vrbis celeberrimo. 23 Elephas è Getulia parte Libyæ. 24 Vnoculum, alterum enim oculum amiſerat vigiliis & paluſtri cœlo dum in Etruriam deſcenderet 25 Antiochi regis Syriæ donec libeat tranſire & mereri ſub Pruſia rege Bithyniæ: *vel* Pruſiæ ipſius, donec euigilare regi libeat.

Donec

Donec Bithyno libeat vigilare tyranno.
[26] *Finem animæ, quæ res humanas miſcuit olim,*
Non gladii, non ſaxa dabunt, non tela: ſed ille
Cannarum vindex, ac tanti ſanguinis vltor
[27] *Annulus,* [28] *I demens, & ſæuas curre per Alpeis*
Vt [29] *pueris placeas, & declamatio fias.*
[30] *Vnus* [31] *Pellæo iuueni non ſufficit orbis.*
[32] *Æſtuat infelix anguſto limite mundi,*
Vt Gyaræ clauſus ſcopulis, paruaq; Seripho.
Cùm tamen [33] *à figulis munitam intrauerit vrbem,*
[34] *Sarcophago contentus erit.* Mors ſola fatetur,
Quantula ſint hominum corpuſcula. *creditur olim*
[35] *Velificatus Athos & quicquid* [36] *Græcia mendax*
Audet in hiſtoria. cum ſtratum claſſibus [37] *iiſdem*
[38] *Suppoſitumq; rotis ſolidum mare: credimus altos*
Defeciſſe amnes, epotaq; flumina [39] *Medo*
Prandente, & [40] *madidas cantat quæ* [41] *Soſtratus alis.*
Ille tamen qualis rediit [42] *Salamine relicta*
In [43] *Corum atq; Eurum ſolitus ſæuire flagellis*

[26] Lethum Annibali quæ omnia interturbat non tela, non &c. ſed annulus vindex Can. & vltor mōdii annulorum quos ſenatorum & equitum Cannis cæſorum digitis detractos Carthaginem miſit, dabit. [27] In cuius palea venenum in hunc vſum habuit. [28] *Poëta Sarcaſ.* Sat. 7. 161. [30] Cum enim Anaxarchum de infinitis mundis audiſſet diſſerentē, fleuiſſe dicitur dixiſſeque: me miſerum, qui nondum vnius dominus factus ſum. [31] Alexandro nato in Pella Macedoniæ vrbe. [32] Vix habet in toto mundo ſpirandi locum quaſi coarctatus eſſet breuiſſimâ, vtque teſtatur Philo. lib. in Flaccum, *τῶν ἐν Αἰγαίῳ τῇ λυπροτάτῃ*, inſ. Gyara & Seripho, de quibus Sat. 1. 73. & 6. 563. [33] Babyloniam quam è cocto latere muris cinxit Semiramis, vbi periit Alexander. [34] Sepulchro, è lapide Aſio, dicto quod cadauera conſumat ex *σάρκας* & *φάγω*. Lapis Sarcophagus intra quadraginta dies totum corpus abſumit exceptis dentibus. Iul. Cæſ. Scal. Exerc. 291. ſect. 2. [35] Mons altiſſimus Macedoniæ à Xerxe Perſarum rege abſcindi à continenti iuſſus & circumnauigatus. [36] Hiſtorici Græci vani & mendaces. Herodot. &c. [37] Quibus Athos fuit velificatus. [38] Pons è nauibus quo Seſton. Abido, Aſiam Europæ iunxit Xerxes, ſuppoſitis rotis curruum. [39] Exercitu è Medis & Perſis. [40] Furore poëtico ebrius veritatem & fidem hiſtoriæ excedit. [41] Poëta. [42] Inſula in mari Euboico è regione Atticæ vbi nauali prælio ſuperatus eſt à Themiſtocle Xerxes. [43] Ventos, quod pontem eius diiecerant. Herodot. 7.

Barbarus,[44] *Æolio nunquam hoc in carcere paſſos,*
Ipſum[45] *compedibus, qui vinxerat*[46] *Ennoſigæum?*
[47] *Mitius id ſane, quod non & ſtigmate dignum*
Credidit.[48] *huic quiſquam vellet ſeruire deorum?*
Sed qualis rediit? nempe vna[49] *naue*[50] *cruentis*
Fluctibus, ac tarda per denſa[51] *cadauera prora.*
Has toties optata exegit gloria pœnas.
Da ſpatium vitæ, multos da Iupiter annos,
Hoc[52] *recto vultu, ſolum hoc &*[53] *pallidus optas.*
Sed quam continuis & quantis longa ſenectus
Plena malis? *deforme & tetrum ante omnia vultum,*
Diſſimilemq;[54] *ſui, deformem pro cute pellem,*
Pendenteſq; genas, & tales aſpice rugas,
Qualeis vmbriferos[55] *vbi pandit Tabracha ſaltus,*
In vetula ſcalpit iam mater ſimia bucca.
[56] *Plurima ſunt iuuenum diſcrimina, pulchrior ille*
Hoc, atq; ille alio: multum hic robuſtior illo.
Vna ſenum facies, cum voce trementia membra,
Et iam[57] *leue caput, madidiq;*[58] *infantia naſi.*
Frangendus miſero gingiua panis[59] *inermi,*
Vſq; adeo grauis vxori, natiſq; ſibiq;,
Vt captatori moueat faſtidia[60] *Coſſo.*
Non eadem vini atq; cibi torpente palato
Gaudia: nam coitus iam longa obliuio. vel ſi
Coneris, iacet exiguus cum[61] *ramice neruus,*
Et quamuis tota palpetur nocte, iacebit.

[44] Reſpicit ad Æneid. Virg. 1. *Luctantes ventos vinclis & carcere frenat, &c.*
[45] Trecenta verbera Helleſponto infligi, & par compedum in pelagus iniici iuſſit. Herodot. Polym.
[46] Neptunum, ab ἐνόσω & γαῖα, quod terram quatiat. A. Gel. 2. 18.
[47] *Iron.* quód non & Neptunum notis muri iuſſerit.
[48] Tam ſtulto & veſano? Herodot. 8.
[49] Scapha piſcatoria.
[50] Sanguine Perſarum.
[51] Suorum cæſorum & in vndis fluitantium.
[52] Non demiſſo vultu aut arcano ore vt cætera. Perſ Sat. 2. v 8.
[53] Anxius & ſolicitus.
[54] Olim iuuenis. [55] In ſyluis iuxta Tabracham in Africa minori, ſimiarum plenis. ſenis autem ῥυσχὸς εἶναι περιπιθήκινον. [56] Diſſimilitudo in vultu plurima. [57] Caluum. [58] Inſtar infantium, q. ſecunda infantia. [59] Edentula. [60] Heredipetæ ipſi, *Emphas.* [61] Hernia, ſcroti tumore, Sat. 6. v. 325.

An

Atq; [94] alius, cuſtas [95] Ithacum lugere [96] natantem.
Incolumi Troia Priamus veniſſet [97] ad vmbras
[98] Aſſaraci magnis ſolennibus, [99] Hectore funus
Portante ac [99] reliquis fratrum ceruicibus, inter
[1] Iliadum lacrymas, vt primos edere planctus
[2] Caſſandra inciperet, ſciſſaq; [2] Polyxena palla:
Si foret extinctus [3] diuerſo tempore, quo iam,
Cœperat [4] audaces Paris ædificare carinas.
[5] Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit
Euerſa, & flammis [5] Aſiam, ferroq; cadentem.
Tunc [6] miles tremulus poſita tulit arma [7] tiara,
Et ruit ante aram ſummi [8] Iouis, vt vetulus bos
Qui domini cultris tenue & miſerabile collum
Præbet. ab ingrato iam faſtiditus aratro.*
Exitus ille vtcunq; [9] hominis: ſed torua canino
Latrauit rictu, quæ poſt hunc vixerat [10] vxor,
Feſtino ad [11] noſtros, & [12] regem tranſeo Ponti,
Et [13] Crœſum, quem vox iuſti facunda Solonis
Reſpicere ad longæ iuſſit ſpatia vltima vitæ.
[14] Exilium, & carcer Minturnarumq; paludes,
Et mendicatus victa Carthagine panis
[15] Hinc cauſas habuere. quid illo ciue tuliſſet
Natura in terris, quid Roma beatius vnquam,
Si [16] circunducto [17] captiuorum agmine, & omni

[94] Laertes. [95] Vlyſſem filium ſuum, Ithacæ ducem [96] Per maria decennali errore iactatum. *vel* ſimpliciter e naufragio ſenatantem ad Calypſus inſulam. Odyſſ. 11. [97] Ad ſepulchra maiorũ. [98] Aui ſui fratris. [99] Filiis adhuc viuentibus, qui patris funus efferrent. [1] Troianarum mulierum. [2] Priami filię: illa vates præſcia & prædicens excidiũ Troiæ; hæc in publica clade & tot ſuorum funeribus lugens & veſtes ſuas diſcindens. [3] Prius quàm. [4] Quibus Helenam raperet, ipſe audax. [5] Aſiæ partem magnam. [6] Æneid 2. *Arma diu ſenex deſueta, &c.* [7] Pileo Perſico, vide Briſſ. 2 de regno Perſ. [8] Hercii. * *Pathos vel Metonym.* ab ingrato agricola, qui bouem iam per annos agro colendo inutilem interficit [9] Viri, *vel* non belluæ, vt — [10] — Hecuba vxor Priami in canem conuerſa. [11] Romana exempla. [12] Mithridatem, qui 40. annorum belli tædia, veneno, cum non poſſet gladio, finiuit. [13] Lydiæ regem, longæ vitæ miſeriarum admonitum à Solone Athenienſi, qui regi ſe beatum exiſtimanti pronunciauit, neminem ante obitum felicem. [14] C. Marii ærumnæ, qui à Sylla ſupératus è palude in Minturnis, vbi latuit extractus, & in carcerem coniectus, dein exul panem mendicauit in Africa. [15] Ex vita longa. [16] In triumpho. [17] Cimbrorum & Teutonum. *Duytlanders & Eaſterlings.*

An ne aliquid ſperare poteſt hæc [62] inguinis ægri
Canicies? quid, quòd merito ſuſpecta [63] libido eſt,
Quæ venerem affectat ſine viribus? aſpice [64] partis
Nunc damnum alterius. nam quæ cantante voluptas,
Sit licet eximius citharœdus? ſitve [65] Seleucus.
Et [66] quibus aurata mos eſt fulgere lacerna.
Quid refert magni ſedeat qua parte theatri,
Qui vix cornicines exaudiat, atq; tubarum
Concentus? clamore opus eſt, vt ſentiat auris,
Quem dicat veniſſe puer, quot nunciet horas.
Præterea minimus gelido iam corpore ſanguis
Febre calet ſola. circumſilit agmine facto
Morborum omne genus, [67] quorum ſi nomina quæras
Promptius expediā, quot amauerit [68] Hippia mœchos.
Quot [69] Themiſon ægros agros autumno occiderit vno,
Quot [70] Baſilus ſocios quot [71] circumſcripſerit [72] Irus
Pupillos, quot longa viros exorbeat vno
[73] Maura die, quot diſcipulos [74] inclinet Amillus,
Percurram citius quot villas poſſideat nunc
[75] Quo tondente grauis iuueni mihi barba ſonabat.
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, & [76] luſcis inuidet, huius
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
Ipſe ad conſpectum cœnæ diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinis, ad quem
Ore volat pleno mater [77] ieiuna. ſed omni
Membrorum damno maior [78] dementia, quæ nec

[62] Quod tamen omniū nouiſſime, humore radicali deſtitutum, caneſcit.
[63] Itrum. quod de Tiberio ſcribit Sueton. c. 44. Pronior erat (inquit) ad id genus libidinis & naturà & ætate, & Martial. 50. ep l. 4.
[64] Auditus.
[65] Etiam eximius tibicen, qualis fuit Seleucus.
[66] Optimi enim tibicines veſtes longas & ſplendidas pallam & tunicam talarem induti vagabantur per pulpita. Hor. ad Piſones. *Tibicen traxitq; vagus per pulpita veſtem.*
[67] *Hemiſtich. Ouidii.*
[68] De qua Sat. 6. 83.
[69] Medicus.

[70] Prætor ſpolians prouinciales. [71] Defraudarit. [72] Impius tutor. [73] De qua Sat. 6. verſ. 307. [74] Sat 9. verſ. 26. *Incurnet.* Martial. 11. lib. ep. 44. [75] Sat 1. 25. [76] Ipſe in totum cœcus habet quod luſcis inuideat. [77] Vt cibet pullos ore pleno, ipſa ventre ieiuno. [78] Vbi memoria, ratio & omnia mentis organa deficiunt.

Nomina ſeruorum, nec vultum agnoſcit amici
Cum quo præterita cœnauit nocte,[79] *nec illos*
Quos genuit, quos eduxit. nam [80] *codice ſæuo*
Heredes vetat eſſe ſuos,[81] *bona tota feruntur*
Ad [82] *Phialen tantum artificis valet halitus oris,*
Quod ſteterat multis in carcere fornicis annis.
[83] *Vt vigeant ſenſus animi, ducenda tamen ſunt*
Funera natorum, rogus aſpiciendus amatæ
Coniugis & fratris, plenaq; [84] *ſororibus vrnæ.*
Hæc data pœna diu viuentibus, vt renouata
Semper clade domus multis in luctibus, inq;
Perpetuo mœrore & [85] *nigra veſte ſeneſcant.*
[86] *Rex Pylius (magno ſi quicquam credis Homero)*
Exemplum [87] *vitæ fuit à cornice ſecundæ.*
Felix nimirum, qui [88] *tot per ſecula mortem*
Diſtulit, atq; ſuos iam [89] *dextra computat annos,*
Quiq; nouum [90] *toties muſtum bibit ore parumper*
Attendas, quantum de legibus [91] *ipſe queratur*
Fatorum, & nimio de ſtamine,[92] *cum videt acris*
Antilochi barbam ardentem. nam quærit ab omni
Quiſquis adeſt ſocio, cur hæc in tempora duret.
Quod facinus dignum tam longo admiſerit æuo.
Hæc eadem [93] *Peleus raptum cum luget Achillem,*

79 Nec liberos ſuos quos per obliuionem vel impietatem exheredat.
80 Teſtamenti tabulis impiis.
81 Heredem ex aſſe inſtituit.
82 Fellatricem, quæ ore impuro morigera ſenis demeruit hereditatem, ſup. v. 208.
83 Fac tamen vigeant ſenſus animi.
84 Sororum oſſibus & cinere.
85 Pullâ lugubri.
86 Neſtor. qui regnabat in Pylo vrbe Laconiæ.
87 Cum tres hominum ætates ab Homero vixiſſe dicatur, proximè acceſſit ad ætatem cornicis quæ nouem viuere fertur. 88 Tria, ſc. 89 Videtur Poëta innuere Neſtore 300. annos vixiſſe, cum alii 30. annis ætatem terminantes, 90. eum vixiſſe dicant. completo enim centenario numero in ſiniſtra, vlteriorem computat vitæ numerum in dextra. ἀναπεμπάζει. Lycophron. de qua ratione vide Cœl. Rhodigin. 23. lib. cap. 12. & Lilii Gyraldi dialog. 2. & epigr. Græc l. 2. c. 9. de anu præ qua Neſtor non erat ſenex, ἢ χειρὶ λαιῇ δῆρας ἀριθμεῖ, δεξιτερῇ ἀρξαμένη. *Ecce autem auertit nilus læua dextrâ digitis rationem computat.* Plaut. Miles. 90 Tot autumnis. 91 Cui Parcæ nimium parcant. 92 Cum videt fortem filium ſuum Antil iam grandem & barbarum occiſum & rogo ardentem. σκεψώμεθα καὶ τὸν Ἀντίλοχον. ἡβάσκει μὲν ὑπήνης πρῶτον, &c. Philoſtratus 2. l. Icon. 93 Pater Achillis.

Atq;

Improbitas ipſos audet tentare parentes.
Tanta in muneribus fiducia. *nullus* [35] *ephebum*
[36] *Deformem ſæua caſtrauit in arce tyrannus,*
Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, nec
Strumoſum, atq; vtero pariter, gibboq; tumentem.
[37] *I nunc &* [38] *iuuenis ſpecie lætare tui, quem*
Maiora expectant diſcrimina: fiet adulter
Publicus, & pœnas metuet quaſcunq; maritus
Exigit iratus. nec erit felicior aſtro
[39] *Martis vt in laqueos nunquam incidat. exigit autem*
Interdum ille dolor plus, quàm lex vlla dolori
Conceſſit. necat hic ferro, ſecat ille cruentis
Verberibus quoſdam mœchos & [40] *mugilis intrat.*
Sed tuus [41] *Endymion* [42] *dilectæ fiet adulter*
Matronæ. mox cum dederit [43] *Seruilia numos,*
Fiet & illius quam non amat: [44] *exuet omnem*
Corporis ornatum. quid enim vlla negauerit [45] *vdis*
Inguinibus, ſiue eſt hæc [46] *Hippia, ſiue* [47] *Catulla?*
[48] *Deterior totos habet illic fœmina mores.*
[49] *Sed caſto quid forma nocet?* [50] *quid profuit olim*
[51] *Hippolyto graue propoſitum?* [52] *quid Bellerophonti?*

[35] Sat. 6. verſ. 370.
[36] Sed pulcherrimum quoque vt Sporum, & alia ingenuorum pædagogia. Sueton. Nero. cap. 28.
[37] *Ironicè hæc ad matrem.*
[38] Filii tui.
[39] Marte à Vulcano in adulterio cum Venere deprehenſo & irretito.
[40] Piſcis quem in ſupplicium adulteris deprehenſis mariti per poſteriora immittunt, vt & raphanum. patente portâ percurrebant eos raphani mugileſque.
[41] Sed tuus forte filius pulcher & amabilis, vt Endymion Lunæ dilectus, electas ſolas & formoſas amabit fœminas. Imò, *inquit Poëta*, & mox etiam deformes & turpes, vbi precium illi dederint. [42] Quam diligit & delegit, non eius à qua precio corruptus eſt & conductus. [43] Deformis & diues, qualis erat Seruilia Bruti mater, quæ Cæſari dediſſe credebatur, referente Plutarcho. [44] Vt adultero donet. [45] Veneri [46] Nobilis ac prodiga. [47] Plebeia ac auara. [48] In cæteris malè morata, hic induit comitatem, liberalitatem, &c. vt mœchis largiatur. [49] *Obiectio.* [50] *Reſponſio.* Neque enim graue propoſitum caſtæ vitæ periculis exemit Hippolytum & Bellerophontem. [51] Filio Theſei, qui à nouerca Phædra cuius inceſto amori non reſpondebat, apud patrem ſtupri falsò accuſatus, dum patris iram fugeret, ab equis territis diſiectus curru & diſcerptus eſt. [52] Filio Glauci, qui Sthenobæam Præti regis Argiuorum vxorem ipſum ad adulterium pellicientem aſpernatus poſt multa hinc pericula periit.

Erubuit nempe [53] *hæc ſeu faſtidita repulſa:*
Nec Stenobœa minus, quam Creſſa excanduit, & ſe
[54] *Concuſſere ambæ.* mulier ſæuiſſima tunc eſt,
Cũ ſtimulos odio [55] pudor admouet. *elige* [56] *quid nã*
Suadendum eſſe putes, [57] *cui nubere* [58] *Cæſaris vxor*
Deſtinat. optimus hic & formoſiſſimus idem
Gentis patritiæ rapitur miſer extinguendus
[59] *Meſſalinæ oculis. dudum ſedet illa parato*
[60] *Flammeolo,* [61] *Tyriuſq́ palam* [62] *genialis in* [63] *hortis*
Sternitur, & [64] *ritu decies centena dabuntur*
Antiquo, veniet cum [65] *ſignatoribus* [66] *auſpex.*
Hæc tu ſecreta, & paucis commiſſa putabas?
[67] *Non niſi legitimè vult nubere. quid placeat, dic:*
Ni parêre velit, [68] *pereundum eſt ante lucernas:*
Si ſcelus admittas, dabitur mora paruula, dum res
Nota vrbi & populo contingat [69] *Principis aures,*
Dedecus [69] *ille domus ſciet vltimus, interea tu*
Obſequere [70] *imperio; ſi tanti eſt vita dierum*
Paucorum. [71] *quicquid leuius, meliuſq́ putâris,*
Præbenda eſt gladio pulchra hæc & candida ceruix.
[72] *Nil ergo optabunt homines?* * *ſi conſilium vis,*
[73] Permittes ipſis expendere numinibus, quid

[53] Phædra Minois regis Cretæ filia. [54] Se in vltionem excitauere. [55] Furor ex repudiato amore. [56] Duca Meſſalinam necne? vtrinque enim mors. [57] C. Silium Cos. deſignatum iuuenem formoſiſſimũ deperibat Meſſalina, cui nupta cauſa exitii fuit. Tacit. 11. Suet. in Claud. [58] Meſſalina Claudii Cæſaris vxor. [59] Amore cui ex oculis, *vel* Nece. ante Meſſalinæ enim oculos occiſus eſt. [60] Veſte nuptiali. Sa. 2. 125

[61] Purpureâ togâ, *vel* ſtragulo tectus. [62] Lectus genialis, θάλαμος ſternitur in honorem Genii Iunoniſq́; γαμηλίων. de quo vide Perſ. Sat. 2. v. 3. [63] Lucullianis. [64] Decies centena millia ſeſtertiûm, q in dote lautiorũ mos & numer⁹ legitim⁹ noſtræ monetæ 7812. l 10. ſs. [65] Notarii qui tabulas nuptiales ſignent. *Conſulem deſignatum, cum vxore Principis, prædictâ die, adhibitiſq́ qui obſignarent velut ſuſcipiendorum liberorum cauſâ, conueniſſe: atq́ illam audiiſſe auſpicum verba, ſubiiſſe, ſacrificaſſe,* &c. Tacit. 11. Annal. [66] Auſpices nuptiis interponuntur ex more maiorum, qui nihil ſine auſpicio gerebant. [67] Idq; viuo marito Claudio Imp. *Iamq́ Oſtiam tantum profecto ſacrificii cauſâ.* Tacit. 11. Ann. non adulterio contenta. [68] Ante noctem interficiendus es à Meſſalina. [69] Claud. [70] Meſſalinæ imperio & amori. [71] Vtrum optâris, tibi pereundum vtiq; eſt. [72] *Obiect.* * *Reſp.* [73] Vide Socratis dictum in Val. Max. l. 7. c. 2. & eiuſdem Socr apud Xenophont. ἀπομνημ. ὁ δ' εὔχετο πρὸς τοὺς θεοὺς ἁπλῶς τἀγαθὰ διδόναι. ὡς τοὺς θεοὺς κάλλιστα εἰδότας, ὁποῖα ἀγαθά ἐστι, &c.

Digitized by Google

Conueniat nobis, rebuſq; ſit vtile noſtris.
Nam pro iucundis aptiſſima quæq; dabunt dii.
Charior eſt illis homo, quàm ſibi. *nos* [74] *animorum*
Impulſu, & cœca magnaq́; cupidine ducti
Coniugium petimus, partumq́; vxoris: at illis
Notum, qui pueri, qualiſq; futura ſit vxor.
Vt tamen & poſcas. aliquid, voueaſq; ſacellis
[75] *Exta, & candiduli* [76] *diuina tomacula porci,*
[77] Orandum eſt, vt ſit mens ſana in corpore ſano,
Fortem poſce animum, & mortis terrore carentem,
[78] *Qui ſpatium vitæ extremum inter munera ponat*
Naturæ, qui ferre queat quoſcunq; dolores,
Neſciat iraſci, cupiat nihil, [79] *& potiores*
Herculis ærumnas credat ſæuoſq́; labores
Et Venere, & cœnis, & plumis [80] *Sardanapali.*
Monſtro, [81] *quod ipſe tibi poſſis dare.* ſemita certè
Tranquillæ per virtutem patet vnica vitæ.
Nullum numen abeſt, ſi ſit prudentia: ſed te
[82] Nos facimus Fortuna deam, cœloq; locamus.

[74] Affectuum.
[75] Quod ea diis proſecentur, quæ maximè extent eminentque (inquit Feſt.) at rectius quia execta.
[76] Farcimina è iecore & carnibus porcinis conciſis. à τέμνω, ſacrificiis adhibitis.
[77] Roga bonam mentem, bonam valetudinem animi, deinde corporis, &c. Senec. epiſt. 10.
[78] Qui mortem eſſe naturæ munus ducat. [79] Ærumnas cum virrute præferat deliciis & voluptatibus. [80] Vltimi Aſſyriorum regis, viri molliſſimi. [81] Vt ex te & tua virtute omnia bona & felicitatem peiere poſſis. [82] Per imprudentiam noſtram locum Fortunæ inter numina relinquimus.

SATYRA XI.

Perſico, quem ad cœnam inuitat, frugalitatem commendat: pauperumq; perſtringens luxum, docet faciendos eſſe ſumptus pro ſuarum cuiuſq; facultatum modulo.

[1] ATticus eximiè ſi cœnat, lautus habetur:
Si [2] *Rutil⁹ demẽs.* quid enim maiore cachinno

[1] Nobilis & diues.
[2] Pauper, qui patria bona exhauſit.

Digitized by Google

Excipitur vulgi, quàm [3] pauper Apicius? [4] *omnis*
Conuictus, thermæ, [5] *ſtationes, omne theatrum*
De [6] *Rutilo. nam dum valida, ac iuuenilia membra*
Sufficiunt galeæ, dumq́; ardent ſanguine, fertur
Non cogente quidem, ſed nec prohibente tribuno,
[7] *Scripturus leges, & regia verba laniſtæ,*
[8] *Multos porrò vides, quos ſæpe eluſus ad ipſum*
Creditor introitum ſolet expectare macelli,
Et quibus in ſolo viuendi cauſa palato eſt.
[9] *Egregius cœnat, meliusq́; miſerrimus horum,*
Et cito caſurus iam [10] *perlucente ruina.*
Interea guſtus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretiis obſtantibus: interius ſi
Attendas, magis illa iuuant quæ pluris emuntur.
Ergo haud difficile eſt perituram [11] *arceſſere ſummam*
Lancibus [12] *oppoſitis, vel matris* [13] *imagine fracta,*
Et quadringentis nummis condire [14] *guloſum*
Fictile, ſic [15] *veniunt ad miſcellanea ludi.*
Refert ergo quis hæc eadem paret: in [16] *Rutilo nam*
Luxuria eſt, in [17] *Ventidio laudabile nomen*
Sumit, & a cenſu famam trahit. illum ego iure
Deſpiciam, [18] *qui ſcit quanto ſublimior* [19] *Atlas*
Omnibus in Libya ſit montibus: hic tamen idem
Ignoret, quantum ferrata diſtet ab [20] *arca*

[3] Redactus ad pauperiem ex luxu, vt Apicius, de quo Sat. 4. verſ. 23. *vel*, pauper qui luxurioſus.
[4] Omnes in conuiuiis, thermis, ſtation. in foro theat loq.
[5] Loca in foro Romano. in quibus conueniebant, & conſiſtebant, ſermones ſerebant, in aliis Senatores, in aliis iuuenes, in aliis municipes.
[6] Qui abſumptis gula bonis ad gladiatoriam ſe contulit. Sic emendat Ian. Rutgerſius vt conſtet ſenſus lib. 2. var. lect. c 17.
[7] Exſcribit præcepta de ictibus, declinationibus, & tractandorum armorum ratione à laniſta dictata & imperata, quæ meditetur & exerceat. vide Sueton. Iul Cæſ. 26. c Hirtium de bello Africo & Val. Maxim. 2. lib 3. cap. de P. Rutilio. [8] Obæratos, obſonia tamen lautiſſima ementes. [9] Aduerbium comparatiu. ſic Lucret. *Nam nihil egregius, quàm res ſecernere*, &c. [10] Metaph. ab hianti & ruinoſo muro. [11] Contrahere æs. [12] Pignori. [13] Aureâ, argenteâ, ahenâ, nec cognoſcatur fractâ. [14] Amplum, *vel* Hypallage, ſibi guloſo. [15] Gulâ deueniunt ad gladiatorum patinas & ludos. [16] Paupere ex luxu. [17] Diuite. Perſ. Sat 4. v. 24. [18] Qui extra ſe & foris ſapit, intus & domi ſuæ hoſpes. [19] Mons Mauritaniæ. Satyr. 13. verſ. 48. [20] Diuitis. Sat. 10. verſ. 25.

21 *Sacculus.*

Digitized by Google

Nec metuenda tibi,[68] *ſiccatum frigore poſtquam*
Autumnum & crudi poſuere pericula ſucci.
Hæc olim noſtri[69] *iam luxurioſa*[70] *ſenatus*
Cœna fuit.[71] *Curius, paruo quæ legerat horto*
Ipſe, focis breuibus ponebat oluſcula, quæ nunc
[72] *Squalidus in magna faſtidit compede foſſor,*
Qui meminit calidæ ſapiat quid[73] *vulua popinæ.*
[74] *Sicci terga ſuis rarâ pendentia crate*
Moris erat quondam[75] *feſtis ſeruare diebus,*
Et[75] *natalitium cognatis ponere lardum,*
Accedente noua,[76] *ſi quam dabat hoſtia, carne:*
Cognatorum aliquis titulo ter conſulis, atq;
Caſtrorum imperiis, & dictatoris honore
Functus, ad has epulas[77] *ſolito maturiùs ibat,*
* *Erectum*[78] *domito referens à monte ligonem.*
Cùm tremerent autem[79] *Fabios durumq; Catonem*
Et Scauros, &[80] *Fabritios, rigidiq; ſeueros*
Cenſoris mores etiam collega timeret.
Nemo[81] *inter curas, & ſeria duxit habendum,*
Qualis in Oceani fluctu[82] *teſtudo nataret,*
Clarum[83] *Troiugenis factura ac nobile fulcrum;*
Sed[84] *nudo latere, & paruis*[85] *frons ærea lectis*
Vile coronati caput oſtendebat aſelli,

[68] Quæ crudum & noxiū, quem Autumno habuerant, humorē ætate mitia excoxerint.
[69] Etiam luxur.
[70] Senatori.
[71] Cn. Dentatus, frugalitate abundè laudatus.
[72] Sat. 8. 183 & Perſ. 6. v. 40.
[73] Poſterior pars porcæ, vel, electitia ſuis primiparæ vulua delicatè præparata in popina.
[74] In crate lignea fumo & vento expoſiti ad ſiccandum.
[75] Natali ceu feſto veluti pro ſummis deliciis.
[76] Si fortè hoſtiam mactarent.
[77] Tanquam ad apparatum lautiorem. * Humeris ſublatum. [78] Culto, ſubacto. [79] Cenſores rigidos & luxui infeſtos. [80] Fab. Max qui P. Decium collegam notauit, vt parùm ſeuerum cenſorem. [81] Ac ſi res ſeria eſſet & neceſſaria. [85] Cuius putamina ſecare in laminas, lectosque iis ornare. Caruilius Pollio inſtituit. Plin. 9. lib. 11. c. cuiuſmodi lectos Clemens Alexand. χελώναις πεποικιλμένας κλίνας vocat. Lucian. κλίνην ἐπὶ χελώνης ἰνδικῆς, vertit Apulei. lectum Indicâ teſtudine pellucidum *Mother of Pearle.* Senec Elaboratam ſcrupuloſa diſtinctione teſtudinem. 7. de Benef 9 [83] Romanis. [84] Sine fulcro aut latere ad quod ſe inclinent, *pillar or backe.* [85] Anterior lecti pars à re ornata ſuſtinebat caput aſini ſorto coronati, ex Etruſca ſuperſtitione, quæ hinc agri incommoda arceri credebat, vide Scoppæ collect. cap 27.

Ad

[21] Sacculus. [22] è cœlo deſcendit, γνῶθι σεαυτὸν,
Figendum & memori tractandum pectore. ſiue
Coniugium quæras, vel [23] ſacri in parte ſenatus
Eſſe velis. nec enim [24] loricam poſcit Achillis
[25] Therſites, in qua ſe [26] traducebat Vlyſſes
Ancipitem. ceu tu magno diſcrimine cauſſam
Protegere affectas, [27] te conſule, dic tibi quis ſis.
Orator [28] vehemens an [29] Curtius, an [30] Matho: buccæ
Noſcenda eſt menſura tuæ, ſpectandaq; rebus
In ſummis minimisq; etiam cum piſcis emetur,
Nec nullum cupias, cùm ſit tibi [31] gobio tantùm
In loculis. quis enim te deficiente crumena,
Et creſcente gula manet exitus, ære paterno,
Ac rebus merſis in ventrem fœnoris atq;
Argenti grauis & pecorum agrorumq; [32] capacem?
[33] Talibus a dominis poſt cuncta nouiſſimus exit
[34] Annulus, & digito mendicat [35] Pollio nudo.
Non præmaturi [36] cineres, nec funus acerbum
[37] Luxuriæ, ſed morte magis metuenda ſenectus.
Hi plerumq; [38] gradus: conducta pecunia Romæ,
Et coram [39] dominis conſumitur. inde vbi paululum
Neſcio quid ſupereſt, & [40] pallet fœnoris author,
Qui [41] vertère ſolum, [42] Baias, & ad [43] Oſtia currunt.
[44] Cedere namq; foro iam [45] non tibi deterius, quam

[21] Mediocres opes ſuæ. [22] Diuina illa Chilonis ſententia. *Noſce teipſum*, è cœlo deſcẽdiſſe. [23] Senator vel magiſtratus. [24] In certamine de armis Achillis donandis optimè merito. [25] De quo Satyr. 8. verſ. 269. [26] Per modeſtiam ambigere videbatur, an & ipſe peteret, vilem ſe & indignum ferens. [27] Tuas perpende vires, an ferre valeas. [28] Optimus. [29] Mediocris vt Cur. Montanus. [30] Infimæ notæ tabula, vt Matho, Sat. 1. verſ. 32. [31] Quo emas gobionem. [32] Ventrem verè Ereſichthonium. [33] Helluonibus. [34] Equeſtre inſigne. [35] Decoctor. [36] Non mors præmatura quam per ingluuiem ſibi accelerant, ſed ſenectus morbis & inopia oppreſſa luxurioſis eſt miſera & timenda. [37] Luxurioſo. [38] Perditæ gulæ in paupertatem ſe præcipitantis. [39] Creditoribus. [40] Timet fœnerator ne creditum perdat. [41] Patriam mutarunt, fugerunt. [42] Sat. 3. v. 4. [43] Portum ad oſtia Tiberis ſexdecim à Roma milliaribus hinc nauigaturi. [44] Non comparere in foro, Ital. *la Piazza* Germ. *die Borſe*. [45] Non maiori honoris iacturâ iam fit, quàm per ætatis feruorem ex vrbe mediâ ſecedere in ſuburbanum aut ruſticari. *to goe take the aire.*

[46] Eſquilias

[46] Eſquilias à [47] feruenti migrare [48] Suburra.
Ille dolor ſolus patriam fugientibus, illa
Mœſtitia eſt, [49] caruiſſe anno Circenſibus vno.
[50] Sanguinis in facie non hæret gutta: [51] morantur
Pauci ridiculum, & fugientem ex vrbe pudorem.
Experire hodie nunquid [52] pulcherrima dictu,
Perſice, non præſtem vita, nec moribus & re,
Sed laudem ſiliquas occultus ganeo, pultes
Coram aliis dictem puero, ſed in are placentas.
Nam cum ſis conuiua mihi promiſſus, habebis
[53] Euandrum, venies [54] Tirynthius, aut [55] minor illo
Hoſpes, & ipſe tamen [56] contingens ſanguine cœlum,
[57] Alter aquis, [58] alter flammis ad ſidera miſſus.
Fercula nunc audi [59] nullis ornata macellis.
De Tiburtino veniet pinguiſſimus agro
Hœdulus, & toto grege mollior, [60] inſcius herbæ
Necdum auſus virgas humilis mordere ſalicti,
Qui plus lactis habet, quàm ſanguinis: & [61] montani
Aſparagi, [62] poſito quos legit villico fuſo.
Grandia præterea, [63] tortoq; calentia fœno
Oua adſunt ipſis cum [64] matribus, & ſeruatæ
Parte anni, quales fuerant in vitibus, vuæ,
[65] Signium, [66] Syriumq; pyrum, de corbibus iiſdem
[67] Æmula Picenis, & odoris mala recentis,

[46] Ad frigidiorem locum in colle Exquiliarum dict. quod in eo Tull. Hoſtilius excubias poſuerit. vel, quod eum prius neglectum excoluerit.

[47] Frequentiâ & turbâ populi.

[48] Sat. 3. verſ. 3.

[49] Sat. 9. verſ. 87. & Sat. 10. verſ. 18.

[50] Non erubeſcunt.

[51] Vix reperias qui pudorem, cuius iam pleroſq; pudet, & qui ex vrbe fugit, vt Iuſtitia quondam & verecundia ex orbe, retinere curet.

[52] Laudatam à me frugalitatem.

[53] Me hoſpitem frugalem qualis fuit Euander, qui Herculem ex Hiſpania redeuntem vili excepit conuiuio. & poſtea Æneam. Virg. Æn. 8. [54] Hercules à Tiryntho oppid. Argiuorum, patria eius. [55] Æneas. [56] Ex venere natus. [57] Æn. Numicio fl. ſubmerſus. [58] Herc. venenatâ tunicâ à Deianira immiſſâ furens pyram in OEta monte extructam conſcendit & abſumptus eſt. [59] Virg. 4. Georg. *Dapibus menſas onerabat inemptis.* [60] Vbere non depulſus, non ablactatus. [61] Cornudæ. [62] Intermiſſâ colo cum fuſo. [63] Calentia à fœno in nidum torto, id eſt, recentia. [64] Gallinis. [65] A Signia Latii oppido. [66] Tarentina quæ primo è Syria aduenere. [67] Hor, Sat. 4. lib. 2. *Picenis cedunt pomis Tiburtia.*

Nec

Grande[97] *ebur, & magno ſublimis pardus hiatu*
Dentibus ex[98] *illis quos mittit porta*[99] *Syenes,*
Et Mauri celeres, & Mauro[1] *obſcurior Indus,*
Et quos depoſuit[2] *Nabathæo*[3] *bellua ſaltu,*
Iam nimios, capitiq; graues:[4] *hinc ſurgit orexis,*
Hinc[5] *ſtomacho bilis.* * *nam pes argenteus illis*
Annulus in digito quod ferreus. ergo ſuperbum
Conuiuam caueo, qui me ſibi comparat, & res
Deſpicit exiguas. *adeò nulla vncia nobis*
Eſt eboris, nec[6] *teſſellæ, nec*[7] *calculus ex hac*
Materia, quin ipſa manubria cultellorum
Oſſea non tamen his vlla vnquam obſonia fiunt.
Rancidula, haud ideo peior gallina ſecatur,
Sed nec[8] *ſtructor erit, cui cedere debeat omnis*
[9] *Pergula, diſcipulus Tripheri doctoris, apud quem*
Sumine cum magno lepus atq; aper, &[10] *pygargus*
Et[11] *Scythicæ volucres, &*[12] *phœnicopterus ingens*
Et Getulus[13] *oryx, hebeti lautiſſima ferro*
Cæditur & tota ſonat[14] *vlmea cœna Suburra.*
Nec fruſtum capreæ ſubducere, nec latus[15] *Aphræ*

[97] Pes eburneus in formam pardi fabrefactus. [98] Elephantinis. qui ab inſ. Elephantide per Syenen tanquam portam, mittuntur in alias Ægypti partes, inde Romam. vt Satyra 3. *Ianua Baiarum Cumæ.* [99] Vrbis in confinibus Æthiopiæ directè ſub Trop. Cancri vicinæ inſ. Elephantidi. [1] Nigrior. [2] Arabico, Arabiæ autem tres partes: 1 Deſerta, quæ Scenitis: 2 Felix, quæ Saba: 3. Petræa, quæ Nabathæa. [3] Elephas, qui dentes iam nimios capitique graues arbori impactos deponit. [4] Ex hac lautitia ſupellectilis, ex ebore quod maiori in pretio eſt quam argentum. [5] Appetitus & ſtomachus latrans. * Menſæ enim per argenteas menſas ſuſtinens, quas *κλίνας ἀργυρόποδας* vocat Lucian. in κρόνω.) æque vilis eſt ac ferreus annulus in digito. [6] In abaco ceu alueolo luſorio. [7] Latronculi. Ital. *Scacchi.* [8] Proprie, qui menſæ cibum imponit τραπεζοποιός, Athenæo 4. *the ſevver.* ſæpiſſimè verò, vt & hoc loco, pro Carptore ſumitur, qui cibum ſcindens carpensque præminiſtrat, *Petronio*, ſciſſor: *Apuleio*, diribitor: *the carver*: *Sidonio*, cheironomon, ab agili manuum, ad leges quaſdam, motu Vide Sat. 5. verſ. 118 [9] Schola (publica & aperta, in qua profitebantur, qui volebant innoteſcere artifices) & diſcipuli Tripheri, qui obſonia diſſecandi artem chironomicam Romæ docuit in Suburra vico. vide Sat. 1. verſ 110. [10] Caprea ſylueſtris. [11] Phaſiani. [12] Auis à puniceo alarum colore nomen habens. [13] Caprea vnicornis. Ariſtot. 3. lib. de partibus anim. & Plin. 11. nat. hiſt. 46. c. [14] Fercula omnia è ligno facta. [15] Numidicæ. Ang. *a Turkie.*

Nouit

Nouit auus noſter tyrunculus, ac rudis omni
Tempore, & exiguæ [16] fruſtis imbutus ofellæ.
Plebeios calices, & paucis aſſibus emptos
Porrigit incultus puer, atq; [17] à frigore tutus,
Non Phryx, aut Lycius non à mangone [18] petitus
Quiſquã erit, & [18] magno cùm poſcis, poſce [19] Latinè.
Idem habitus cunctis, [20] tonſi, [21] erectiq; capilli,
Atq; hodie tantum propter conuiuia pexi.
Paſtoris duri eſt hic filius, ille bubulci,
[22] *Suſpirat longo non viſam tempore matrem,*
Et caſulam, & notos triſtis deſiderat hœdos,
Ingenui vultus puer, ingenuiq; pudoris,
Quales eſſe decet, quos [23] ardens purpura veſtit.
Nec [24] pugillares defert in balnea [25] raucus
Teſticulos, nec vellendas iam [26] præbuit alas,
Craſſa nec oppoſito pauidus tegit inguina [27] gutto.
Hic tibi vina dabit diffuſa in montibus illis
A quibus ipſe venit, quorum ſub vertice luſit:
Namq; vna, atq; eadem vini patria, atq; miniſtri.
Forſitan expectes, vt [28] Gaditana canoro
*Incipiat [29] prurire choro, * plauſuq; probatæ*
Ad terram tremulo deſcendant clune puellæ.
Spectant hoc nuptæ iuxta recubante marito,
Quod pudeat narraſſe aliquem præſentibus ipſis,
Irritamentum Veneris languentis, & acres

[16] Qui fruſta carnis porcinæ tantum diſtribuere nouit.
[17] Veſtibus munitus magis quàm ornatus.
[18] Precio. Mango propriè κυνοτρόφος, canum nutritor: ſed & longius tractum, puerorum altor & negotiator dicitur. vide Perſii Sat. 6. verſ. 76.
[19] Italus enim eſt.
[20] Non comam alentes: ἀκερσεκόμαι.
[21] Nec calamiſtrati; pexi tantùm, *vt omnes Præcincti pueri recti, comptiq; miniſtrent.* Horat. ſer. 8. lib. 2.
[22] Suſpirio ſe deſiderare teſtatur.
[23] Prætexta fulgens purpurâ. [24] Grandes qui pugnum compleant. [25] Ex coitu, *vel* eunuchus. Sat. 4. 514. *vel* lege *Draucus.* [26] δρωπακιστῆ, alipilario. Perſ. Sat. 5 v. 19. [27] Olei vaſculo, balnea intraturus, voraces drauc. oculos veritus. [28] Laſciua à Gadibus puella quæ cantet & ſaltet, cuius ſaltationis modos tres refert Iul. C. Scalig. Poëtices lib. 1. cap. 18. Martial. 1. lib. 42. ep & 5. lib. 79. ep. [29] Ad pruritum libidinis incitare. * Spectatorum ne? An improbi magiſtri qui ſaltatriculas has circumducebat ad quæſtum, & ad ſaltandum prouocabat plauſu bene habitas teſtatus. vide Perſ. 6. verſ 78.

Dimitis

Digitized by Google

Diuitis[30] *vrticæ. maior tamen iſta voluptas*
[31] *Alterius ſexus, magis ille extenditur, & mox*
[32] *Auribus, atq; oculis concepta vrina mouetur.*
Non capit has nugas humilis domus. *audiat ille*
[33] *Teſtarum crepitus cum verbis, nudum olido ſtans*
Fornice[34] *mancipium quibus abſtinet: ille fruatur*
Vocibus obſcœnis, omniq; libidinis arte,
Qui Lacedæmonium[35] *petteumate lubricat orbem.*
Namq; ibi fortunæ veniam damus. *alea turpis,*
Turpe & adulterium mediocribus. hæc tamen illi
Omnia cum faciant,[36] hilares, nitidiq; vocantur.
Noſtra dabunt alios hodie conuiuia ludos:
[37] *Conditor Iliados cantabitur, atq; Maronis*
Altiſoni[38] *dubiam facientia carmina palmam:*
Quid refert tales verſus qua voce legantur?
Sed nunc dilatis auerte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi: quando licebit
Per totam ceſſare diem, non fœnoris vlla
Mentio, nec prima ſi luce egreſſa, reuerti
Nocte ſolet, tacito bilem tibi contrahat vxor

[30] Aculei & prurigines. [31] Fœminarum. [32] Libido cantu & motibus natum concepta vr. mouetur. πάσαις πύλαις τὴν ἡδονὴν, καταδέχονται, δι' ὀφθαλμῶν, δι' ὤτων, &c. περιπέμψοι χρουμάτων καὶ τερετισμάτων καὶ δι' ἐφθορέτων ἀσμάτων. Lucian. in Nigrin. [33] Tympanorum & cymbalorum dicunt interpretes. verùm crotala ſunt è teſtis & conchyliis, quibus in India fœminas in ſaltationibus vſas ſæpius vidi. cuiuſmodi crepitaculis & motibus vtuntur Hiſpani, *Vocantq; caſcabellos.* ἡ τοῖς ὀστράκοις κροτοῦσα. Ariſtoph. in Βατράχ. vide Iul. C. Scal. 1. Poet. 18 [34] Serua meretrix, ſed & harum liberrimæ turpiſſima ſunt mancipia. [35] *Tytiliſmate,* Iul. C. Scal. 1 l. Poët. 22. c & Politian. 2. Miſcel 58. & l. 11. epiſt. *Toppiſmate,* Flau. 4. coniectan. centuria 1. *Pytiſmate.* Turneb. 21. lib. Aduerſ 18. cap. *Pyreiſmate.* Alciat. Parerg iuris. 6. 3. *Tygiſmate,* contendit Lipſius lib. 4. epiſtolicārum Quæſtionum, 5. epiſt. Quarum lectionum expoſitione partim breuitatis ſtudio, partim vt honeſtis parcam auribus ſuperſedeo, relegato ad ipſos Criticos lectore, & *vel* cum Brodæo Miſcell 5 lib 26 c. lego *Pedemate* quod Lacedæmoniæ ſaltationis genus eſt, ad quod & Cicero in Piſonem reſpicere videtur, inquiens: Cùm ipſe nudus in conuiuio ſaltaret, &c. cùm illum ſuum ſaltatorium verſaret orbem, &c *vel* cum Mureto, 10 l. 6. c lego *Petteumate,* à πέττος, talus: vt ſit qui menſam rotundam è marmore Lacedæmonio talis vel aleis lubricat, atq; hanc lectionem confirmat quod ſequitur. *Alea turpis,* &c. [36] Illi propter diuitias non improbi & laſciui, ſed hil. nitidiquè vocantur. [37] Homerus. [38] Vter eorum præſtantior ſit Poëta.

Digitized by Google

Humida ſuſpectis referens [39] *multitia rugis,*
[40] *Vexataſq; comas, & vultum, auremq; calentem.*
Protinus ante meum quicquid dolet exue limen,
Pone [41] *domum, & ſeruos, & quicquid frangitur illis*
Aut perit: [42] ingratos ante omnia pone ſodales.
Interea [43] *Megaleſiacæ ſpectacula* [44] *mappæ*
Idæum ſolenne colunt, ſimilisq; triumpho
[45] *Prædo caballorum prætor ſedet. ac mihi pace*
Immenſæ nimiæq; licet ſi dicere plebis
Totam hodie Romam circus capit. & [46] *fragor aurem*
Percutit, euentum [47] *viridis quo colligo panni.*
Nam ſi deficeret, mœſtam, attonitamq; videres
Hanc vrbem, veluti [48] *Cannarum in* * *puluere victis*
Conſulibus. ſpectent iuuenes, quos clamor & audax
[49] *Sponſio, quos culta decet aſſediſſe puellæ.*
Noſtra bibat [50] *vernum contracta cuticula ſolem,*
Effugiatq; [51] *togam. iam nunc in balnea* [52] *ſalua*
Fronte licet vadas, quanquam ſolida hora ſuperſit
Ad ſextam. facere hoc non poſſis quinq; diebus
Continuis: quia ſunt [53] *talis quoq; tædia vitæ*
Magna. voluptates commendat rarior vſus.

[39] Sat. 2. 66. [40] Quas Suetonius vocat *recentes laſciuiæ & peractæ libidinis notas.* c. 36 Calig. & Auguſt 69. c. [41] Domeſticas curas. [42] Mentionem & querelas de ingratis ſodalibus. [43] Lud. Circenſium inſtitutorum in honorem magnæ matris deûm ex Ida aduectæ. [44] Suſpenſæ in ſignum & præmium Circenſium committẽdorum. [45] Iniquus certaminum iudex, qui palma præmioq; fraudat meritos & victores equos, aliis brauia non ex æquo adiudicans. *vel,* qui opt. equos vili precio dominis eripiebat. & iocatur à Paranomaſia [46] Clamor & applauſus ſpectatorum. [47] Praſinæ factionis aurigæ cui factioni fauebant Imperatores. [48] Triſti clade Cannenſi. * Signatè & ex hiſtoria. Namq; ventus quem Vulturnum Appuli vocant, adverſus Romanos coortus, multo puluere in ipſa ora voluendo proſpectum ademit. Liu. 22. [49] Vtra factio vinceret, Veneta, Alba, Rubra, vel Praſina [50] Perſ Sat. 4. verſ 18. [51] Togatorum curas. vt Martial. 47. & 51. l 10. *vel* exuat togam ad inſolationem & balnea. [52] Saluo pudore, etiam hora quinta, cùm legitima balnei hora ſit hyeme noua, æſtate octaua. Feſtis verò diebus horam tempeſtiuam balnei atq; cœnæ præuenire licebat abſq; gulæ notâ. [53] Ocioſæ & voluptuariæ.

SATY-

SATYRA XII.

Gratulatus Catullo incolumitatem ex ſæuiſſimâ maris tempeſtate quam obiter depingit, voti reus alacri animo ſe ſoluturum ait: nec tamen hoc facere vulturino heredipetarum animo, qui orbos quoſq; muneribus palpant, vt heredes inſcribantur.

Natali, Coruine, die mihi dulcior hæc lux,
Quâ feſtus [1] promiſſa deis animalia [2] ceſpes
Expectat: niueam [3] reginæ cædimus agnam;
[4] *Par velius dabitur [5] pugnanti Gorgone [6] Maura.*
Sed procul extenſum petulans quatit hoſtia [7] funem
Tarpeio ſeruata Ioui, frontemq; coruſcat:
Quippe ferox vitulus templis maturus & aræ,
[8] *Spargendusq; mero, quem iam pudet vbera matris*
Ducere, qui vexat naſcenti robora cornu.
Si res ampla domi ſimiliſq; affectibus eſſet,
Pinguior [9] Hiſpulla traheretur taurus, & ipſa
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,
Læta ſed oſtendens [10] Clitumni paſcua ſanguis
[11] *Iret, & à grandi ceruix ferienda miniſtro,*
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendaq; paſſi
Nuper, & incolumem ſeſe mirantis amici.
Nam præter pelagi & fulguris ictum

[1] Votiua pro reditu tuo, & ſalute.
[2] Ara ſubitâ ex viuo ceſpite.
[3] Iunoni, deorum reginæ.
[4] Similis agna.
[5] Palladi quæ in clypeo gerit caput Meduſæ Gorgonis à γοργός id eſt, truculentia dictæ, quale vero animal Gorgo ſit, cuius obtutu lapideſcunt, & cum graui & peſtifero anhelitu occiduntur homines, vide quæ ex Alex. Myndio referat Athenæus, l 5. c 20. [6] Quæ cum ſuris ſororibus Euryale & Sthenone Dorcadas inſulas in mari Atlantico iuxta Mauritaniam incoluit. [7] Quo ducebatur ad aram Iouis Capitolini vitulus qui coruſcans o vibrans frontem ex cornibus iam primum enaſcentibus prurientem ferocule vexat robora. *Cui frons turgida cornibus Primis & Venerem & prælia deſtinat.* vt de hædo Horat. 3. 13. [8] In ſacris. [9] Fœmina obeſa
[10] Flu. in agro Faliſco, cuius aquam potam candido facere boues, refert Plin. 2. nat. hiſt. 103 cap. [11] Efflueret ſang. *vel*, ipſe taurus iret.

Digitized by Google

[12] Euaſi, denſa cælum abſcondere tenebra
Nube vna, ſubituſq; antennas impulit ignis,
Cum ſe quiſq; illo percuſſum crederet, & mox
Attonitus [13] nullum conferri poſſe putaret
Naufragium velis ardentibus. omnia fiunt
Talia, tam grauiter, ſi quando [14] poëtica ſurgit
Tempeſtas. genus ecce aliud diſcriminis audi,
Et miſerere iterum, quanquam ſint cætera ſortis
Eiuſdem, pars dira quidem, ſed cognita multis,
Et quam votiua teſtantur fana [15] tabella
Plurima ([16] pictores quis neſcit ab Iſide paſci?)
Accidit & noſtro ſimilis fortuna Catullo,
Cum [17] plenus fluctu medius foret alueus, & iam
Alternum puppis latus euertentibus vndis
Arboris [18] incertæ, nullam prudentia [19] cani
Rectoris conferret opem, [20] decidere iactu
Cœpit cum ventis, imitatus caſtora, qui ſe
Eunuchum ipſe facit, cupiens euadere damno
Teſticulorum: adeò [21] medicatum intelligit inguen.
Fundite quæ mea ſunt dicebat cuncta Catullus,
Præcipitare volens etiam pulcherrima, veſtem
Purpuream teneris quoq; [22] Mecœnatibus aptam,
Atq; [23] alias, quarum generoſi graminis ipſum
Infecit natura pecus, ſed & egregius fons
Viribus occultis, & Bœticus adiuuat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances,
[24] Parthenio factas, vrna cratera capacem

[12] Quod euaſit.
[13] Incendium iam, non naufragium timeret.
[14] Qualem Poëtæ deſcribunt: alii leg. *Pontica*, id eſt, ſæua, qualis in Euxino.
[15] Pictura ab iis qui naufragium euaſerant in templo Neptuni vel Iſidi ſuſpenſa.
[16] Ex tabulis pingendis quas naufragio erepti Iſidi ex voto conſecrant.
[17] Cum iam alueus, *the hold*, eſſet ſemi plenus aquis, *Atque daret ſaltus intra caua texta carinæ Fluctus.* Ouid. 11. Met.
[18] Vacillantis & fluctuantis.
[19] Adeoq; periti.
[20] Proiectis bonis vitam paciſci, non ſecus ac fibri, periculo à venatoribus imminente, teſtes ſibi mordicus auulſos proiiciunt, ob hos ſe peti gnari. Plin 8. 30. cap. quod tamen negat idem Plin. 32. lib. 2. cap. ex autoritate Sextii medici Fibrum geminos ſuos deuorare ſcribit. Solin. 23. cap. & Marcellin. lib. 17. [21] In medicinis vtile. [22] Mollibus viris, cuiuſmodi erat Mecœnas. [23] Veſtes ex lana Bœtica in Hiſpania, cui natiuum rutilum colorem dant gramen, aqua pota, & illius regionis aer. [24] Artifici.

Et

Digitized by Google

Et dignum [25] ſitiente Pholo, vel [26] coniuge Fuſci;
Adde & [27] baſcandas, & mille [28] eſcaria, multum
[29] Cælati, [30] biberat quo callidus [31] emptor Olynthi.
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebuſq́ſalutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio cæci propter patrimonia viuunt.
[32] Iactatur rerum vtilium pars maxima, ſed nec
Damna leuant. tunc aduerſis vrgentibus, illuc
** Recidit, vt malum ferro ſummitteret, ac ſe*
[33] Explicat anguſtum, diſcriminis vltima quando
Præſidia afferimus, nauem factura [34] minorem.
I nunc, & ventis animam committe, dolato
Confiſus ligno, [35] digitis à morte remotus
Quatuor aut ſeptem, ſi ſit latiſſima [36] teda.
Mox cum [37] reticulis, & pane, & [38] ventre lagenæ,
[39] Aſpice ſumendas in tempeſtate ſecures.
Sed poſtquam iacuit planum mare, tempora poſtquam
Proſpera vectoris, fatumq́ valentius Euro,
Et pelago: poſtquam Parcæ [40] meliora benigna
Penſa manu ducunt hilares, & ſtaminis albi
Lanificæ; modica non multo fortior aura
Ventus adeſt, inopi miſerabilis arte cucurrit
[41] Veſtibus extenſis, & quod ſuperauerat vnum
Velo prora ſuo. iam deficientibus Auſtris,

[25] Bibaci centauro. σκυφίον τρι-λάγυνον πίεν- ἐπισχόμενος, τό ῥά οἱ παρέθηκε φόλος κεράσας. Steſichorus. & Diod. 5.
[26] Vinoſæ fœm.
[27] Vaſa Britannica. Mart. 14. 99. *Barbara de pictu veni Baſcanda Britannis.*
[28] Patinas.
[29] Auri & argenti.
[30] Poculo aureo vſque adeo delectabatur Philippus. vt & puluino ſupponeret dormiturus.
[31] Corrupit enim auro Laſthenem vt Olynthum proderet.
[32] Proiicitur in mare.

* Alii leg *Decidit*, vt conſtet verſus. [33] Succiſo & eiecto malo. [34] Leuiorem & expeditiorem. [35] Alludit ad illud quod refert Laërtius l 1. *Tantum* (inquit Anacharſis) *à morte abſunt qui nauigant.* [36] Tabula ex teda vel pinu. [37] Peris ad modum retis textis, in quibus nautæ, milites & viatores panem & cibaria ſecum ferunt *knapſakes*. Perſ. 5. Sat verſ. 140. [38] Ventricoſa, ampla lagena. [39] Vide ſumas, *vel* lege, *Accipe* ſecures non minoris vſus futuras in tempeſtate ad ſuccidendum malum, quàm quæ maximi. vt ſupra verſ. 55. [40] Vitæ & felicitatis ſtamen trahunt. Alba ſiquidem ſtamina vitam, vt nigra mortem denotant. 73. ep. l. 4. Martial. [41] Nautarum veſtibus velorum loco extenſis.

Spes vitæ [42] *cum ſole redit. tum gratus Iulo*
Atque [43] *nouercali ſedes prælata Lauino*
Conſpicitur [44] *ſublimis apex, cui candida nomen*
Scrofa dedit (lætis Phrygibus mirabile [45] *ſumen,*
Et [46] *nunquam viſis triginta clara mamillis.)*
Tandem intrat poſitas incluſa per æquora [47] *moles,*
[48] *Tyrrhenamq́ue* [49] *Pharon,* [50] *porrectaq́ue brachia rurſus*
Quæ [51] *pelago occurrunt medio, longèq́ue relinquunt*
Italiam. non ſic igitur mirabere portus
[52] *Quos natura dedit ſed trunca puppe magiſter*
Interiora petit [53] *Baianæ peruia cymbæ*
Tuti ſtagna ſinus gaudent ibi [54] *vertice raſo*
[55] *Garrula ſecuri narrare pericula nautæ.*
Ite igitur pueri, [56] *linguis animiſq́ue fauentes,*
Sertaq́ue delubris, & [57] *farra imponite cultris*
Ac molles ornate focos, [58] *glebamq́ue virentem.*
Iam ſequar, & ſacro [59] *quod præſtat, rite peracto*
Inde domum repetam, graciles vbi parua coronas
Accipiunt fragili [60] *ſimulachra nitentia cera.*
Hic [61] *noſtrum placabo Iouem, laribuſq́ue paternis*
Thura dabo, atq́ue omnes violæ iactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit ianua ramos,
Et matutinis [62] *operatur feſta lucernis.*

[42] Matutino exoriente, *vel* diſcuſſis nubibus apparente. [43] Lauinio quo nouercæ Lauiniæ ceſſit Aſcanius. [44] Mons Albanus, in quo Aſcanius condidit longam Albam à ſue albâ ibi inuentâ ex oraculo. [45] Sus. *Synecd.* [46] Nunquam ante viſis in alia ſue. [47] Portum Hoſtienſem magnis molibus à Claudio extructum. Sueto. Claud. 21.c. & Dio. l. 60. [48] In Tyrrhenomari poſitam. [49] Turrim in portu Hoſtienſi quæ nocturnis ignib. nautarum curſum dirigeret, ad æmulationem Phari Alexandrinæ. [50] Moles porrectas. [51] Protenduntur in altum mare longè à litore Italo. [52] Natiuos, quàm hunc arte factum. [53] Per quæ etiam Baiana cymba tutò meare poſſit. [54] Suſcepto voto, quod fit raſo capite ex more reorum abſolutorum ac ſeruorum in libertatem vindicatorum vrgente vero tempeſtate ſolebant nautæ capillos tondere. quod tamen in pacato mari ominis erat infauſti *Petron. Arbiter.* οἱ πρὸς τοῖς ἱεροῖς ἐξυρημένοι τὰς κεφαλὰς &c. Lucia. περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων. [55] De quibus garriant. [56] Taciti hoc agite & bona verba dicite (quod in rebus diuinis imperatur.) [57] Molam ex farre, ſale, aqua. [58] Supra, verſ. 2. [59] Quod optimum eſt, *vel* lege *quod reſtat* [60] Lares. vide Perſ. Sat. 5:31. [61] Familiarem. [62] Rem diuinam facit. vel leg *operitur.* Lauro n. & penſilibus lucernis ornari ſolet ianua in feſtis & Satyrici add. t *Matutinis*, vt quæ clara luce ſint ſuperuacuæ.

36 *Nec*

[63] *Nec ſuſpecta tibi ſint hæc Coruine. Catullus,*
Pro cuius reditu tot pono altaria, [64] *paruos*
Treis habet heredes [65] *libet expectare, quis ægram*
Et claudentem oculos gallinam impendet amico
[66] *Tam ſterili. verum* [67] *hæc nimia eſt impenſa, coturnix*
Nulla vnquam pro [68] *patre cadet. ſentire* [69] *calorem*
Si cœpit locuples Gallita, & Paccius orbi,
Legitimè fixis veſtitur tota [70] *tabellis*
Porticus, exiſtunt qui promittant [71] *hecatomben.*
Quatenus hic non ſunt nec venales [72] *Elephanti,*
Nec Latio aut vſquam noſtro ſub ſidere talis
Bellua concipitur, ſed [73] *furua gente petita*
[74] *Arboribus Rutulis, & Turni paſcitur agro*
Cæſaris [75] *armentum, nulli ſeruire paratum*
Priuato: ſiquidem [76] *Tyrio parere ſolebant*
Hannibali, & [77] *noſtris ducibus,* [78] *regiq; Moloſſo.*
[79] *Horum maiores, & dorſo ferre cohortes*
Partem aliquam belli, & euntem in prælia turrim.
Nulla igitur mora per [80] *Nouium, mora nulla per Hiſtrum*
Pacuuium, quin illud [81] *ebur ducatur ad aras,*
Et cadat ante lares Gallitæ victima ſacra
Tantis digna [82] *deis, & captatoribus horum.*
[83] *Alter enim, ſi* [84] *concedas mactare, vouebit*

[63] Neq; enim hoc facio captandi animo [64] Piliolos. [65] Expectet aliquis donec inueniatur alius quiſpiam. *I would ſee one elſe.* 48. v. ſup. qui vel moribundam gallinam vouere, aut ſacrificare velit pro eo qui filios tres habet. [66] Tam macræ paruæque ſpei. [67] Gallina. [68] Eo qui orbus non eſt, quique liberos habet. [69] Febrim. [70] Votinis, fixis ab heredipetis. vide Sat. 10. v. 55. *Non defuerunt qui depugnaturos ſe armis pro ſalute ægri, quique capita ſua titulo propoſito vouerent.* Sueton. Calig. 14. c. Ab opinione illâ veterum. *Mortem morte poſſe redimi.* ortæ iſta deuotiones & καθοσιώσεις.
[71] Sacrificium centum boum. [72] Quos immolet. [73] Mauritania vel India. [74] In ſaltu apud Lauinium in Etruria cui Turnus quondam imperauit. [75] Elephanti. [76] Afro è Carthagine quam condidere duce Didone Tyrii. [77] Scipioni ſocero Pompeii, &c. *Appian. 2. de bello Ciu.* [78] Pyrrho Epirotarum regi qui primus in Italia elephantis vſus eſt [79] Elephantorum. [80] Heredipetam. [81] Elephas. Synecd. [82] Diuitibus orbis, *Iron.* vel latibus. [83] Pacuuius. [84] Si lege liceat.

De grege ſeruorum magna, & pulcherrima quæq;
Corpora: vel pueris, & frontibus ancillarum
Imponet [85] *vittas: & ſi qua eſt nubilis illi*
[86] *Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, etſi*
Non ſperat [87] *tragicæ furtiua piacula ceruæ.*
[88] *Laudo meum ciuem, nec comparo* [89] *teſtamento*
[90] *Mille rates, nam ſi* [91] *Libitinam euaſerit æger,*
Delebit [92] *tabulas* [93] *incluſus carcere naſſæ,*
[94] *Poſt meritum ſanè mirandum, atq; omnia ſoli*
Forſan Pacuuio breuiter dabit ille ſuperbus
Incedet victis [95] *riualibus. ergo vides, quàm*
Grande operæ pretium faciat iugulata [96] *Mycenis.*
[97] Viuat Pacuuius quæſo, *vel* [98] *Neſtora totum:*
Poſſideat quantum rapuit [99] *Nero, montibus aurum*
Exæquet; nec amet quenquam, nec ametur ab vllo.

[85] Quibus victimæ ornari ſolitæ. [86] Filia vt illa Agamemnonis. [87] Ceruam pro ſua filia fore ſuppoſitam, quod in tragœdiis de Iphigenia factum fingunt Poëtæ. [88] *Iron.* [89] Diuitis. [90] Quibus Agamemnon immolatâ ſuâ filiâ ventum redemit. [91] Mortem, Libit. verò Dea funerum eſt, in cuius æde quæ ad funera pertinent, veneunt. [92] Prioris teſtamenti. [93] A captatore irretitus veluti naſſa, retis gen. *alii exp.* incluſus domicilio Naſſæ medici vt curaretur. Prior ſenſus mihi placet, cui conſonat Luciani: *τοὺς δ᾽ ἄλλους μάτην κεχηνότας εἰς ἀλλήλους ἀποβλέποντας καταλιπὼν ἀληθὲς ἄγοντας τὸ πένθος, οἷος αὐτοὺς ὁ θύννος ἐκ μυχοῦ τῆς σαγήνης διέφυγεν, οὐκ ὀλίγον τὸ δέλεαρ καταπιών.* [94] Tui qui filiam immolauiſti tuam, vt diues conualeſceret. atque hoc ex opinione veterum, quibus perſuaſum fuit mortem morte redimi poſſe. atque hinc vota & deuotiones. [95] Competitoribus heredipetis. [96] Filia Pacuuii cæſa vt Mycenis Iphigenia filia regis Mycenarum. [97] Auari enim diuturnior vita, diuturnior miſeria. viuat itaque precor in cruciatum ſui, & omnium odium. [98] Tres ætates. Sat. 10. v. 250. [99] Qui contra iura diuina ac humana rapuit opes publicas ac priuatas. Vide Sueton. Tacitum, Dionem.

SATYRA

Digitized by Google

SATYRA XIII.

Caluinum plus nimio dolentem propter X. HS. ab eo apud quem depoſuerat, ſibi negata, conſulatus, oſtendit non ſine diuini numinis prouidentia omnia fieri, quæ eadem ſceleratos ſemper puniat malæ conſcientiæ cruciatu & carnificinâ.

[1] EXemplo quodcunq; malo committitur, ipſi
Diſplicet authori. *prima eſt hæc vltio, quod ſe*
[2] Iudice, nemo nocens abſoluitur, improba quamuis
Gratia [3] fallacis prætoris vicerit [4] vrnam.
*Quid ſentire putas omnes, Caluine, * recenti*
De [5] ſcelere, & fidei violatæ crimine? ſed nec
Tam tenuis cenſus tibi contigit, vt mediocris
Iacturæ te mergat onus: nec rara videmus
Quæ pateris: caſus multis hic cognitus, ac iam
Tritus & [6] e medio Fortunæ ductus aceruo.
Ponamus nimios gemitus, flagrantior æquo
Non debet dolor eſſe [7] viri nec vulnere maior.
Tu quamuis leuium minimam, exiguamq; malorum
Particulam vix ferre potes, [8] ſpumantibus ardens
Viſceribus, [9] ſacrum tibi quod non reddat amicus
Depoſitum. [10] ſtupet hæc, [11] qui iam poſt terga reliquit
Sexaginta annos Fonteio conſule natus?
An nihil in melius tot rerum proficis vſu?
[12] Magna quidem ſacris quæ dat præcepta libellis
Victrix Fortunæ [a] Sapientia. Dicimus autem

[1] Facinora, cuius malum exemplum nocet, atque alios peccare docet.
[2] Immo vindice.
[3] Corrupti & iniqui iudicis. * *Recenti,* id eſt, depoſiti, abnegati ac non redditi, legendum autumat Ian. Rutgerſius lib. 2. var. lect. c. 17.
[4] In quam ſuffragia coniiciebantur, id eſt, iudiciũ.
[5] Eius qui tibi non reddit depoſitum.
[6] Non è ſummis fortunæ incommodis.
[7] id eſt, fortis, præparati.
[8] Iratus & indignatus animo.

[9] Quod ſe ſacramento iuriſiurandi obſtrinxit redditurum. [10] An tu hæc (quæ vulgo tamen fiunt) ſcelera ad ſtuporem miraris? Enallage perſonæ. [11] Iam ſexagenarius. [12] [a] Philoſophia moralis docet nonnullos contemnere fortunam.

Digitized by Google

[13] Hos quoq; felices, qui ferre incommoda vitæ
[14] Nec iactare iugum vita [b] didicere magiſtra.
Quæ tam feſta dies, [15] *vt ceſſet prodere furem,*
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quæſitum, & partos [16] *gladio, vel* [17] *pyxide nummos?*
Rari quippe boni, numero vix ſunt totidem, quot
[18] Thebarum portæ, vel [19] diuitis [20] oſtia Nili.
Nona ætas agitur, peioraq; ſecula [21] *ferri*
Temporibus, [22] *quorum ſceleri non inuenit ipſa*
Nomen, & a nullo poſuit natura [22] *metallo.*
Nos hominum, diuumq; fidem clamore ciemus,
Quanto [23] *Feſſidium laudat vocalis agentem*
[24] *Sportula. dic ſenior* [25] *bulla digniſſime,* neſcis
[26] Quas habeat Veneres aliena pecunia, *neſcis*
Quem tua ſimplicitas riſum vulgo moueat, cum
[27] *Exigis a quoquam ne peieret, & putet vllis*
Eſſe aliquod numen templis, aræq; [28] *rubenti?*
Quondam hoc [29] *indigenæ viuebant* [30] *more priuſquam*
Sumeret agreſtem poſito [31] *diademate falcem*
[32] *Saturnus fugiens, tunc cum virguncula Iuno,*
Et priuatus adhuc [33] *Idæis Iuppiter antris:*
Nulla ſuper nubes conuiuia cœlicolarum,
Nec puer [34] *Iliacus, formoſa nec* [35] *Herculis vxor*
Ad cyathos, & iam [36] *ſiccato nectare tergens*
Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna.
Prandebat [37] *ſibi quiſque deus, nec turba deorum*

[13] b--- Alios docet experientia & vitæ vſus.
[14] Non reluctari neceſſitati.
[15] Quæ non prodat & deprehendat.
[16] Latrocinio.
[17] Veneno in pyx.
[18] In Bœotia, quæ ſeptem habuit portas. vide Sat. 15. v. 6.
[19] Inundatione Ægyptum fertilem facientis.
[20] Quæ ſeptem.
[21] Pei ferreâ ætate.
[22] Cæteris enim ętatibus Græci à ſeptē metallis, & electro ex auro & argento miſtis fictitio indidere nomina.
[23] Cauſidicum patronum ſuum.
[24] Clientes vocales ſportulâ conducti.
[25] Puerorum inſigni, i. e ô ſenex puerilis.

[26] Quàm dulcis ſit fraudata pecunia & *vt ait ille,* furtiuus panis. [27] Nunc dierum. [28] Sanguine, aut igni. [29] Aborigenes, antiquiſſimi pop. Italiæ, in eodem loco nati, q. αὐτόχθονες. [30] Simpliciter. [31] Sat v. 259. [32] A filio Ioue Cretâ expulſus. [33] Quô Rhea mater illum Nymphis alendum miſerat, ne à patre vorraretur, idque ex pacto cum Titane fratre. [34] Ganymedes. Sat. 5 v. 56. [35] Hebe Iouis & Iunonis filia. [36] A nectare & conuiuiis deorum ad officinam reuerſus. [37] Priuatim.

Talis

Talis vt eſt hodie, contentaq; ſidera paucis
Numinibus miſerum vrgebant [38] *Atlanta minori*
Pondere: nondum [39] *aliquis ſortitus triſte profundi*
Imperium, aut [40] *Sicula toruus cum* [41] *coniuge Pluton.*
Nec [42] *rota, nec furia, nec* [43] *ſaxum, aut* [44] *vulturis atri*
Pœna, ſed infernis hilares ſine regibus vmbræ.
Improbitas illo fuit admirabilis æuo.
Credebant hoc grande nefas, & morte piandum
Si iuuenis vetulo non aſſurrexerat, & ſi
Barbato cuicunque puer, *licet ipſe videret*
Plura domi * *fraga, &* [45] *maioris glandis aceruos.*
Tam venerabile erat [46] *præcedere quatuor annis,*
[47] *Primaq; par adeò ſacræ lanugo ſenectæ.*
Nunc ſi depoſitum non inficietur amicus,
Si reddat veterem cum tota [48] *ærugine* [49] *follem,*
[50] *Prodigioſa fides, &* [51] *Thuſcis digna libellis,*
Quæq; coronata luſtrari debeat [52] *agna.*
Egregium ſanctumq; virum ſi cerno, [53] *bimembri*
Hoc monſtrum puero, & * *miranti iam ſub aratro*
Piſcibus inuentis, & [54] *fœtæ comparo mulæ,*
Solicitus tanquam [55] *lapides effuderit imber,*
Examenq; apium longa conſederit [56] *vua*

[38] Regem Mauritaniæ qui in montem verſus cœlum ſuſtinere fingitur.
[39] Neptunus cui ſorte obtigit imperium maris.
[40] Rapta è Sicilia.
[41] Proſerpina Cereris filia.
[42] Qua Ixion voluitur.
[43] Siſyphi.
[44] Qui iecur Tytii ceu Promethei depaſcitur.
* Hanc lectionem aſtruunt, qui hæc ad aurea illa ſecula referunt, in quibus ſponte ſuâ natæ fruges & glandes pro diuitiis erant. *Sylua natiuas opes, Et opaca dederant antra natiuas domos.* Sene. Hyppol.
Nec tamen inepta eſt lectio *farra*, credo enim reſpexiſſe poetam ad verſum illum Ouidii 5. Metamorph. *quæ non poſſederat alter Latius, aut totidem tollebat farris aceruos.* [45] Priſcorum cenſum. [46] Quatuor annorum ætate ſuperare alterum. [47] Lanugoque prima par ſa. ſenectæ. [48] Pecunia æruginoſa, vt quæ iam diu depoſita fuerit. [49] Crumenam, ſacculum [50] Prodigii inſtar. [51] Inſcribenda Thuſ aruſpicum libris, *vel* expianda tanquam monſtrum ex diſciplina Etruſca. [52] In piaculum. [53] Biformi & prodigioſo partui. * Alii habent, *mirandu.* [54] Mulæ autem non concipiunt. & ipſæ ſpecie differentes. [55] Ac ſi lapidibus pluiſſet. quod in prodigiis ſæpe refert Liuius. [56] In formam vuæ vel racemi. βοτρυδόν.

Culmine

Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus[57] *miris, & lactis vortice torrens.*
Intercepta decem quereris ſeſtertia fraude
Sacrilega. quid ſi bis centum perdidit alter
Hoc * *arcana modo? maiorem tertius illa*
Summam, quam patulæ vix ceperat angulus arcæ?
Tam facile & pronum eſt, ſuperos contemnere teſtes
Si mortalis idem nemo ſciat. *aſpice quanta*
Voce neget, quæ ſit ficti conſtantia vultus.
Per Solis radios, [57] *Tarpeiaq́; fulmina iurat,*
Et Martis [58] *frameam, &* [59] *Cirrhæi ſpicula vatis,*
Per [60] *calamos venatricis pharetramq́; puellæ,*
Perq́; tuum Ægæi Neptune tridentem,
Addit & Herculeos arcus, haſtamq́; Mineruæ,
Quicquid habent telorum armamentaria cœli.
Si verò & pater eſt, comedam, inquit, flebile nati
Sinciput elixi, [61] *Pharioq́; madentis aceto.*
Sunt qui in fortunæ iam caſibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moueri,
Natura voluente vices & [62] *lucis & anni,*
Atq́; ideò intrepidi quæcunq́; [63] *altaria tangunt.*
Eſt alius, metuens ne crimen pœna ſequatur,
Hic putat eſſe deos, & peierat, atq́; ita [64] *ſecum,*
Decernat quodcunq́; volet de corpore noſtro
Iſis, & [65] *irato feriat mea lumina* [66] *ſiſtro.*
Dummodo vel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
Et phthiſis, & vomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram

57 Atris, ſanguineis, lacteis.
* Secretæ fidei commiſſa & depoſita.
57 Iouis Capitolini.
58 Lauream, *ῥόμφαιαν*. Tacit. de German. & A. Gell. 10. 15.
59 Apollinis qui in cirrha colitur.
60 Dianæ ſagittas.
61 Ægyptio, acetum vero Ægyptium optimum eſſe vt & Cnidium Chryſippus affirmat, ref. Athenæo l. 2. c. 26. Pharos autem inſula Ægypti.
62 Diei, anni temporum, motuum.
63 Aras tangentes veteres conceptis verbis iurabant.
64 Cogitat, dicit.
65 Perſ. Sat. 5. verſ. 186. *Hypallage.* ipſa irata.
66 Curſu velox & expeditus, ſed pauper, de quo Pauſan. in Corinth. Solinus c. 6. Catullus ad Camerium. Epig. Græc. 4. l. c. 2.

Ne

Digitized by Google

Ne dubitet [66] *Ladas, ſi non eget* [67] *Anticyra, nec*
[68] *Archigene.* [69] quid enim velocis gloria plantæ
Præſtat, & eſuriens [70] Piſææ ramus oliuæ?
[71] Vt ſit magna, tamen certè lenta ira deorum eſt.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me venient? ſed & exorabile numen
Fortaſſe experiar; ſolet [72] *his ignoſcere:* multi
Committunt eadem diuerſo crimina fato.
Ille crucem pretium ſceleris tulit, hic diadema,
[73] *Sic animum diræ trepidum formidine culpæ*
Confirmant, tunc te [74] *ſacra ad delubra vocantem*
Præcedit, trahere [75] *imò vltro, ac vexare paratus.*
Nam cum magna [76] *malæ ſupereſt audacia cauſæ,*
Creditur a multis fiducia. [77] *mimum agit ille,*
Vrbani qualem fugitiuus ſcurra Catulli.
Tu miſer exclamas, vt [78] *Stentora vincere poſſis,*
Vel potius quantum [79] *Gradiuus Homericus: audis*
Iupiter hæc? [80] *nec labra moues, cum mittere vocem*
Debueras vel marmoreus, vel aheneus? aut cur
In [81] *carbone tuo* [82] *charta pia thura ſoluta*
Ponimus, & ſectum vituli iecur, [83] *albaq; porci*
Omenta? vt video, nullum diſcrimen habendum eſt
Effigies inter veſtras, ſtatuamq; [84] *Batulli.*
Accipe quæ contra valeat ſolatia ferre,
Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit

[67] Niſi inſanus ſit. *vel* modo tolerabilis ſit podagra, quæ Elleboro nigro non ſit curanda. Perſ. 4. 16. [68] Medico. [69] Quo enim mihi in Olympicis palma, ſi interea famelicus peream? [70] Olympicæ, Piſa enim ciuitas in Elide, iuxta quã Iouis Olympii templum: & certamina quinto quoq; anno ineunte celebrabantur, vide quæ ad Senecæ Herc. Fur. v 810. [71] *Periurus hæc ſecum.* [72] Quibuſdam. [73] *Hæc Poëta.* [74] Exigentem ab eo iuſiurandum de depoſito. [75] Te quaſi cunctantem. [76] Tanquam bonæ cauſæ & innocentiæ. [77] Illa te calumniatur, non ſecus ac dominum ſeruus ille nequam quem repræſentat mimus in fabula mimographi Catulli. [78] ὃς τοσὸν αὐδήσασχ' ὅσον ἄλλοι πεντήκοντα. Homer. Iliad. 5. [79] Mars apud Homer. lib. 5. qui à Diomede vulneratus exclamauit quantum x millia virorum. [80] Nec indignatus buccas inflas. [81] Thuribulo. [82] Qua thura erant inuoluta. Ian Rutgerſius 5. lib. var lect 5. cap. intelligit de ea charta, in qua vota obſignata fuerant, iam ſoluta. [83] Pinguia, vel albi porci. *Hypall.* [84] Citharœdi, cui ſtatuam Sami in templo Iunonis erexit Polycrates tyrannus.

[12] Euaſi, denſa cælum abſcondêre tenebræ
Nube vna, ſubitusq; antennas impulit ignis,
Cum ſe quiſq; illo percuſſum crederet, & mox
Attonitus [13] nullum conferri poſſe putaret
Naufragium velis ardentibus. omnia fiunt
Talia, tam grauiter, ſi quando [14] poëtica ſurgit
Tempeſtas. genus ecce aliud diſcriminis audi,
Et miſerere iterum, quanquam ſint cætera ſortis
Eiuſdem, pars dira quidem, ſed cognita multis,
Et quam votiua teſtantur fana [15] tabella
Plurima ([16] pictores quis neſcit ab Iſide paſci?)
Accidit & noſtro ſimilis fortuna Catullo,
Cum [17] plenus fructu medius foret alueus, & iam
Alternum puppis latus euertentibus vndis
Arboris [18] incertæ, nullam prudentia [19] cani
Rectoris conferret opem, [20] decidere iactu
Cœpit cum ventis, imitatus caſtora, qui ſe
Eunuchum ipſe facit, cupiens euadere damno
Teſticulorum: adeò [21] medicatum intelligit inguen.
Fundite quæ mea ſunt dicebat cuncta Catullus,
Præcipitare volens etiam pulcherrima, veſtem
Purpuream teneris quoq; [22] Mecœnatibus aptam,
Atq; [23] alias, quarum generoſi graminis ipſum
Infecit natura pecus, ſed & egregius fons
Viribus occultis, & Bœticus adiuuat aër.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances,
[24] Parthenio factas, vrnæ cratera capacem

[12] Quod euaſit. [13] Incendium iam, non naufragium timeret. [14] Qualem Poëtæ deſcribunt: alii leg. *Pontica*, id eſt, ſæua, qualis in Euxino. [15] Pictura ab iis qui naufragium euaſerant in templo Neptuni vel Iſidi ſuſpenſa. [16] Ex tabulis pingendis quas naufragio erepti Iſidi ex voto conſecrant. [17] Cum iam alueus, *the hold*, eſſet ſemi plenus aquis, *Atque daret ſaltus intra caua texta carinæ Fluctus.* Ouid. 11. Met. [18] Vacillantis & fluctuantis. [19] Adeoq; periti. [20] Proiectis bonis vitam paciſci, non ſecus ac fibri, periculo à venatoribus imminente, teſtes ſibi mordicus auulſos proiiciunt, ob hos ſe peti gnari. Plin 8. 30. cap. quod tamen negat idem Plin. 32. lib. 2. cap. ex autoritate Sextii medici Fibrum geminos ſuos deuorare ſcribit. Solin. 23. cap. & Marcellin. lib. 17. [21] In medicinis vtile. [22] Mollibus viris, cuiuſmodi erat Mecœnas. [23] Veſtes ex lana Bœtica in Hiſpania, cui natiuum rutilum colorem dant gramen, aqua pota, & illius regionis aer. [24] Artifici.

Et

Digitized by Google

Et dignam [25] *ſitiente Pholo, vel* [26] *coniuge Fuſci;*
Adde & [27] *baſcandas, & mille* [28] *eſcaria, multum*
[29] *Cælati,* [30] *biberat quo callidus* [31] *emptor Olynthi.*
Sed quis nunc alius, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebusq́; ſalutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio cæci propter patrimonia viuunt.
[32] *Iactatur rerum vtilium pars maxima, ſed nec*
Damna leuant. tunc aduerſis vrgentibus, illuc
* *Recidit, vt malum ferro ſummitteret, ac ſe*
[33] *Explicat anguſtum, diſcriminis vltima quando*
Præſidia afferimus, nauem factura [34] *minorem.*
I nunc, & ventis animam committe, dolato
Confiſus ligno, [35] digitis à morte remotus
Quatuor aut ſeptem, ſi ſit latiſſima [36] teda.
Mox cum [37] *reticulis, & pane, &* [38] *ventre lagena,*
[39] *Aſpice ſumendas in tempeſtate ſecures.*
Sed poſtquam iacuit planum mare, tempora poſtquam
Proſpera vectoris, fatumq́; valentius Euro,
Et pelago: poſtquam Parcæ [40] *meliora benigna*
Penſa manu ducunt hilares, & ſtaminis albi
Lanificæ; modica non multo fortior aura
Ventus adeſt, inopi miſerabilis arte cucurrit
[41] *Veſtibus extenſis, & quod ſuperauerat vnum*
Velo prora ſuo. iam deficientibus Auſtris,

[25] Bibaci centauro. *σκύφιον τρι-λάγυνον πίεν- ἐπισχόμενος, τό ῥά οἱ παρέθηκε Φόλος κεράσας.* Steſichorus. & Diod. 5.
[26] Vinoſæ fœm.
[27] Vaſa Britannica. Mart. 14. 99. *Barbara de pictu veni Baſcauda Britannis.*
[28] Patinas.
[29] Auri & argenti.
[30] Poculo aureo vſque adeo delectabatur Philippus, vt & puluino ſupponeret dormiturus.
[31] Corrupit enim auro Laſthenem vt Olynthum proderet.
[32] Proiicitur in mare.

*Alii leg *Decidit*, vt conſtet verſus. [33] Succiſo & eiecto malo. [34] Leuiorem & expeditiorem. [35] Alludit ad illud quod refert Laërtius l 1. *Tantum* (inquit Anacharſis) *à morte abſunt qui nauigant.* [36] Tabula ex teda vel pinu. [37] Peris ad modum retis textis, in quibus nautæ, milites & viatores panem & cibaria ſecum ferunt *knapſakes*. Perſ. 5. Sat verſ. 140. [38] Ventricoſa, ampla lagena. [39] Vide ſumas, *vel* lege, *Accipe* ſecures non minoris vſus futuras in tempeſtate ad ſuccidendum malum, quàm quæ maximi, vt ſupra verſ. 55. [40] Vitæ & felicitatis ſtamen trahunt. Alba ſiquidem ſtamina vitam, vt nigra mortem denotant. 73. ep. l. 4. Martial. [41] Nautarum veſtibus velorum loco extenſis.

Digitized by Google

Spes vitæ [42] cum ſole redit. *tum gratus Iulo*
Atque [43] *nouercali ſedes prælata Lauino*
Conſpicitur [44] *ſublimis apex, cui candida nomen*
Scrofa dedit (lætis Phrygibus mirabile [45] *ſumen,*
Et [46] *nunquam viſis triginta clara mamillis.)*
Tandem intrat poſitas incluſa per æquora [47] *moles,*
[48] *Tyrrhenamq́;* [49] *Pharon,* [50] *porrectaq́; brachia rurſus*
Quæ [51] *pelago occurrunt medio, longeq́; relinquunt*
Italiam, non ſic igitur mirabere portus
[52] *Quos natura dedit ſed trunca puppe magiſter*
Interiora petit [53] *Baianæ peruia cymbæ*
Tuti ſtagna ſinus gaudent ibi [54] *vertice raſo*
[55] *Garrula ſecuri narrare pericula nautæ.*
Ite igitur pueri, [56] *linguis animiſq; fauentes,*
Sertaq́; delubris, & [57] *farra imponite cultris*
Ac molles ornate focos, [58] *glebamq́; virentem.*
Iam ſequar, & ſacro [59] *quod præſtat, rite peracto.*
Inde domum repetam, graciles vbi parua coronas
Accipiunt fragili [60] *ſimulachra nitentia cera.*
Hic [61] *noſtrum placabo Iouem, laribuſq; paternis*
Thura dabo, atq; omnes violæ iactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit ianua ramos,
Et matutinis [62] *operatur feſta lucernis.*

[42] Matutino exoriente, *vel* diſcuſſis nubibus apparente. [43] Lauinio quo nouercæ Lauiniæ ceſſit Aſcanius. [44] Mons Albanus, in quo Aſcanius condidit longam Albam à ſue albâ ibi inuentâ ex oraculo. [45] Sus. *Synecd.* [46] Nunquam ante viſis in alia ſue. [47] Portum Hoſtienſem magnis molibus à Claudio extructum. Sueto. Claud. 21.c. & Dio. l. 60. [48] In Tyrrheno mari poſitam. [49] Turrim in portu Hoſtienſi quæ nocturnis ignib. nautarum curſam dirigeret, ad æmulationem Phari Alexandrinæ. [50] Moles porrectas. [51] Protenduntur in altum mare longè à litore Italo. [52] Natiuos, quàm hunc arte factum [53] Per quæ etiam Baiana cymba tutò meare poſſit. [54] Suſcepto voto, quod fit raſo capite ex more reorum abſolutorum ac ſeruorum in libertatem vindicatorum vrgente vero tempeſtate ſolebant nautæ capillos tondere. quod tamen in pacato mari ominis erat infauſti *Petron. Arbiter.* οἱ πρὸς τοῖς ἱεροῖς ἐξυρημένοι τὰς κεφαλὰς &c. Lucia. περὶ τῶν ἐπὶ μισθῷ συνόντων. [55] De quibus garriant. [56] Taciti hoc agite & bona verba dicite (quod in rebus diuinis imperatur.) [57] Molam ex farre, ſale, aqua. [58] Supra, verſ. 2. [59] Quod optimum eſt, *vel*, lege *quod reſtat* [60] Lares. vide Perſ. Sat. 5:31. [61] Familiarem. [62] Rem diuinam facit. alii leg *operitur.* Lauro n & penſilibus lucernis ornari ſolet ianua inſeſtis & Satyricus addit *Matutinis*, vt quæ clara luce ſint ſuperuacuæ.

30 *Nec*

[63] *Nec ſuſpecta tibi ſint hæc Coruine. Catullus,*
Pro cuius reditu tot pono altaria, [64] *paruos*
Treis habet heredes [65] *libet expectare, quis ægram*
Et claudentem oculos gallinam impendet amico
[66] *Tam ſterili. verum* [67] *hæc nimia eſt impenſa, coturnix*
Nulla vnquam pro [68] *patre cadet. ſentire* [69] *calorem*
Si cœpit locuples Gallita, & Paccius orbi,
Legitimè fixis veſtitur tota [70] *tabellis*
Porticus, exiſtunt qui promittant [71] *hecatomben.*
Quatenus hic non ſunt nec venales [72] *Elephanti,*
Nec Latio aut vſquam noſtro ſub ſidere talis
Bellua concipitur, ſed [73] *furua gente petita*
[74] *Arboribus Rutulis, & Turni paſcitur agro*
Cæſaris [75] *armentum, nulli ſeruire paratum*
Priuato: ſiquidem [76] *Tyrio parere ſolebant*
Hannibali, & [77] *noſtris ducibus,* [78] *regiq; Moloſſo.*
[79] *Horum maiores, & dorſo ferre cohortes*
Partem aliquam belli, & euntem in prælia turrim.
Nulla igitur mora per [80] *Nouium, mora nulla per Hiſtrum*
Pacuuium, quin illud [81] *ebur ducatur ad aras,*
Et cadat ante lares Gallitæ victima ſacra
Tantis digna [82] *deis, & captatoribus horum.*
[83] *Alter enim, ſi* [84] *concedas mactare, vouebit*

[63] Neq; enim hoc facio captandi animo [64] Filiolos. [65] Expectet aliquis donec inueniatur alius quiſpiam. *I would ſee one elſe.* 48. v. ſup. qui vel moribundam gallinam vouere, aut ſacrificare velit pro eo qui filios tres habet. [66] Tam macræ paruæque ſpei. [67] Gallina. [68] Eo qui orbus non eſt, quique liberos habet. [69] Febrim. [70] Votiuis, fixis ab heredipetis. vide Sat. 10. v. 55. *Non defuerunt qui depugnaturos ſe armis pro ſalute ægri, quique capita ſua titulo propoſito vouerent.* Sueton. Calig. 14. c. Ab opinione illâ veterum. *Mortem morte poſſe redimi*, ortæ iſta deuotiones & καθοσιώσεις.

[71] Sacrificium centum boum. [72] Quos immolet. [73] Mauritania vel India. [74] In ſaltu apud Lauinium in Etruria cui Turnus quondam imperauit. [75] Elephanti. [76] Afro è Carthagine quam condidere duce Didone Tyrii. [77] Scipioni ſocero Pompeii, &c. *Appian. 2. de bello Ciu.* [78] *Pyrrho* Epirotarum regi qui primus in Italia Elephantis vſus eſt [79] Elephantorum. [80] Heredipetam. [81] Elephas. Synecd. [82] Diuitibus orbis, *Iron.* vel latibus. [83] Pacuuius. [84] Si lege liceat.

De grege ſeruorum magna, & pulcherrima quæq;
Corpora: vel pueris, & frontibus ancillarum
Imponet [85] *vittas: & ſi qua eſt nubilis illi*
[86] *Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, etſi*
Non ſperat [87] *tragicæ furtiua piacula ceruæ.*
[88] *Laudo meum ciuem, nec comparo* [89] *teſtamento*
[90] *Mille rates, nam ſi* [91] *Libitinam euaſerit æger,*
Delebit [92] *tabulas* [93] *incluſus carcere naſſæ,*
[94] *Poſt meritum ſanè mirandum, atq; omnia ſoli*
Forſan Pacuuio breuiter dabit ille ſuperbus
Incedet victis [95] *riualibus. ergo vides, quàm*
Grande operæ pretium faciat iugulata [96] *Mycenis.*
[97] Viuat Pacuuius quæſo, *vel* [98] *Neſtora totum:*
Poſſideat quantum rapuit [99] *Nero, montibus aurum*
Exæquet; nec amet quenquam, nec ametur ab vllo.

[85] Quibus victimæ ornari ſolitæ. [86] Filia vt illa Agamemnonis. [87] Ceruam pro ſua filia fore ſuppoſitam, quod in tragœdiis de Iphigenia factum fingunt Poëtæ. [88] *Iron.* [89] Diuitis. [90] Quibus Agamemnon immolatâ ſuâ filiâ ventum redemit. [91] Mortem. Libit. verò Dea funerum eſt, in cuius æde quæ ad funera pertinent, veneunt. [92] Prioris teſtamenti. [93] A captatore irretitus veluti naſſa, retis gen. *alii exp.* incluſus domicilio Naſſæ medici vt curaretur. Prior ſenſus mihi placet, cui conſonat Luciani: τοὺς δ᾽ ἄλλους μάτην κεχηνότας εἰς ἀλλήλους ἀποβλέποντας καταλιπὼν ἀληθὲς ἄγοντας τὸ πένθος, οἷος αὐτὸς ὁ θύννος ἐκ μυχοῦ· τῆς σαγήνης διέφυγεν, οὐκ ὀλίγον τὸ δέλεαρ καταπιών. [94] Tui qui filiam immolauiſti tuam, vt diues conualeſceret. atque hoc ex opinione veterum, quibus perſuaſum fuit mortem morte redimi poſſe. atque hinc vota & deuotiones. [95] Competitoribus heredipetis. [96] Filia Pacuuii cæſa vt Mycenis Iphigenia filia regis Mycenarum. [97] Auari enim diuturnior vita, diuturnior miſeria. viuat itaque precor in cruciatum ſui, & omnium odium. [98] Tres ætatos. Sat. 10. v. 250. [99] Qui contra iura diuina ac humana rapuit opes publicas ac priuatas. Vide Sueton. Tacitum, Dionem.

SATYRA

SATYRA XIII.

Caluinum plus nimio dolentem propter X. HS. ab eo apud quem depoſuerat, ſibi negata, conſulatus, oſtendit non ſine diuini numinis prouidentia omnia fieri, quæ eadem ſceleratos ſemper puniat malæ conſcientiæ cruciatu & carnificinâ.

[1] EXemplo quodcunq; malo committitur, ipſi
Diſplicet authori. *prima eſt hæc vltio, quod ſe*
[2] Iudice, nemo nocens abſoluitur, improba quamuis
Gratia [3] fallacis prætoris vicerit [4] vrnam.
*Quid ſentire putas omnes, Caluine, * recenti*
De [5] ſcelere, & fidei violatæ crimine? ſed nec
Tam tenuis cenſus tibi contigit, vt mediocris
Iacturæ te mergat onus: nec rara videmus
Quæ pateris: caſus multis hic cognitus, ac iam
Tritus & [6] è medio Fortunæ ductus aceruo.
Ponamus nimios gemitus, flagrantior æquo
Non debet dolor eſſe [7] viri nec vulnere maior.
Tu quamuis leuium minimam, exiguamq́; malorum
Particulam vix ferre potes, [8] ſpumantibus ardens
Viſceribus, [9] ſacrum tibi quod non reddat amicus
Depoſitum. [10] ſtupet hæc, [11] qui iam poſt terga reliquit
Sexaginta annos Fonteio conſule natus?
An nihil in melius tot rerum proficis vſu?
[12] Magna quidem ſacris quæ dat præcepta libellis
Victrix Fortunæ a Sapientia. Dicimus autem

[1] Facinoris, cuius malum exemplum nocet, atque alios peccare docet.
[2] Immo vindice.
[3] Corrupti & iniqui iudicis. * *Recenti*, id eſt, depoſiti, abnegati ac non redditi, legendum autumat. Ian. Rutgerſius lib. 2. var. lect. c. 17.
4 In quam ſuffragia coniiciebantur, id eſt, iudiciũ.
[5] Eius qui tibi non reddit depoſitum.
[6] Non è ſummis fortunæ incommodis.
[7] id eſt, fortis, præparati.
[8] Iratus & indignatus animo.

[9] Quod ſe ſacramento iuriſiurandi obſtrinxit redditurum. [10] An tu hæc (quæ vulgo tamen fiunt) ſcelera ad ſtuporem miraris? Enallage perſonæ. [11] Iam ſexagenarius. [12] a Philoſophia moralis docet nonnullos contemnere fortunam.

[11] b--- Alios docet experientia & vitæ vſus.
[14] Non reluctari neceſſitati.
[15] Quæ non prodat & deprehendat.
[16] Latrocinio.
[17] Veneno in pyx.
[18] In Bœotia, quæ ſeptem habuit portas. vide Sat. 15. v. 6.
[19] Inundatione Ægyptum fertilem facientis.
[20] Quæ ſeptem.
[21] Pei ferreâ ætate.
[22] Cæteris enim ętatibus Græci à ſeptē metallis, & electro ex auro & argento miſtis fictitio indidere nomina.
[23] Cauſidicum patronum ſuum.
[24] Clientes vocales ſportulâ conducti.
[25] Puerorum inſigni, i.e ὁ ſenex puerilis.

[13] Hos quoq; felices, qui ferre incommoda vitæ
[14] Nec iactare iugum vita [b] didicere magiſtra.
Quæ tam feſta dies, [15] *vt ceſſet prodere furem,*
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quæſitum, & partos [16] *gladio, vel* [17] *pyxide nummos?*
Rari quippe boni, numero vix ſunt totidem, quot
[18] Thebarum portæ, vel [19] diuitis [20] oſtia Nili.
Nona ætas agitur, peioraq; ſecula [21] *ferri*
Temporibus, [22] *quorum ſceleri non inuenit ipſa*
Nomen, & a nullo poſuit natura [22] *metallo.*
Nos hominum, diuumq; fidem clamore ciemus,
Quanto [23] *Feſſidium laudat vocalis agentem*
[24] *Sportula. dic ſenior* [25] *bulla digniſſime,* neſcis
[26] Quas habeat Veneres aliena pecunia, *neſcis*
Quem tua ſimplicitas riſum vulgo moueat, cum
[27] *Exigis a quoquam ne peieret, & putet vllis*
Eſſe aliquod numen templis, araq; [28] *rubenti?*
Quondam hoc [29] *indigenæ viuebant* [30] *more priuſquam*
Sumeret agreſtem poſito [31] *diademate falcem*
[32] *Saturnus fugiens, tunc cùm virguncula Iuno,*
Et priuatus adhuc [33] *Idæis Iuppiter antris:*
Nulla ſuper nubes conuiuia cœlicolarum,
Nec puer [34] *Iliacus, formoſa nec* [35] *Herculis vxor*
Ad cyathos, & iam [36] *ſiccato nectare tergens*
Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna.
Prandebat [37] *ſibi quiſque deus, nec turba deorum*

[26] Quàm dulcis ſit fraudata pecunia & *vt ait ille,* furtiuus panis. [27] Nunc dierum. [28] Sanguine, aut igni. [29] Aborigenes, antiquiſſimi pop. Italiæ, in eodem loco nati, q. *αὐτόχθονες.* [30] Simpliciter. [31] Sat v. 259. [32] A filio Ioue Cretâ expulſus [33] Quô Rhea mater illum Nymphis alendum miſerat, ne à patre voraretur, idque ex pacto cum Titane fratre. [34] Ganymedes. Sat. 5. v. 56. [35] Hebe Iouis & Iunonis filia. [36] A nectare & conuiuiis deorum ad officinam reuerſus. [37] Priuatim.

παιδογ... ἰκτη

Talis

Talis vt eſt hodie, contentaq; ſidera paucis
Numinibus miſerum vrgebant [38] *Atlanta minori*
Pondere: nondum [39] *aliquis ſortitus triſte profundi*
Imperium, aut [40] *Sicula toruus cum* [41] *coniuge Pluton.*
Nec [42] *rota, nec furiæ, nec* [43] *ſaxum, aut* [44] *vulturis atri*
Pœna, ſed infernis hilares ſine regibus vmbræ.
Improbitas illo fuit admirabilis æuo.
Credebant hoc grande nefas, & morte piandum
Si iuuenis vetulo non aſſurrexerat, & ſi
Barbato cuicunque puer, *licet ipſe videret*
Plura domi * *fraga, &* [45] *maioris glandis aceruos.*
Tam venerabile erat [46] *præcedere quatuor annis,*
[47] *Primaq; par adeò ſacra lanugo ſenectæ.*
Nunc ſi depoſitum non inficietur amicus,
Si reddat veterem cum tota [48] *ærugine* [49] *follem,*
[50] *Prodigioſa fides, &* [51] *Thuſcis digna libellis,*
Quæq; coronata luſtrari debeat [52] *agna.*
Egregium ſanctumq; virum ſi cerno, [53] *bimembri*
Hoc monſtrum puero, & * *miranti iam ſub aratro*
Piſcibus inuentis, & [54] *fœta comparo mula,*
Solicitus tanquam [55] *lapides effuderit imber,*
Examenq; apium longa conſederit [56] *vua*

[38] Regem Mauritaniæ qui in montem verſus cœlum ſuſtinere fingitur. [39] Neptunus cui ſorte obtigit imperium maris. [40] Rapta è Sicilia. [41] Proſerpina Cereris filia. [42] Qua Ixion voluitur. [43] Siſyphi. [44] Qui iecur Tytii ceu Promethei depaſcitur. * Hanc lectionem aſtruunt, qui hæc ad aurea illa ſecula referunt, in quibus ſponte ſuâ natæ fruges & glandes pro diuitiis erant. *Sylua natiuas opes, Et opaca dederant antra natiuas domos.* Sene. Hyppol.

Nec tamen inepta eſt lectio *farra*, credo enim reſpexiſſe poetam ad verſum illum Ouidii 5. Metamorph. *quo non poſſederat alter Latius, aut totidem tollebat farris aceruos.* [45] Priſcorum cenſum. [46] Quatuor annorum ætate ſuperare alterum. [47] Lanugoque prima par ſa. ſenectæ. [48] Pecunia æruginoſa, vt quæ iam diu depoſita fuerit. [49] Crumenam, ſacculum [50] Prodigii inſtar. [51] Inſcribenda Thuſ aruſpicum libris, *vel* expianda tanquam monſtrum ex diſciplina Etruſca. [52] In piaculum. [53] Biformi & prodigioſo partui. * Alii habent, *mirandis*. [54] Mulæ autem non concipiunt. & ipſæ ſpecie differentes. [55] Ac ſi lapidibus pluiſſet. quod in prodigiis ſæpe refert Liuius. [56] In formam vuæ vel racemi. βοτρυδὸν.

Digitized by Google

Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus[57] *miris, & lactis vortice torrens.*
Intercepta decem quereris ſeſtertia fraude
Sacrilega. quid ſi bis centum perdidit alter
Hoc arcana modo? maiorem tertius illa*
Summam, quam patulæ vix ceperat angulus arcæ?
Tam facile & pronum eſt, ſuperos contemnere teſtes
Si mortalis idem nemo ſciat. *aſpice quanta*
Voce neget, quæ ſit ficti conſtantia vultus.
Per Solis radios, [57] *Tarpeiaq́ue fulmina iurat,*
Et Martis [58] *frameam, &* [59] *Cirrhæi ſpicula vatis,*
Per [60] *calamos venatricis pharetramq́ue puellæ,*
Perque tuum Ægæi Neptune tridentem,
Addit & Herculeos arcus, haſtamq́ue Mineruæ,
Quicquid habent telorum armamentaria cœli.
Si verò & pater eſt, comedam, inquit, flebile nati
Sinciput elixi, [61] *Pharioq́ue madentis aceto.*
Sunt qui in fortunæ iam caſibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moueri,
Natura voluente vices & [62] *lucis & anni,*
Atque ideò intrepidi quæcunque [63] *altaria tangunt.*
Eſt alius, metuens ne crimen pœna ſequatur,
Hic putat eſſe deos, & peierat, atque ita [64] *ſecum,*
Decernat quodcunque volet de corpore noſtro
Iſis, & [65] *irato feriat mea lumina* [66] *ſiſtro.*
Dummodo vel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
Et phthiſis, & vomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram

[57] Atris, ſanguineis, lacteis.
* Secretæ fidei commiſſa & depoſita.
[57] Iouis Capitolini.
[58] Lauream, ῥόμφαιαν. Tacit. de German. & A. Gell. 10. 15.
[59] Apollinis qui in cirrha colitur.
[60] Dianæ ſagittas.
[61] Ægyptio, acetum vero Ægyptium optimum eſſe vt & Cnidium Chryſippus affirmat, ref. Athenæo l. 2. c. 26. Pharos autem inſula Ægypti.
[62] Diei, anni temporum, motuum.
[63] Aras tangentes veteres conceptis verbis iurabant.
[64] Cogitat, dicit.
[65] Perſ. Sat. 5. verſ. 186. *Hypallage.* ipſa irata.
[66] Curſu velox & expeditus, ſed pauper, de quo Pauſan. in Corinth. Solinus c. 6. Catullus ad Camerium. Epig. Græc. 4. l. c. 2.

Ne

Ne dubitet [66] *Ladas, ſi non eget* [67] *Anticyra, nec*
[68] *Archigene.* [69] quid enim velocis gloria plantæ
Præſtat. & eſuriens [70] Piſææ ramus oliuæ?
[71] Vt ſit magna, tamen certè lenta ira deorum eſt.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me venient? ſed & exorabile numen
Fortaſſe experiar; ſolet [72] *his ignoſcere:* multi
Committunt eadem diuerſo crimina fato.
Ille crucem pretium ſceleris tulit, hic diadema,
[73] *Sic animum diræ trepidum formidine culpæ*
Confirmant, tunc te [74] *ſacra ad delubra vocantem*
Præcedit, trahere [75] *imò vltro, ac vexare paratus.*
Nam cum magna [76] *malæ ſupereſt audacia cauſæ,*
Creditur a multis fiducia. [77] *mimum agit ille,*
Vrbani qualem fugitiuus ſcurra Catulli.
Tu miſer exclamas, vt [78] *Stentora vincere poſſis,*
Vel potius quantum [79] *Gradiuus Homericus: audis*
Iupiter hæc? [80] *nec labra moues, cum mittere vocem*
Debueras vel marmoreus, vel aheneus? aut cur
In [81] *carbone tuo* [82] *charta pia thura ſoluta*
Ponimus, & ſectum vituli iecur, [83] *albaq; porci*
Omenta? vt video, nullum diſcrimen habendum eſt
Effigies inter veſtras, ſtatuamq; [84] *Batulli.*
Accipe quæ contra valeat ſolatia ferre,
Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit

[67] Niſi inſanus ſit. *vel* modo tolerabilis ſit podagra, quæ Elleboro nigro non ſit curanda. Perſ. 4. 16.
[68] Medico.
[69] Quo enim mihi in Olympicis palma, ſi interea famelicus peream?
[70] Olympicæ, Piſa enim ciuitas in Elide, iuxta quã Iouis Olympii templum: & certamina quinto quoq; anno ineunte celebrabantur, vide quæ ad Senecæ Herc. Fur. v 810.
[71] *Periurus hæc ſecum.*
[72] Quibuſdam.
[73] *Hæc Poëta.*
[74] Exigentem ab eo iuſiurandum de depoſito.
[75] Te quaſi cunctantem. [76] Tanquam bonæ cauſæ & innocentiæ. [77] Illa te calumniatur, non ſecus ac dominum ſeruus ille nequam quem repræſentat mimus in fabula mimographi Catulli. [78] ὃς τόσον αὐδήσασχ' ὅσον ἄλλοι πεντήκοντα. Homer. Iliad. 5. [79] Mars apud Homer. lib. 5. qui à Diomede vulneratus exclamauit quantum x millia virorum. [80] Nec indignatus buccas inflas. [81] Thuribulo. [82] Qua thura erant inuoluta. Ian Rutgerſius 5. lib. var lect 5. cap. intelligit de ea charta, in qua vota obſignata fuerant, iam ſoluta. [83] Pinguia, vel albi porci. *Hypall.* [84] Citharœdi, cui ſtatuam Sami in templo Iunonis erexit Polycrates tyrannus.

Digitized by Google

[85] *A Cynicis tunica diſtantia,* [86] *non Epicurum*
Suſpicit exigui lætum plantaribus horti.
[87] *Curentur dubii medicis maioribus ægri,*
[88] *Tu venam vel* [89] *diſcipulo committe Philippi.*
Si nullum in terris [90] *tam deteſtabile factum*
Oſtendis taceo, nec pugnis cædere pectus
Te veto, nec [91] *plana faciem contundere palma,*
Quandoquidem accepto [92] claudenda eſt ianua damno,
Et maiore domus gemitu, maiore tumultu
Planguntur nummi quam funera. nemo dolorem
Fingit [93] in hoc caſu, *veſtem* [94] *diducere ſummam*
Contentus [95] *vexare oculos humore coacto:*
Ploratur lacrymis amiſſa pecunia veris:
Sed ſi cuncta vides ſimili fora plena querela,
[96] *Si Decies lectis diuerſa in parte tabellis*
[97] *Vana ſuperuacui dicunt* [98] *chirographa ligni,*
Arguit ipſorum quos litera, [99] *gemmaq. princeps*
Sardoniches, loculis quæ cuſtoditur eburnis:
Te nunc delicias [1] *extra communia cenſes*
Ponendum, quia tu [2] *gallinæ filius albæ,*
Nos [3] *viles pulli nati infelicibus ouis:*
Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
Si flectas oculos maiora ad crimina: confer

85 Cynici duplici pallio. Stoici ſimplici vtebantur: Doctrina erat eadem.
86 Non admiratur Epicurum, qui in voluptate & tranquillitate ſummum bonum ponit.
87 Grauibus afflicti ærumnis grauem poſcunt philoſophum qui conſoletur, & curet.
88 Tu cuius damnum leuius eſt, non ita graui conſolatore opus habes.
89 Medico rudiori.
90 Quàm eius qui te fefellit.
91 Plangere & lamentari.
92 Quæ claudi ſolet vt & feneſtræ in ſignum luctus, vel Quandoquidem iubet addere dolorem damno vide Adag. Eraſm.
93 In amiſſione bonorum.
94 Dilacerare
95 Lachrymis miſerè terendo oculos vix vi expreſſis.
96 Cum obligatoria inſtrumenta in tabulis ceratis ſcripta ſæpius coram teſtibus fuerint lecta.
97 Debitores dicunt eſſe adulterina, quæ tamen vera eſſe arguit ſcriptura & ſigna.
98 Propria manu ſcripta ſigna i. e. tabellas è ligno ceratas in quibus ſcribebant veteres.
99 Sigillum in Sardoniche gemmâ precioſâ.
1 Extra communem ſortem, non vulgarem
2 Tibi videris ſupra alios feliciter natus. vel quia felicia omnia dicuntur alba: vel reſpicit ad gallinam albam, quam raptam aquila in gremium Liuiæ demiſit. vide Sueton. Galbam. 1. c. & Plin. Lib. 15. cap. vlt.
3 Nullius precii homunculi.

4 Condi-

Digitized by Google

[4] Conductum latronem,[5] incendia ſulphure cœpta
Atq; dolo,primos cum ianua colligit ignes:
Confer & [6] hos veteris qui tollunt grandia templi
Pocula[7] adorandæ rubiginis, & populorum
[8] Dona,vel antiquo poſitas à rege coronas.
[9] Hæc ibi ſi non ſunt, minor extat ſacrilegus, qui
Radat [10] inaurati femur Herculis,& faciem ipſam
Neptuni,qui bracteolam de Caſtore ducat.
An dubitet ſolitus totum conflare [11] Tonantem?
Confer & [12] artifices mercatoremq; veneni;
Et [13] deducendum corio bouis in mare, cum quo
Clauditur aduerſis [14] innoxia ſimia fatis.
Hæc quota pars ſcelerum, quæ cuſtos [15] Gallicus vrbis
Vſq; a Lucifero,donec lux occidat,audit.
Humani generis mores tibi noſſe volenti
Sufficit [16] vna domus,paucos conſume dies, &
Dicere te miſerum, poſtquam illinc veneris, [17] aude.
Quis [18] tumidum guttur miratur in Alpibus? aut quis
In [19] Meroe craſſo maiorem infante mamillam?
Cœrula quis ſtupuit Germani lumina, flauam
Cæſariem madido [20] torquentem cornua cirro?
Nempe quod [21] hæc illis natura eſt omnibus vna.
Ad [22] ſubitas Thracum volucres, [23] nubemque ſonoram

[4] Sicarium ad occidendum conductum. [5] Incendiarios. [6] Sacrilegos. [7] Religioſæ vetuſtatis. [8] ἀναθήματα, donaria diis conſecrata. [9] Pocula & coronas. [10] E ſtatuis auratis. vide Suet. Calig. c.32. [11] Iouis ſtatuam. [12] Veneficos. [13] Parricidam culeo deducendum Sat. 8 214. [14] In ſociam pœnam deſtinata, cum ipſa non occiderit parentem. [15] Gal. Rutilius ſub Domitiano præfectus vrbis. [16] Illius Rutilii. [17] Si potes. [18] Quis ea, quæ vulgo accidunt & quæ quotidiana atque è loci quaſi naturâ ſunt, miranda putet: Romæ videre omnes ſcelere profligatos non magis mirum eſt, quam in Alpibus omnes ſtrumoſos (à vitio aquæ quam ibi potant, Plin c.37. l 11.) quam mammoſas in Meroe Ægypti ciu. mulieres; quam Pygmæos omnes eſſe breues, bella gruibus inferre, &c. Plin.l.7.c.2. Solin. c.15. [19] Sat 6 527. [20] Cincinnos in formam cornuum & annulorum obliquantem. Tacit. de Germ. [21] Vt hæc illis a natura & more; ita nobis Romanis ſcelera. [22] Grues à Strymone fl. Thraciæ, ex improuiſo aduenas. [23] Cum clangore inſtar nubis gregatim volantes grues.

Pygmæus paruis currit bellator in armis:
Mox impar hoſti, raptusq; per aëra curuis
Vnguibus à ſæua fertur grue. ſi videas hoc
Gentibus in noſtris, riſu quatiere: ſed illic
Quanquam eadem aſſiduè ſpectentur prælia, ridet
Nemo, vbi tota cohors pede non eſt altior vno.
[25] *Nullane periuri capitis fraudisq; nefandæ*
Pœna erit? [26] *abreptum crede hunc grauiore catena*
Protinus, & noſtro (quid plus velit ira?) necari
Arbitrio.[27] *manet illa tamen iactura, nec vnquam*
Depoſitum tibi ſoſpes erit: [28] *ſed corpore trunco*
Inuidioſa dabit minimus ſolatia ſanguis.
At vindicta bonum vita iucundius ipſa.
[29] *Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis*
Interdum aut leuibus videas flagrantia cauſis,
Quantulacunq; adeo eſt occaſio, ſufficit iræ.
[30] *Chryſippus non dicet idem, nec* [31] *mite Thaletis*
Ingenium, dulciq; [32] *ſenex vicinus Hymetto,*
Qui partem acceptæ ſæua inter vincla cicutæ
[33] *Accuſatori nollet dare. plurima felix*
Paulatim vitia, atq; errores exuit omnes
Prima docens rectum [34] *ſapientia:* quippe minuti
Semper & infirmi eſt animi, exiguiq; voluptas
Vltio. *continuò* * *ſic collige, quòd vindictâ*
Nemo magis gaudet quàm fœmina. Cur tamen hos tu
Euaſiſſe putes, quos diri conſcia facti
Mens habet attonitos, & [37] ſurdo verbere cædit

[24] Sat. 6. 505.
[25] *Obiect.*
[26] *Reſp.* Ad ſupplicium.
[27] *Obiect.* è perſona Caluini.
[28] Quod ſi membri iacturâ vel ſanguine fuſo ipſum pœnas fuiſſe vidiſſem, ſat haberem.
[29] *Reſp. Poëta.* Indoctos quidem & ſtultos imbecilles iræ eſſe ac vindictæ cupidos, doctos & ſapientes non ita.
[30] Philoſophus Stoicorum acutiſſimus.
[31] Ipſe Thales. vnus è ſeptem ſapientibus Græciæ.
[32] Socrates, qui ſub falſo crimine, quaſi de diis malè ſentiret, capitis damnatus datam à miniſtro publico cicutam intrepidus hauſit.
[33] Anyto, Melito, poëtæ, vel Lyconi oratori.
[34] Philoſophia moralis. * Sic argue, conclude. Fœminæ maximè gaudent vindictâ: Sed fœminæ ſunt infirmi animi. Ergo, &c. Θῆλυ δὲ γόνον ψυχῆς ἐστὶ κακία καὶ πάθος. οἷς καθ' ἕκαστον τῶν ἐπιτηδευμάτων ἐκθηλυνόμεθα. ἄρρεν δὲ αἱ πάθεια καὶ ἀρετὴ ὑφ' ὧν ἐγειρόμεθα καὶ ῥωννύμεθα. Philo Iud. de ſacrif. Abel.
[35] Tacito, non audito.

Occultum

Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, ac multò ſæuior illis,
Quas & [36] Caditius grauis inuenit, aut [37] Rhadamanthus,
Nocte dieque ſuum geſtare in pectore [38] teſtem.
[39] Spartano cuidam reſpondit Pythia vates,
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
*Depoſitum retinere, & fraudem * iure tueri*
**Iurando: quærebat enim quæ numinis eſſet*
Mens, & an hoc illi facinus ſuaderet Apollo.
[40] Reddidit ergo metu, non moribus: & tamen omnem
[41] Vocem adyti dignam templo, veramq́ probauit,
Extinctus tota pariter cum prole, domoq́,
Et quamuis longa deductis gente propinquis.
Has patitur pœnas peccandi ſola voluntas.
Nam ſcelus intra ſe tacitum qui cogitat vllum,
Facti crimen habet. [42] cedo ſi conata peregit?
Perpetua anxietas, nec menſæ tempore ceſſat,
Faucibus vt morbo ſiccis interq́ molares
Difficili creſcente cibo: ſed vina miſellus
Expuit, [43] Albani veteris pretioſa ſenectus
Diſplicet, [44] oſtendas melius, denſiſſima ruga
Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
Nocte breuem ſi fortè indulſit cura ſoporem,
Et toto verſata toro iam membra quieſcunt,
Continuò [45] templum, & violati numinis aras,
Et, quod præcipuis mentem ſudoribus vrget,

[36] Iudex ſub Vitellio ſeuerus
[37] Vnus è iudicibus apud inferos Iouis ex Europa filius.
[38] Conſcientiam carnificem.
[39] Glauco. vide hanc hiſtoriam apud Herodotum, lib. 6.
* *Tmeſis.* iureiurando.
[40] Filiis Mileſii qui depoſuerat.
[41] Vatis ex adyto, i. e. loco templi intimo, inacceſſo, ab α & δύω. reſponſum expertus eſt verum, ipſe cum vniuerſa ſua familia paulò poſt extinctus.
[42] Quòd ſi voluntas puniatur, quantò magis qui velle in actum produxerit?
[43] Vetuſtum & pretioſum Albanum vinum.

[44] Si offeras melius, etiam dulciſſima & optima vina illi acria ſunt atque ingrata, neque mente ægra, palato ſapiunt aut ſtomacho arrident. [45] Templum in quo peierauit vrget illum in ſomnis.

Digitized by Google

Te videt in ſomnis: tua ſacra, & [46] maior imago
Humana turbat pauidum, cogitq́; [47] fateri.
Hi ſunt qui trepidant, & [48] ad omnia fulgura pallent,
Cum tonat, exanimes primo quoq; murmure cœli,
Non [49] quaſi fortuitu, nec [50] ventorum rabie, ſed
Iratus cadat in terras, & vindicet ignis.
[51] *Illa nihil nocuit, cura grauiore timetur*
Proxima tempeſtas, velut hoc dilata ſereno.
Præterea [52] lateris [53] vigili cum febre dolorem
Si cœpere pati, miſſum ad ſua corpora morbum
Infeſto credunt à numine, ſaxa Deorum
Hæc, & tela putant. [54] pecudem ſpondere ſacello
Balantem, & laribus [55] criſtam promittere galli
Non audent. quid enim ſperare nocentibus ægris
Conceſſum? [56] *vel quæ non dignior hoſtia vita?*
Mobilis & varia eſt fermè natura malorum,
[57] Cùm ſcelus admittunt, ſupereſt conſtantia. *quid fas,*
Atq; nefas, tandem incipiunt ſentire peractis
Criminibus. tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari neſcia. nam quis
Peccandi finem poſuit ſibi, quando recepit
Eiectum ſemel attrita de fronte ruborem!

46 Maior effigie humanâ & anguſtior, quales ſolent apparere vmbræ.
47 Scelus ſuum.
48 Vt Caligula.
49 Ex Epicuri opinione.
50 Ex vulgi opinione.
51 Quod ſi viderit primam tempeſtatem nihil illi nocuiſſe.
52 Pleuritida.
53 Cuius calor ſomnum adimit.
54 Pro ſanitate recuperanda vouere ouem vel agnum.
55 Gallum quem & Æſculapio ſoluit qui conualuit.
56 Vel quænam pecus non eſt dignior vita, quàm ſceleſtus?

57 Ante ſcelus perpetratum abunde confidentes, poſt timidiſſimi, & ſibi ſceleris male conſcii reſipiſcere volunt. non tamen poſſunt, ipſi ad vitia proni, dulcedine iam & conſuetudine præpediti, atq; abiecto pudore in vitiis confirmati. Nullum autem vitium deſinit vbi incipit. Senec.

Quiſquam

Digitized by Google

Quiſquam hominum eſt, quem tu contentum videris vno
Flagitio? [58] *dabit in laqueum veſtigia noſter*
Perfidus, & nigri patietur carceris [59] *vncum,*
Aut [60] *maris Ægæi rupem, ſcopuloſq; frequentes*
Exulibus [61] *magnis. pœna gaudebis amara*
Nominis inuiſi, tandemque fatebere lætus
Nec ſurdum, nec [62] Tireſiam quenquam eſſe Deorum.

[58] Alio de crimine dabit breui in catenas pedes ſuos, qui te perfide decepit.
[59] Sat. 10. 66.
[60] In exilii aliquam inſulam in mari Ægæo, hoc eſt, *Archipelago*.
[61] Nobilibus.
[62] Nec cœcum vt fuit Tireſias. *Metam. Ouid.* 3.

Digitized by Google

SATYRA XIV.

Parentes reprehendit qui minus piè ac caſtè coram liberis viuentes malis exemplis & praua inſtitutione iis autores ſunt aleæ, gulæ, crudelitatis, libidinis, luxus in ædificiis extruendis, ſuperſtitionis & portentoſæ auaritiæ.

PLurima ſunt, Fuſcine, & fama digna ſiniſtra,
**Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus,*
Quæ monſtrant ipſi pueris traduntq; parentes.
Si damnoſa ſenem iuuat alea, ludit & heres
[1] Bullatus, paruoq; eadem mouet [2] arma [3] fritillo.
Nec de ſe [4] melius cuiquam ſperare propinquo
Concedit iuuenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem [5] iure natantes
Mergere [6] ficedulas didicit nebulone parente,
Et [7] cana monſtrante gula: cùm [8] ſeptimus annus
Tranſierit puero, nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoueas mille inde magiſtros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, & [9] à magna non degenerare culina.
[10] b Mitem animum, & mores [11] modicis erroribus æquos
Præcipit, atq; animos ſeruorum, & corpora noſtrâ
Materia conſtare putat paribuſq; elementis?
An c ſæuire docet Rutilus qui gaudet acerbo
Plagarum ſtrepitu, & [12] nullam Sirena flagellis

* Quæ etiam res præclaras turpitudine inquinant.
[1] Filius adhuc puer bullam & prætextam geſtans. Perſ. Sat 5.31.
[2] Talos, aleas & cætera ludi inſtrumenta.
[3] Vaſculo oblongo è quo mittebantur teſſeræ vel tali in tabulam. vide quæ ad Martial. ep.14 1 4.
[4] Quàm de patre.
[5] Condimẽto.
[6] Aues, quòd ficus edant, dictas.
[7] Cano patre guloſo.
[8] Puer in his deliciis enutritus ad ſeptimum ætatis annum, quo dentes renaſcuntur.
[9] Non deflectere à paterno luxu ad victum frugaliorem.
[10] Pater crudelis dum in ſeruos flagellis ſæuit, b clementiam quæſo an c crudelitatem præcipit filio? proculdubio crudelitatem.
[11] Pauciſſimis vitiis corruptos.
[12] Nullius Sirenis cantum æque auditu iucundum putat, ac fla-

Compa-

Comparat [13] *Antiphates trepidi laris, ac* [14] *Polyphemus ?*
Tum felix, quoties aliquis tortore vocato
Vritur ardenti duo propter [15] *lintea ferro.*
Quid ſuadet iuueni lætus ſtridore catenæ,
Quem mire afficiunt [16] *inſcripta* [17] *ergaſtula, carcer*
Ruſticus? expectas vt non ſit adultera [18] *Largæ*
Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito, nec tanto poterit contexere curſu,
Vt non ter decies [19] *reſpiret? conſcia matri*
Virgo fuit: [20] *ceras nunc* [21] *hac dictante puſillas*
Implet, & ad mœchum dat [22] *eiſdem ferre* [23] *cinædis.*
Sic natura iubet, velocius & citius nos
Corrumpunt vitiorum exempla domeſtica, [24] magnis
Cum ſubeant animos autoribus. *vnus, & alter*
Forſitan [25] *hæc ſpernant iuuenes, quibus arte benigna*
Et [26] *meliore luto finxit præcordia Titan:*
Sed reliquos [27] *fugienda patrum veſtigia ducunt,*
Et monſtrata diu veteris trahit orbita culpæ.
Abſtineas igitur [28] *damnis. huiuſce etenim vel*
Vna potens ratio eſt, ne crimina noſtra ſequantur
Ex nobis geniti. quoniam dociles imitandis
Turpibus, ac prauis omnes ſumus, & [29] *Catilinam*
Quocunq; in populo videas, quocunq; ſub axe:
Sed nec [30] *Brutus erit, Bruti nec auunculus vſquam.*

gellorum ſonum.
[13] Domus ſuæ carnifex, Antiphate Leſtrygonum regenon mitior.
[14] Cyclopum immaniſsimus.
[15] Furto ſubducta, *vel* amiſſa.
[16] Cauterio inuſti fatui.
[17] Sat. 8 180.
[18] Adulteræ. ſic Sat 6. 240.
[19] *Take breath.* Ita multi ſunt, vt numerari nequeant vno ſpiritu, imò ſine crebrâ reſpiratione.
[20] Tabellas ad mœchum.
[21] Matre ſuo exemplo præmonſtrante. *vel ſimpliciter* dictante.
[22] Quibus mater dederat.
[23] Miniſtris turpibus.
[24] Parentibu & maioribus.
[25] Declinent parentum vitia.

[26] Prometheus Titanis nepos qui homines è luto formaſſe fingitur εἴσε προμηθεὺς Ἔπλασε, κ' ἐκ πηλοῦ γέγονας. Callimach. i.e. quibus Deus ingenium dedit ad virtutem pronius. [27] Praua exempla. [28] Sceleribus quæ te & filios perdent. [29] Malos & patriam euertere conatos, qualis fuit Catilina.
[30] Boni & patriæ aſſertores. qualis erat M. Brutus, & Cato Vtic. frater Seruiliæ matris Bruti.

Digitized by Google

Nil dictu fœdum viſuq; hæc limina tangat,
Intra quæ puer eſt. *procul hinc, procul inde* [31] *pu-ellæ*
Lenonum, & cantus pernoctantis paraſiti.
Maxima debetur puero reuerentia: *ſi quid*
Turpe paras, nec tu pueri contempſeris annos,
Sed [32] *peccaturo obſiſtat tibi filius infans.*
Nam ſi quid dignum cenſoris fecerit [33] *ira,*
(Quandoquidem ſimilem tibi ſe non corpore tantùm
Nec vultu dederit, morum quoq; filius) & cùm
Omnia deterius tua per veſtigia peccet,
[34] *Corripies nimirum, & caſtigabis* [35] *acerbo*
Clamore, ac poſt hæc [36] *tabulas mutare parabis.*
[37] *Vnde tibi frontem libertatemq; parentis,*
Cum facias peiora ſenex? vacuumq; cerebro
[38] *Iampridem caput hoc ventoſa cucurbita quærat?*
[39] *Hoſpite venturo ceſſabit nemo tuorum:*
[40] *Verre pauimentum, nitidas oſtende columnas,*
[41] *Arida cum tota deſcendat aranea tela,*
Hic [42] *lauet argentum, vaſa* [43] *aſpera tergeat alter,*
Vox domini fremit inſtantis, virgamq; tenentis.
Ergo miſer trepidas, ne ſtercore fœda canino
Atria diſpliceant oculis venientis amici,
Ne perfuſa luto ſit porticus, & tamen vno
Semodio ſcobis hæc emendat ſeruulus vnus:
Illud non agitas, vt ſanctam filius omni
Aſpiciat, ſine labe domum, vitioq; carentem?
Gratum eſt, [44] quòd patriæ ciuem, populoque de-diſti,

[31] Meretrices, & paraſiti in alea, vino & laſciuis cantibus pernoctantes.
[32] Ne pecces in illius malum exemplum.
[33] Notâ Cenſoris.
[34] *Iron.*
[35] Acri increpatione.
[36] Tab. Teſtamenti mutare, & eum exheredare.
[37] Sup ſumes?
[38] Et tibi quaſi phrenetico adhibenda eſt, occipitio inciſo, Cucurbita. Angl. *a cuppingglaſſe.*
[39] Vt hoſpitem excipias domum nitidam eſſe curas, cur non & ſanctam?
[40] Vox tua fremit, *Verre pauimentum,* &c.
[41] Aridis gaudens.
[42] Alii legunt, *Leue argentum.*
[43] Cælata, & ſignis inſculpta.
[44] Quòd filium genueris.

Si

Digitized by Google

Si facis, vt patriæ ſit idoneus, *vtilis agris*,
Vtilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimum enim intererit, quibus artibus, & quibus hunc tu
*Moribus inſtituas. [b]*ſerpente Ciconia pullos*
Nutrit & inuenta per deuia rura lacerta:
[45] *Illi eadem ſumptis quærunt animalia pennis.*
Vultur [46] *iumento, & canibus, crucibusq; relictis*
Ad fœtus properat, partemq; cadaueris affert:
Hic eſt ergo cibus magni quoq; vulturis, & ſe
Paſcentis. propria cum iam facit arbore nidos.
[c]*Sed leporem, aut capream* [47] *famulæ Iouis, &* [48] *generoſæ*
In ſaltu venantur aues, tunc præda cubili
Ponitur: inde autem, cum ſe matura leuabit
Progenies, ſtimulante fame, feſtinat ad illam
Quam primùm [49] *rupto prædam guſtauerit ouo.*
Ædificator erat Centronius, & modo [50] *curuo*
Litore Caietæ, ſumma nunc [51] *Tiburis arce,*
Nunc [52] *Præneſtinis in montibus, alta parabat*
Culmina villarum, Græcis [53] *longeq; petitis*
Marmoribus vincens [54] *Fortunæ, atq;* [55] *Herculis ædem;*
Vt ſpado vincebat Capitolia noſtra [56] *Poſides.*
Dum ſic ergo [57] *habitat Centronius, imminuit rem,*
[58] *Fregit opes nec parua tamen menſura relictæ*
Partis erat, totam hanc [58] *turbauit filius amens,*

* b *Malo ex. exemplo Ciconiæ & Vulturis, ...*
* c *Bono exemplo Aquilæ & accipitrum.*
[45] Pulli iam pennati.
[46] A cadaueribus iumenti, canum, aut furum in cruce pendentium prædam refert vultur ad pullos quē in excelſiſſimis rupibus nidificare ſcribit Plinius l. 10. c. 6. non in arboribus, vt noſter hic. Atque hinc. vbi adoleuerint illi vultures, aſſueto illo, & quo prius alebantur cibo, veſcuntur.
[47] Aquilæ Iouis armigeræ, altiuolæ.
[48] Accipitres.
[49] Ouo excluſa & tenella progenies.

[50] Portu in ſinu Baiano, potius à curuo quod Lacones Caietam vocant, quàm ab Æneæ nutrice dicto. *Virg Æneid* 7. Gaietta. [51] Vrbis editæ vtpote in monte ..., in Sabinis ad lapidem ab vrbe xvi. *Tiuoli.* [52] Sat 3 verſ. 190. [53] Ex Ægypto, Numidia, &c. [54] Præneſte vel Romæ. [55] Tibure, vel etiam Romæ. [56] Claudii Cæſaris eunuchus & libertus, qui balneas exſtruxit magnificas in litore Baiano. [57] Exſtruxit ædificia quæ habitet. [58] Abſumpſit, dilapidauit.

Dum meliore nouas attollit marmore villas.
Quidam ſortiti [59] *metuentem* [60] *ſabbata patrem,*
[61] *Nil præter nubes, & cœli* [62] *numen adorant,*
Nec diſtare putant humana carne [63] *ſuillam,*
Qua pater abſtinuit, mox & [64] *præputia ponunt:*
Romanas autem ſoliti contemnere leges,
Iudaicum ediſcunt, & ſeruant ac metuunt ius,
Tradidit arcano quodcunque volumine [65] *Moſes:*
[66] *Non monſtrare vias, eadem niſi ſacra colenti:*
Quæſitum ad fontem ſolos deducere [67] *verpos.*
Sed pater in cauſa, cui ſeptima quæq; fuit lux
Ignaua, & partem vitæ non attigit vllam.
Sponte tamen iuuenes imitantur cætera, ſolam
Inuiti quoq; auaritiam exercere [68] *iubentur.*
Fallit enim [69] vitium ſpecie [70] virtutis & vmbra,
Cum ſit triſte habitu, vultuq; & veſte ſeuerum.
Nec dubie tanquam frugi laudatur auarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela ſuarum
Certa magis, quàm ſi fortunas ſeruet eaſdem
[71] *Heſperidum ſerpens, aut* [72] *Ponticus. adde quod hunc de*
Quo loquor, egregium populus putat, atq; verendum
Artificem, quippe his creſcunt patrimonia * *fabris,*
Sed creſcunt quocunq; modò, maioraq; fiunt

[59] Superſtitioſè colentem. *Ethnicè.*
[60] Septimum quemq; diem qui Iudæis *ſabbatum*, ceſſatio eſt.
[61] Quippe inter precandum cœlum ſuſpicientes vnum tantum Deum agnoſcunt Iudæi. *mente ſola vnumq; numen intelligunt, &c.* Tacit. 5. hiſt. *Nubila de laquearibus exſpectatus, &c.* Tertullian. in Apologetico, & hinc præter Iudæos iactatus Socrates ab Ariſtophane in Nubibus.
[62] Alii *Lumen* legunt, ſed vide notam præcedentem.
[63] Qua abſtinent Iudæi ex inſtituto veteri, ὅτι διχηλεῖ μὲν, οὐ μηρυκᾶται ὗς δολερὰ καὶ βαραθρώδης. Philo. Iud. lib de Agric. vide Sat 6 v. 161. [64] Circumciduntur. [65] Propheta ex ſacra pagina notus. [66] Non niſi eandem profeſſis religionem præſtare officium viam vel fontem monſtrandi ceu aliud quoduis. [67] Circumciſos Iudæos ob renudatam verpam ab ἕρπων Lumbrico. vide I. C. Scal. 1. lib. de cauſis L. L. 28.
[68] A parentibus inſtituuntur. [69] Auaritia, vel generaliter, omne vitium. [70] Frugalitatis. [71] Peruigil draco cuſtos aureorum malorum in horto Heſperidum filiarum Atlantis. [72] Draco apud Colchos in Ponto aurei velleris à Phryxo ſuſpenſi cuſtos. * *Metaph. à fabrili arte.*

*Incude

*Incude aſſidua, ſemperq; ardente camino.
Et pater ergo [73] animi felicis credit auaros
Qui mirantur opes, [74] qui nulla exempla beati
Pauperis eſſe putant; iuuenes hortantur, vt illam
Ire viam pergant, & eidem incumbere ſectæ.
Sunt quædam vitiorum elementa, his protinus illos
Imbuit, & cogit [75] minimas ediſcere ſordes:
Mox acquirendi docet inſatiabile votum.
Seruorum ventres [76] modio caſtigat iniquo
Ipſe quoque eſuriens: neque enim omnia ſuſtinet vnquam
Mucida [77] cœrulei panis conſumere fruſta,
Heſternum ſolitus medio ſeruare [78] minutal
[79] Septembri, nec non differre in tempora cœnæ
Alterius [80] conchem, æſtiui cum parte [81] lacerti
[82] Signatam, vel dimidio, putriq; ſiluro,
Filaq; ſectiui numerata includere porri.
Inuitatus ad hæc aliquis [83] de ponte negabit.*
Sed quò diuitias hæc per tormenta coactas?
Cùm furor haud dubius, cùm ſit manifeſta phreneſis,
Vt locuples moriaris egenti viuere fato.
Interea pleno cum turget ſacculus ore,
Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit
Et minus hanc optat, qui non habet. *ergo paratur
Altera villa tibi, cum rus non ſufficit vnum,
Et proferre libet fines, maiorq; videtur
Et melior vicina ſeges, mercaris & hanc, &
Arbuſta. & denſa montem qui canet [84] oliua:
Quorum ſi pretio dominus non vincitur vllo,
Nocte boues macri, laſſoq; famelica collo*

[73] Sup. *eſſe, vel, animi felices, Helleniſmus.*
[74] Qui neminem pauperem iudicant beatum.
[75] Triparcæ huius & ſordidæ auaritiæ principia & præcepta vide a Theophraſto expreſſa in characterib. Eth. περὶ μικρολογίας, & περὶ βδελυρίας.
[76] Cibi demenſi φειδωνίῳ μέτρῳ. Theophr. περὶ βδελυρίας.
[77] E mucore.
[78] Cibum è variis minatim conciſis.
[79] Quo menſe obſonia citiſſime corrumpuntur.
[80] Sat. 3. v. 293
[81] Piſcicul.
[82] Signo appoſito ad fraudes ſeruorum cauendas.
[83] Mendicus, Sat 4 116.
[84] Oleis flore candidis.

Armenta ad virides huius mittuntur ariſtas:
Nec prius inde domum, quam tota [85] *noualia ſæuos*
In ventres abeant, vt credas falcibus actum.
Dicere vix poſſit, quam multi talia plorent,
Et quot venales [86] *iniuria fecerit agros.*
**Sed qui ſermones? quæ fœda buccina famæ?*
Quid nocet hoc? inquit, [87] *tunicam mihi malo lupini,*
Quam ſi me toto laudet vicinia pago
[88] *Exigui ruris pauciſſima farra ſecantem.*
[89] *Scilicet & morbis, & debilitate carebis,*
Et luctum & curam effugies, & tempora vitæ
Longa tibi poſt hæc fato meliore dabuntur,
Si tantum culti ſolus poſſederis agri,
Quantum ſub [90] *Tatio populus Romanus arabat.*
Mox etiam fractis ætate, ac [91] *Punica paſſis*
Prælia, vel Pyrrhum immanem, gladioſque [92] *Moloſſos*
Tandem pro multis vix iugera bina dabantur
Vulneribus. merces ea ſanguinis, atq; laboris
Nullis viſa vnquam meritis minor, aut [93] *ingrata*
Curta fides patriæ: ſaturabat [94] *glebula talis*
Patrem ipſum, turbamq; caſæ, qua fœta iacebat
Vxor, & infantes ludebant quatuor, [95] *vnus*
[96] *Vernula, tres* [97] *domini: ſed magnis fratribus horum*
[98] *A ſcrobe vel ſulco redeuntibus altera cœna*
*Amplior, & grandes fumabant * pultibus ollæ.*
Nunc modus hic [99] *agri noſtro non ſufficit horto.*

85 Noualis ſegetes & fructus depaſcantur macri laſſiq; boues.
86 Potentum qui coegere pauperes vendere agros.
**Obiectio.*
87 Siliquam lupini leguminis. *Populus me ſibilat, at mihi plaudo.* Horat.
88 Paruæ meſſis dominum.
89 *Hæc Poeta cum irriſione.*
90 Duce Sabinorum in vrbis partem à Romulo accepto.
91 Aduerſus Carthaginenſes in Sicilia, Italia, Africa.
92 Epirotarum regem. Moloſſia autem pars Epiri eſt.
93 Neque ingrata aut parca nimis videbatur patria quæ tam bene meritis tantulam rependeret mercedem.
94 Duorum iugerum Plin 18. l. 2. c. 95 E quibus vnus, &c. 96 Ex ſerua natus. 97 Filii familias ingenuè nati. 98 Fodiendo vel arando. * Fiebat plus ex æquis partibus farinæ, frumenti, & fabarum aut hordei Alex ab Alex. c. 11. l. 3. Pulte autem non pane vixerunt longo tempore Romani. Plin. l. 18. c. 8. Val. Max. l. 2. c. 5. 99 Priſcorum fundi, i. duorum iugerum.

Inde

Inde ferè ſcelerum cauſæ, nec plura venena
Miſcuit, aut ferro graßatur ſæpius vllum
Humanæ mentis vitium, quam ſæua cupido
[1] *Indomiti cenſus.* nam diues qui fieri vult,
Et cito vult fieri: ſed quæ reuerentia legum?
Quis metus, aut pudor eſt vnquam properantis auari?
Viuite contenti caſulis, & collibus iſtis
O pueri, [2] *Marſus dicebat, & Hernicus olim,*
Veſtinusq; ſenex, panem quæramus aratro,
Qui ſatis eſt menſis. laudant hoc [3] *numina ruris,*
Quorum ope, & auxilio grata poſt munus ariſtæ
Contingunt homines veteris faſtidia quercus.
Nil [4] *vetitum feciſſe volet, quem non pudet alto*
Per glaciem perone tegi, qui [5] *ſummouet Euros*
Pellibus inuerſis. peregrina, ignotaq; nobis
Ad ſcelus, atque nefas quodcunque eſt, purpura ducit.
Hæc illi veteres præcepta minoribus: at nunc
Poſt finem autumni media de nocte ſupinum
Clamoſus iuuenem pater excitat: accipe [6] *ceras,*
Scribe puer, vigila, cauſas age, perlege [7] *rubras*
Maiorum leges, aut [8] *vitem poſce* [9] *libello.*
Sed caput [10] *intactum buxo, nareſq; piloſas*
Annotet, & grandes miretur [11] *Lælius alas.*
Dirue Maurorum [12] *Attegias, caſtella* [13] *Brigantum,*
[14] *Vt locupletem aquilam tibi ſexageſimus annus*
Afferat. aut longos caſtrorum ferre labores

[1] Inſatiabilis, infiniti.
[2] Italiæ pop.
[3] *Liber & alma Ceres, veſtro ſi munere tellus Chaoniam pingui glandem mutauit ariſta.*
[4] Nihil admittet ſceleris contra naturæ & patriæ leges, qui paruo contentus ſecundùm naturam viuit.
[5] Ventorum frigus depellit.
[6] Tabellas cereas.
[7] Perſ. Sat. 5. v. 90.
[8] Centurionis munus, qui vitem geſtabat qua milites puniret. Liuius l. 57. Plutarch. in Galba. L. Flor. Plin. l 14. c. 1. &c Sat. 8. v. 247.
[9] Lib. ſupplice.
[10] Pectine è buxo intactum, i. impexum, vt incultus etiam ſtrenuus appareas. [11] Imperator. [12] Mapalia. [13] Britannorum in ſeptentrionali parte Albionis inſ. qui aliis *Eboracenſes* ſunt, aliis *Galroci.* [14] Vt ſexagenarius & emeritus ſigniferi munere ſeu opibus honoreris, vide Martialis ep. 58. l. 6. f.

Si piget

Digitized by Google

Te videt in ſomnis: tua ſacra, & [46] maior imago
Humana turbat pauidum, cogitq; [47] fateri.
Hi ſunt qui trepidant, & [48] ad omnia fulgura pallent,
Cum tonat, exanimes primo quoq; murmure cœli,
Non [49] quaſi fortuitu, nec [50] ventorum rabie, ſed
Iratus cadat in terras, & vindicet ignis.
[51] Illa nihil nocuit, cura grauiore timetur
Proxima tempeſtas, velut hoc dilata ſereno.
Præterea [52] lateris [53] vigili cum febre dolorem
Si cœpere pati, miſſum ad ſua corpora morbum
Infeſto credunt à numine, ſaxa Deorum
Hæc, & tela putant. [54] pecudem ſpondere ſacello
Balantem, & laribus [55] criſtam promittere galli
Non audent. quid enim ſperare nocentibus ægris
Conceſſum? [56] vel quæ non dignior hoſtia vita?
Mobilis & varia eſt fermè natura malorum,
[57] Cùm ſcelus admittunt, ſupereſt conſtantia. quid fas,
Atq; nefas, tandem incipiunt ſentire peractis
Criminibus. tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari neſcia. nam quis
Peccandi finem poſuit ſibi, quando recepit
Eiectum ſemel attrita de fronte ruborem!

[46] Maior effigie humanâ & anguſtior, quales ſolent apparere vmbræ.
[47] Scelus ſuum.
[48] Vt Caligula.
[49] Ex Epicuri opinione.
[50] Ex vulgi opinione.
[51] Quod ſi vident primam tempeſtatem nihil illi nocuiſſe.
[52] Pleuritida.
[53] Cuius calor ſomnum adimit.
[54] Pro ſanitate recuperanda vouere ouem vel agnum.
[55] Gallum quem & Æſculapio ſoluit qui conualuit.
[56] Vel quænam pecus non eſt dignior vita, quàm ſceleſtus?

[57] Ante ſcelus perpetratum abunde confidentes, poſt timidiſſimi, & ſibi ſceleris male conſcii reſipiſcere volunt. non tamen poſſunt, ipſi ad vitia proni, dulcedine iam & conſuetudine præpediti, atq; abiecto pudore in vitiis confirmati. Nullum autem vitium deſinit vbi incipit. Senec.

Quiſquam

Quiſquam hominum eſt, quem tu contentum videris vno
Flagitio? [58] *dabit in laqueum veſtigia noſter*
Perfidus, & nigri patietur carceris [59] *vncum,*
Aut [60] *maris Ægæi rupem, ſcopuloſq; frequentes*
Exulibus [61] *magnis. pœna gaudebis amara*
Nominis inuiſi, tandemque fatebere lætus
Nec ſurdum, nec [62] Tireſiam quenquam eſſe Deorum.

[58] Alio de crimine dabit breui in catenas pedes ſuos, qui te perfide decepit.
[59] Sat. 10. 66.
[60] In exilii aliquam inſulam in mari Ægæo, hoc eſt, *Archipelago*.
[61] Nobilibus.
[62] Nec cæcum vt fuit Tireſias. *Metam. Ouid.* 3.

Digitized by Google

SATYRA XIV.

Parentes reprehendit qui minus piè ac caſtè coram liberis viuentes malis exemplis & praua inſtitutione iis autores ſunt aleæ, gulæ, crudelitatis, libidinis, luxus in ædificiis extruendis, ſuperſtitionis & portentoſæ auaritiæ.

PLurima ſunt, Fuſcine, & fama digna ſiniſtra,
**Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus,*
Quæ monſtrant ipſi pueris traduntq; parentes.
Si damnoſa ſenem iuuat alea, ludit & heres
[1] Bullatus, paruoq; eadem mouet [2] arma [3] fritillo.
Nec de ſe [4] melius cuiquam ſperare propinquo
Concedit iuuenis, qui radere tubera terræ,
Boletum condire, & eodem [5] iure natantes
Mergere [6] ficedulas didicit nebulone parente,
Et [7] cana monſtrante gula: cùm [8] ſeptimus annus
Tranſierit puero, nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoueas mille inde magiſtros,
Hinc totidem, cupiet lauto cœnare paratu
Semper, & [9] à magna non degenerare culina.
[10] b Mitem animum, & mores [11] modicis erroribus æquos
Præcipit, atq; animos ſeruorum, & corpora noſtrâ
Materia conſtare putat paribuſq; elementis?
An c ſæuire docet Rutilus qui gaudet acerbo
Plagarum ſtrepitu, & [12] nullam Sirena flagellis

* Quæ etiam res præclaras turpitudine inquinant.
[1] Filius adhuc puer bullam & prætextam geſtans. Perſ. Sat 5.31.
[2] Talos, aleas & cætera ludi inſtrumenta.
[3] Vaſculo oblongo è quo mittebantur teſſeræ vel tali in tabulam. vide quæ ad Martial. ep. 14 l 4.
[4] Quàm de patre.
[5] Condimēto.
[6] Aues, quòd ficus edant, dictas.
[7] Cano patre guloſo.
[8] Puer in his deliciis enutritus ad ſeptimum ætatis annum, quo dentes renaſcuntur. [9] Non deflectere à paterno luxu ad victum frugaliorem. [10] Pater crudelis dum in ſeruos flagellis ſæuit, b clementiam quæſo an c crudelitatem præcipit filio? proculdubio crudelitatem. [11] Pauciſſimis vitiis corruptos. [12] Nullius Sirenis cantum æque auditu iucundum putat, ac fla-

Compa-

Comparat [13] *Antiphates trepidi laris, ac* [14] *Polyphemus ?*
Tum felix,quoties aliquis tortore vocato
Vritur ardenti duo propter [15] *lintea ferro.*
Quid ſuadet iuueni lætus ſtridore catenæ,
Quem mirè afficiunt [16] *inſcripta* [17] *ergaſtula,carcer*
Ruſticus?expectas vt non ſit adultera [18] *Largæ*
Filia,quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam cito,nec tanto poterit contexere curſu,
Vt non ter decies [19] *reſpiret? conſcia matri*
Virgo fuit: [20] *ceras nunc* [21] *hac dictante puſillas*
Implet, & ad mœchum dat [22] *eiſdem ferre* [23] *cinædis.*
Sic natura iubet, velocius & citius nos
Corrumpunt vitiorum exempla domeſtica, [24] magnis
Cum ſubeant animos autoribus. *vnus,& alter*
Forſitan [25] *hæc ſpernant iuuenes, quibus arte benigna*
Et [26] *meliore luto finxit præcordia Titan:*
Sed reliquos [27] *fugienda patrum veſtigia ducunt,*
Et monſtrata diu veteris trahit orbita culpæ.
Abſtineas igitur [28] *damnis. huiuſce etenim vel*
Vna potens ratio eſt,ne crimina noſtra ſequantur
Ex nobis geniti. quoniam dociles imitandis
Turpibus,ac prauis omnes ſumus,& [29] *Catilinam*
Quocunq; in populo videas,quocunq; ſub axe:
Sed nec [30] *Brutus erit,Bruti nec auunculus vſquam.*

gellorum ſonum.
[13] Domus ſuæ carnifex, Antiphate Leſtrygonum regenon mitior.
[14] Cyclopum immaniſsimus.
[15] Furto ſubducta, *vel* amiſſa.
[16] Cauterio inuſti fatui.
[17] Sat.8 180.
[18] Adulteræ. ſic Sat 6.240.
[19] *Take breath.* Ita multi ſunt, vt numerari nequeant vno ſpiritu,imò ſine crebrâ reſpiratione.
[20] Tabellas ad mœchum.
[21] Matre ſuo exemplo præmonſtrante. *vel ſimpliciter* dictante.
[22] Quibus mater dederat.
[23] Miniſtris turpibus.
[24] Parentibu & maioribus.
[25] Declinent parentum vitia.

[26] Prometheus Titanis nepos qui homines è luto formaſſe fingitur εἴσε προμηθεὺς Ἔπλασε, κ' ἐκ πηλοῦ γέγονας. Callimach. i.e. quibus Deus ingenium dedit ad virtutem pronius. [27] Praua exempla. [28] Sceleribus quæ te & filios perdent. [29] Malos & patriam euertere conatos, qualis fuit Catilina.

[30] Boni & patriæ aſſertores. qualis erat M.Brutus,& Cato Vtic. frater Seruiliæ matris Bruti.

Digitized by Google

Nil dictu fœdum viſuq; hæc limina tangat,
Intra quæ puer eſt. *procul hinc, procul inde*[31] *puellæ*
Lenonum, & cantus pernoctantis paraſiti.
Maxima debetur puero reuerentia: *ſi quid*
Turpe paras, nec tu pueri contempſeris annos,
Sed[32] *peccaturo obſiſtat tibi filius infans.*
Nam ſi quid dignum cenſoris fecerit[33] *ira,*
(Quandoquidem ſimilem tibi ſe non corpore tantùm
Nec vultu dederit, morum quoq; filius) & cùm
Omnia deterius tua per veſtigia peccet,
[34] *Corripies nimirum, & caſtigabis*[35] *acerbo*
Clamore, ac poſt hæc[36] *tabulas mutare parabis.*
[37] *Vnde tibi frontem libertatemq; parentis,*
Cum facias peiora ſenex? vacuumq; cerebro
[38] *Iampridem caput hoc ventoſa cucurbita quærat?*
[39] *Hoſpite venturo ceſſabit nemo tuorum:*
[40] *Verre pauimentum, nitidas oſtende columnas,*
[41] *Arida cum tota deſcendat aranea tela,*
Hic[42] *lauet argentum, vaſa*[43] *aſpera tergeat alter,*
Vox domini fremit inſtantis, virgamq; tenentis.
Ergo miſer trepidas, ne ſtercore fœda canino
Atria diſpliceant oculis venientis amici,
Ne perfuſa luto ſit porticus. & tamen vno
Semodio ſcobis hæc emendat ſeruulus vnus:
Illud non agitas, vt ſanctam filius omni
Aſpiciat, ſine labe domum, vitioq; carentem?
Gratum eſt.[44] quòd patriæ ciuem, populoque dediſti,

[31] Meretrices, & paraſiti in alea, vino & laſciuis cantibus pernoctantes.
[32] Ne pecces in illius malum exemplum.
[33] Notâ Cenſoris.
[34] *Iron.*
[35] Acri increpatione.
[36] Tab. Teſtamenti mutare, & eum exheredare.
[37] Sup ſumes?
[38] Et tibi quaſi phrenetico adhibenda eſt, occipitio inciſo, Cucurbita. Angl. *a cuppingglaſſe.*
[39] Vt hoſpitem excipias domum nitidam eſſe curas, cur non & ſanctam?
[40] Vox tua fremit, *Verre pauimentum,* &c.
[41] Aridis gaudens.
[42] Alii legunt, *Leue argentum.*
[43] Cælata, & ſignis inſculpta.
[44] Quòd filium genueris.

Si

Si facis, vt patriæ ſit idoneus, *vtilis agris*,
Vtilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimum enim intererit, quibus artibus, & quibus hunc tu
*Moribus inſtituas. [b] *ſerpente Ciconia pullos*
Nutrit & inuenta per deuia rura lacerta:
[45] *Illi eadem ſumptis quærunt animalia pennis.*
Vultur [46] *iumento, & canibus, crucibuſq; relictis*
Ad fœtus properat, partemq; cadaueris affert:
Hic eſt ergo cibus magni quoq; vulturis, & ſe
Paſcentis. propria cum iam facit arbore nidos.
[c] *Sed leporem, aut capream* [47] *famulæ Iouis, &* [48] *generoſæ*
In ſaltu venantur aues, tunc præda cubili
Ponitur: inde autem, cum ſe matura leuabit
Progenies, ſtimulante fame, feſtinat ad illam
Quam primùm [49] *rupto prædam guſtauerit ouo.*
Ædificator erat Centronius, & modo [50] *curuo*
Litore Caietæ, ſumma nunc [51] *Tiburis arce,*
Nunc [52] *Præneſtinis in montibus, alta parabat*
Culmina villarum, Græcis [53] *longeq; petitis*
Marmoribus vincens [54] *Fortunæ, atq;* [55] *Horculis ædem;*
Vt ſpado vincebat Capitolia noſtra [56] *Poſides.*
Dum ſic ergo [57] *habitat Centronius, imminuit rem,*
[58] *Fregit opes nec parua tamen menſura relictæ*
Partis erat, totam hanc [58] *turbauit filius amens,*

* b *Malis ex exemplo Ciconiæ & Vulturum.*
* c *Bonis exemplo Aquilæ & accipitrum.*
[45] Pulli iam pennati.
[46] A cadaueribus iumenti, canum, aut furum in cruce pendentium prædam refert vultur ad pullos quē in excelſiſſimis rupibus nidificare ſcribit Plinius l.10.c.6. non in arboribus, vt noſter hic. Atque hinc. vbi adoleuerint illi vultures, aſſueto illo, & quo prius alebantur cibo, veſcuntur.
[47] Aquilæ Iouis armigeræ, altiuolæ.
[48] Accipitres.
[49] Ouo excluſa & tenella progenies.

[50] Portu in ſinu Baiano, potius à curuo quod Lacones Caietam vocant, quàm ab Æneæ nutrice dicto *Virg Æneid 7.* Gaietta. [51] Vrbis editæ vtpote in monte ſitæ, in Sabinis ad lapidem ab vrbe XVI. *Tiuoli.* [52] Sat 3 verſ.190. [53] Ex Ægypto, Numidia, &c. [54] Præneſte vel Romæ [55] Tibure, vel etiam Romæ. [56] Claudii Cæſaris eunuchus & libertus, qui balneas exſtruxit magnificas in litore Baiano. [57] Exſtruxit ædificia quæ habitet. [58] Abſumpſit, dilapidauit.

Digitized by Google

Dum meliore nouas attollit marmore villas.
Quidam ſortiti [59] *metuentem* [60] *ſabbata patrem,*
[61] *Nil præter nubes, & cœli* [62] *numen adorant,*
Nec diſtare putant humana carne [63] *ſuillam,*
Qua pater abſtinuit, mox & [64] *præputia ponunt:*
Romanas autem ſoliti contemnere leges,
Iudaicum ediſcunt, & ſeruant ac metuunt ius,
Tradidit arcano quodcunque volumine [65] *Moſes:*
[66] *Non monſtrare vias, eadem niſi ſacra colenti:*
Quæſitum ad fontem ſolos deducere [67] *verpos.*
Sed pater in cauſa, cui ſeptima quæq; fuit lux
Ignaua, & partem vitæ non attigit vllam.
Sponte tamen iuuenes imitantur cætera, ſolam
Inuiti quoq; auaritiam exercere [68] *iubentur.*
Fallit enim [69] vitium ſpecie [70] virtutis & vmbra,
Cum ſit triſte habitu, vultuq; & veſte ſeuerum.
Nec dubie tanquam frugi laudatur auarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela ſuarum
Certa magis, quàm ſi fortunas ſeruet eaſdem
[71] *Heſperidum ſerpens, aut* [72] *Ponticus. adde quod hunc de*
Quo loquor, egregium populus putat, atq; verendum
*Artificem, quippe his creſcunt patrimonia * fabris,*
Sed creſcunt quocunq; modò, maioraq; fiunt

[59] Superſtitioſè colentem. *Ethnicè.*
[60] Septimum quemq; diem qui Iudæis *ſabbatum*, ceſſatio eſt.
[61] Quippe inter precandum cœlum ſuſpicientes vnum tantum Deum agnoſcunt Iudæi. *mente ſola vnumq; numen intelligunt, &c.* Tacit. 5. hiſt. *Nubila de laquearibus exſpectatu, &c.* Tertullian. in Apologetico, & hinc præter Iudæos iactatus Socrates ab Ariſtophane in Nubibus.
[62] Alii *Lumen* legunt, ſed vide notam præcedentem.
[63] Qua abſtinent Iudæi ex inſtituto veteri, ὅτι διχηλεῖ μὲν, οὐ μηρυκᾶται ὗς θολερὰ καὶ βαρβαρώδης. Philo. Iud. lib de Agric. vide Sat 6 v. 161. [64] Circumciduntur. [65] Propheta ex ſacra pagina notus. [66] Non niſi eandem profeſſis religionem præſtare officium viam vel fontem monſtrandi ceu aliud quoduis. [67] Circumciſos Iudæos ob renudatam verpam ab ἕρπων Lumbrico. vide I. C. Scal. 1. lib. de cauſis L. L. 28.
[68] A parentibus inſtituuntur. [69] Auaritia, vel generaliter, omne vitium. [70] Frugalitatis. [71] Peruigil draco cuſtos aureorum malorum in horto Heſperidum filiarum Atlantis. [72] Draco apud Colchos in Ponto aurei velleris à Phryxo ſuſpenſi cuſtos. * *Metaph. à fabrili arte.*

**Incude*

Digitized by Google

**Incude aſſidua, ſemperq́; ardente * camino.*
Et pater ergo [73] *animi felicis credit auaros*
Qui mirantur opes, [74] *qui nulla exempla beati*
Pauperis eſſe putant; iuuenes hortantur, vt illam
Ire viam pergant, & eidem incumbere ſectæ.
Sunt quædam vitiorum elementa, his protinus illos
Imbuit, & cogit [75] *minimas ediſcere ſordes:*
Mox acquirendi docet inſatiabile votum.
Seruorum ventres [76] *modio caſtigat iniquo*
Ipſe quoque eſuriens: neque enim omnia ſuſtinet vnquam
Mucida [77] *cœrulei panis conſumere fruſta,*
Heſternum ſolitus medio ſeruare [78] *minutal*
[79] *Septembri, nec non differre in tempora cœnæ*
Alterius [80] *conchem, æſtiui cum parte* [81] *lacerti*
[82] *Signatam, vel dimidio, putriq́; ſiluro,*
Filaq́; ſectiui numerata includere porri.
Inuitatus ad hæc aliquis [83] *de ponte negabit.*
Sed quò diuitias hæc per tormenta coactas?
Cùm furor haud dubius, cùm ſit manifeſta phreneſis,
Vt locuples moriaris egenti viuere fato.
Interea pleno cum turget ſacculus ore,
Creſcit amor nummi, quantum ipſa pecunia creſcit
Et minus hanc optat, qui non habet. *ergo paratur*
Altera villa tibi, cum rus non ſufficit vnum,
Et proferre libet fines, maiorq́; videtur
Et melior vicina ſeges, mercaris & hanc, &
Arbuſta. & denſa montem qui canet [84] *oliua:*
Quorum ſi pretio dominus non vincitur vllo,
Nocte boues macri, laſſoq́; famelica collo

[73] Sup. *eſſe, vel, animi felices, Helleniſmus.*
[74] Qui neminem pauperem iudicant beatum.
[75] Triparcæ huius & ſordidæ auaritiæ principia & præcepta vide a Theophraſto expreſſa in characterib. Eth. περὶ μικρολογίας, & περὶ βδελυρίας.
[76] Cibi demenſi φειδωνίῳ μέτρῳ. Theophr. περὶ βδελυρίας.
[77] E mucore.
[78] Cibum è variis minatim conciſis.
[79] Quo menſe obſonia citiſſime corrumpuntur.
[80] Sat. 3. v. 293
[81] Piſcicul.
[82] Signo appoſito ad fraudes ſeruorum cauendas.
[83] Mendicus, Sat 4 116.
[84] Oleis flore candidis.

Digitized by Google

Inde ferè ſcelerum cauſa, nec plura venena
Miſcuit, aut ferro graſſatur ſæpius vllum
Humanæ mentis vitium, quam ſæua cupido
[1] *Indomiti cenſus.* nam diues qui fieri vult,
Et cito vult fieri: ſed quæ reuerentia legum?
Quis metus, aut pudor eſt vnquam properantis auari?
Viuite contenti caſulis, & collibus iſtis
O pueri, [2] *Marſus dicebat, & Hernicus olim,*
Veſtinuſq; ſenex, panem quæramus aratro,
Qui ſatis eſt menſis. laudant hoc [3] *numina ruris,*
Quorum ope, & auxilio grata poſt munus ariſtæ
Contingunt homines veteris faſtidia quercus.
Nil [4] *vetitum feciſſe volet, quem non pudet alto*
Per glaciem perone tegi, qui [5] *ſummouet Euros*
Pellibus inuerſis. peregrina, ignotaq; nobis
Ad ſcelus, atque nefas quodcunque eſt, purpura ducit.
Hæc illi veteres præcepta minoribus: at nunc
Poſt finem autumni media de nocte ſupinum
Clamoſus iuuenem pater excitat: accipe [6] *ceras,*
Scribe puer, vigila, cauſas age, perlege [7] *rubras*
Maiorum leges, aut [8] *vitem poſce* [9] *libello.*
Sed caput [10] *intactum buxo, nareſq; piloſas*
Annotet, & grandes miretur [11] *Lælius alas.*
Dirue Maurorum [12] *Attegias, caſtella* [13] *Brigantum,*
[14] *Vt locupletem aquilam tibi ſexageſimus annus*
Afferat. aut longos caſtrorum ferre labores

[1] Inſatiabilis, infiniti.
[2] Italiæ pop.
[3] *Liber & alma Ceres, veſtro ſi munere tellus Chaoniam pingui glandem mutauit ariſta.*
[4] Nihil admittet ſceleris contra naturæ & patriæ leges, qui paruo contentus ſecundùm naturam viuit.
[5] Ventorum frigus depellit.
[6] Tabellas cereas.
[7] Perſ. Sat. 5. v. 90.
[8] Centurionis munus, qui vitem geſtabat qua milites puniret. Liuius l. 57. Plutarch. in Galba. L. Flor. Plin. l. 14. c. 1. &c. Sat. 8. v. 147.
[9] Lib. ſupplicc.
[10] Pectine è buxo intactum, i. impexum, vt incultus etiam ſtrenuus appareas. [11] Imperator. [12] Mapalia. [13] Britannorum in ſeptentrionali parte Albionis inſ. qui aliis *Eboracenſes* ſunt, aliis *Galwci*. [14] Vt ſexagenarius & emeritus ſigniferi munere ſeu opibus honoretis, vide Martialis ep. 58. l. 6. f.

Si piget,

Digitized by Google

Si piget, & trepido [15] *ſoluunt tibi cornua ventrem*
Cum lituis audita, pares quod vendere poſſis,
[16] *Pluris dimidio, nec te faſtidia mercis*
Vllius ſubeant ablegandæ [17] *Tiberim vltra,*
Nec credas ponendum aliquid diſcriminis inter
Vnguenta, & corium. [18] lucri bonus eſt odor ex re
Qualibet. *illa tuo ſententia ſemper in ore*
Verſetur diis atq; ipſo Ioue digna, [19] *poëtæ:*
Vnde habeas quærit nemo, ſed oportet habere.
Hoc monſtrant vetulæ [20] *pueris poſcentibus aſſem:*
Hoc diſcunt omnes ante alpha & beta puellæ.
Talibus inſtantem monitis quemcunq; parentem
Sic poſſum affari: dic ô vaniſſime, quis te
[21] *Feſtinare iubet? meliorem* [22] *præſto* [23] *magiſtro*
Diſcipulum. ſecurus abi, vincêris vt Aiax
Præteriit [24] *Telamonem, vt* [24] *Pelea vicit Achilles.*
Parcendum eſt teneris, [25] *nondum impleuere medullas*
Natiuæ mala nequitiæ: cum pectere barbam
Cœperit, & longi mucronem admittere [26] *cultri,*
Falſus erit teſtis, vendit periuria ſumma
Exiguâ, Cereris [27] *tangens aramq; pedemq;.*
[28] *Elatam iam crede nurum, ſi limina veſtra*
[29] *Mortifera cum dote ſubit,* [30] *quibus illa premetur*
Per ſomnum digitis? nam quæ terraq; mariq;

[15] Muſculi enim qui retrimentorum meatus claudunt, animæ per timorem intro fugiente calore & virtute deſtituti laxant vincula. Ariſtot. probl. & Macrob. Sat. 7. c. 11. quo aureo imbre conſperſum ac reprehenſum introducit Dionyſium Ariſtophanes in βατραχ. [16] Dimidio pluris quàm ſtetit. [17] Trans Tiberim enim fœtida opera, vt Sulphurata, & excoriationes exercebantur. vide quæ ad Martial. ep. 42. l. 1. b. [18] Reſpicit ad notum illud Veſpaſiani de vectigali è lotio. Sueton. Veſpaſ. c. 23. [19] Ennii ab Euripidis Bellerophonte ſumptum, qui tamen hoc Ironicè dixit. [20] Paruulis. Sat 3. 143. [21] Ante annos auaritiâ filium inquinare. [22] *Ile warrand him.* [23] Te patre qui docuiſti. [24] Vt illi patres ſuos fortitudine, ita te filius tuus auaritiâ, nequitiâ, & omni ſcelere ſuperabit. [25] Vitia patria nondum firmam ætatem nacta ſunt. [26] Nouaculæ ad barbam radendam, id eſt, vbi adoleuerit. [27] Iurantibus aram tangere mos erat. [28] Proculdubio vxorem ſuam filius tuus veneno peremptam ad funus efferet. [29] Quanta ſit illi exitii cauſa. [30] Aconito infectis quibus ſi mulieris genitalia tractentur præſentanea mors eſt. hoc Calpurnio Beſtiæ obiecit M. Cæcilius.

Acqui-

Digitized by Google

Acquirenda putes, breuior via conferet illi.
*Nullus enim magni ſceleris labor. [31] *hac ego nunquam*
Mandaui, dices olim, nec talia ſuaſi.
[32] *Mentis cauſa malæ tamen eſt, & origo penes te.*
Nam quiſquis magni cenſus præcepit amorem,
Et [33] *læuo monitu pueros producit auaros,*
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, totas effudit habenas
Curriculo: quem ſi reuoces, ſubſiſtere neſcit,
Et te contempto rapitur, metiſq; relictis.
Nemo ſatis credit tantum delinquere, quantum
Permittas, [34] adeò indulgent ſibi latiùs ipſi.
Cum dicis iuueni [35] *ſtultum, qui donet amico,*
Qui paupertatem leuet attollatq; propinqui;
Et ſpoliare doces, & [36] *circumſcribere, & omni,*
Crimine diuitias acquirere, [37] *quarum amor in te eſt,*
Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantum
Dilexit Thebas, [38] *ſi Græcia vera,* [39] *Menœceus,*
[40] *In quarum ſulcis legiones dentibus anguis*
Cum clypeis naſcuntur, & horrida bella capeſſunt
Continuò, tanquam tubicen ſurrexerit vna.
Ergo [41] *ignem, cuius ſcintillas ipſe dediſti,*
Flagrantem latè & rapientem cuncta videbis.
Nec tibi parcetur miſero, [42] *trepidumque magiſtrum*
In cauea magno fremitu leo tollet alumnus.

*Neque enim res ardua eſt perpetrare ſcelus aliquod magnum præceps eſt ad ſcelus via.

[31] *Excuſat pater.*

[32] *Reſpondet Poeta*

[33] Iniquo, inhoneſto.

[34] Etiam vltra patris præcepta peccandi licentiam ſibi arrogabunt.

[35] Eum eſſe ſtultum qui donet amico.

[36] Fraude excipere.

[37] Quas diuitias tu amas, quantum Decii pater & filius patriam qui ſe pro legionibus Roman deuouerunt. Sat. 8. v. 258.

[38] Sat. 10. v. 174

[39] Qui oraculi monitu edoctus Thebas non capi poſſe ſi ſe deuoueret, gladio ſe transfixit. Papin x. l. Thebaidos. & Philoſtratus l. icon. 1. λόγιον γὰρ ἦν ὁ Τειρεσίας λέγει, &c.

[40] Hanc de Cadmo fabulam, vide in *Metamorph. Ouid 3. l.* [41] Auaritiæ flammam. [42] Filius te patrem tollet vt leo magiſtrum ſuum Domitiani tempore. Martial lib, Spect *10*. ep.

Nota mathematicis [43] *geneſis tua, ſed* [44] *graue tardas*
Expectare [45] *colos, morieris* [46] *ſtamine nondum*
Abrupto; iam nunc obſtas, & vota moraris,
Iam torquet iuuenem longa & [47] *ceruina ſenectus.*
Ocyus [48] *Archigenem quære, atq; eme* [49] *quod Mithridates*
Compoſuit, ſi vis [50] *aliam decerpere ficum,*
Atque [51] *alias tractare roſas, medicamen habendum eſt,*
Sorbere ante cibum quod debeat aut [52] *pater, aut* [53] *rex.*
Monſtro voluptatem egregiam, cui nulla [54] *theatra,*
Nulla æquare queas prætoris [54] *pulpita lauti:*
Si ſpectas quanto capitis diſcrimine conſtant
Incrementa domus, ærata multus in arca
Fiſcus, & [55] *ad vigilem ponendi Caſtora nummi,*
[56] *Ex quo Mars vltor galeam quoq; perdidit, & res*
Non potuit ſeruare ſuas. ergo [57] *omnia Floræ*
Et [58] *Cereris licet &* [59] *Cybeles* [60] *aulæa relinquas,*
[61] *Tanto maiores humana negotia ludi.*
An magis oblectant animum iactata [62] *petauro*
Corpora? [63] *quiq; ſolent rectum deſcendere funem?*
Quam tu, [64] *Corycia ſemper qui puppe moraris,*
Atque habitas Coro ſemper tollendus, & Auſtro

[43] Ætatis tuæ longitudo ex horoſcopo natiuitatis tuæ inquiratur à filio. *Patrios inquiret in annos Filius.* Ouid. [44] Graue erit filio tuo expectare fatum tuum. [45] Parcarum. [46] Naturalis vitæ modo. [47] Longæua vt cerui; filio nimis longa viſa. [48] Medicum. [49] Antidotum, Sat.6 vlt. lin. [50] Alium videre autumnum. [51] Aliud videre ver. i. in alium annum viuere. [52] Qui malos habet filios. [53] Qui malos habet ſubditos. [54] Ludos ſcenicos. [55] Ad templum Caſtoris, ex more diuitum qui theſauros in templis deponere ſoliti erant, quaſi iam ſecuri de iis quæ Deorum tutelæ crediuiſſent. ἔθος γὰρ τοῖς παλαιοῖς τὰ χρήματα ἐν τοῖς ἱεροῖς ταμιεύειν. Thucydidis ſcholiaſtes. [56] Ex quo in templo Martis compilatæ fuerunt arcæ, ipſiuſq; Dei galea furto ſurrepta. vide Martialis ep. *72.* l.*6.*& Anthologiæ l.2.c.25 de Eutychida. [57] Floralia. Perſ. Sat.5 178. [58] *Ludos* Cereales, vide Ang. Politiani miſc.c.85. [59] Megaleſia. [60] Sat.6 v 69. [61] Hæc auarorum hominum negotia, & immodici labores ad augendam omni modo rem, in tantum ſuperant omnia ludorum genera [62] Rotâ vel circulo ligneo per quem ſaltando ſe iactabant Petauriſtæ. Manilius lib.3. ibiq; Scalig. [63] Funambuli. [64] E Cilicia. Corycus autem promontorium ceu mons Ciliciæ in quo antrum Coryceum, vbi optimum naſcitur crocum. Eſt & nomen promontorii Cretæ.

Perditus

Perditus * *ac vilis ſacci mercator* [65] *olentis?*
Qui gaudes pingui antiqua de litore Cretæ
[66] *Paſſum &* [67] *municipes Iouis aduexiſſe lagenas?*
[68] *Hic tamen ancipiti figens veſtigia planta*
Victum illa mercede parat, [69] *brumamq; famemq;*
Illa reſte cauet: tu propter mille talenta,
Et centum villas temerarius. aſpice portus,
Et plenum magnis trabibus mare: [70] *plus hominum eſt iam*
In pelago. veniet claſſis quocunq; vocarit
Spes lucri, nec [71] *Carpathium,* [72] *Getulaq; tantum*
Æquora tranſiliet, ſed longè [73] *Calpe relictæ*
Audiet Herculeo [74] *ſtridentem gurgite ſolem.*
Grande operæ pretium eſt, vt tenſo [75] *folle reuerti*
Inde domum poſſit, tumidaq; ſuperbus aluta,
[76] *Oceani monſtra, &* [77] *iuuenes vidiſſe marinos.*
Nec vnus mentes agitat furor. [78] *ille* [79] *ſororis*
In manibus vultu [80] *Eumenidum terretur, &* [81] *igni:*
[82] *Hic boue percuſſo mugire Agamemnona credit,*
Aut Ithacum. [83] parcat tunicis licèt, atque lacernis,
[84] Curatoris eget, qui nauem mercibus implet
Ad ſummum latus, & [85] tabula diſtinguitur vnda,
Cum ſit cauſa mali tanti, & diſcriminis huius

* Alii legunt: à *Siculo.*
[65] Olentis mercem aliquam fœtidam.
[66] Liquorem ex vuis ad ſolem paſſis. *Columella* 12. l. cap. 39.
[67] Vinum Cretenſe in lagenis. Jupiter enim in Creta natus eſt, ita Sat. 4. v. 33. ſiluros appellauit *Criſpinus municipes.*
[68] Funambuli tamen & petauriſtæ hoc ſubeunt labores & pericula quò ſibi ad vitam neceſſaria acquirant: tu, vt immodica & ſuperflua tanto iis inſanior es & dementior.
[69] Frigus brumæ.

[70] Plures nauigant iam quàm terram colunt. [71] Extremum maris mediterranei à Carpatho inſula denominatum. [72] Libyca. [73] Altera ex Herculis columnis in Hiſpania ſita. *Gibraltar.* Altera in Africa ſita, Abyla, h.e Nautæ qui longè poſt ſe reliquerunt Herculis columnas audient in mari Atlantico, &c. [74] Quem Poſidonius philoſophus atq; è poetis nonnulli finxerunt occidentem in æquore ſtridere vti candens ferrum in aqua. [75] Sacculo è corio numinis pleno [76] Monſtra natantia. Horat. 1. lod, 3. cete; balænas. [77] Tritonas & Sirenas. [78] Oreſtes, vt eſt apud Euripidem. [79] Electræ. [80] Furiarum, quas vbi Oreſtes placaſſet. nominauit Eumenidas à beneuolentia Sophocl. in Oedipode in Colono [81] Facibus. [82] Aiax apud Sophocl. mente captus duos boues pro Agamemnone & Vlyſſe flagellat. [83] Etſi non laceret veſtes more furioſorum mercator. [84] Tamen inſanus eſt. hominibus verò nequam & malè ſanis interdici bonis ſolebat curatore dato. [85] Sat. 12. verſ. 58.

87 *Frumenti*

Digitized by Google

Conciſum argentum in titulos, facieſq; minutas.[86]
Occurrunt nubes, & fulgura: ſoluite funem
[87] *Frumenti dominus clamat, piperiſq; coemptor;*
Nil color hic cœli, nil [88] *faſcia nigra minatur,*
[89] *Æſtiuum tonat. infelix, ac forſitan ipſa*
Nocte cadet fractis trabibus, fluctuq; premetur
Obrutus, & [90] *zonam læua morſuq; tenebit.*
Sed cuius votis modò non ſuffecerat aurum
Quod [91] *Tagus, & rutila voluit* [92] *Pactolus arena,*
Frigida [93] *ſufficient velantes inguina panni,*
Exiguuſque cibus, merſa rate naufragus aſſem
Dum rogat, & [94] *picta ſe tempeſtate tuetur.*
Tantis parta malis, cura maiore, metuq;
Seruantur: miſera eſt magni cuſtodia cenſus.
Diſpoſitis prædiues [95] *hamis vigilare cohortem*
Seruorum noctu [96] *Licinus iubet, attonitus pro*
[97] *Electro,* [98] *ſigniſq; ſuis, Phrygiaq; columna,*
Atq; [99] *ebore, &* [1] *lata teſtudine.* [2] *dolia nudi*
Non ardent [3] *Cynici: ſi fregeris, altera fiet*
Cras domus, aut eadem [4] *plumbo commiſſa manebit.*
Senſit Alexander, teſta cum vidit in illa
[5] *Magnum habitatorem,* quanto [6] felicior hic, qui
Nil cuperet, quàm qui [7] totum ſibi poſceret orbem,

[86] Nummi titulis & imaginibus principum ſignati. [87] Mercator. [88] Atræ nubis circulus. [89] Breuis temporis eſt hoc tonitru quale æſtiuũ ſolet e calore. [90] Cingulum in quo nummi reconditi læuâ manu vel ore tenebit mordicus, dum dextrâ dirigit tabulam cui innititur. [91] Auriferi fluuii in Luſitania. — [92] —& Lydia. [93] Poſt naufragium. [94] Sat. 12. v. 28. & Perſ. Sat. 1. ver. 89. [95] Vncis ferreis. Turneb. 19.23. vaſa aquaria intelligit in promptu ad extinguenda incendia. ab hama, cum hamus penultimam habeat longam. ἄμαις καὶ σκάφαις, &c. Plutar. de animalium induſtriâ, & Plin. lu l ep 10. L. nam ſalutem. §. vt curam Π. de off. Præf. vigilum. Vt curam adhibeant omnes inquilinos admonere, ne negligentiâ aliquâ incendii caſus oriatur; præterea vt aquam vnuſquiſque in cœnaculo habeat, iubetur admonere. [96] Diues; Sat. 2. Perſ. [97] Poculis ex electro. [98] Statuis. [99] Sat 11. ver. 123. [1] Eadem Sat. v. 93. [2] Dolia fictilia. Plin. 31 l 12. c. [3] Diogenis & aliorum Cynicorum. [4] Per ferruminationem, aut plumbationem, μολυβδῶσιν. erat ergo fictilis. [5] Diogenem affectibus maiorem. [6] Alludit ad illud. *Alexander niſi eſſem, Diogenes eſſe velim.* [7] Imô plures, Sat 10. v. 168.

Paſſu-

Digitized by Google

Paſſurus geſtis æquanda pericula rebus.
[8] Nullum numen abeſt ſi ſit prudentia, ſed te
Nos facimus Fortunã deam: menſura tamen quæ
Sufficiat cenſus, ſi quis me conſulat, edam:
In quantum ſitis, atque fames & frigora poſcunt,
Quantum [9] *Epicure tibi paruis ſuffecit in hortis,*
Quantum [10] *Socratici ceperunt* [11] *antè penates.*
Nunquam aliud natura, aliud ſapientia dicit.
[12] *Acribus exemplis videor te claudere. miſce*
Ergo aliquid [13] *noſtris de moribus, effice* [14] *ſummam*
Bis ſeptem ordinibus, quam lex dignatur Othonis,
Hæc quoq; ſi [15] *rugam trahit, extenditq; labellum:*
Sume [16] *duos equites, fac tertia quadringenta:*
Si nondum implevi gremium, ſi panditur vltra:
Nec Crœſi fortuna vnquam, nec Perſica regna
Sufficient animo, nec diuitiæ [17] *Narciſſi,*
Indulſit Cæſar cui Claudius omnia, [18] *cuius*
Paruit imperiis vxorem occidere iuſſus.

[8] Eadem, Sat. 10. v. 368.
[9] Qui hortum colens, olere, polentâ & aquâ contentus cum ipſo Ioue de felicitate contenderit.
[10] Frugalis Socratis domus.
[11] Ante Epicurum.
[12] Si te intra horum frugalitatis terminos coanguſtem.
[13] Liberius indulge opibus accumulandis & velificare diuitiis, quod nos hodie facimus.
[14] Sat 3. v. 154
[15] Non tibi arrideat, ſed te cogat, quòd dicitur Anglicè, *to bend the brow, and hang the lip.* [16] Duorum equitum cenſus, octingenta H. S noſtræ monetæ 6250 lb. [17] Liberti Claudii ditiſſimi. Sueton. Claud. 28. c. [18] Neque enim Claudius Meſſalinam vxorem quæ nupſit Silio, Sat. 10 v. 330. interfeciſſet, niſi properaſſet index, delatorque adulterii, & quodam modo imperator cædis Narciſſus, Tacit. Annal. 11.

SATYRA XV.

Ægyptiorum ſuperſtitionem ridet. mox crudelitatem eorum execratus narrat quàm audè quidam ex Ægyptiis hoſtem captum diſcerpſerint crudumque vorauerint.

*Q Vis neſcit Voluſi Bithynice, * qualia demens*
Ægyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc: illa [1] *pauet ſaturam ſerpentibus* [2] *Ibin.*
Effigies [3] *ſacri nitet aurea* [3] *Cercopitheci,*
[4] *Dimidio magicæ reſonant vbi Memnone chordæ,*
Atq; [5] *vetus Thebe centum iacet obruta portis.*
Illic [6] *cæruleos, hic piſcem fluminis, illic*
Oppida tota [7] *canem, venerantur, nemo* [8] *Dianam:*
[9] *Porrum & cepe nefas violare, ac frangere morſu.*
O ſanctas gentes, quibus hæc naſcuntur in hortis

*Σέβουσι μὲν κροκοδείλους, κύνας, αἰλούρους, λύκους: πλὴν ἀλλὰ ἴβιδας καὶ ἱέρακας: ἰχθύων, &c. Philo.Iud.lib. de decalogo rationem vide apud Lucianum περὶ ἀστρολογίας. τὸν ἄπιν ἐν Μέμφει, &c. τὸν τράγον ἐν Μένδῃ, τὸν κροκόδειλον ἐν τῇ Μοίριδος λίμνῃ. Diod.Sic.l.1. Οἱ μὲν ναοὶ κάλλιστοι, &c. ἔνδον δὲ ἢν ζητῇς τὸν θεὸν, ἢ πίθηκός ἐστιν, ἢ ἶβις, ἢ τράγος, ἢ αἴλουρος. Lucian. εἰκόνες. & Pomp. Mela l.1.

[1] Superſtitiosè veneratur. vide Diod Sic.l.1. [2] Auem. Ciconiæ ſimilem, quæ angues & locuſtas vorat, atque hinc Ægyptijs numinis loco eſt. Plin. 28. cap. 10 l. [3] Simiæ caudatæ, ſacræ & pro Deo habitæ. [4] Vbi dimidia pars Coloſſi ſaxei Memnonis (altera enim pars motu terræ corruerat) ſolis Orientis radiis icta ſonum vocalem citharæ edebat, magicà (vt creditum) arte. ἀκοῦσαι τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο τὸν Μέμνονα ἠχοῦντα, πρὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον. Lucian φιλοψευδ. & idem in τόξαρι. Pauſan. in Atticis. Philoſtratus in Iconib. Plin 36.l.7.c. Strabo 17 l. [5] A Buſiride condita in Ægypto, ἑκατόμπυλος. vide & Sat.13.27. [6] Piſces maris cærulei vel lege *Æluros*, qui ſunt è felium genere πρὸς τὰς ἀσπίδας θανασίμως δακνούσας εὔθετοι. Diod. Sic.1 l. & Herodot. l.2. & ſupra ex Luciano & Philone.* [7] Anubin Sat 6.523. [8] Quæ tamen canum & venationis præſes eſt. in vrbe tamen Bupaſti coli eàm tradit Herodot. 2 l. [9] Quod creſcendi & minuendi vices habeat Lunæ contraſtas. & alias abſtinentiæ & conſecrationis fructuum rationes, vide apud Sicul. 1.l.

Numina!

Digitized by Google

Numina! [10] *lanatis animalibus abſtinet omnis*
Menſa: nefas illic [11] *fœtum jugulare capellæ:*
Carnibus humanis veſci licet. attonito cùm
Tale ſuper cœnam facinus narraret Vlyſſes
[12] *Alcinoo, bilem aut riſum fortaſſe* [13] *quibuſdam*
Mouerat vt mendax [14] *aretalogus,* [15] *in mare nemo*
Hunc abicit ſæua dignum [16] *veraq; Charybdi,*
Fingentem [17] *immanes Læſtrygonas, & Cyclopas?*
Nam [18] *citius Scyllam, vel* [19] *concurrentia ſaxa*
Cyanes, [20] *plenos & tempeſtatibus vtres,*
Crediderim, aut tenui [21] *percuſſum verbere Circes:*
Et cum remigibus grunniſſe Elpenora porcis.
[22] *Tam vani capitis populum Phæaca putauit?*
Sic aliquis meritò nondum ebrius, & minimum qui
De [23] *Corcyræa temetum deduxerat vrna:*
Solus enim hoc Ithacus [24] *nullo ſub teſte canebat.*
Nos miranda quidem, ſed nuper conſule * *Iunio*
Geſta ſuper [25] *calidæ referemus mœnia* [26] *Copti;*
Nos vulgi ſcelus. & cunctis grauiora [27] *cothurnis.*
Nam ſcelus [28] *a Pyrrha quanquam omnia* [29] *ſyrmata voluas*
Nullus apud tragicos populus facit. accipe noſtro
Dira quod exemplum feritas produxerit æuo.

[10] Quibus!
[11] Hædum.
[12] Regi Phæacum in Corcyra, apud quem labores ſuos narrantem facit Vlyſſem Homerus Odyſſ. 7.8.9.
[13] E Phæacibus accumbentibus.
[14] Placentia narrans ab ἀρετὸς gratus & λέγω. Turneb. 10.12. Caſaubonus tamen ad Suetonii Auguſt c 74. *aretalogos* exponit, *paraſitos philoſophos*, & quos Seneca epiſt. 29. vocauit, *circulatores Philoſophos*, qui in conuiuiis lautiorum, quæ frequentabant, de virtutibus & vitiis diſceptabant. qualem Antidoti refert Athenæus l. 6. c. 9. vide etiam quæ Ioſ. Scal. ad Auſonium, l. 2. c. 5. [15] *Quaſi dicat Phæacum quiſpiam indignatus Vlyſſem.* [16] Non qualem iſte fingit, voragine naues abſorbente, ſed vera immergendum. [17] Formiis in Italia & in Sicilia eſſe qui carnibus humanis veſcuntur. [18] Citiùs hæc crediderim quam eſſe ἀνθρωποφάγους. [19] Scopulos ſub Thracio Boſphoro, qui non multum à ſe inuicem diſtantes nauigantibus concurrere videntur, dicuntur & Symplegades. [20] Ventos in vtre incluſos Vlyſſi ab Æolo datos. [21] Elp. cum aliis remigibus Circes virgâ tactos, in porcos & alias pecudes mutatos. [22] Tam nullius cerebri cr. .ſiq; ingenii eſſe nos [23] Vinum Corcyræ inſ. Phæacum in mari Ionio. *Corfu* [24] Vt qui ſolus enatauerit. * Iunio Sabino, qui Coſ. cum Domitiano A.V. 836 *Synecphoneſis*. [25] Quæ Tropico ſubiacet. [26] Communis Arabum & Ægyptiorum emporii. [27] Tragœdiis cothurnatis. [28] A diluuio. [29] Tragœdias. Sat. 8, 229.

Digitized by Google

Inter finitimos vetus, atq; antiqua ſimultas,
Immortale odium, & nunquam ſanabile vulnus
Ardet adhuc [30] *Ombos, &* [31] *Tentyra. ſummus vtrinque*
Inde furor vulgò, quòd numina vicinorum
Odit vterq; locus, quum ſolos credat habendos
Eſſe deos, quos ipſe colit: ſed tempore feſto
[32] *Alterius populi rapienda* [33] *occaſio cunctis*
Viſa [34] *inimicorum primoribus, ac ducibus, ne*
[35] *Lætum hilaremq; diem, ne magnæ gaudia cœnæ*
Sentiret poſitis ad templa & compita menſis,
[36] *Peruigiliq; thoro, quem nocte ac luce jacentem*
Septimus interea ſol invenit. horrida ſane
[37] *Aegyptus! ſed luxuria, quantum ipſe notavi,*
Barbara famoſo non cedit turba [38] *Canopo.*
Adde quod & facilis victoria de [39] *madidis, &*
Blæſis atque mero titubantibus inde virorum
Saltatus [40] *nigro tibicine, qualiacunq;*
Vnguenta, & flores multæq; in fronte coronæ:
[41] *Hinc ieiunum odium: ſed iurgia prima ſonare*
Incipiunt animis ardentibus: [42] *hæc tuba rixæ,*
Dehinc clamore pari concurritur, & vice teli
Sæuit nuda manus, paucæ ſine vulnere malæ,
Vix cuiquam aut nulli toto certamine naſus
Integer, aſpiceres iam cuncta per agmina vultus
Dimidios, alias facies, & hiantia ruptis*
Oſſa genis, plenos oculorum ſanguine pugnos.
Ludere ſe credunt ipſi tamen, & pueriles

[30] Immortale odium ardet inter finitimas Ægyti vrbes O*mbos* (ſic enim malo legere cum Ortelio) cuius vrbis incolæ crocodilum colunt. & —

[31] —Tentyra ciuitatem Ægypti, vbi Crocodilus interficitur, Accipiter colitur.

[32] Omborum.

[33] Aggrediendi & deprehendendi.

[34] Tentyritarum.

[35] Feſtum.

[36] Septem dierum ac noctium epulis ac vigiliis celebrato.

[37] Hæc pars Ægypti, in qua ego ſum, *vel*, in qua Ombus & Tentyra ſita ſunt.

[38] Nequiſſimæ civitati, in qua Serapidis templum vide Sat. 1. v. 26.

*

[39] De Ombi incolis ebriis.

[40] Arabe, Æthiope. [41] A Tentyritis. [42] Iurgia pro tubis ſunt quæ animos vtrinque acuant. * Facies truncatas, cruore & vulneribus ita immutatas, ut non agnoſcas eaſdem eſſe.

Exercere

Digitized by Google

Exercere acies,[43] *quòd nulla cadavera calcent.*
Et ſanè[44] *quò tot rixantis millia turba,*
Si vivunt omnes? ergo acrior impetus, & jam
Saxa inclinatis per humum quæſita lacertis
Incipiunt torquere,[45] *domeſtica ſeditione*
Tela: nec[46] *hunc lapidem, quali*[47] *ſe Turnus*[48] *& Aiax*
Et quo[49] *Tytides percuſſit pondere coxam*
Aeneæ, ſed quem valeant emittere dextra,
Illis diſſimiles, & noſtro tempore nata.
[50] *Non genus hoc vivo decreſcebat Homero.*
Terra malos homines nunc educat, atq; puſillos.
Ergo deus quicunq; aſpexit,[51] *ridet, & odit.*
[52] *A diuerticulo repetatur fabula poſtquam*
Subſidiis aucti,[53] *pars altera promere ferrum*
Audet, & infeſtis pugnam inſtaurare ſagittis,
Terga fuga celeri præſtantibus omnibus inſtant,
[53] *Qui vicina colunt umbroſæ*[54] *Tentyra palmæ.*
Labitur hic quidam, nimia formidine curſum
Præcipitans, capiturq;: aſt illum in plurima ſectum
Fruſtra, ac particulas, vt multis mortuus vnus
Sufficeret, totum corroſis oſſibus edit
Victrix turba: nec ardenti decoxit aheno,
Aut verubus longum vſq; adeo tardumq; putauit
Expectare focos, contenta cadauere crudo,
Hinc gaudere libet, quòd non violauerit ignem,
Quem ſumma cœli[55] *raptum de parte Prometheus*
Donauit terris. elemento gratulor,[56] *& te*
Exultare reor: ſed qui mordere cadauer

[43] Quandiu neminem interfectum perſpiciunt. [44] Quorſum vero hæc pugna ſine cæde? [45] Seditioſis ad manum. *Iamq; faces & ſaxa volant.* Æn. Virg 1. [46] Non quantum olim. [47] Æneid. 12 *Sacrum circumſpicit ingens, &c.* [48] Iliad. 5. λίθον μέλανα, τρηχύν τε, μέγαν τε. [49] Iliad. 7. ὁ δὲ χερμάδιον λάβε χειρὶ Τυδείδης, μέγα ἔργον. [50] Quod & ipſe Homerus de ſuo tempore fatetur. ὃ οὐ δύο ἄνδρε φέροιεν Οἷοι νῦν βροτοί εἰσιν ibidem. meminit & Plin. 7. l 16 c. [51] Ridet puſillos, oditq; malos. [52] A digreſſiuncula reuertamur ad hiſtoriam pugnæ. [53] Tentyritæ. [54] Accuſ plur. [55] Surreptum Ioui à Prometheo in concaua ferula. [56] Te ô ignis tibi, *vel*, te ô Voluſi igni gratulari credo, qui tam infandi ſceleris officio non fuerit violatus μηδὲ μιήνῃς Πῦρ ἐπ' ἐμοί, inquit Perſa ille in epigr. Dioſcorid. Authol. l 3. c. 13. Perſæ autem & Chaldæi

Suſtinuit, nihil vnquam hac carne libentius edit.
Nam ſcelere in tanto ne quæras & dubites an
Prima voluptatem gula ſenſerit, vltimus autem
Qui ſtetit abſumpto iam toto corpore, ductis
Per terram digitis, aliquid de ſanguine guſtat.
[57] *Vaſcones, vt fama eſt alimentis talibus vſi*
Produxere animas. ſed res diverſa, ſed illic
[58] *Fortunæ inuidia eſt, bellorumq; vltima, caſus*
Extremi, longæ diræ obſidionis egeſtas.
Huius enim, quod nunc agitur, miſerabile debet
Exemplum eſſe cibi. ſicut [59] *modò dicta mihi gens*
Poſt omnes herbas, poſt cuncta animalia, quicquid
Cogebat [60] *vacui ventris furor, hoſtibus ipſis*
Pallorem, ac maciem, & [61] *tenues miſerantibus artus,*
Membra aliena famê lacerabant, [62] *eſſe parati*
Et ſua. quiſnam hominum veniam dare, quiſue deorũ
[63] *Viribus abnuerit dira atq; immania paſſis,*
Et quibus ipſorum poterant ignoſcere manes,
Quorum corporibus veſcebantur? melius nos
[64] *Zenonis præcepta monent.* nec enim omnia, quæ-
Pro vita facienda putat. [65] *ſed Cantaber vnde* (dam
Stoicus antiqui præſertim ætate [66] *Metelli?*
Nunc totus [67] *Graias, noſtraſq; habet orbis* [67] *A-*
thenas.
[68] *Gallia cauſidicos docuit facunda Britannos,*
De conducendo loquitur iam rhetore [69] *Thule.*
Nobilis ille tamen [70] *populus, quem diximus, & par*
Virtute atq; fide: ſed maior clade [71] *Saguntus*

ignem venerabantur inter ſumma numina, vt & aquam, tanquam rerum principia. Ab his, per Troianos, perpetuus ille ignis Veſtæ ſacer fluxit ad Romanos.
[57] Calaguris vrbs Vaſconum pop. Hiſpaniæ citerioris ad Gallicum & Britannicum Oceanum à Pompeio & Metello obſeſſa nihil non durum & in fame miſerum experta eſt Luc. Flor. 3 l. 22. c. Val. Max. 7. l. 6. c. Oroſ. 5. l. 23. cap.
[58] Non naturæ aut morũ.
[59] Vaſcones.
[60] Fames.
[61] Ex inedia
[62] Edere.
[63] Viris tam fortibus, *legitur &* vrbibus
[64] Stoicæ diſciplinę patris, qui docet omnia pro vita non eſſe facienda. [65] Vnde verò Stoicum hoc notum haberent rudes illi Cantabri? *Biſcayners. Hinc autem ſe in Galliam tranſtulere Vaſcones, qui hodie Gaſcons.* [66] Q. Metelli Pii à Sulla dictatore contra Sertorium in Luſitaniam & Celtiberiam miſſi cui poſtea additus à ſenatu fuit Pompeius. Luc. Florus 3. l. 22. c [67] Græcas & Romanas literas atq; Philoſophiam. [68] Sat. 1. v. 45. [69] Oceani ſeptentrionalis inſula ſupra Orcadas. nonnullis. *Schetlands*. Ortelio *Tilemarke* qui Noruegiæ tractus. [70] Vaſcones. [71] Ciuitas vltra Iberum in Hiſpania aſſocia, ab Hannibale expugnata. *Morvedre.*

[72] *Tale*

Digitized by Google

[72] Tale quid excuſat.[73] Mæotide ſæuior ara
Ægyptus: quippe illa nefandi Taurica ſacri
Inuentrix, homines[74] (vt iam quæ carmina tradunt
Digna fide credas) tamen immolat,[75] vlterius nil
Aut grauius cultro timet hoſtia. quis modo caſus
Impulit hos? quæ tanta fames, infeſtaq;[76] vallo
Arma coegerunt, tam deteſtabile monſtrum
Audere? an ne aliam terra[77] Memphitide ſicca
[78] Inuidiam facerent nolenti ſurgere Nilo?
Qua nec terribiles,[79] Cimbri, nec[80] Brittones vnquam
[81] Sauromataq; truces, aut immanes[82] Agathyrſi,
Hac ſæuit rabie imbelle, & inutile[83] vulgus
Paruula[84] fictilibus ſolitum dare vela phaſelis,
Et breuibus pictæ remis incumbere teſtæ.
Nec pœnam ſceleri inuenies, nec digna parabis
Supplicia his populis, in quorum mente pares ſunt
Et ſimiles, ira atq; fames. Molliſſima corda
Humano generi dare ſe natura fatetur,
Quæ lacrymas dedit,[85] hæc noſtri pars optima ſenſus.
Plorare ergo iubet cauſam lugentis amici,
Squaloremq; rei, pupillum ad iura vocantem
[86] Circunſcriptorem, cuius manantia fletu
[87] Ora puellares faciunt incerta capilli.
Naturæ imperio gemimus, cum funus adultæ
Virginis occurrit, vel terra clauditur infans,

[72] Cuius ciues ſi humanis veſcerentur carnibus excuſandi ſunt: huc obſidione conſtantiâ, fide adducti, ſed Ægypt &c.
[73] Arâ Tauricæ Dianæ in Scythia ad Mæotim lacum, in quâ viui immolabantur hoſpites. Diod Sic. 4 lib 3. cap.
[74] Illa à Poetis decantata poſſe vera eſſe, cum multa videamus immaniora fieri in Ægypto.
[75] Non timet ne edatur qui immolatur.
[76] Obſidione.
[77] Ægyptiâ, Memphis enim nobilis Ægypti ciuitas, *GranCairo*.
[78] Poſſent ne facinore crudeliori irritare Nilum non inundantem ſiccam Ægyptum, quàm hoc quod ſuaſit Buſiridi Thraſius ſ
[79] Sat. 8, v, 249.
[80] Pop. Galliæ Celticæ, Armorici, *Britons*.
[81] Sat. 2, v. I.
[82] Pop. Scythiæ. *Virg. pictiq; Agathyrſi.*
[83] Tentyritarum, Ægyptiorum
[84] Teſtaceis nauiculis.
[85] Miſericordia.
[86] Tutorem qui decepit pupillum.
[87] Ambiguum vultum, puer ne ſit, an puella.

Et [88] *minor igne rogi.* [89] quis enim bonus, aut [90] face dignus
Arcana, qualem Cereris vult eſſe ſacerdos,
Vlla aliena ſibi credat mala? ſeparat hæc nos
A grege mutorum, atque ideo venerabile ſoli
Sortiti ingenium diuinorumque capaces,
Atque exercendis capiendiſque artibus apti
Senſum à cœleſti demiſſum traximus arce,
Cuius egent [91] prona & terram ſpectantia. mundi
Principio indulſit communis conditor illis
Tantùm [92] animas, nobis [93] animum quoq;. *mutuus vt nos*
Affectus petere auxilium, & præſtare iuberet,
Diſperſos trahere in populum, & [94] migrare vetuſto
De nemore, & [94] proauis habitatas linquere ſyluas,
Ædificare domos, laribus coniungere noſtris
Tectum aliud, tutos vicino limine ſomnos
Vt collata daret fiducia, protegere armis
Lapſum, aut ingenti nutantem vulnere ciuem,
Communi dare ſigno tuba, defendier iiſdem
Turribus, atq; vna portarum claue teneri.
Sed iam ſerpentum maior concordia. *parcit*
[95] *Cognatis maculis ſimilis fera, quando leoni*
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore vnquam
Expirauit aper maioris dentibus apri?
Indica Tigris agit rabida cum Tigride pacem
Perpetuam: ſæuis inter ſe conuenit vrſis.
Aſt homini ferrum lethale incude nefanda
Produxiſſe parum eſt, cum [96] raſtra & ſarcula tantum

[88] Infantes ante natos dentes defuncti, non comburebantur. *Plutarch in ſolatoria ad vxorem.* ſed reconduntur in ſuggrundario.
[89] Quis bonus non cogitet ſibi accidere poſſe quod alteri accidit.
[90] Caſtus & pius, qui enim currentes facem in extinctam tenebant eligebantur, vt integerrimi ad ſacra Cereris. Sat. 6 v. 50. qualem ſe vel ſuos eſſe vult Cereris ſacerdos.
[91] Pecudes.
[92] Vegetatiuam & ſenſitiuam.
[93] Rationem mentem.
[94] Relinquere ſyluas in quibus primi homines viuebant, atque domos & oppida condere. Hæc omnia quæ Ariſtot. Cicero, Horatius, aliique accepta referunt orationi & eloquio, coquus Athenionis tribuit coquinariæ, referente Athenæo, lib 14. c 23 nec ab arte ſua receſſit, vt aiunt. [95] Pardus & Lynx parcit pardis & lyncibus. [96] Inſtrument. ruſtic.

Aſſueti

Digitized by Google

*Aſſueti coquere, & * marris, ac * vomere laſſi*
Neſcierint primi gladios excudere fabri,
Aſpicimus[97] *populos, quorum non ſufficit iræ*
Occidiſſe aliquem, ſed pectora, brachia vultum
Crediderint genus eſſe cibi, quid diceret ergo
Vel[98] *quò non fugeret, ſi nunc hæc monſtra videret*
Pythagoras? [99] *cunctis animalibus abſtinuit qui*
Tanquam homine, & ventri indulſit[1] *non omne legumen.*

[97] Tentyritæ

[98] Ne videret:

[99] Ne iniuriam faceret humanæ animæ, quæ per μετεμψύχωσιν quam ille ſomniauit, in bruta migraſſe poſſet.

[1] Fabis quippe abſtinuiſſe fertur. ἱροί εἰσιν, καὶ θωυμαστὴ αὐτῶν ἡ φύσις. πρῶτον μὲν γὰρ τὸ πᾶν γονή εἰσι. καὶ ἢν ἀποδύσῃς κύαμον ἔτι χλωρὸν ἐόντα, ὄψεαι τοῖσιν ἀνδρείοισι μορίοισιν ἐμφερέα τὴν φυήν. ἑψηθέντα δὲ ἢν ἀφῇς ἐς τὴν σεληναίην νυξὶ μεμετρημένῃσιν, αἷμα ποιήσεις. Pythag. apud Lucian. βίων πρᾶσις. ijs tamen vſum eſſe Ariſtoxenus ſcripſit, refertur Gellio.

SATYRA XVI.

Militiæ commoda & priuilegia dum Ironicè laudat, nimiam militum inſolentiam taxat. *Satyram hanc plerique Iuuenali abiudicant.*

Q*Vis numerare queat felicis præmia Galle*
Militiæ? nam[1] *ſi ſubeantur proſpera caſtra,*
Me pauidum excipiet tyronem porta ſecundo
Sidere. plus etenim fati valet hora benigni,
Quam ſi nos [2] Veneris commendet epiſtola Marti,
Et [3] Samiâ genitrix quæ delectatur arenâ.
Commoda tractemus primùm communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulſare [4] *togatus*
Audeat: imò & ſi pulſetur, diſſimulet, nec
Audeat [5] *excuſſos prætori oſtendere dentes,*
Et [6] *nigram in facie tumidis liuoribus offam,*
Atque oculos medico [7] *nil promittente relictos.*
[8] *Bardiacus iudex datur hæc punire* [9] *volenti,*
Calceus & grandes magna [10] *ad ſubſellia* [11] *ſuræ,*
Legibus antiquis caſtrorum, & [12] *more Camilli*
Seruato, miles ne vallum litiget extra,
Et procul a ſignis. iuſtiſſima Centurionum
Cognitio eſt igitur de milite, nec mihi deerit
Vltio,[13] *ſi iuſtæ defertur cauſa querelæ.*
Tota cohors tamen eſt inimica omneſque [14] *manipli*
Conſenſu magno [15] *officiunt.*[16] *curabitis, vt ſit*

[1] Si mihi militiæ ſtipendia auſpicanti benigna affulſerit conſtellatio, non dubitem etiam à puero omnem in caſtris ætatem degere.
[2] Marti dilectæ.
[3] Iuno Martis mater, quæ gaudet Samo inſulâ arenoſâ maris Ionii.
[4] Immunis à militia.
[5] A te per rixam.
[6] Vibicem & liuidum ex ictu tumorē.
[7] Nil ſalutis aut remedii.
[8] Centurio. Bardiaco. i. cilicio ſago indutus, *vel* militaris, barbarus, à Bardæis Illyrici pop. Turneb 23, 25. *Mærent captiua pellito iudice leges.* Claudian in Rufinum l. I. *βαρδιαίων* meminit Plutar. in Mario, & Gloſſ. Latino Græc. Ptol. *κάρδειοι.*
[9] Illi togato. [10] Cuius ad ſubſellia pendent caligæ, Sat 3, v. 322. [11] Tibialia, ocreæ.
[12] Ex inſtituto Camilli in obſidione Veiorum. [13] Etiamſi iuſtâ causâ me deſerat.
[14] Milites manipulares qui idem ſignum ſequuntur. [15] Querelam deferenti.
[16] O togati.

17 *Vin-*

[17] *Vindicta grauior, quam [18] iniuria? [19] dignum erit ergo*
Declamatoris Mutinenſis corde Vagelli,
Cum [20] duo crura habeas, offendere tot caligatos,
[21] Millia clauorum? [22] quis tam procul abſit ab vrbe?
Præterea, quis iam [23] Pylades, [24] molem aggeris vltra
Vt veniat? lacrymæ ſiccentur protinus, & ſe
[25] Excuſaturos non ſolicitemus amicos.
Da teſtem, iudex quem dixerit, audeat ille
[26] Neſcio quis, [27] pugnos vidit qui, dicere, vidi,
Et [28] credam dignum barba, dignumq; capillis
Maiorum, citius falſum producere teſtem
Contra [29] paganum poſſis, quam vera loquentem
Contra fortunam armati, contraq; pudorem.
Præmia nunc alia, atq; alia emolumenta notemus
[30] Sacramentorum. conuallem ruris auiti
Improbus aut campum [31] mihi ſi vicinus ademit,
Aut [32] ſacrum effodit medio de limite [32] ſaxum,
[33] Quod mea cum vetulo coluit puls annua libo:
Debitor aut ſumptos pergit non reddere nummos,
[34] Vana ſuperuacui dicens chirographa ligni,
Expectandus erit, qui lites inchoet [35] annus
Totius populi: ſed tunc quoq; mille ferenda
Tædia, mille moræ, toties [36] ſubſellia tantum
Sternuntur. iam facundo [37] ponente lacernas

[17] Petita.
[18] Iam accepta.
[19] Opus eſt audacia Vagellij e Mutina cujuſdam temerarii cauſidici.
[20] In quibus tot militum claui hęreant. Sat. 3.248.
[21] *Appoſitiuè.*
[22] Quis tam ciuium inter milites iniurias neſcit?
[23] Tam fidus amicus tibi? (qualis erat Pylades Oreſti.)
[24] Qui veniat in caſtra teſtis contra militem.
[25] Ne veniant teſtatum, quò non audent.
[26] Si quis ſit, vel nemo opinor.
[27] Qui vidit rixam & verbera, teſtari ſe vidiſſe.
[28] Iudicabo illum antiquę illius incomptæ & incorruptæ gravitatis & fidei eſſe. [29] Ruſticum, militiæ non adſcriptum. [30] Militum iureiurando adſtrictorum. [31] Togato. [32] Agri limitem, quem loco mouere execrandum erat. Ioui ſcil. Terminali ſacrum, nec ipſi Ioui cedentem. [33] Supra quod quotannis Ioui Terminali pultes & liba ſacrificabant. [34] Sat. 13.137 *Idem verſus.* [35] Anni certum tempus quo conueniant iudices, & totius populi cauſæ agi incipiant. vide Pithoei Aduerſar. c. 20. [36] Subſellia tribunorum & quæſtorum ad iudicia ſternuntur: & mouentur cauſæ, ſed nihil promouentur. [37] Agendo, vel expectando defatigato.

Cæditio,

Digitized by Google

Caditio, & Fuſco iam[38] *micturiente, parati*
[39]*Digredimur, lentaq; fori pugnamus*[40] *arena,*
Aſt[41] *illis, quos arma tegunt, & balteus ambit,*
Quod placitum eſt illis præſtatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo[42] *ſufflamine litis.*
Solis præterea[43] *teſtandi militibus ius*
Viuo patre datur: nam quæ ſunt parta labore
Militiæ, placuit non eſſe in corpore cenſus,
Omne tenet cuius regimen pater. ergo[44] *Coranum*
Signorum comitem, caſtrorumq;[45] *æra merentem*
Quamuis iam tremulus[46] *captat pater,*[47] *hunc labor æquus*
Prouehit, & pulchro reddit ſua dona labori.
[48]*Ipſius certè ducis hoc referre videtur,*
Vt qui fortis erit, ſit feliciſſimus idem,
Vt læti phaleris omnes, &[49] *torquibus omnes.*

[38] Mictum excunte vt fiat mora. vide Macrob. 3. Saturnal 16 cap. *Iudex teſtes poſcit, ipſius it mictum, &c.*
[39] Ita actio vt prælium nocte interueniente dirimitur. *Actionem meam, vt prælia ſolet, nox diremit.* Plin. epiſt. 29. l. 7.
[40] *Metaph.*
[41] Militibus.
[42] Litis morâ & oppoſitione. Sat. 4. 148.
[43] Teſtamenta condendi.
[44] Militem ſtrenuum Imperatoris vexilla ſequentem. [45] Stipendium. [46] Vt ab eo ſcribatur heres. [47] Ex æquo & merito redditur honos labori. [48] Imò è re & dignitate Imperatoris eſt virtutem militis præmiis honorare. [49] Aureis, militaribus donis. Sen. de Benef. 1. l. 5. c.

Junii Juuenalis Finis.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

Thomæ Farnabio.

Carminibus tibi verba dedi, vel carmina verbis;
Carmina ſed mallem, quam tibi verba dare,
Tu mihi das ſenſus, ego do tibi verba Poeta.
Meq; ama, amaq; mea; vt teq; amo, amoq; tua.

[1] *Vates.* [2] *Hypocrita.* [3] *Roma vrbs.* [4] *Rhombus.* [5] *paraſitus.*
[6] *Nupta.* [7] *ars ſordet.* [8] *nobilitas vera.* [9] *impia.* [10] *vota.*
[11] *Cœna.* [12] *redux.* [13] *depoſita.* [14] *parens.* [15] *Ægyptia.*
[16] *miles.*

Tuus, Rodolphus Gittins.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google